

A 26

22

Katekismuse Kool

ehk

Suhatused Lutheruse wäikse katekismuse
arusaamiseks ja seletuseks.

Usuõpetajatele ja ülema järgu õppijatele

kirja pannud

M. Lipp,

õõõ õpetaja.

Kolmas kooliaasta:

3., 4. ja 5. peatükk.

Turjewis.

M. Vares'i raamatukaupluse kulguga.

1897.

Собственность Лазарской
школьной библиотеки по инв. кн. № 105

A-1190

K 105 26 III

Katekismuse Kool

ehf

Suhatused Lutheruse väikse katekismuse
arusaamiseks ja seletuseks.

Usuõpetajatele ja ülema järgu õppijatele
kirja pannud

M. Lipp,

Nõo õpetaja.

Kolmas kooliaasta:

3., 4. ja 5. peatükk.

Turjewis.

M. Vares'i raamatukaupluse fuluga.

1897.

Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удосто-
вѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи пре-
пятствій не имѣется.

Ревель, Вышгородъ 25-го Іюля 1896 г.

№ 998.

Ассессоръ Консисторіи: Волд. Кентманъ.

За Секретаря: А. Кёлеръ.

Дозволено Цензурою — Юрьевъ, 22. Октября. 1896 года.

30707316

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOBU

Schnafenburg'i trüff.

Kolmas päätükk: Pühast Meie Issa palwest.

Kuis meie kui lapsed oma osasaamist Jumalaga tõendame.

I. Kolmanda päätüki sissejuhatus.

Ristirahwa ülem palwe Meie Issa palwe.

§ 1. Palwest üleüldse ja Meie Issa palwest iseäranis. Kõige palwe kallim ja kannim eeskuju, alus ja hallikas on Meie Issa palwe.

Bibliiloo alus: Meie Issa palwe andmine ja õpetamine. Matt. 6, 5—13; Luuk. 11, 1—4.

Raha: 1. Mis palwe on. 2. Mis meid palwele peab sundima. 3. Meie Issa palwe — palwe eeskuju ja palwete palwe. 4. Ta seitse palwet oma kalli sifuga: enne Issa au, siis meie tarwitused!

Esimene päätükk Jumala käsuga näitas meile meie häda ja haigust. Teine päätükk ristiusu õpetusega näitas meile, kuis meie rohtu saame oma haawadele, kuis meie ära pääseme: kuis nimelt äralunastamise läbi Kristuse omanduseks ja seega Jumala lapseks oleme saanud.

Nüüd peame ka seda omalt poolt tõendama, et meie seda oleme. Jeesus meie Issand oli Boeg, kellest Issal meelehää oli. Seda tõendas ta kõigipidi. Enne kui ta näituseks enesele oma jüngrid ametisse seadis, jäi ta terve öö palwesse Issa ette, kes taewas. Ka muidu palus ta igal ajal oma Issa. Kes Jumala laps, peab ka ses tüüis tema järel käima.

1. Miska peame seda näitama, et Jumala lapsed oleme? Seega, et meie kui lapsed igal ajal oma taewast Issa palume.

Ja et sellega kallimat wara, Püha Waimu annet jaame saama, kinnitab Isfand ise:

Kui nüüd teie, kes teie kurjad olete, märkate häid andid anda oma lastele: kui palju enam annab taewane Isa Püha Waimu neile, kes teda paluwad. Luuk. 11, 13.

Keda käst patutundmisele saatnud, ust õnnistusele juhatanud, see saab wissiste wahapidamata paluma — palwes seisma. Seda hakkabki kolmas päätükk meile seletama.

2. Millele juhatab siis kolmas päätükk Jumala lapsi?

Kolmas päätükk juhatab neid paluma ja palwes seisma.

Sel palwe juhatusel on aga weel üks iseäralik alus. See on palwe, mis iseäralikult püha. Kui lapsed nimetame siin Jumalat nimega: Meie Isa!

3. Misjugusest palwest kõneleb kolmas päätükk iseäranis?

Pühast Meie Isa palwest.

Enne kui sest kõneleme, küsime: mis palwe on? mis paluma on? Taaw. l. 19, 15 ütleb meile seda. Sääal palub kuningas Daawet, ja ta nimetab lõpuks oma palwe: suu kõneks, südame järele mõtlemiseks; sest mis suu kõneleb, on usklikuust südamest tulnud. Pääle selle sünnib see kõne Jumala ees.

4. Mis on selle järele palwe?

Palwe on uskliku südame kõne Jumalaga.

Olgu mu suu kõned ja mu südame järelemõtlemine su meele pärast sinu ees, Jehoowa, mu kalju, mu Lunastaja! Taaw. l. 19, 15.

Nii on palwe „koputamine taewa ukse pääle“, usu hinge tõmbamine, „ta on usu tütar; aga tütar peab ema toitma“, nagu meie kiriku wanemad tunnistanud. Kes usub, peab ka palwes oma Jumalaga kõnelema.

Ka salaja wõime Jumalaga palwes kõneleda, aga ifka peab kõne südamest tulema. Nii wõib Hanna ütelda: Oma hinge igatsemise olen ma Jehoowa ette wälja walanud. 1. Saam. 1, 15. Tema on enesele ihu sugu palunud, palunud, et Jumal talle annaks armu ja hääd. Jakob palub, et Jumal teda wenna käest ära päästaks. 1. Moos. 32. Kümme pidalitõbist paluwad, et nad hirmsast tõbest wõiksid wabaks saada. Nad paluwad seega, et Jumal suure kurja

neilt ära pööraks. Seda kõik võime palumise palweks nimetada.

5. Millal on meie palwe palumise palwe?

Kui palume, et Jumal meile hääb annaks ja meilt kurja pööraks

Paluge, siis peab teile antama, otsige, siis peate teie leidma, koputage, siis peab teile lahti tehtama. Matt. 7, 7.

Palumise palwe võib ka sündida ligimese pärast. Mii palub Abraham Soodoma ja Komorra eest. 1 Moosj. 18, 23—32. Jeesus ristil palub oma vihameeste eest. Luuk. 23, 24. Nende ärras süda sunnib neid võera häda pärast paluma. Nad paluvad tõiste eest. See on ühe sõnaga: eestpalwe. Seda peame nimelt tegema nende pärast, keda Jumal 4. käjus auustada käskinud. 1. Tim. 2, 1—2.

6. Millal saab meie palumine eestpalweks?

Kui võera häda pärast ja tõiste eest Jumalat palume.

Seepärast manitsen mina kõige esiti, et peab tehtama palumispalweid, palumisi tõiste eest, ja tänamisi kõikide inimeste eest, kunin, gate ja kõikide eest, kellel kõige ülem meelewõld on. 1. Tim. 2, 1—2.

Niisama palume ka uue aasta algusel lauldes:

Jää waeste laste jaoks,
Ja nende hoolekandjaks,
Jää efsijate saatjaks,
Ja hädaliste waatjaks.

2. Nr. 44, 12.

Aga õige Jumala laps ei palu mitte üksi oma palwes, ta kiidab ka ja tänab. Oma 104-da laulu alguses kiidab laulik Jumalat ta suurte tegude, ta imetegude pärast. See on kiituse palwe. Paul 103, 1—4 tänab ta teda ta häätegedu pärast. See on tänu palwe. (1. käst, küs. 228. 229.)

7. Millal saab meie palwe kiituse-, millal tänu palweks?

Meie palwe on kiitusepalwe, kui Jumalat ta suurte imetegude pärast kiidame, tänu palwe, kui teda ta häätegedu eest täname.

See on hää, et Jehoowat tänatakse, ja su nimele lauldakse kiites, ja kõigefõrgem. Laaw. 1. 92, 2.

Ja tänage ikka kõigi asjade eest Jumalat ja Isa meie Issanda Jeesuse Kristuse nimel. Gew. 5, 20.

Palumise palwes üleüldse, eestpalwes iseäranis palume siis midagi; see sündis enese ehk mõeras hädas; kiituse- ja tänupalwes kiidame ja täname; selle põhjus: Issanda ime- ja hääteud.

8. Mitme sugune on siis meie palwe oma isu poolest?

Palumise palwe ja eestpalwe, kus Issandalt midagi palume, enese ehk mõeras hädas, kiituse- ja tänupalwe, kus teda ta tegude pärast kiidame ja täname.

I. Et Jumala osasaamises oleme, tõendame, kui palume — kolmas päätükk saab meile seda seletama —; palwe ise aga on uskliku südame kõne Jumalaga, kui teda enese ehk mõeras hädas palume, ta tegude pärast täname ja kiidame.

Küll arwawad jõledad: paluda pole waja! Siiski on palutud, nii kaua kui inimesi maa pääl. Siis saab palwet küll wäga tarwis olema. Palwele sunniwad meid nimelt kolm suurt põhjust: esimene on meie eneste pool. — Jakob palub kangeste 1. Moos. 32. Ta wend Gesaw käib ta pääle. 10 pidalitöbist paluwad, et hirmus nende ihu haigus. Abraham palub, et mitmed suured linnad on hukka saamas. See kõik on ahastus, waesus, wiletjus ehk ühe sõnaga häda, mida paluja püüab ära pöörata.

9. Mis peab meid kõige esmalt palwele sundima?

Meie eneste häda.

Seda lasseki Jumal meie pääle tulla, et tõeks saaks: „Häda õpetab paluma“, et ka meiega sünniks nagu laulikuga: Sel päewal, kui mul kitsas käes, nõuan ma Issandat. Laaw. I. 77, 3.

Pääle selle tulewad weel tungiwamad palwe põhjused Issanda poolt ise. Tema on ütelnud: Hüüa mind appi j. n. e. Laaw. I. 50, 15. Paluge, siis peab teile antama. j. n. e. Matt 7, 7. 8. See on kindel Issanda käsk, mis paluda kähib.

10. Mis peab meid teiseks weel palwele sundima?

Meie Issanda enese käsk.

Hüüa mind appi ahastuse päewal, siis tahan ma sind sest wälja kiskuda, ja sina pead mind auustama. Laaw. I. 50, 15.

Paluge, siis peab teile antama, otsige, siis peate teie leidma, koputage, siis peab teile lahti tehtama. Sest igaüks, kes palub, see saab, ja kes otsib, see leiab, ja kes koputab, sellele tehakse lahti. Matt. 7, 7. 8.

Mende sõnade sees on aga ka juba enam kui käst. Siin on öeldud, et käsu täitmist ka kuuldakse. See on tõutus, mis käsule juurde lisatud.

11. Mis peab kõige viimaks meid ka veel palwele sundima? Jssanda tõutus, et meie palwet kuuldakse.

Kui kuningas ja keiser sind käsiks: sina tohid temaga kõnelda! kui ta tõutaks: tema saab sind kuulma, kui ülirõmus oleksid sina! Müüd annab sulle kuningate kuningas käsu paluda — oh kuule seda wiibimata! Kuulgem seda igamees, seda enam, et taewaline kuningas tuhat korda oma tõutuse täitnud! Ta kuuleb ka täna, kui ta lapsed paluvad:

Sest Jehoowa sõna on õige, ja kõik tema töö on tõsiduses. Laaw. 1. 33, 4.

II. Palwele peab meid kutsuma meie eneste häda, aga niisama ka Jssanda käst ja tõutus, et ta meid kuulmata ei jäta.

Et paluma peame, oleme ka juba 2. käsus õppinud. Kuis paluda, seda õpime nüüd. Sest Wariseer templis palus ka, aga ta palwe polnud õige. Ka mitme meie palwe kohta maksab: Teie palute, ja ei saa mitte, et teie pahaste palute. Jak. 4, 3. Et aga õigeks palujaks saaksime, seks on nüüd Jssand meile kalli eeskuju ja juhatuse kinkinud. Matt. 6, 5—13 jutustab seda. (Lapsed lugegu Matt. 6, 5—13.) Siin palume kallid sõnu: Meie Jsa j. n. e.

12. Misjuguses palwes andis Jssand kalli palwe eeskuju ja juhatuse?

Püha Meie Jsa palwes.

Kellele ja kus see palwe antud, ka seda jutustab Matt. 6, 5—13

13. Kellele ja kus on Jssand selle kalli palwe annud?

Oma jüngritele — mäejutluses.

Kui Jssand oma mäejutluse pidas, olivad tema filma ees kahesugused palujad: Wariseerid ja paganad. Wariseride

palwe on wälispidine; nad paluwad filmakirjaks, et inimesed neid wagaks kiidaksivad. Paganad aga teewad paludes palju sõnu; nad tahawad oma jumalaid oma palwetega ära wäsitada; see on aga paljas lobifemine. Warifeeride palwe ei wõi õige palwe olla. See peab ju südamest tulema. Ka lobifemine ei wõi palwe olla. Paluja ütelgu lühikeste sõnadega kõik ära. Siis on ta palwe tõsine. Seesugusele palwele pidigi Meie Jsa palwe juhutama.

14. Mis tahtis Jssand süin oma jüngritele nimelt õpetada? Kuis nad südamest ja tõsiselt paluksivad.

Ja et jüngrid õigeks palujaks jääksivad, on nad ükstord uueste Jssanda käest õpetust palwele palunud; õpetagu ta neid paluma, nagu Johannes oma jüngrid on õpetanud! Luuk. 11, 1. Mis Jssand wastanud, lugegu lapsed Luuk. 11, 2—4. Ka süin kästakse paluda: Meie Jsa.

15. Misjuguse palwe on Jssand nüüd uueste jüngritele annud? Jkka jälle seesama Meie Jsa palwe.

Nii seisab püha Meie Jsa palwe pühas kirjas kahel kohal, kui kingitus Jssanda enese suust. Juba see näitab: see palwe on suur ja püha. Ta on siis ülem kui tõised. Piibel on ülem raamat, raamatute raamat; nii peab ka see palwe — palwete palwe olema.

16. Misjuguseks palweks peame tõiste palwete kõrwas Meie Jsa palwet pidama?

Kõige ülemaks palweks, palwete palweks.

Nii pole see palwe mitte üksi jüngritele õpetatud, waid nemad on seda kallist wara ka meile edasi jaganud; nemad on ka meid nõnda paluma õpetanud, nagu Jssand neid ise. Ja ristikogudus on selle palwe rõõmuga wasta wõtnud: tema tarwitab teda sakramenti wäljajagades, laulatuse altaril ja surma woodi juures, õhtu- ja hommikupalwes. Meie Jsa palwe on seega ristirahwakooguduse palweks saanud. Kõik muud palwed wõtame wiimaks tema sõnadesse kokku. Wundament paneb ehitatawale majale aluse alla. Meie Jsa saab meile seksfamaks.

17. Milleks saab nõnda Meie Jsa palwe kui ülem palwe? Ristirahwa koguduse palweks ja kõige palwe aluseks.

Juba ema rinnal oleme selle palwe sõnu õppinud. Olgu ta meile ikka kallid! Palugem teda püha mõttega ja tõeste südamest! „Meie Jsa palwe on palwe üle kõigi palwete“, ütleb Lutherus, „kõige ülem palwe, mida kõige ülem õpetaja meid on paluma õpetanud, ja mille siisje kõik meie waimulik ja ajalik tarwitus on kokku wõetud.“ Jah, Meie Jsa palwesse on kõik, mis risttiinimene Jumala sõna järele kardab ja loodab, armastab ja wihtab, kokku pandud. Meie Jsa palwe kordab mõlemad päättükid: käsju ja usu — palwes Jumala ees. Tema on käsk ja usk, mis palweks saanud.

III. Et palujad õieti, see on: südamest ja tõsiselt palusiwad, on Issand oma jüngritele Meie Jsa palwe õpetanud ja annud, kui palwe eeskuju ja ülema palwe. Seda on see palwe ka meile; tema on ristirahwa koguduse-palwe ja palwe alus.

Kui rikas selle kalli palwe siju, seda näitab juba lühike waade ta üksikute jagude pääle.

18. Mis suguste sõnadega algab Meie Jsa palwe?

Sõnadega: Meie Jsa, kes sa oled taewas.

Need on palwe esimesed ehk alustuse sõnad.

19. Mis suguste sõnadega lõpeb Meie Jsa palwe?

Seft sinu päralt on riik ja wägi ja au igaweste. Amen.

Need on palwe wiimased ehk lõpetuse sõnad.

20. Mitu palwet on nende sõnade wahel?

Seitse palwet.

Esimese päättüki käsud seisiwad kahe laua pääl: I. kohusid Jumala, II. kohusid ligimese wasta ette pannes. Palwetega Meie Jsa palwes on seesamasugune lugu. Meie palume esmalt: I. sinu nimi . . . II. sinu riik . . . III. sinu tahtmine . . . See „sin a“ on Jumal. Kui tema nimi pühitsetakse, tema riik tuleb, tema tahtmine sünnib, siis saab seega talle ta õige au.

21. Mis palub siis Jumala laps kolmes esimeses palwes?

Et Jumalale see au jaaks, mille wääriline ta on.

Süis palume: IV. meie leib . . . V. meie wõlad . . . VI. ära saada meid kiwsatusesse; VII. päästa meid . . . Need „meie“ oleme meie waesed patused oma hädade, walude ja waewadega ise, kõigega, mis meil tarwis.

22. Mis palub siis Jumala laps neljas viimases palwes? Kõik seda, mis meil oma tarwituste poolest Jumala ette kanda.

Jumala nime, riiki, tahtmist, pattude andeksandmist, kiusatuslest ja kurjast ärapäärmist ei näe meie oma silmaga; see kõik on waimulik wara; igapäewane leib, mida 4. palwes palutakse, on ajalik wara.

23. Mitmes palwes palume nii waimulikka warandusi? Kuues palwes.

24. Ja mitmes palume ajalikka warandusi? Ühes ainjas, 4. palwes.

Ka see ise tahab midagi tähendada. Matt. 6, 33 ütlebki selle kohta: nõudke esiti Jumala riiki.

25. Mis warandused need siis küll on, mis meie kõige esmalt enesele peame paluma?

Waimulikud warandused ehk Jumala riik.

Ka muu wara poolest ei pea meie waejeks lapseks jääma, kui seda taga nõuame. Seda kinnitab meile Matt. 6, 33.

26. Mis on ju neile tõutatud, kes kõige esmalt Jumala riiki taga nõuavad?

Et nad ka kõike muud peawad saama.

Nõudke esiti Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõik peab teile päälegi antama. Matt. 6, 33.

IV. Meie Isa seitsmes palwes palub Jumala laps kõige esmalt, et ta Isale ta õige au saaks, ja alles siis iseene tarwituste, niisama kõige esmalt waimulikude ja siis ajalikkude tarwituste pärast, kindlas usus, et ta otse nii kõike pärib, mis tal tarwis.

Palugem siis ka meie üksi nii seda kallist palwet! Uskuge ja pidage meeles:

I.—IV. Kas Jumala osasaamisest oleme, tõendame, kui palume. Palwe ise aga on uskliku südame kõne Jumalaga, kui teda enese ehk wõeras hädas palume, ta ime- ja häätegade pärast kiidame ja täname. Sellele peab meid kutsuma meie

eneste häda, aga niisama ka Issanda käst ja tõutus, et ta meid kuulmata ei jäta. Et nüüd palujad dieti palusiwad, on Issand oma jüngeritele Meie Isa palwe õpetanud ja annud kui palwe eeskuju ja ülema palwe. Seda on tema ka meile: tema on ristirahwa koguduse-palwe ja palwe alus. Tema seitsemes palwes palub Jumala laps kõige esmalt, et ta Isale ta õige au saaks, ja alles siis iseenele tarwituste, nii sama kõige esmalt waimulikude ja siis ajalikkude tarwituste pärast, kindlas usus, et ta otse nii kõike pärib, mis tal tarwis.

Piibli lugemiseks: 2. Moos. 15. 1. Saam. 2. Taaw. I. 104, 1—3; 103, 1—4; 1. Tim. 1—6.

Palwe tunnistus: Taaw. I. 63, 1—9.

Kiriku laul Nr. 311. Sull', full', Jehoowa tahan laulda.

II. Meie Isa palwe seletus.

Saagu Isale ta püha au, siis on ka meie patuste tarwitused täidetud.

1. Sissejuhatus.

Paluja paneb palwes käed kokku Isa ees.

§ 2. Esimesed palwe sõnad.

Taewa Jumala ette astume kui Isa ette, et ta kui Jeesuse Kristuse Isa ka meie Isaks saanud.

Piiblitloo alus: Arakadunud poeg. Luuk. 15, 18—24.

Esimesed palwe sõnad.

Meie Isa, kes sa oled taewas.

Mis see on?

Jumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma, teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

Kawa: 1. Meie Isa — eht: meie palume Jeesuse Kristuse Isa poole, kes tema läbi ka meie Isaks saanud. 2. Kes sa oled taewas — eht: meie palwe pole asjata, et meie Isa kõigewägewam. 3. Mis see on? — eht: mis Jumal seega tahab, kui ta enmast käsib Isaks nimetada.

27. Misjuguuste sõnadega algab Meie Isa palwe?

Sõnadega: Meie Isa, kes sa oled taewas.

Palwe oli uskliku hinge kõne Jumalaga. Seda on siis ka kallim palwe, Meie Isa palwe.

28. Keda tohime siin Isa-nimega nimetada? Jumalat taewas.

Tõisest päätülist teame ju: Taewa ja maa looja on Isa. Aga tema ainusündinud poeg on Jeesus Kristus.

30. Kelle Isa see siis nimelt on, kelle poole meie siin palume? Jeesuse Kristuse, meie Issanda Isa.

Kui nõnda palume, teeme sedasama, mis jüngrid teinud, kui nad oma kirjades Jumala „Jeesuse Kristuse meie Issanda Isaks“ nimetavad. Room. 15, 6. 1. Kor. 1, 3. Gew. 3, 14. Aga et Jeesus meie wennaks saanud, pole see Isa ka meile wõeras.

31. Kelle Isaks wõime Jumalat seepärast ka weel nimetada? Meie Isaks.

Jah, kellel Kristus Issandaks, on Jumal Isaks. Sellepärast wõib üles tõusnud Issand ütelda: Mina lähen ülesse oma Isa ja teie Isa juure! Joh. 20, 17. Misjugune arm: meie waene põrm, ja taewa ja maa Jumal meie Isa! — Ja seda on ta tõeste. Juba seepoolest on ta meie Isa, et ta meid loonud. Ja kui ka meie langesine, pole isa arm lõpnud. Ka ärakadunud pojale on ta isamaja walmistanud Jeesuses Kristuses, kes meid lunastanud.

32. Kelle läbi on Jumal õieti meie Isaks saanud? Jeesuse Kristuse läbi, kes meid äralunastanud.

Seepärast nõtkutan mina oma põlwi meie Issanda Jeesuse Kristuse Isa ette, kellest kõiki suguwõsasi taewas ja maa pääl lapsike nimetatakse. Gew. 3, 14. 15.

Aga kui Jumal meie Isa, siis pole ka meie talle wõerad. Ja kes meie talle oleme, ütleb Gew. 4, 15.

33. Kes oleme meie Jumalale, kui Jumal meie Isa? Meie oleme Jumala lapsed.

Jah, see suur kallis õigus seisku meie meeles, kui palume: Meie Isa! — Aga Isa taewas pole ju mitte üksi. Tema on

Poja ja Wainuga ikka ühendatud. Isa poole paludes palume ühtlasi ka Poja ja Püha Waimu, kolmainu Jumala, kui oma õnnistuse Jumala poole. — Aga ka paluja ise pole mitte üksi. Kel üks Jumal Isaks, sel on ka hulk Jumala lapsi veel wendadeks ja õdedeks. Ka nende häda peab meie hädaks saama. Usu juures ütlesime: Mina usun; mina ise pean uskuma, keegi muu ei wõi siin midagi aidata. Palwe juures ütleme: Meie! Eestpalujaks peame seega saama, nagu Abraham.

34. Misparast palume siis: „meie Isa!“ ja ei mitte „minu Isa!“?

Seepärast, et meie kui ühe Isa ja õnnistuse Jumala lapsed ka wendade eest peame palwet tegema.

Et see mõjub, näitab ap. t. 12. Roguduse lõymata palwe päästab Peetruse wangitornist. Üks waga ristiusu luuletaja, Matthias Klaudius († 1815), ütleb siin kohal: „Kui ma sõnu: Meie Isa! palun, siis tuleb mulle meelde, et terve ilm minu taewase Isa isamaja on, ja kõik inimesed on siis mu mõttes minu wennad ja õed, kelle eest mina palun.“

Tehke palwet tõine tõise eest. Ühe õige inimese wägew palwe maksab palju. Jak. 5, 16.

I. Alustuse sõnades palume: Meie Isa! Sellega nime-tame Jumalat paludes Isaks. Ta ta on seda, sest ta on Teesuse Kristuse Isa. Aga et meie Kristuse omanduseks saanud, on ta ka meie Isa ja meie tema kui oma õnnistuse Jumala lapsed, kes ka wendade eest peawad paluma.

Mis palujal oodata, ütleb juba kallid nimi: isa! Kui palju kallim on see, kui kõik tõised nimed. Tõised teewad ja soowivad sulle sagedaste — kurja.

35. Mis soowib aga iga isa oma lapsele?
Üksi hääd.

Mis ka Jumal meile soowib, näitab kutsumise lugu õhtu-söömaajale ja kuninga poja pulma. Luuk. 14. Matt. 22. Isa laud on õnnistust täis.

36. Mis saab ka Jumal meile soowima, kui ta meie Isa on?
Üksi õnnistust ja kõike hääd.

Maapäälsed isad tahaksivad küll lastele hääd anda, aga kas nad seda jõuavad? Mis jõuaks Joosep — ehk ka Maria teha, et oma üliarmast surmast päästa! Toisiti lugu meie Issanda Jeesuse Kristuse Issaga. Ju ta asupait kinnitab seda.

37. Kus ütleme palwe alustuse sõnades selle Issa asumat? Taewas.

Taewas on Jumal auu, wäe ja wõimuse ase. Et ta taewas, on ta kõigewägewam. Selle Jumala ees, kes jääb asub, ei saa palwe mitte kuulmata jääma.

38. Misjuguse Jumala tunnistame seega oma taewase Issa olemat?

Kõigewägewama Jumala, kes ka meie palwet jõuab kuulda.

Jah, ta ei taha mitte üksi, waid ta jõuab ka: tuleahjust, lõukoerte haugust, wangikodade wärawate tagast jõuab ta omaksed wälja tuua. Ja mis weel enam on, ka kõike waimulikku wata, nimelt meie patud jõuab ta meile andeks anda. Urakadunud poeg on kaugele läinud, aga Issa wõtab teda wasta, awab talle kallima waranduse. Luuk. 15, 22.

Kui nüüd teie, kes teie kurjad olete, mõistate häid andeid anda oma lastele, kui palju enam annab teie Issa taewas häid andeid neile, kes teda paluwad. Mat. 7, 11.

Jah, seda jõuab Jumal, sest kui Issa taewas pole ta meist ju mitte lahkunud, waid ta on ka (1) maa pääl. Jakobi redel taewa ja maa wahel on olemas Jeesuse Kristuse meie Issanda läbi otse neil, (2) kes Issa poole paluwad. Ja meie õige palwe saab wiisiste kuulnud.

39. Kus on ju Issa taewas ühtlasi?

Ka maa pääl ikka nende juures, kes tema poole paluwad.

Sest nõnda ütleb kõrge ja ülem, kes igaweste elab ja selle nimi püha on: Ma elan kõrges ja pühas paigas, ja nende juures, kes rõhutud ja waimust alandlikud on, et ma alandlikkude waimu elawaks teen. Jes. 57, 15

II. Meie palwe ei wõi kuulmata jääda, sest meie Jumal on Issa, kes meile kõike hääd soowib ja päälegi Issa taewas, kes siiski meie ligi ja seega ka meile kõik hääd anda jõuab.

Mis see on? — ehk mis see meile kõik tähendab? seda ütlevad Lutheruse seletuse sõnad. Kõige esmalt öeldakse meile, mis paluja Jumala kohta peab uskuma.

40. Mis tahab Jumal seega, kui ta enmast käsib Iisaks nimetada kõige esmalt, et tema kohta uskuma?

Jumal tahab meid seega armulikult kutsuda, et meie peame uskuma, teda meie õige Isa olemat.

Wardake, misjuguise armastuse Isa meile on annud, et meid peab Jumela lasteks hüütama. Joh. 3, 1.

Armulikult kutsub meid Jumal, ülilabkeste häälitseb tema meid wile: üksi tema on õige isa! Ja et ta seda on, sellel on kindlad märgid. Wõeral isal, eba-isal pole laste wasta täit armastust. Aga tõine lugu Jumalaga: Iisraelile, kes sagedaste wasta pani, näitas ta tuhat armu. Jumala sulane Mooses pidi tunnistama: Ometi kannab ta rahwast süles. 5. Moos. 33, 3. Ja kuis on ta weel oma lapsi armastanud Jeesuses Kristus, kui uue testamendi aeg algas. Oma Poja on ta annud patuste eest. Nemad oliwad kui ära kadunud poeg, kes meeletumal kombel isamaja maha jätnud. Luuk. 15, 13—16. Aga Isa süda põleb nende kõikide wasta ilma waheta. Luuk. 15, 20. Nad on sügawaste langenud, aga nad tohiwad teda Iisaks nimetada. Luuk. 15, 21. Ja kui nende meelexarandamine õige, päriwad nad isamaja kallima wara. See armastus on ilma otsata. Ta otsib ka neid, kes langenud. Seesugust armastust wõib üksi õigel isal olla laste wasta.

41. Mis pärast peame siis küll usu juure jääma, et Jumal meie õige Isa on?

Et Jumala armastus Jeesuses Kristus ilma otsata on kõikide wasta, ja et ta otse neid otsib, kes langenud.

Seft inimese Poeg on tulnud õndsaks tegema, mis ära kadunud on. Matt. 18, 11.

Jehoowa suur heldus on see, et meie ep ole otse saanud, et tema halastused ei ole ära lõpnud. Jer. nut. l. 3, 22.

43. Mis peame niisama enese kohta uskuma, kui Jumal meie Isa?

Et meie tema õiged lapsed oleme.

Kus juba Jumala lapses, oleme saanud: selle kohta öeldakse: Ets meil kõigil pole üks isa? Ets üks Jumal pole meid loonud? Mal. 2, 10.

43. Kus oleme juba Jumala lapses saanud?
Juba loomise läbi oleme Jumala lapses saanud.

Aga siis lange si me meie kui ärakadunud soeg; meie kohta kahta peab kaebatama. Jes. 1, 2.

44. Mis on meiega see järele sündinud?
Siis oleme langenud.

Kuulge täewad ja maal pane tähele, sest Jehoova räägib: Ma olen lapsi kaswatanud ja suureks tõstnud; aga nened on mu wasta üleastunud. Jes. 1, 2.

Siiski peame ära pääsema: sest, nõnda on Jumal maailma armastanud j. n. e. Joh. 3, 16. Kui Jumala Poja siise usume, saame usu läbi õndsaks. Langerud lapsed mõistetakse õigeteks Jumala lasteks. Mal. 3, 26.

45. Kuis võime ennast siis õigeks Jumala lapses arvata?
Sellexpärast, et meie usu läbi tõeste jälle Jumala lasteks saame.
Sest teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sees. Mal. 3, 26.

Teeninud pole meie seda mitte. Mis nii saadakse on — arm.

46. Milleks peame seda siis üksi nimetama, et langenud lapsed jälle Jumala lapses saavad?
Üksi armuks.

Johanneski peab selle pärast kiitlema: Waadake, misjuguise armastuse Jumal meile on annud, et meid peab Jumala lasteks hüütama. 1. Joh. 3, 1.

Mis tarwis nüüd Jumal mind seesuguse usule: tema Isa, meie lapsed! tahab meelitada, ka seda seletab usuiisa Lutherus.

47. Mis tarwis kutsub mind Jumal uskuma, et tema meie õige isa, meie ta õiged lapsed?

Et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma.

Julgeste palub see, kes selle ette, keda ta paluda tahab, ilma kartuseta astub. Kindla lootusega see, kes kõige wähemalt selle üle kahewahel pole, et ta palwe kuuldatakse. Jak. 1, 6. 7.

48. Millal palume siis julgeste ja kindla lootusega oma taewast Isa?

Kui ilma kartuseta ja kahewahel olemata teda palume.

Uga (paluja) palugu usus, ja ärgu olgu mitte kahe wahel. Sest kes kahe wahel on, see on mere laente sarnane, mis tuulest aetakse ja kaksipidi heidetakse. Sest seesama inimene ärgu mõtelgu, et ta midagi Issanda käest saab. Jak. 1, 6. 7.

Peaks üks laps ühe juure isanda ette minema, midagi paluma, tal puuduks julgus; ta ei saaks wäljagi ütelda, mis tarwis, tema palwe peaks juba selle poolest kuulmata jääma. Uga kui laps isa käest midagi palub, siis on tal julgust ja lootust. On ta weel õige laps ehk armas laps isale, siis saab ka isa kui armas isa ennast temale näitama.

49. Kuis peame küll paluma, kui julgeste ja kindla lootusega Jumalat tahame paluda?

Nõnda kui armsad lapsed oma armast Isa paluwad.

Nõnda peame oma palwega lapseks saama, kel enam sulasepõlwe ei ole (Room. 8, 17) ja kindla lootusega usus paluma. Jak. 1, 6. 7. Üksi see sugune palwe on wõti, mis Jumala südame meile awab:

Sest teie ep ole saanud sulase põlwe waimu, et teie jälle peaksite kartma, waid teie olete lapse põlwe Waimu saanud, kelle läbi meie kaisendame: Abba, Isa! Room. 8, 15.

III. Kui Jumal ennast Isaaks käsib nimetada, siis tahab tema meid seega armulikult kutsuda, et meie peame uskuma, teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

Oh et siis ikka usus kui lapsed oma palwega Isa ette ruttaksime ja meeles peaksim:

I—III. Meie Isa palwe alustuse sõnades nimetame Jumala paludes Isaaks. Ta on seda, sest ta on Teesuse Kristuse Isa, aga Kristuse pärast on ta ka meie Isa, ja meie oleme tema, kui oma õnnistuse Jumala lapsed, kes ka oma wendade eest peawad paluma. Ta see palwe ei wõi

Kuulmata jääda, sest meie Jumal on Isa, kes meile kõike hääd soovib, päälegi Isa taewas, kes ikka meie ligi ja seega ka kõik hääd meile anda jõuab. Nii tahab Jumal, kui ta ennast Isaks käsib nimetada, seega meid armulikult kutsuda, et meie peame uskuma, teda meie õige isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgeste ja kindla lootusega teda palustime, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

Piibli lugemiseks: Gen. 3, 14—21. 1. Joh. 3, 1—3.

Palwe t.: Taaw. I. 90, 1, 2.

Kiriku laul Nr. 310, 1. Oh Isa, taewa riigi sees.

2. Kolm esimest palwet:

Lapsed paluwad: saagu Isale see au, mis talle anda!

§ 3. Esimene palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi!

Saagu Jumala nimi seega auustatud, et ta meid puhta õpetuse ja waga elu sees hoiab.

Piiblliloo alus: Apostlik kogudus. Ap. t. 2, 42.

Esimese palwe sõnad.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Jumala nimi on küll eseenesest püha; aga meie palume ses-sinases palwes, et see ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse, ja meie ka pühaste kui Jumala lapsed seda mööda elame: seks aita meid armas taewane Isa! Aga kes tõist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime; selle eest hoiameid, armas taewane Isa!

Kawa: 1. Jumala nimi, mis ite püha, saagu ka meie juures pühitsetud. 2. See saab sündima puhta õpetuse ja waga elu läbi. 3. Ta saab pühitsemata jääma, kui waleõpetusele ja tõlwatumale elule ruumi anname.

Enne kui ristiniimine enese pääle mõtleb, mõtleb ta oma Jumala pääle. Enne kui õige laps oma tarwitust ette kannab, seisawad tal isa omad südame pääl. Seda näitawad meile nimelt kõik kolm esimest palwet.

50. Kuis palunre süis ka juba esimeses palwes?
Pühitsetud saagu sinu nimi.

See on sedasama, millepärast laulik palub:

Ei mitte meile, Jehoowa! ei mitte meile, waid oma nimele
anna auu, oma helduse pärast, oma tõe pärast. Laaw. l. 115, 1.

Mis Jumala nimi on, seda teame juba 2. käsust. Seda
oliwad sõnad: nagu Jehoowa, Jeesus, Onnistegija; sõnad,
mis Jumalat nimetawad, ehk ta armu meelde tuletawad.
Ühtlast nägime ka: kus Jumala nimi, jääb on tema ka
ise oma auu ja armuga, oma olemisega.

51. Mis oli selle järele Jumala nimi?

Iga püha sõna, mis Jumalat nimetab, kus ta ise oma auu
ja armuga ilmub.

Ükski ei ole kui sina, oh Jehoowa! suur oled sina ja suur on
sinu nimi wõimuse poolest. Jer. 10, 6.

52. Misjugust Jumala nime õpetas ka weel palwe alustus
meid tundma?

Jumala kallist Isa-nime.

See näitab meile, kui armuline meie Jumal on. Niisama
tuletawad tõised nimed: Kõigewägewam, Wägede Jehoowa j. n.
e. meelde, kui püha, suur ja wägew meie Issand on.

53. Mis palume nüüd Jumala suure ja püha nime kohta
esimeses palwes?

Et ta pühitsetud saaks.

Mis pühitsemata tähendab, teame 3. käsust, 3. õpetusest =
Püha on — Jumalale äralahutatud, Jumala tarwituseks kõi:
gest muust wälja wõetud. Pühitsemata on — pühaks te:
gema, Jumala osasaamisesse saatma.

54. Kas wõime küll meie omalt poolt Jumala nime pühaks teha?
Ei wisiSte mitte.

55. Misjugune on ju Jumala nimi iseenesest?

Jumala nimi on küll iseenesest püha.

Jumal ise on püha, see on: ta wihkab kõike pattu. Nii
on ka tema nimi püha. Siin maksab:

Püha ja kardetaw on tema nimi. Laaw. 1. 111, 9. Püha, püha, püha on wägede Jehoowa. Jes. 6, 3.

56. Mis palume meie siis siin esimeses palwes?

Et Jumala nimi ka meie juures saaks pühitsetud.

Pühaks teha ei wõi meie Jumala nime mitte; siiski wõime teha, mis sõna: pühitsema — meilt nõuab. On pühitsema nii palju kui ära lahutama kõigest, mis patune — siis peame ka Jumala nime kõigist tõistest ninedest ära lahutama, kelle külles nõdrusi ja puudusi. Püha päewa wõtsime nii wälja isetarwituseks, tõiste päewade hulgast. Seega pidasime seda päewa pühaks; ta oli meile kallim ja kõrgem kui tõised.

57. Mis see siis tähendab: saagu Jumala nimi ka meie juures pühitsetud?

Saagu ta pühaks peetud, ja kõrgemaks ja kallimaks, kui kõik tõised nimed.

Tehke Jehoowat suureks minuga, ja tõstke tema nime ühtlasi kõrgeks. Laaw. 1. 34, 4.

Et laulit nõnda palub, siis on tal 1) tundmine, kui püha Jumala nimi. Ja et ta seda tunnud, siis peab ta selle pühaduse ees 2) auukartusega seisatama.

58. Mis on siis tarwis, et Jumal Jhanime pühaks pidada ja pühitseda?

Meie peame tundma, kui püha ta on ja selle järele talle auukartust andma.

Kus Jumala nimi, sääl on ka Jumal ise oma püha olemisega. Ja kus Jumal, sääl tuleb põrmu langeda, teda kummardada, talle jummalikku auu anda.

59. Mis peame siis nimelt, et Jumala nime tõeste pühitseda, sellele nimele pakkuma?

Jumaliku auu ja kummardamist.

Tõstke suureks Jehoowat, meie Jumalat, ja kummardagem tema püha jalgealuse ette; tema on püha. Laaw. 1. 99, 5.

I. Jumala nimes ilmub Jumal ise oma auu ja armuga. Sellepärast palume esimeses palwes, et see nimi, mis ise püha on, ka meie juures pühitsetud saaks, et meie tunneksime, kui püha ja kartusewäärilifene ta on. ia talle jumalikku auu annaksime.

Kuis nüüd Jumala nime dieti pühitsema saame, seda ütleb meie katekismus.

60. Kuis sünnib see?

Kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse ja meie ka puhta kui Jumala lapsed seda mööda elame.

Peab Jumala nimi pühitsetud saama, seks nõuab Lutherus neis sõnades kahte asja meie käest — õpetuse ja elu kohta.

61. Mis need küll on?

Jumala sõna puhast õpetus ja waga elu.

Jumala sõna selge õpetus seisab kõige eel. Ja ka õigusega. See on pää-asi, peab meie elu Jumala meele päralt seks saama. Jumala sõna on kui hallika wesi; küll see ikka kosutab, kui ta selge on. Tema õpetab mind Jumala nime tundma. Ja seda oli kõige esmalt tarwis, et Jumala nime pühitseda. Paganad ei wõi seda, et nad õiget Jumala nime ei tunne. Room. 10, 13. 14.

62. Mispäraft on siis waga tarwis, et Jumala sõna selgeste ja puhtaste meie seas kuulutataks?

Et üksi puhast Jumala sõna kuulutamine meid Jumala nime dieti tundma õpetab.

Sest igaüks, kes iial Issanda nime appi hüüab, peab õndsaks saama. Kuida peawad nemad nüüd appi hüüdma teda, kelle sisse nemad ep ole uskunud? Aga kuida peawad nemad uskuma, mis nemad ep ole kuulnud? Aga kuida peawad nemad kuulma ilma kuulutajata? Room. 10, 13. 14.

Pühitse meid oma tõe sisse; sinu sõna on tõe. Joh. 17, 17.

Jumala sõna on elu wägi taewast. Aga ta wõib surma rohuks saada, kui sinna midagi juure pannakse, ehk säält ära wõetakse. Saadan teeb seda, kui ta Gewat (1. Moos. 3.) ja Issandat (Matt. 4.) kiusab. Gewa langeb, et ta Jumala sõna lafeb segada. Issand wõidab, et ta selge ja puhta Jumala sõna juure jääb. (Waata selet. piibli 1.).

63. Misfugust Jumala sõna kuulutust peame siis Lutherusega enesele paluma, et Jumala nime pühitseda?

Jumala sõna selget ja puha kuulutust.

Kui teie minu sõna sisse jääte, siis olete teie tõeste minu jüngrid. Joh. 8, 31.

64. Mis saab puhta õpetuse sammul isegi ilmuma? (Meie kat. ütleb seda).

Püha Jumala laste elu.

Ka seda on niisama tarwis, kui puhast õpetust. Seisku meil ikka meeles:

Ei saa mitte kõik, kes minu wasta ütlewad: Issand, Issand! taewa riiki, waid kes teewad minu Issa tahtmise järele, kes taewas on. Matt. 7, 21.

Kes Jumala nime pühadust tunneb, saab teda ka auustama, nagu nägime.

65. Mis saawad siis ka Jumala lapsed oma Issa wasta näitama?

Et nad teda tõeste auustawad.

Ses on minu Issa auustatud, et teie palju wilja kannate, ja peate minu jüngrid olema. Joh. 15, 8.

Apostlik kogudus on meile selle kohta eeskujuks. Ap. t. 2, 42. Nemad jäiwad alati apostlite õpetuse juure. Nende õpetus oli õige. Neil oli käes weel selge hallika-wesi. Aga nad jäiwad ka apostlite osajamiise, leiwa murdmise ja palwete sisse. Nende elu oli püha.

66. Wille sisse peame siis jääma, tahame Jumala nime pühitseda?

Puhta õpetuse ja püha elu sisse.

Iseneesest ei jõua meie seda aga mitte. Karjased on nõdrad. Kari tahab efsiteele minna.

67. Kuis peame seepärast Lutherusega paluma, et puhta õpetuse ja waga elu sisse jääksime?

Seks aita meid, armas taewa Issa!

Omas suures katekismuses palub selle kohta meie usuiisa:

„Oh armas Jumal ja Issa, pööra neid, kes weel pöörata on, et nad ühes meiega sinu nime pühitsewad, nii hästi õige ja puhta õpetusega, kui ka waga eluga.“

II. Jumala nime saame meie aga üksi pühitsema, kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste meie seas õpetatakse, sest säält õpime meie teda õieti tundma; ja kui meie seda mööda ka puhtaste

elame kui Jumala lapsed; sest seega auustame meie teda; aga et meie ise nõdrad oleme, siis aidaku meid seks taewane Isa ise!

Agas paraku, kõik ristirahwas ei ole mitte seesugused õiged Jumala lapsed, nagu nad peaksid olema. Ka seda ütleb meile meie katekismus.

68. Kes ei pühitse ju mitte meie seas Jumala nime?

„See kes tõist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab.

Rahe asja läbi pühitsemine Jumala nime. Rahe asja läbi ekimine ka tema wasta.

69. Mis asjad need on?

Tõist wiisi õpetus, kui püha kirja õpetus, tõist wiisi elu, kui elu, mida tema nõuab.

Püha kiri näitab, mis õige õpetus; õpetus selle wasta on wale; püha kiri õpetab ka püha elu; elu selle wasta on patune ju kõlwatu.

70. Mis läbi saab siis Jumala nimi pühitsemata jääma?

Wale õpetuse ja kõlwatuma elu läbi.

Waleõpetus nimetatakse ka siin jälle enne, sest kuis õpetus, nõnda elu. Wale õpetus on iga õpetus, mis püha kirja wasta käib. Kes nõnda õpetab, neid nimetab püha firi ka waleprohwetiteks (1. Joh. 4, 1), ekfitajateks (2. Joh. 7.) Kõige hirmsam ekfitamine on see, kui keegi Kristust ei ütle Jumala Poja olemat.

71. Mis on see wale õpetus, mida meie peame kartma?

Iga õpetus püha kirja wasta, nimelt aga selle salgamine, et Kristus Jumala Poeg.

Seesuguste ekfitajate wasta wõtlemad juba apostlid, nimelt Paulus ja Johannes. Mii salgas Gewesufes, kus Johannes elas, Gerinthus Kristuse jumalust. Kord tahtis püha Johannes suprema minna, aga kui ta kuulis, et ka Gerinthus säälsamas supelmajas oli, olla ta ütelnud: „Pögenegem, maja wõib sisse langeda, et see ekfitõtaja siin on.“ Seesamas pühas wihas ekfitajate wasta, tunnistab ta ka:

Sest palju eksitajaid on maailma sisse tulnud, kes ei tunnista, et Jeesus Kristus on tulnud lihas; seesinane on eksitaja ja Kristuse wastane. 2. Joh. 7.

72. Misjulguseks pidi koguduse elugi saama ühes wale õpetusega? Kõigipidi kõlwatumaks.

Ja ta on saanud: pattu on pea määratu palju. Kes weel püha kirja kuldkiinlajala juure ruttas, seda kiusati wereni taga. Joh. Huis põletati puu riida pääl ära a. 1415. Niisama on ka meie usuisa Lutherus palju pidanud kannatama. Kogudusest on armastus kadunud. Ja kus armastus puudub, sääl on koguduse elu kõlwatu. — Nii palju on siis meie usuwanemad raske ajal oma usu pärast pidanud kannatama. Siis on küll tarwis, et südamest palumme:

Weil oma sõna finnita, Oh Jumal meid neist awita, Kes tahakwad tõugata Su Boega järjelt wihaga. L. R. nr. 428.

Weil on, tänu Jumalale, puhas Jumala sõna; süiski on tuhanded üksi nime poolest ristiniimesed. Ka nemad ei pühitse Jumala nime! Nii kerged oleme langema.

73. Mis peame sellepärast Lutherusega tegema, et meie waleõpetuse ja kurja elu sisse ei langeks?

Meie peame paluma: Selle eest hoiä meid armas taewane Jsa!

III. Jumala nimi aga saab pühitsemata jääma, kui tõist wiisi õpetame ja elame, kui Jumala sõna õpetab, sest wale õpetusega langeme ka kõlwatumasse elusse. Selle eest hoidku meid armas taewane Jsa!

Oh et seda ifka paluksime ja meeles peaksime:

I—III. Jumala nimes ilmub Jumal ise oma auu ja armuga. Sellepärast palume esimeses palwes, et see nimi, mis iseenehest püha on, ka meie juures pühitse tud saaks: et meie tunneksime, kui püha ja kartusewääriline ta on, ja talle jumaliku auu annaksime. See saab üksi sündima, kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste meie juures õpetatakse, sest sääl õpime meie teda õieti tundma; ja kui meie seda mööda ka elame kui Jumala lapsed, sest seega austame meie teda; milleks meid taewane Jsa ise aidaku! Aga Jumala nimi

saab pühitsemata jääma, kui tõistwiisi õpetame ja elame, kui Jumala sõna õpetab, sest wale õpetusega langeme meie ka kõlwatumasse elusse: mille eest meid armas taewane Isa armus hoidku!

Piibli lugemiseks: Jes. 8, 13—17; Hebr. 10, 23—33.

Palwe t.: Taaw. I. 86, 10—15.

Kirikulaul nr. 310, 2. Su nimi saagu kiidetud.

§ 4. Teine palwe.

Sinu riik tulgu.

Tulgu meile ja kõigele ilmale Jumala armuriik, et tema warju all auuriiki jaaktime.

Piiblliloo alus: Antiokia kogudus. Ap. t. 13, 1—4.

Teise palwe sõnad.

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Jumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenesest; aga meie palume sessinasest palwes, et see ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see?

Kui taewane Isa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame siin ajalikult ja jääm igaweste.

Kawa: 1. Mis Jumala riik see on, mis tulema peab. 2. Miks tema tulemist peame paluma. 3. Kuis see sünnib, et ta tuleb. 3. Teine palwe — ristirahwa missioonipalwe — ehk: kuis see riik kõige ilma peab tulema.

Iga kuningas nime auustatakse kuningas riigis. Ka Jumala nimi wõib üksi oma täie auu saada Jumala riigis. Kui soowime, et Jumala nimi peab pühitsevad saama — siis peab ta riik käes ja tulnud olema.

74. Mis palume seepärast teises palwes?

Tulgu meile sinu riik.

See riik on Jumala riik, mille tulemist siin palume. Kui Jumalal riik, siis on ka tema kuningas. Ja meie teame, tema on kuningate kuningas. Püha laulik nimelt seletab mitu korda tema kuningas auu. Taaw. I. 103, 19; I. 99. Nimelt on ta riik kolmesugune. Juba 1) kui Looja on ta enesele omas loodusel riigi rajanud. Siin ilmub tema wägi.

75. Kuis nimetatakse seda riiki, milles Jumala wägi ilmub tema looduses?

Seda nimetatakse wäeriigiks.

Jehoowa on oma auujärje taewas kinnitanud ja tema kuningriik walitseb kõikide üle. Laaw. I. 103, 19.

76. Kas meie toises palwes küll wäeriigi tulemist palume?

Ei mitte.

See on ju algusest saadik olemas. Selle õnnistusest wõtame juba iga päew osa, kui meie Looja oma isakäega meid ülewal peab. Seda pole meil enam paluda. Selle eest tuleb meil üksi tänada. — Pääle wäeriigi looduses on Jumal aga weel toise riigi rajanud: kuninga Taaweti riigis oli selle esimene ettetähendus. Israel nimetatakse „riigi lasteks“. Aga pääle Israeli pidiwad ka kõik maailma rahwad sinna sisse mahtuma. See riik algab teus ja töes, kus Jeesus, Jumala Poeg wõis ütelda: Mk. 1, 15. Jeesuses Kristuses ise on see riik kätte tulnud, Jumala riik teuks saanud.

77. Misjuguse riigi on Jumal weel pääle wäeriigi rajanud?

Jumala riigi, mis Taawetis ette tähendatud, Kristuses tõeks saanud.

Ja Jeesus ütles: Aeg on kätte jõudnud, ja Jumala riik on ligi tulnud; parandage meelt ja uskuge armuõpetust. Mark. 1, 15.

Üksi patused wõiwad meelt parandada. See riik on siis meie waeste patuste kasuks rajatud; patused peawad siin õppima taewalikult elama ja wõiwad siis taewasse saada; ka selle riigi rajaja on ise taewast pärit.

78. Misjuguseks riigiks nimetab püha kiri sellepärast ka seda riiki weel?

Taawariigiks.

Et meie selle pärijaks peame saama, pole meie mitte teeninud: see on arm; üksi oma suurt armu ilmutab Jumal siin meie waeste wasta omas Pojas Jeesuses Kristuses.

79. Mis riigiks wõime seda jumalikku ja taewa riiki siis ka nimetada?

Armuriigiks.

Jah, seda ta ka on, sest siin pole enam võimust viha tuel, tormil ja tuulel, mis kaljud katki kisub, vaid siin hüüab ewangeliumi tasane hääl:

Tulge minu juure kõik, kes teie waewatud ja koormatud olete ja mina tahan teile hingamist saata. Matt. 11, 28.

Ustaw on see sõna ja kõige wastawõtmise wäärt, et Kristus Jeesus maailma sisse on tulnud, patusid õndsaks tegema. 1. Tim. 1, 15.

See Jumala armu-riik on suur ja rikas, aga ta pole mitte seefugune maailma riik, ilmaliku wäe ja võimuga, nagu Iisrael, nagu Wariseerid seda ootasivad. Misfugune nimelt selle armu-riigi omadus, on Iisand Wariseeride küsimuse pääle seletanud. Nemad tahawad ütelda: Sa kõneled palju Jumala riigi tulemisest, aga ta ei tule ju ometi! Selle pääle on Iisand wastanud, Luuk. 17, 20. 21: Jumala riik on seestpidi meie sees; see on: meie südames. Maailma riikidel on siis oma piirid, nähtaw kuningas j. n. e. Jumala riigil pole seda tarwis.

80. Kus on siis Jumala riigi ase?

Jnimeste südames.

Aga kui Wariseerid temalt küsivad: Millal tuleb Jumala riik? siis wastas ta neile ja ütles: Jumala riik ei tule mitte ilmsi¹⁾; ei öelda ka: siin ehk jään on see; sest waata, Jumala riik on seestpidi teie sees. Luuk. 17, 20. 21. (1) ilmsi = wäliste kombetega, mida näha võib.)

Ja mis see wara on, mida Jumala riik meie südamesse kannab, ütleb: Room. 14, 17. Digus nimelt, millest siin kõneldatakse, on armu-õigus, õigus, mis meile armust antakse.

81. Mis on see wara, mida Jumala riik meie südamesse toob? Digus, rahu ja rõõm Pühas Waimus.

Sest Jumala riik pole mitte roog ega joomaaeg, vaid õigus, ja rahu, ja rõõm Püha Waimu sees. Room. 14, 17.

Siiski on sel riigil ometi ka üks nähtaw kuju, mille Iisand talle annud. Taewalikul riigil peab ka üks maapäalne tegumood olema, üks k o g u d u s, kuhu ta alamad ennast koguwad.

82. Kus on Jumala armu-riik maa pääl ilmsiks saanud?

Pühas ristikoguduses.

Siiski pole see weel Jumala riigi wiimne järk, tema täieline ilmumine. Siin on see kogudus ja riik weel kannataja.

Aga selle riigi kuningas on tõutanud, et kannatajad üksford ka 12 järje pääl istuma ja 12 suguharu pääle saavad kohut mõistma (Matt. 19, 28), see on: nad saavad walitsema. Riigi waesus saab üksford auuks saama. Mii wõime kolmandaks weel riigist kõnelda, kus see au ilmub.

83. Misjugune riik on meil pääle armuriigi weel olemas a oodata?

Auuriik.

Kes siin kannatanud, saavad sääl walitlema. Kes õiged armuriigi liikmed olnud, neid tõstab nende Jõsand ise auusse. Matt. 25, 34.

84. Misjuguseks riigiks saab seega armuriik üksford muutuma? Armuriik saab auuriigiks muutuma.

Siis wõtab kuningas neile õelda, kes tema paremal käel on: Tulge tänna, minu Jsa õnnistatud, päriige kuningriik, mis teile on walmistatud maailma asutamisest. Matt. 25, 34.

Mii on armu- ja auuriik üks ja seesama Jumala riik, armuriik olewikus, auuriik tulewikus ja oodataw. — Aga ka armuriik ei ole weel kindel kõigis südameses, ei ulata weel üle terve ilma. Weel tuleb paluda, et see enam ja enam maad wõtaks. Ta peab 1) kaswama usklikkude südameses ja 2) maailma rahwaste keskel wälispidi. Need peawad Jõsanda koguduseks saama.

85. Mis palume meie armuriigi kohta?

Et ta enam ja enam maad wõtaks usklikkude südameses ja wälispidi Kristuse koguduses. Room. 14, 17.

Siin wõtleb ta. Aga see peab auuga lõppema. Sest wõtlega saab wõidule.

86. Mis palume auuriigi kohta, milles armuriik saab lõppema?

Et Jumal meid armuriigist auuriiki, ja seega wõtlemisest wõidule aitaks.

Wõidule aitab kogudust ta kuningas. Sellepärast waatabki ta usus tulewa auu poole ja palub:

Amen, tule wissiste, Jõsand Jeesus. Joh. ilm. 22, 20.

I. Kui palume: Tulgu meile sinu riik! siis palume seega taewariigi tulemist, mis Kristuses teus ja tões ilmu-

nud. See riik on Jumala armuriik meie südames oma rahu ja rõõmuga, millel nähtaw ase ristikoguduses, ja mis ise täies wäes auuriigis saab ilmuma, kus wõitlemine wõidule jõuab.

Kui selle riigi tulemist paluma peame, siis pole ta veel praegu igal pool, kõigis südames. Sinna peab ta veel ilmuma. Seda peamegi paluma.

87. Aga kas see Jumala riik siis ilma meie palweta ei tule? Tuleb küll iseenesest.

Nii wastab meile katekismus. Ja seda õigusega. Õnnis- tegija ilma inimeste kaasabit. 3000 Relipühil said armuriiki, ilma et nad ise oleksiwad selle wäärilised olnud. Saulus sai Pauluseks — üksi armust.

88. Mis kombel on siis Jumala riik maailma tulnud? Tõeste iseenesest, ilma inimeste kaastöötä.

Kuhu ta on tulnud, on ta ilma inimeste palweta tulnud. Sest wõime wiisiste arvata, kuid sellega ka edaspidi saab lugu olema.

89. Kuidas saab Jumala riik siis küll ka edaspidi tulema? Iseenesest, ilma meie palweta.

Peetrus, kes sügawaste langenud, saab koguduse sambaks. Käsuori Saulus saab usu kuulutajaks, armu ülendajaks. See ise kõik on üksi jälle arm, üksi halastus.

90. Mis on siis Jumala poolt see ainus põhjus, mis ta riigi maa pääle toob?

Üksi Jumala arm ja halastus.

Aga mis siis, kui riik tuleb, kõige ilma oma armuga täidab, meie aga õeldakse: Laganege minust, mina ei tunne teid mitte! Siis täidaks hinge — hirm.

91. Milleks wõib arm meie siis saada, kui meie teda ei tunnud? Arm wõib meile siis hirmuks saada.

92. Mis peame siis küll oma katekismusega ikka jälle paluma? Et Jumala riik ka meie juure tuleks.

Pühas ristimises on ta juba küll meie juure tulnud: jääb jaimelapse armu, aga lapsed peavad veel kaswama. Paulus tunnistab, et ta veel mitte kõik pole kätte saanud, waid veel täiuses peab kosuma. Wil. 3, 12.

93. Mis pärast peame küll veel paluma, et Jumala riik meie juure tuleks?

Et armus, mida meie wasta wõtnud, wõiksin kaswada ja täieliseks saada.

Ei mitte, et ma oleksin seda ju kätte saanud, ehk et ma oleksin ju täieste walmistatud; aga ma nõuan seda taga, kas ma wõiksin seda kätte saada, mis pärast Kristus Jeesus mind on kätte saanud. Wil. 3, 12.

Jumala riik on ka Täma juure tulnud, aga tema juure mitte jäänud, et ta maailma jälle hakkas armastama. 2. Tim. 4, 10.

94. Mis peame Jumala riigi kohta küll veel paluma, kui ta meie juure tulnud?

Et ta ka meie juure jääks.

Jumal on armastus, ja kes armastuse sisse jääb, see jääb Jumala sisse ja Jumal tema sisse. 1. Joh. 4, 16.

II. Jumala riik tuleb küll iseenesest ilma meie palweta, Jumala armust, aga et arm ka hirmuks wõib saada, siis peame paluma, et ta ka meie juure tuleks enam ja enam ja meie juure jääks.

Kuis see riik nüüd üksi ja ainult meie juure tulla wõib, selle pääle annab Lutherus kindla wastuse.

95. Kuis see sünnib, et Jumala riik meie juure tuleb?

Kui taewane Isa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume, ja Jumala meele pärast elame siis ajalikult ja jääb igaweste.

Parandage meelt ja uskuge armu õpetust! hüüdis Issand ise, kui ta armuriigi rajas. Et sinna riiki saaksin, on siis meie poolt usku tarwis. Riiki kuulutati, aga tuhanded on usuta jäänud. Ka meie ei jõua iseenesest uskuda. Kes seda annab, ütleb 3. õpetus.

96. Mida peame siis kõige esmalt enesele paluma, et riik meie juure tuleks?

Ei taewane Jsa meile oma Püha Waimu annaks.

Ükski ei wõi Jeesust Jssandaks nimetada, kui aga Püha Waimu läbi. 1. Kor. 12, 3.

Kuhu aga Püha Waim tuleb, toob ta rikast wara südamesse. Mida? ütleb katekismus.

97. Mis see siis on, mida Püha Waim oma armu läbi meie südameses äratab?

Et meie Jumala püha sõna usume.

Nimelt et meie usus selle Jssanda juure ruttame, kes Jumala riigi kuningas. Aga kui ristiniimene usub, saab ta ka kui ristiniimene elama.

98. Missugust armu palume siis weel Jumalalt, et ta meile seda oma Waimu läbi annaks?

Et meie ka Jumala meele pärast elame. 1. Tess. 2, 12.

Jumalal on lapsi, kes wõitlewad, lapsi kes wõitnud. Ühed elawad õndsaste armu-riigis; see elu on weel ajalik. Teised on ju auuriigis; see elu on igawene.

99. Mis palume selle õndsja elu kohta wiimaks weel Jumalalt?

Et meie tema meele pärast wõiksime elada, siin ajalikult ja säääl igaweste.

III. Jumala riik saab tõeste meie juure tulema, kui taewane Jsa meile oma Püha Waimu annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame, siin ajalikult ja säääl igaweste.

Aga kui meie armuriigis õndsad oleme, peame ka oma palwega nende poole waatama, kes temast weel kaugel. Seda on Juuda rahwas, Mohamedaanlased ja kõik paganad.

100. Kelle pääle peame omas palwes siis nimelt mõtlema, kui palume: Tulgu meile sinu riik!

Kõikide pääle, kes Jumala riigist weel kaugel, nagu Juuda, Mohamedi usulised ja paganad.

Ja minul on weel teised lamhad, need ei ole mitte sest sinasest laudast, ja neid pean ma ka süa tooma, ja peab üks kari ja üks karjane olema. Joh. 10, 16.

Ja neid on weel umbes 800 miljoni, kes weel surma warju maal.

Misjuguine arv, mis meid sunnib käsi palwele panema Juba Wana seaduse ajal kästi: Ütelge paganate seas, Jehoowa on kuningaks saanud. Taaw. I. 96, 10. Jumala riiki paganate seka afutada, on meil weel kindlam käsk: Matt. 28, 19. 20.

101. Mispäraft peame muretsema, et Jumala riik ka paganate juure saaks?

Et meie Issand seks kindla käsu annud:

See on meie Issanda kuningakäsk:

Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Jsa, Poja ja Püha Waimu nime sisse, ja neid õpetades pidama kõik, mis mina teid olen käskinud. Matt. 28, 19. 20.

Need mehed, kes sääl kaugel Jumala riiki ehitawad, on missiõnärnid, Issanda saadikud; töö, mida nad teewad, on missiõni töö.

102. Misjuguisele tööle peame siis nimelt kõises palwes õnnistäht paluma?

Missiõni tööle.

Kõnda saabki otse tõine palwe ristikoguduse missiõnialweks. Küll on Jumal seda tööd imewiisil õnnistanud. Kolmest esimesest paganast, kes ilmumise pühal tuliwad, on 400 miljoni saanud, kes risti löõdud Issanda ette kummardawad. Aga weel on umbes 800 miljoni paganlises pimesas, 170 miljoni Muhamedaanlast, 6 miljoni Suundlast weel pääle selle. Mii palju (1) siis neid, kes oma õiget Issandat ei tunne! — Pääle selle paneb missiõni-wõitlejatele wasta pimesdate kangekaelus, lõunemaa kõrbekuum, põhjamaa külma karedus — kõik (2) raskeid takistused, mille wasta palehigis ja palwes wõidelda.

103. Mispäraft peame siis missiõni tööd kõigipidi toetama?

Et neid nii palju, kes oma Issandat ei tunne, ja et missiõni tööd ka muidu nii raske.

Kuis meie seda Jumala riigi tööd toetame, näitab meie Antiõhka kogudus. Ap. t. 13, 1—4. Sääl on kogudusel hulk karjast. Nende hulgast saadawad nemad Sauluse ja Barnaba mujale. Need teewad missiõni tööd (1) teuga. Saadikuid finnitawad saatjad aga ka oma (2) palwega. Ka meie wõime seda, kui meie ka ise ei wõi minna.

104. Kuis võime siis küll meie omalt missiooni tööd toetada?

1) Teuga ehk oma missiooniannetega, miska tõisi saadame, kui ise ei saa minna, ja 2) oma missioonipalwega.

Ka lese naese weeringut saab Issand wiisiste õnnistama, meie palwet kuulma, kui ta sõna meeles peame:

Õikust on palju, aga pisut töötajaid; seepärast paluge lõikuse Issandat, et tema töötajad oma lõikusele wõtaks wälja ajada. Matt. 9, 38.

Kuningas, kes missiooni kásu annud — terwes se ilma — minna, saab ise meie tööd õnnistama.

105. Kus saab siis wiimaks armuriik aset saama?

Üle terve ilma.

Ja kui kõikide keel tunnistab, et Jeesus Kristus on Issand Jumala Isa auuks (Wil. 2, 11) siis saabki tema ja ta riigi täis au ilmuma.

106. Missuguses riigis saab armu riik wiisiste täiussele saama? Auuriigis.

Süis on tõine palwe täide läinud. Süis saab tõeks, mis püha Johannes Patmusel näinud:

Maailma kuningriigid on meie Issanda ja tema Kristuse päralt saanud, ja tema peab kui kuningas walitsema, igaweste igaweseks ajaks. Joh. ilm. 11, 15.

IV. Palju aga on armuriigist praegu weel kaugel; neile abi tooma missioonitöös sunnib meid Issanda kuningakäsi. Ja et hädalisi tõeste nii palju ja töö nende kasuks nii raske, siis peame seda kásku rõõmuga täitma oma missiooniannetega ja missioonipalwega: küll siis armuriik üle ilma tungib ja auuriigiks muudub!

Oh et seda palwes ootaksime ja meeles peaksime:

I—IV. Tõises palwes palume Jumala riigi tulemist, mis Kristuses teus ja tões ilmunud. See riik on Jumala armuriik meie südames oma rahu ja rõõmuga, mille nähtaw ase ristifoguduses, mis aga täies wäes auuriigis saab ilmuma, kui wõitlemine wõidule jõuab. See riik tuleb küll iseenesest ilma meie palweta Jumala armust, aga et arm ka hirmuks

wõib saada, siis peame paluma, et ta ka meie juure tuleks, enam ja enam, ja meie juure jääks. Ja ta saab tulema, kui taewane Isa meile oma Püha Waimu annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame, siin ajalikult ja sääli igaweste. Aga kõigile neile, kes armuriigist weel kaugel, peame ka abi tooma missioonitöös. Seda nõuab meie Isanda kuningakäsi. Ja et hädalisi nii palju ja töö nende kasuks nii raske, siis peame seda käsku rõõnuga täitma oma missiõnnetega ja missiõnipalwega: küll siis armuriik üle ilma tungib ja auuriigiks muudub!

Piibli lugemiseks: Matt. 13, 24—30; 25, 1—13; Luuk. 14, 16—23; Ap. t. 10.

Palwe t.: Laaw. I. 145, 1—13.

Ririku laul Nr. 310, 2. Su riik see tulgu sinu käest. Nr. 214. Waat' wana aja tunnistajad.

§ 5. Kolmas palwe.

Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa pääl.

Jumala hää ja armuline tahtmine sündigu, kuna tema ise kõige kurja tahtmise rikub, ja meid omas sõnas ja usus otsani hoiab.

Piibli loo alus: Pauluse wiimane reis Jeruusalemma. Ap. t. 21, 1—14.

Kolmanda palwe sõnad.

Sinu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa pääl.

Mis see on?

Jumala hää armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta; aga meie palume sešsinases palwes, et see ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumal kõike kurja nõuu ja tahtmist rikub, ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda, ega tema riiki meie juure tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid finnitab ja hoiab meid kindlaste oma sõna ja usu siisse meie otsani, see on tema armuline ja hää tahtmine.

Kawa: 1. Mis Jumala tahtmine on. 2. Misugune see tahtmine on ja mida ta tahab toime saata. 3. Kus ta sünnib ja kus ta weel peab sündima. 4. Kuis ta dieti saab sündima.

Kus Jumala riik, sääli on seaduseks tema tahtmine.

107. Kuis palume seepärast kolmandas palwes?

Snu tahtmine sündigu kui taewas, nõnda ka maa pääl.

Mis Jumala tahtmine on, õpetas juba meile 1. päätüff. Ka Miiika 6, 8. ütles seda. Jumala käsku pidime täitma, ja nimelt — käsku armastusest.

108. Mis oli Jumala tahtmine esimese päätüfi järele?

Rõik, mis meie Jumala käsu järele pidime tegema, nimelt et meie teda ja ligimest pidime armastama.

Mis nõuab Jehoowa su käest muud, kui et ja pead tegema, mis kohus on, ja heldust armastama, ja ennast alandama, käies oma Jumalaga. Miiika 6, 8.

Käsi aga pidi meid usule juhutama. Mis aga uskuda, seda ütleb ewangelium, armuõpetus. Et ka Jumal seda tahab, finnitab nimelt 1. Joh. 3, 23.

109. Mis on tõisiks weel Jumala tahtmine?

Rõik, mis meie armuõpetuse järele peame uskuma.

Ja see on tema käsusõna, et meie peame uskuma tema Poja Jeefuse Kristuse nime sisse. 1. Joh. 3, 23.

Sel usul on suur tõutus. Sest kes Poja sisse usub, peab igawese elu saama. Joh. 6, 40.

110. Mis pärast tahab Jumal, et meie tema Poja sisse usukime? Et meie see läbi igawese elu wõiksime pärida.

Aga see on selle tahtmine, kes mind on läkitanud, et igawene elu peab olema igal ühel, kes Poega näeb ja tema sisse usub; ja mina tahan teda üles äratada wiimsel päewal. Joh. 6, 40.

Seda usku kuulutatiwad jüngrid ja apostlid. Seda teha oli Jssanda käsi ja tahtmine. Sellepärast tegiwad nad seda suure rõõmuga. Aga selle pärast pidiwad nad palju kannatama: teutust, hoopisid, wangikoda. Aga ka kanatades oliwad apostlid rõõmsad. Waata, kuis nad nimelt suure kohtu eest wälja tuliwad! Ap. t. 5, 41. Miiisama palus Keisarea kogudus Paulust, kui ta wiimast korda Jeruusalemma reisis, et ta mitte sinna ei läheks, et paelad ja wangikoda teda oodata. Aga Paulus on walmis ka kannatama, surma minema, kui Jssand tahab. Selle pääle ütlewad wanemad: Jssanda tahtmine sündigu! Nad paluwad, nagu kolmas palwe meid paluda käsi. Kui ka kannatada waja, nad alandawad ennast Jssanda nõuu alla.

111. Mis õn siis wiimaks veel Jssanda tahtmine?

Kõik, mis meie Jssanda nõuu järele peame kanntama.

Aga Paulus wastas: Mis teete teie, et teie nutate, ja mu südant kurwastate; sest ma pole mitte ükspäinis walmis ennast lastma sūduda, waid ka surema Jeruusalemmas Jssanda nime pärast. Ap. t. 21, 13.

Miks Jumal seesugust kannatust ka wagade pääle paneb, näeme Hiobist. Kannatamine on kui tuleahi, mis patu rooste peab ära põletama, usu katsumine, usu kaswatamine. Kui kannataja oma Jssanda juure jäänud, saab rist kallimaks hinge kasuks.

112. Mis pärast laseb siis Jssand omaste pääle risti tulla?

Usu kaswatamiseks ja üksi nende hinge kasuks.

Kõik, mis sa wõtad ette

Ja mis sind kurwastab,

Sa usu Jsa kätte,

Kes taewast talutab,

Kes pilwi, tuuli juhib

Sääl kindla käega,

Küll see su läiki sühib,

Et jalg ei wäärata.

Kodu-kannel nr. 147, 1.

I. Sündigu Jumala tahtmine! palume kolmandas palwes. See tahtmine on kõik, mis meie Jumala käsu järele peame tegema, ewangeliumi järele peame uskuma, et õndsaks saaksime, ja ta püha nõuu järele ka peame kannatama hinge kasuks.

Jumal on hää. Ka see, mis tema omas käsus nõuab, peab siis hää olema. Jumala käsus oli aga tema tahtmine meile ilmutatud.

113. Missuguseks nimetab siis ka meie katekismus kõige esmalt Jumala tahtmise?

Hääks tahtmiseks.

Aga meie teame, et käsk hää on, kui keegi seda pruugib, nõnda kui kohus on. 1. Tim. 1, 8.

Ewangeliumis tahab Jumal, et meie tema Poja nime sisse usuksime. Selle läbi saame igawese elu ja õndsuse. Seda kõik pole meie aga teeninud: see on sellepärast arm.

114. Misjuguks wõime seda Jumala tahtmist, mis ewangeliumis meile ilmub, sellepärast ka nimetada?
Jumala armuliseks tahtmiseks.

Sellepärast palub laulik:

Ole mulle armuline oma sõna järele. Taaw. I. 119, 58.

115. Misjuguks Jumala tahtmisest kõneleb sellepärast usuisa Lutherus tõises palwes?

Tema kõneleb Jumala hääst ja armulisest tahtmisest.

Ja kui kaugale see hää armuline tahtmine ulatab, ütleb 1. Tim. 2, 4.

116. Kellele tahab Jumala hää ja armuline tahtmine abi tuua? Kõigile inimestele.

Kes tahab, et kõik inimesed peawad õndsaks saama ja tõe tundmisele tulema. 1. Tim. 2, 4.

Kallis siht on selle järele Jumala tahtmisel ees: et kõik õndsaks saakswad; et nad tõtt hakkakswad tundma.

117. Millele tahab Jumala hää ja armuline tahtmine kõiki inimesi saata?

Õndsusele ja tõe tundmisele.

II. Jumala tahtmine on armuline ja hää, sest kõiki inimesi tahab ta õndsaks teha ja tõe tundmisele saata.

Kuninga tahtmine riigis sünnib, kui kõik täide läheb, mis ta nõuiks wõtnud.

118. Mis palume siis selle palwega: Sinu tahtmine sündigu? Meie palume, et kõik täide läheks, mis Jumal nõuiks wõtnud.

Jumal pole üksi kuningas, tema on kuningate kuningas. Küll ta jõuab igal ajal täita, mis ta nõu hääks arwab.

119. Dns siis selleks meie palwet weel tarwis, et Jumala tahtmine sünniks ja täide läheks?

Ei ole.

120. Mis ütleb selle kohta meie katekismus?

Jumala hää ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta.

Suur wäli ja riik see on, kus ta juba täieste ja kõigipidi sünnib. Tõise palwe põhjussona nimetab selle.

122. Kus sünnib Jumala tahtmine juba täieste?
Taewas sünnib tema.

Taewas on Jumala auu ase, kust kõik õnnistus wälja woolab. Sää! teeniwad teda õndsad waimud algusest saadik; nad täidawad Jumala tahtmist — ka ilma meie palweta.

123. Kes need õndsad waimud küll on, kes Jumala tahtmist taewas täidawad?

Pühad inglid.

Kiitke Jehoowat, teie tema inglid, teie wägewad wahwad, kes teie tema sõna järele teete, tema sõna häält kuuldes. Laaw. l. 103, 20.

Vääle inglite on weel tõisi, kes wõideldes on wõidule saanud — ja ka Jumala tahtmist taewas täidawad. Joh. ilm. 7, 15. Nad on wõitnud, et nad äralunastatud.

124. Kes täidawad vääle inglite Jumala tahtmist taewas? Õndsad äralunastatud hinged.

Nemad on Jumala auujärje ees, ja teeniwad teda ööd ja päewad tema templis. Joh. ilm. 7, 15.

Kui Jumal näituseks inglid saadab armu kuulutama, siis lähewad nad hää meelega; niisama täidawad nad tema kohtu käskust. Jumala tahtmisest ei jää sääl midagi täitmata: kõik sünnib täieste.

125. Mil mõedul ja kombel täidawad õndsad waimud taewas Jumala tahtmist?

Kõigipidi, täieste ja hää meelega.

Uga mitte üksi taewas ei sünni, mis Jumal tahab, wait ka mujal. Meie katekismus ütleb seda.

126. Kus sünnib selle järele weel Jumala tahtmine?
Ka maa pääl sünnib tema.

Tema tuleb taewa wäega ja nendega, kes maa pääl elawad, nõnda kui ta tahab; ja seda ep ole, kes tema käe pääle wõib lüüa ja temale õelda: Mis ja teed? Laaniel 4, 32.

Päike tõuseb, kewade ja sui tuleb; kõik loom saab oma rooga riigis, kus Jumala wäega walitseb. (2. palwe; 1. õp.).

127. Kus sünnib siin Jumala tahtmine?
Wäeriigis, wäljas loodusel.

Mina tean, et Jehoowa suur on. Kõik, mis tema tahab, teeb tema taewas ja maa pääl, merede ja kõikide sügawuste sees. Taaw. I. 135, 5. 6.

Aga ka Jumala ülemad loomad maa pääl, inimesed, on seda tahtmist täitnud: Abraham, Taawet, Issanda apostlid. See on riigis sündinud, kus Jumal oma armu pakub.

128. Kus sünnib maa pääl weel Jumala tahtmine?

La sünnib Jumala armuriigis.

Minu lambad kuulewad minu häält, ja mina tunnen neid, ja nemad käiwad minu järel. Joh. 10, 27.

Ka tuhanded Jumala lapsed täidawad teda weel täna. Nad on walmis ka kannatama, kui Jumala nõu ta riigi kasuks seda nõuab. Jumala tahtmine sünnib kõigiti nende kallal. Nende kannatus, usk ja lootus saab aga ka äratuseks tõistele. Jumala tahtmine sünnib nii ka nende läbi. Aga mis oleks meile sest, kui meie nende tuhandete hulgas mitte ei oleks!

129. Mis palume meie seepärast kolmandas palwes?

Et see Jumala tahtmine ka kõigiti meie juures sünniks — meie kallal ja meie läbi.

Jah, meie kallal, ja siis ka meie läbi, meie hinge õnnistuseks. Sellepärast palubki Taawet:

Speta mind tegema oma meele pärast; sest sa oled minu Jumal; sinu hää Waim, see juhatagu mind tasase tee pääle. Taaw. I. 143, 10.

III. Jumala tahtmine sünnib küll ilma meie palweta, ja täidetakse täieste ja hää meelega taewas pühade inglite ja õndsate hingede läbi, niisama ka maa pääl looduse ja armuriigis; siiski palume, et ta ka kõigiti meie juures, meie kallal ja läbi niisamuti sünniks.

Kuis see hää ja armuline tahtmine õieti saab sündima, seda ütleb Lutheruse seletus. See tahtmine tahtis kõiki inimesi õnnistusele saata. Sellele teeb aga suur wägi takistust.

130. Sest missugune tahtmine paneb Jumala hääle ja armulisele tahtmisele wasta?

Kuri nõu ja tahtmine.

131. Ja mis ei taha see kuri nõu nimelt meie juures lasta sündida?

Tema ei taha meid lasta Jumala nime pühitseda ega tema riiki meie juure tulla.

Mis 1. ja 2. palwes palusime, otse seda julgeb see kuri tahtmine keelda. Mii suur ta julgus! Siis peab ka tema võimus tõeste suur olema. Ja et ta seda on, ütleb meie katekismuski. Selle järel on sel kurjal nõuul 3. sugune algus ja alus: üks tahtmine meie üle, teine meie ümber, kolmas meie sees. Meie üle on kaval hinge waenlane, kes umbrohtu külwab. Matt. 13, 25. 39.

132. Misjugune tahtmine meie üle paneb Jumala tahtmisele wasta?

Kuradi tahtmine.

Nadamat ja Gewat kuusas ta Jumala sõna ära segamisega; Jumala Poegagi püüdis ta nõnda effitada. Mii petab ta waleõpetusega. Nimelt püüdis ta seega Jõsandatki umbujule ja wasta panemisele effitada.

133. Mis tahab kurat Jumala tahtmise wasta toime saata? Waleõpetusega tahab ta meid umbujule saata, et Jumalale wasta paneksime.

Uga teeäärised on need, kes sõna kuulewad: pärast tuleb kurat ja wõtab sõna nende südamest ära, et nemad ei pea uskuma ega õndsaks saama. Luuk. 8, 12.

Sõjariist selle wastu on waimu mõek:

Seepärast wõtke kõik Jumala sõjariistad kätte, et teie wõite wasta panna kurjal päewal. Kõige enamiste wõtke usu kilp kätte, mis ka teie wõite ära kustutada kõik tige da kuradi tulised nooled; ja wõtke õnnistuse raudkübar, ja Waimu mõek, see on Jumala sõna. Gew. 6, 13. 16. 17.

134. Misjugune tahtmine meie ümber paneb Jumala tahtmisele wasta?

Maailma tahtmine

Mis see on ütleb Joh. 17, 25. Omas ülempreesterlikus palwes ütleb sääl Jõsand: „Dige Isa, maailm ep ole sind mitte tunnud“. Maailm on siis kõik hõelad, kes Jumalat ei tunne. 1. Joh. 5, 19 ütleb: „Maailm seisab kurjuses“. Nemad ei tahagi siis Jumalat tunda.

135. Kes on see maailm meie ümber, kes Jumala tahtmisele wasta paneb?

Kõik kurjad, kes Jumala tahtmist ei tunne ja tunda ei tahagi.

Meie teame, et meie Jumalast oleme, ja kõik maailm seisab kurjuses. 1. Joh. 5, 19.

Häda maailmale pahanduste pärast. Sest pahandused peavad tulema; aga häda selle inimesele, kelle läbi pahandus tuleb. Matt. 18, 7.

Aga veel kardetavam on kolmas waenlane, kellega meil tegemist; see on kuri tahtmine meie enese sees.

136. Mis on see kuri tahtmine meie sees?

See on meie liha tahtmine.

Mis see liha jälle on, tuletavad sõnad meile meelde: Mis lihast on sündinud, see on liha. Joh. 3, 6. Inimese südame mõtlemised on kurjad tema lapse põlvest. 1. Moos. 8, 21. Selle järele on inimese tahtmine rikutud, ta süda pätune, kurja poole pöördud; ta terve loomus, nagu ta selle pärinud, on nii sündimisest saadik.

137. Mis on see liha oma tahtmisega, mis Jumala tahtmisele wasta paneb?

Meie rikutud tahtmine, meie pätune süda, mis kurja poole pöördud sündimisest saadik.

Liha meel on waen Jumala wasta. Room. 8, 7.

Sest kui teie liha järele wõtate elada, siis peate teie surema; aga kui teie Waimu läbi ihu tegusid wõtate suretada, siis peate teie elama. Room. 8, 13.

Seda meie liha meelitab nüüd kuradi tahtmine; aga Jumala tahtmine on temale kui kibe rohi. Ja et see kuradi tahtmine nii kawal, siis saame langema, kui meie ei walwa. Ka Jumala lapse sees pole liha koguniste furnud. Selle pärast kestab sõda liha ja waimu wahel kunni otsani. Hääd on, lapsed, sagebaste ka teie ettewõtted, aga kui wähe tädate neid! Sest sõjast kõnelebki Room. 7, 18—24. Ja kui kõige wägewam meid ei aita, saame wisfiste langema.

138. Mis peab siis Jumal selle kolmewõrdse tahtmisega tegema, kui tema tahtmine peab sündima?

Tema peab seda rikkuma ja keelama.

Ja kui hää meelega teeb seda Jumal, kui teda appi palutakse. Kuis on ta koguduseski tuhat korda tõeks läinud:

Bidage nõuu, ja see mingu tühjaks, rääkige üks sõna, ja ärgu mingu see mitte korda, sest Jumal on meiega. Jes. 8, 10.

Baaraol oli kuri nõu, Iisraeli wäljamineist keelata; Herodes tahtis Iisandat ära tappa — aga Jumal oli wägewam; tema ei lastnud seda korda minna. Joosepi müümine, Jeesuse surmamine oli kuri nõu. Jumal lastis selle sündida — aga üksi, et tema nõu selle läbi pidi täide minema õnnistuseks.

139. Kuis keelab ja rikub Jumal kuradi, maailma ja meie liha tahtmist?

Seega, et Jumal seda ei lasse korda minna ja et ta kurjagi nõuu üksi õnnistuseks pöörab.

Joosep wõis öelda:

Ja teie mõtlesite küll mu wasta kurja, aga Jumal mõtles seda häääks. 1. Moos. 50, 20.

Aga Jumal ei wõi meile appi tulla, kui meie ka ise ustawaste ei wõitle. Mis see mõel on, millega wõidame, ütles meile Gew. 6. See oli Jumala sõna. Aga see käsi jälle, millega sest möegast kinni hakkame, wõib üksi usk olla.

140. Mis peame siis paluma, et kuri nõu ial wõidule ei saaks? (Katekismus ütleb seda).

Et Jumal meid kinnitaks ja hoiaks kindlaste oma sõna ja usu siise meie otsani.

Waimu mõel ei karda kahju, aga meie usukäsi tahab kergeste lödwaks minna; seepärast peame Beetruse ja kõigt apostlitega paluma:

Iisand, kaswata meie usku. Luuk. 17, 5.

Aga Iisand on ustaw, kes teid tahab kinnitada ja kurja eest hoida. 2. Tess. 3, 3.

Miks see palwe — usu ja abi järele — kuulmata ei jää, ütlewad seletuse lõpu-sõnad.

141. Mis põhjusel saab Jumal tõeste meie palwet ka kuulma? Et see on tema häa ja armuline tahtmine on, mis sündima peab.

IV. Jumala tahtmisele paneb kuri nõu ja tahtmine wasta, see on: kuradi tahtmine meie üle, kes meid waleõpetusega tahaks umbusule petta, maailma ehk hõelate tahtmine

meie ümber ja liha ehk meie patuse südame tahtmine meie sees, kes meid ei tahaks Jumala nime lasta pühitseda ega tema riiki meie juure tulla; aga kui Jumal seda tahtmist rikub ja keelab, seega, et ta seda ei lase korda minna, waid üksi õnnistuseks pöörab, ja meid ise kinnitab ja hoiab kindlaste omas sõnas ja usus otsani — siis saab tõeste sündima tema häa ja armuline tahtmine.

Oh et sin seda ikka paluksime ja meeles peaksite:

I—IV. Sündigu Jumala tahtmine! palume kolmandas palwes. See tahtmine on kõik, mis ta kásu järele peame tegema, ewangeliumi järele uskuma, ta nõuu järele kannatama hinge kasuks; ja see on armuline ja häa; sest kõiki inimesi tahab Jumal õndsusele ja tõetundmisele saata. Küll sünnib see tahtmine ka ilma meie palweta ja täidetakse seda täieste ja häa meelega taewas inglite ja äralunastatud hingede juures: ja maa päälgi sünnib ta wäe- ja armuriigis, siiski peame paluma, et ta ka kõigiti meie juures meie kallal ja läbi niisamuti sünniks. Kuid sellele kõigele paneb kuri nõu ja tahtmine wasta; see on: kuradi tahtmine meie üle, kes meid waleõpetusega tahaks umbusule petta, maailma ehk hõelate tahtmine meie ümber ja liha ehk meie patuse südame tahtmine meie sees, kes meid ei tahaks Jumala nime lasta pühitseda ega tema riiki meie juure tulla; aga kui Jumal seda ise rikub ja keelab, seega, et ta seda ei lase korda minna, waid üksi õnnistuseks pöörab, ja meid ise kinnitab ja hoiab kindlaste omas sõnas ja usus otsani — siis saab tõeste sündima tema häa ja armuline tahtmine.

Biblii lugemiseks: Jes. 29, 17—24. Room. 7, 18—24; 1. Petr. 1, 1—9.

Palwe t.: Taaw. 1. 135, 1—6.

Riigi laul nr. 328. Mis Jumal teeb, on ikka häa.

3. Neli wiimast palwet:

Lapsed paluwad: saagu neilegi nende elu tarwitus!

§ 5. Neljas palwe.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Ka ajaliku elu tarwitusi tohime paluda, et tänuga ja rahul olles igapäew oma paras oja wasta wõtta, mis Jumala arm meile õnnistab!

Piibli loo alus: Paulus merel. Ap. t. 27, 33—36.

Neljanda palwe sõnad.

Meie igapäewast leiba anna meile täna päew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurjadele inimestele; aga meie palume sessinases palwes, et tema meile annaks seda mõista, ja tänuga wasta wõtta meie igapäewase leiba.

Mis on igapäewane leib?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis lähed; söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld, weiksed, raha, wara, waga abifaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truud ülemad, häa walitsus, häa ilm, rahu, terwis, ains elu, hääd sõbrad, truud naabrid, ja muud niisugused asjad.

Kawa: 1. Igapäewane leib — meie tarwilikum elu tarwitus. 2. Mis see igapäewane leib on. 3. Miks seda enesele peame paluma. 4. Palwe sõnad ise — ehk: kuis Jssand ise seda palwet meid paluma juhatab.

Sinu nimi, riik, tahtmine — olime senni maani palunud. Küüd hakkame pääle sõnaga: Meie. Sellega tulewad siis Jumala lapsel ta omad tarwitused palwe alla. Juba kolmanda palwe: maa pääl — hakkas meid nende meie oma tarwituste juure juhutama.

142. Kuis palume sellepärast neljandas palwes?

Meie igapäewast leiba anna meile täna päew.

Mis leib on, teame iga mees. Meie sööme teda iga päew ja peame sööma. Üksi nii seisab meie elu, see kallim wara maa pääl, ülewal.

143. Misjuguft leiba palume seepärast neljandas palwes?

Oma igapäewast leiba.

Seda peab rikkal olema ja ka vaesel — igal ühel. Kui tal ka muud ei ole, leiba peab tal olema, kui ta elada tahab. Ükski elu tarvitus pole siis nii tähtis, nii tarviline, kui tema.

143. Misjugune elu tarvitus on leib?
Kõige tähtsam ja tarvilikum elu tarvitus igale ühele.

Leib annab ihule toidust, kosutab teda. Kui seda puudub, võiks see ka waimu elule kahju tuua. Leiba on siis juba seepärast tarwis, et kui Jumala lapsed võiksin Jumala riiki nõuda; et waimulikkudele ülesannetele tahtust ei tuleks. Et jüngrid Issanda sõna täie jõuga võiksin kuulda, lasest ta ihu kosutamiseks hingamise päewal wilja päid noppida. Paulus oma seltsilistega on merehädas. Issand tahab neid temale Jumala suure armu tunnustajateks kinkida, kõik 276 hinge. 14 päewa on nad söömata. Nüüd manitseb neid Paulus, et nad leiba wõtaksid ihu kinnitamiseks. Ap. t. 27, 33, 34. See sünnib, et kõik keelmata võiksin Jumalat teenida.

144. Mis pärast on juba igapäewast leiba meile tarwis?
Ihu kosutuseks, et siis ka waim võiks keelmata Jumalat teenida.

I. Neljandas palmes palume enesele oma igapäewast leiba kui tarvilikumat ajaliku elu tarwitust, sest peab waim keelmata Jumalat teenima, peab seks ka ihu kosunud olema.

Leib on siis kõige esmalt see söömaaeg, mida meil tarwis ihu toiduseks. Aga sõna tähendus on weel laiem. Isa ütleb poja kohta, kes täiealiseks saanud: tal on nüüd oma leib! See tähendab: tal on kõik, mis elu ülespidamiseks tarwis. Ja mis süia kõik võib kuuluda, on Lutherus oma seletuses üles lugenud.

145. Mis on siis igapäewane leib Lutheruse seletuse järele?
Kõik, mis ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb.

146. Ja mis on need asjad, mis meil ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis?

Söömine, joomine, riided kingad, j. n. e.

Truud naabridki nimetab usuisa kõige wiimaks igapäewaseks leiwaks. Uhte kofku nimetab ta 22 asja. Ja et weel enam neid nimetada wõiks, tähendab wiimne: „ja muud niisugused asjad.“ — Tahame elada, ihu toita, siis peame kõige esmalt sööma ja jooma.

147. Mis on siis Jumala lapsel maa pääl kõige esmalt tarwis? Söömist ja joomist ihu toiduseks.

Nadamale ja Gewale tegi Jumal nahkriided, et neid katta. 1. Moos. 3, 21.

148. Mis on jelle pääle meie ihule ta ülespidamiseks weel tarwis?

Kiided ja kingad — ihu kattedeks.

Sind üffi elab oksal õhu sees. Juimesel on kindlat elu ajat tarwis, kus tema oma pääd warjaks.

149. Mis on meil weel tarwis, kui ihu kosunud ja kaetud? Rõda ja maja — pääwarjuks.

Aga üffi see maja on õnnistatud, kus tööd tehakse palehigis.

150. Mis on meil siis koja kõrwal weel tarwis, et elu üles pidada?

Põldu ja weiksid — töö tegemiseks.

Põllult saame ju oma leiba, nagu laulik ütleb:

Ta laheb rohu kaswada lojustele ja oraksid inimeste tarwituseks, et ta maa seest leiba wälja saadab. Saaw. l. 104, 14.

Aga kui keegi põllumees ei ole, tema peab selle ametiga enesele leiba teenima, millesse Jumal teda pannud; ka temal on oma teenistus, ta teeb ifka tööd. Selle eest saab ta raha ja wara. See on töö palk.

151. Mis läheb ifka tarwis, kui meie põllult ka otseteel oma leiba ei teeni?

Raha ja wara — töö palgaks.

Sellega otsiwad Jakobi pojad Egiptuses enesele leiba. Aga kõik leib on filma pisarate leib, kui teda mitte ei süüa õnnistatud perekonnas. Kallim eeskuju selleks on Boas ja Rutt kui — abikaasad; õnnistatud ka nende lapsed ja laste

lapsed; õnnistatud on ka Abraham, et tal waga sulane Elieser on perek. Kõik need kofku on perekond; elu nendega — perekonna elu.

153. Mis peame Jumalalt weel paluma, et meie omas kodus ahuga oma päewaliku leiba wõikšime süüa?

Et Jumal igale ühele annaks: waga abikaasa, waga lapsed, — perekonna eluks.

Kus seda on, saab kodu taewaks, aga kus üks ainus perekonna liige hõel on, wõib ta pürguks saada. Jumala kartmata pere wõib lapsedki ära rikkuda. Et ka tema waga oleks, peame siis südamest paluma. — Aga minu päewalik leib ja minu armastus peab ka kindla seaduse all seisma. Kohtu wamenad ehk ülemad peawad teda warjama. Ahabi sugused saawad rahwale õnnetuseks, Kapernauma pääliku sugused õnnistuseks: „Tema armastab rahwast, koguduse koja on ta talle üles ehitanud,“ öeldakse temast. Oma waejemale sulasele otsib ta abi. Luuk. 7, 1—10. See on usu, aga ka wagaduse, truuduse ja hääd walitsuse märk. Kus seda, jääb on seaduse wari kindel.

154. Mis peame Jumalalt enesele paluma, et meie päewaliku leiwa muretsemine kindla warju all oleks?

Wagu ja trumid ülemaid ja hääd walitsust — seaduslikuks warjajaks.

Aga inimesed üksi ei wõi meid aidata, õnnistus peab ülewalt tulema — terwele maale ja ka meile. Nimelt põllumehe ülem abimees on see, kes warast ja hüllest wihma annab omal ajal. On seda, siis on ilm hääd; sest on tal kaju, kui tal terwist, oma kohust täita, ja rahu üle maa, et takistamata leiba teenida. See kõik on ühtekofku ajalik õnnistus.

155. Mis on meil siis weel enesele paluda oma ihu ülespidamiseks?

Hääd ilma, rahu ja terwist — ajalikuks õnnistuseks.

Aga nagu päewalik leib on ka auus nimi (8. käsk), kui meie elu auusaks peetakse, meile tööd ja teenistust annatakse, kui hääd sõbrad ja truud naabrid meid toetawad, nimelt häda ajal.

156. Mis on meil veel kõige wiimaks tarwis, nagu päewalikkude leibagi?

Uuusat elu, häid sõbruid, truudid naabrid ja muud niisugusid asju

Kõiki neid asju olime juba 1. õpetuses meelde tuletanud: saäl olime oma usku ülestunniistanud, et Jumal Ja kõige elu ja wara andja on; siin saab see usk seega elawaks/ et neid andid iga päew uueste Jumala armu käest enesele palume. Oh et seda teeksite, nagu Laawet. Kui ta kõik üles annanud, kes Jumala laual söönuks saanud, ütleb ta:

Kõik need otawad sind, et sa nende roa annad oma ajal. Annad sa neile. siis korjavad nemad, teed ja oma käed lasti, siis saavad nende kõhud täidetud hääga. Laaw. 1. 104, 27. 28.

II. See igapäewane leib on kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb: meie ihu toidus, ihu kate, pää wari, töö ja tecnistus, waga perekonna elu, kindel seadus, ajalikk õnnistus, auus nimi, sõbrus ja palju muud.

Suur, waga suur on nende laste arv, kes Jumala laual sööwad. Mitte üksi tema hääd lapsed pole nende hulgas.

157. Kellelegi ise annab Jumal igapäewast leiba?

Kõigile kurjadele inimestele.

Tema lasseb oma päikese tõusta kurjade ja hääde üle, ja lasseb wihma sadada õigete ja ülekõhtuste pääle. Matt. 5, 45.

Seda sellespärast paluda, ei tule mitte nende meelde. Omas meeletuses mõtlewad nemad: [see peab nõnda olema!

158. Kuis annab siis Jumal meie katekismuse järele igapäewase leiba ka kõigile kurjadele inimestele?

Küll ilma meie palweta.

Miks ta seda teeb, ütleb Room. 2, 4: „heldus peab meelega parandusele saatma.“

159. Misparast annab Jumal igapäewast leiba ka kõigile kurjadele inimestele?

Et patust oma helduse läbi meelega parandusele kutsuda.

Etš ja ei tea, et Jumala heldus sind meeleparandusele saadab.
Room. 2, 4.

Aga põlatud arm saab wissiste hirmuks!

160. Mis pärast peame siis meie oma igapäewest leiba enesele paluma? (Meie katekismus ütleb seda).

Et Jumal meile seda annaks mõista, ja tänuga wasta wõtta igapäewase leiba.

Mis meil nimelt mõista tuleb, pole raske aru saada. Paulus on merehädast pääsnud. Seda on Jumal teinud. Nüüd võib ta ka leiba weel wõtta ihu kinnituseks. Ap. t. 27, 35. Tema ise ei ole seda mitte enesele teenida wõinud. See on kallid anne ülewalt. Jumal on selle andja. Mitte ühte ainust seemne tera leiwaks, weetilka joogiks ei jõua meie ise enesele walmistada. Jumal üksi on meie leiba andja.

161. Mis peame siis igapäewase leiba juures ära mõistma? Et see kallid anne Jumalalt on, kes meie ainus leiba andja on.

Paulus teab seda: enne kui ta sööma hakkab, tänab ta. Ag. t. 27, 35. See on ta sööma-palwe. Ka pääle söömise on see wististe südamlik olnud. Seda sama teeb ka Issand, kui ta jüngeritega leiba wõtab ehk seda rahwale wälja jagab. Joh. 6, 11. Tema tänab. Ja tema tänu on palwe ja tema palwe saab tänuks.

162. Mis ka peame siis ka meie oma igapäewast leiba wasta wõtma?

Tänuga ja palwega.

Sest mis tänuga wasta wõetakse, ja palwega pühitetakse (1. Tim. 4, 5), seda tarwitatakse Jumala auuks:

Ehk teie sööte ehk joote, ehk mis teie teete, seda tehke kõik Jumala auuks. 1. Kor. 10, 31.

Issand tänab leiba wõttes. Selle juures kaswab wähe and ta palwe all. Ta palwe saab õnnistuseks.

163. Mis pärast peame siis küll ka meie igapäewast leiba wasta wõttes paluma ja tänama?

Et Issand meie leiba õnnistab, kui teda palume.

Ristirahwa kajas ärgu pundugu iial söögi-palwe, ei enne ega pärast söömist. Siin tunnistagu noor ja wana:

Kõikide filmad ootavad sinu järele, ja siia annad neile nende roa omal ajal. Sa teed lahti oma käre, ja täidab kõik, mis elab hää meelega. Taav. I. 145. 15. 16.

III. Küll annab Jumal igapäevase leiva ka ilma meie palweta kõigile kurjadele inimestele, et neid oma helduse läbi meelearandusele kutsuda; aga meie palume ses palwes, et taewane Isa meid laseks ära mõista, et tema meie ainus leivaandja on, et meie siis tänuga ja palwega oma igapäevase leiva õnnistuseks wõtaksume.

Seks peame aga 4. palwet õieti paluma; ja seks jälle on meie juhatust tarwis. Kõige kallim palwe juhatuse on meie Issanda Isa Meie palwes ise. Ka neljanda palwe sõnad on Issanda enese sõnad.

164. Kust leiame küll juhatust, et neljandat palwet õieti paluda? Meie Issanda enese sõnades, mida tema palunud.

Meie leib olgu see, palume siin kõige esmalt. Ülekõhtune majapidaja tahab ennast pettuse läbi elatada. Mis tal on, pole mitte õigusega ta oma. Niisama on hulkujaga lugu, kes tööd ei taha teha; tema kerjab laiskuse pärast. Meie leib aga olgu meie oma, mitte wõeras. Mõru on seegi leib, mida pime Bartimeus Jeriko tee ääres enesele peab kerjama. See on wõeras leib häda pärast. Hoidku sellegi eest meid taewane Isa. Nimelt ärgu saagu keegi Bartimeuse sarnaseks, ilma et häda teda ei sunni, — ilma hädata!

165. Mis pärast ütleme: Meie igapäevast leiba anna meie tänapäew?

Et meie ilma hädata mitte wõerast leiba ei sööks, waid üffi oma leiba.

Ülekõhtune majapidaja tahab pettuse leiwast elada. Tõisiti Jakob. Tema oli waene, kui ta Mesopotamiasse läks. Aga sääl on ta rikkaks saanud. Sest tema on 1) auusaste tööd teinud, palehigi sees; ja 2) on Jumal ise seda õnnistanud.

166. Mis juust leiba palume enesele seega ühtlasi, kui palume, et igapäevane leib meie oma leib olgu?

Leiba, mida meie auusa tööga enesele teeninud ja mida Jumal meile õnnistanud.

Ka meie ees seisku Pauluse manitsus Tessaloonika rahwale:

Kes ei taha tööd teha, see ei pea ka mitte sööma. 2. Tess. 3, 10. Sest meie kuuleme, et mõningad teie seas ilma hää wiisita elawad, ja ei tee mitte tööd, waid ajawad tühje asju taga; aga niisugusid käsime ja manitseme meie oma Issanda Jeesuse Kristuse läbi, et nemad waiksel wiisil tööd tehes ise eneste leiba peawad sööma. 2. Tess. 3, 11. 12.

Aga ka igapäewast leiba palume meie. Suurt rikkust, nii soowime seega, ärgu andkugi meile Jumal. See saaks meid uhkusele saatma. Suures waesuses wõiksim niisama oma Jumala ära unustada. Nõnda olgu siis igal päewal, nii palju kui tarwis, oma paras jagu.

167. Mis palume seega, kui palume, et Jumal meile igapäewast leiba andku?

Ei suurt waesust ega rikkust, waid et meil iga päew oma paras jagu päätoidust olgu.

Waesust ega rikkust ära anna mulle mitte; sööda mind aga leiwaga, mis mu osaks seatud; et ma sind wabest ära ei salga, kui ma liiaks saan, ja mõtlen: Kes on Jehoowa? ja et ma ei warasta, kui ma kehwaaks jään, ja oma Jumala nime külge kurjaste ei puutu. Op. s. 30, 8. 9.

Abrahamile pakub Soodoma kuningas suurt wara. Aga tema ei ei püüa rikkaks saada; ta on omaga rahul. Tal on see meel, mida 1. Tim. 6, 6—8 nõuab.

168. Misjulgust meelt palume seega enesele, kui üksi igapäewast leiba palume?

Meelt, kus omaga rahul oleme.

Aga Jumala kartus on suur kasu, kui meie omaga rahul oleme. Sest meie ep ole ühtigi ilmale toonud, awalik on, et meie midagi ei wõi maailmast ära wiia. Aga kui meil päätoidust ja ihu katet on, siis peame sellega rahul olema. 1. Tim. 6, 6—8.

Meile palume weel: seega mõtleb paluja kõigi wendade ja õdede pääle, kellel puudust; tema palwe saab eestpalweks waeste ja haigete eest; ta tõust hädalistele üles näidata.

169. Misparast ütleme: Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew?

Selle äratuses, et ka oma wendade pääle mõtleksime ja armastust neile näitaksime, kellel puudust.

Kui armas peaks see meile olema, kuna ju Jeesand ütelnud:

Mis teie iial olete teinud ühele mu vähemate wendade seast, seda olete teie minule teinud. Matt. 25, 40.

Tänapäew palume. Nõnda ikka, kui uus päew tuleb. Igapäew tahame oma palwega Jumala ette tulla. Tänahest leiwast küllalt! Sest kas elame homme weel? Pääle selle võiks homse ette muretsemine liiaks mureks saada, mis paganlik.

170. Mis tunnistame seega, et igapäewast leiba enese tänapäewaks palume?

Seda, et igapäew uueste oma palwega Jumala ette tahame tulla ja ennast liia mure eest hoida.

Ärge muretsege mitte homse ette, sest küll homme päew oma eest muret peab. Iga päewale saab küll omast waewast. Matt. 6, 33.

Kes nõnda palub, sel saab Jeesanda käst: nõutagu enne Jumala riiki, siis kõike muud! teuks ja tõeks ta uskumus palwes. Matt. 6, 34.

171. Mis meie seega nimelt taga nõuame, kui igapäewast leiba üksi tänapäewaks palume?

Jumala riiki, et siis ka kõike muud saada.

Leiwast üksi ei ela inimeue mitte. Matt. 4, 4. Jumala sõna jääb kallimaks leiwaks, mis kõike muud õnnistab Joh. 6, 27. 32—35. Ka meile maksab:

Aga nõudke esiti Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõik peab teile päälegi antama. Matt. 6, 33.

IV. Aga et õieti paluda, laske ennast Jeesandast juhutada ja palugem: See leib olgu — meie oma, mida Jumal auusa töö palgaks õnnistanud; igapäewane, kuna igal päewal

oma paras jagu ja meie omaga rahul oleme; meile andku jeda taewane Iſa, et ka wendade pääle mõtleksime ja neile jagatſime, kel puudu; täna saagu ta meile, kuna igapäew teda uueste palume ja liia mure eest ennast hoiame, Jumala riiki kõige enne taga nõudes.

Ses mõttes palutagu siis neljandat palwet ja peetagu meeles

I—IV. Neljandas palwes palume enesele igapäewast leiba kui tarwilikumat ajaliku elu tarwitust; sest peab waim: keelmata Jumalat teenima, peab ſeks ka ihu kojunud olema. See igapäewane leib on kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb, mis nime ta ilal kannab. Küll annab Jumal jeda igapäewast leiba ka ilma meie palweta kõigile kurjadele inimestele, et neid oma helduse läbi meelesparandusele kutsuda; aga meie palume, et taewane Iſa meid laſeks ära mõista, et tema meie ainus leiwaandja on ja et meie siis tänuga oma igapäewase leiwa õnnistuseks wasta wõtakſime. Aga et õieti paluda, laſkem ennast Iſsandast juhutada ja palugem: Leib, mida sööme, olgu meie oma, mida auuſa töö palgaks Jumal meile õnnistanud; igal päewal olgu oma paras jagu, kuna omaga rahul oleme; meile andku jeda taewane Iſa, et ka wendade pääle mõtleksime ja neile jagatſime, kel puudu; ja täna saagu meile see leib, sest igapäew tahame teda uueste paluda, ennast liia mure eest hoida ja Jumala riiki taga nõuda kõige enne: küll siis kõike muud saame päälegi ſaama!

Piibli lugemiseks: Luuk. 12, 15—21; Joh. 6, 1—13; Joh. 6, 25—35.
1. Tim. 6, 6—8.

Palwe tunnistus: Laaw. I. 65.

Ririkü laul nr. 524. Mu süda, täna Jumalat.

§ 7. Viies palwe.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Suur on meie wõlg: Anna, Jsa, Kristuses meile seda andeks; ta meie tõutame tema armus oma ekfiwale wennale andeks anda!

Biibli loo alus: Tähenduse sõna kümnest tuhandest talendist. Matt. 8, 21—35.

Wiienda palwe sõnad.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlgastele.

Mis see on?

Meie palume sessinases palwes, et taewane Jsa mitte ei tahaks waadata meie pattude pääle, ega nende pärast meile seda keelda, mis meie palume; sest meie ep ole seda mitte wäärt, mis meie palume. ega pole seda ka mitte teeninud; waid tema tahaks meile seda kõik armust anda, sest et meie iga päew palju pattu teeme, ja selget nuhtlust teenime; siis tahame meie ka südamest andeks anda ja hääl meelel hääd teha neile, kes meie wasta ekfiwad.

- Ratwa: 1. Meie tunnistus — ehk: meie patt on wõlg ja see wõlg on süü.
 2. Meie palwe — ehk: see wõlg on juur, seepärast palugem: Anna andeks!
 3. Lutheruse seletus — ehk: mis meie seega palume ja palwe pääle saame.
 4. Meie tõutus — ehk: kes armu saanud, peab ka armu andma.

Kui Jssand Peetruse kalasaaki nii ülirikkalt oli õnnistanud, on ta esimene tunnistus: Jssand, mine minuft ära, ma olen üks patune inimene! Luuk. 5, 8. Suur ajalik õnnistus on talle meelde tuletanud, kui wähe tema selle wäärt. Olgem Peetruse sarnased ja tundkem: ka rikkam päewalik leib ei jõua meid aidata, kui pattude sisse ja nendega Jumala wiha alla jääme.

172. Kuis peame seepärast wiendas palwes paluma?

Ja anna meile andeks meie wõlad.

Mis see wõlg on, ütleb Luukas 11, 4, kus ka Meie Jsa palwe üles tähendatud. Sää! käib 5. palwe nii: Ja anna meile andeks meie patud!

173. Mis wõlad ueed on, milledele wiendas palwes andeks-
andmist palume?

Need on meie patu wõlad, meie patt.

Kes wõlga teeb, wõib seda mõni kord hää põhjusega teha, nagu näitufeks siis, kui põllumees wõera abiga oma põllu pidamist paremale järjele tahab seada. Nii pole aga meie patuga lugu: Kui Adam on pattu teinud, põgeneb tema Jumala eest ja peidab ennast ära: ta tunnistab seega, et ta Jumala ees süüdlane on. Sellepärast pole meie patt Jumala ees mitte mõni kerge nõdrus, mida wabandada tuleb, waid ta on palju enam. Ta on süü. Adam põgeneb helde Isa ees. Nii wõib üksi suur süüdlane teha.

174. Mis on siis küll meie patu wõlg ühtlasi?

Mei patu wõlg on ühtlasi suur süü.

Ja kui süüdlased lapsed Isa ees peame iga päew tunnistama:

Seft mina tunneu oma üleastumisi, ja mu patt on mu ees alati. Sinu, sinu wastu üfipäinis olen ma pattu teinud, ja seda, mis su filma ees paha, olen ma teinud. Taaw. 1. 51, 5. 6.

Miks meie patu wõlg ka tõeste süü on, ütleb seesama kirjasõna. Patt nimetatakse siin: paha teuks — aga ka üleastumiseks. Ja kust meie üle astunud, ütles juba 1. pääüff. Ka Adam tundis seda, kui ta Jumala ees põgenes, häbenes.

175. Mis pärast on meie patu wõlg suur süü?

Et meie oma patuga Jumala käsust oleme üle astunud.

Seda tundma sunnib meid wiies palwe, aga ka seda, mis meie oma üleastumisega teeninud. Adam juba pidi seda nägema, kui ta paradistist pidi lahkuma: kui patune jäi ta karistuse ja Jumala wiha alla.

176. Mis oleme oma patu süüga teeninud?

Jumala karistust ja wiha.

Ka wiies palwe hüüab meile uueste:

Opi tundma, ja waata, et see kuri ja libe on, et sa Jehoowa, oma Jumala, maha jätab. Jerem. 2, 19.

Kui süüdlane oma süüd tunneb, siis peab tema seda ka kahetsema, tunnistama. Seesugusele tunnistusele tahab meid ka wiies palwe juhutada. Ja mis meil tunda ja tunnistada, nägime juba. Meie pidime kõnelema: 1) süüft ja 2) karistusest ja wihasst, mille all süü pärast seisame.

177. Misugusele tunnistusele tahab wiies palwe meid juhutada? Et meie oma patuga Jumala ees süüdlased oleme, kes tema wiha ja karistust on teeninud.

Kui meie ei ütle enesel pattu olemat, siis petame iseendid, ja tõde ei ole mitte meie sees. Kui meie omad patud üles tunnistame, siis on tema ustaw ja õige, et ta meile patud andeks annab, ja teeb meid puhtaks kõigest ülekohust. 1. Joh. 1, 8. 9.

I. Wiendas palwes palume meie: Anna meile andeks meie wõlad! Sellega tunnistame meie: meie patt on wõlg ja see wõlg on süü, sest ta on üleastumine Jumala käsust, millega tema wiha ja karistust oleme teeninud.

Kui suur õieti see meie wõlg, näitab tähenduse sõna tige-
gedast sulasest. Matt. 18. Üks sulane on oma isandale 10,000
talenti, meie raha järele umbes 20 miljoni rubla wõlgu. See
wõlg on määratu, sellepärast ei jõua ta seda mitte
tasuda. Seesama sulane oleme.

178. Kui suur on meie patu wõlg Jumala ees?

Nii määratu suur, et meie seda tasuda ei jõua.

Kui sina, Jehoowa, tahaksid kõik ülekohtu meeles pidada, kes
siis jõuaks, Isand, su ees seista? Laaw. 1. 130, 3.

Sulase wõlg on nii suureks saanud, et ta wahapidamata
umbustaw on olnud. Armastuses pidi tema oma isan-
dat teenima. Aga seda pole tema mitte teinud. Ka meile
on Isand tuhande wõrra armastust üles näidanud. Põle-
wast südamest pidime teda wasta armastama. Aga ka
meie oleme umbustawad olnud, oleme ifka wõlglasteks
jäänud. Igapäew teeme pattu, effime uueste mõttes, sõnas
ja teus. Meil puudub armastus Jumala wasta, armas-
tus ligimese wasta, mis meil peaks olema.

179. Mis läbi on meie patu wõlg nii suureks saanud?

See läbi, et meie umbustawad oleme ja meil armastus puudub
Jumala ja ligimese wasta.

Jumal on armastus, ja kes armastuse sisse jääb, see jääb Jumala sisse, ja Jumal tema sisse. 1. Joh. 4, 16.

Sulane ise ei jõua oma wõlga tasuda. Peab see kaduma, wõib see üksi sündida kinkimise teel. Seda tunneb sulane, ja sellepärast palub ta: Jhand, kannata minuga! Matt. 18, 25. Sulase jarnased ka meie: wõla tasumisest pole kõnet! Sest tahaksime seda, siis peaks meil jõudu olema põlewat armastust enesele südamesse luua, et meie enam pattu ei teeks. Aga seda meil ju ei ole. Siiski jääks wana wõlg maksmata. Nii jääb meie wõlg meie poolt kõigiti tasumata; ta wõib üksi kaduda, kui meiega sünnib, mis julasega sündis: kui wõlg andeks antakse, kui armu heidetakse.

180. Mida üksi peame enesele paluma, tahame omast suureft patu wõlast lahti saada?

Andeksandmist ja armu.

Jah, töllneriga tahame wasta rinda lüüa ja Taawetiga paluda: Oh Jumal, ole mulle patusele armuline! Luuk. 18, 13.

Jumal ole mulle armuline oma helduse pärast, kustuta mu üleastumised oma rohke halastuse pärast. Taaw. l. 51, 3.

II. Määratu suur on meie patu wõlg, et umbustawad oleme ja meil armastus Jumala ja ligimese wasta puudub; tasuda ei jõua meie teda iial, seepärast peame üksi andeksandmist paluma.

Mis meie seefuguse palwega õieti palume ja paluma peame, ütlevad Lutheruse seletuse sõnad. Meie wõlg peaks meid ju Jumalast lahutama, kui ta wõlaks jääks.

181. Mis palume seepärast taewase Jsa ees kõige esmalt oma patu kohta?

Meie palume, et taewane Jsa mitte ei tahaks waadata meie pattude pääle.

Pattu ärgu arwaku ta patuks; ka karistust hoidku ta armu käsi tagasi. Jah, meie palwe olgu:

Pane oma silmad mu pattude eest warjule, ja kustuta ära kõik mu ülekohus. Taaw. l. 51, 11. Ja ära mine mitte kohtusse oma julasega, sest ükski elus inimene pole õige sinu palge ees. Taaw. l. 143, 2.

Seft kui Jssand pattu patuks armaks, siis peaks kõik palwe kuulmata jääma; ka kõik, mis meie terwes Meie Jsa palwes palume.

182. Mis palume sellepärast teiseks wiienda palwe sõnades? Et Jumal meie patu pärast mitte ei keelaks kõik seda, mis Meie Jsa palwes palume.

Jumal on püha, meie tema ees patused, nagu ära kadunud poeg isa ees; tema kuningas, meie see sulane. kes ikka umbustawad oluud. Jseenesest pole meie siis mitte selle wäärt et meid kuulda kse.

183. Mis pärast oleks Jumalal siis küll asja meie palwet meile keelda?

Seepärast, et meie ep ole seda wäärt, mis meie palume, ega pole seda ka mitte teeninud.

Ka meie tunnistus olgu:

Jsa, ma olen pattu teinud taewa wastu ja sinu ees, ja ei ole enam wäärt, et mind su pojaks hüütakse. Luuk. 15, 21.

Kui teie kõik olete teinud, mis teid on kästnud, siis ütlege: Meie oleme kõlwatumad sulased, sest meie leme teinud, mis meie kohus oli teha. Luuk. 17, 10.

Kui ka nõnda tunnistame, teame siiski, et püha Jumal meid kuulda võib. Teine õpetus kiinitab meile seda. Kristuse, oma Poja pärast võib ta andeks anda. Tema on ju risti sambas meie wõla maksnud.

184. Mis põhjusel võib püha Jumal patustele nende pattu andeks anda?

Jeesuse Kristuse, meie Jssanda pärast, kes meie wõla maksnud.

„Kui ta risti sambas oma were-kuldnad oma lastiste kättega taewa Jsa poole hoidis, siis oli see see rahu-hind, mida tema maksis“, ütleb üks usutunnistaja.

„Kristuse weri, õigus ka On minu auukuub lõpmata: Ses kõlban Jumalale nüüd Ja kui ma taewa lähen siit“. L. r. nr. 273, 1.

Alga see kõik on arm, mis mõttest ja arusaamisest üle käib. Kuninga poja pulmast heideti see wälja, kes oma õiguse pääle lootis. Matt. 22, 13.

185. Mis pääle põhjendab ennast ainult meie palwe, et meie patt saaks andeks antud? (Ka seda ütleb 5. palwe seletus).

Selle pääle, et tema seda kõik tahaks meile armust anda.

Taanieliga peame ka meie ohkama, kes ära häwitatud Jumala linnale armu palub:

Pööra, meie Jumal, oma kõrw, ja kuule; sest meie ei heida mitte oma suure õiguse pärast oma alandlikka palweid su palge ette maha, vaid su väga suure halastuse pärast. Taaniel 9, 18.

Ja miks üksi selle armu naale ennast peame toetama, ütleb waade igapäewasesse elusse: iga päew teeme uut pattu, ühtegi neist ei jõua meie tasuda, ehk tagasi teha. Kes pattu teeb, teenib ka nuhtlust.

186. Mis pärast peame igapäew üksi armu poole ennast pööрма? Et meie igapäew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime.

Õige armu paluja saab üksi tunnistama, nagu Petrus, Luuk. 5. 8; rööwel, Luuk. 23, 42; laulik l. 19, 13.:

Ma olen üks patune inimene! Luuk. 5, 8.

Isjand mõtle minu pääle, kui sa oma kuningriiki tuled. Luuk. 23, 42.

Kes mõistab kõik eksitused ära? Salajasti pattudest mõista mind puhtaks. Taaw. l. 19, 13.

Kes tõeste nõnda palub, saab wastuse, mille rööwel sai: Batu Paabelist saab ta armu paradissi! Temaga sünnib, mis julasega sündis tähenduse sõnas: isandal on hale meel tema pärast, ta lasseb ta lahti, ja ta wõla jätab ta temale maha. Luuk. 18, 27. Seega on esimine andeks antud. Ka meie pääle saab Jsa niisama halastama. Poja were ja surma pärast saab see sündima.

187. Mis teeb Jumal nendega, kes oma pattu tunnewad, tunnistawad ja armu paluwad?

Tema annab neile nende patu andeks oma Poja Jeesuse Kristuse pärast.

Kui teie patud on kui helepunased riided, siiski saawad nemad walgeks saama kui lumi; kui nemad punased on kui werekarwa riie, peawad nemad ometi walge willa farnaseks saama. Jes. 1, 18.

Ma waene olen armu saanud,
 Mis ma ei teenind ualgi,
 Jah, armu, mis ei himustanud
 Mu uhke süda koguni:
 Oh ime arm, sest rõõmustan
 Ja halastust ma ülendan. Kõbu-kannel nr. 84, 1.

III. Nimelt aga palume wiendas palwes, et taewane
 Isa mitte ei tahaks meie pattude pääle waadata ega nende
 pärast meile teelda, mis meie palume; sest meie pole mitte
 seda wäärt, mis meie palume, ega pole seda teeninud, waid
 ta tahaks Jeesuse Kristuse pärast meile kõik armust anda, sest
 et meie igapäew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime.
 Ja kui tõeste nõnda armu palume, siis annab Jumal meile
 meie patu andeks.

Oleme armu saanud, siis peame ka ise armu wenna wasta
 üles näitama. Selle kohuse panewad meile ette Jõsanda sõnad:
 kui meie andeks anname oma wõlglastele. Mis see dieti
 tähendab, ütleb Lutheruse seletuse lõpp.

188. Mis tunnistame palwe-sõnadega: kui meie andeks anname
 oma wõlglastele — Lutheruse seletuse järele?

Et ka meie tahame südamest andeks anda ja hääle meelel hääle
 teha neile, kes meie wasta ekfiwad.

Kui meie andeks anname oma wõlglastele — ütleme siin
 Sellega ei taha meie tingimisi teha, millede pärast Jumal meile
 meie patu peaks andeks andma; mitte oma teenistuse pääle e
 taha meie ennast põhjendada; waid usuisa seletuse järele tähendab
 see: meie tahame andeks anda! Nende sõnadega lubame ja
 tõutame teha nagu Jõsand, nagu Lehwanus, Ap. t. 7, 60
 Nad on armu paluja tõutus — ka andeks anda.

189. Willega astume Jumala ette sõnades: Kui meie andeks
 anname oma wõlglastele?

Oma tõutusega ka ligimesele andeks anda.

Seepärast ehitage endid kui Jumala ära walitsetud, pühad ja
 armastatud, südamliku halastusega, heldusega, alandusega, tasandusega
 pika meelega; kannatage üks teisega, ja andke andeks üks teisele, kui
 kellelgi on midagi kaebamist teise pääle; kui Kristus teile ka o
 andeks annud, nõnda tehke ka teie. Kol. 3, 12, 13.

Ja see peaks meile kerge olema: sest suure, wäga suure wõla, nagu 20 miljoni rubla, olemine andeks saanud. Selle eest peaksime tänu üles näitama. Joosep teeb seda oma andeksandwa meelega. 1. Moos. 50, 15—21.

187. Mis peaks meid fundima südamest oma eksiwale wennale andeks andma?

Tänu Jumala wasta, kes meile nii suure wõla andeks annud.

Aga olge ükstõise wasta helbed, südamest haledad, ja andke ükstõisele andeks, nõnda kui ka Jumal Kristuse sees teile on andeks annud. Gew. 4, 32.

Runingas on sulasele 20 miljoni rubla kinkinud. Tema kaassulasel on talle üksi 100 teenari raha, üksi mõned krossid wõlgu. Meie wõlg Jumala wasta on määratu suur; mis ligimesel meile wõlgu, see on selle kõrwal üliwähene, nagu liiwa tera suure mäe kõrwal.

191. Mis peaks andeksandmise meile weel kergemaks tegema? Et ligimise eksimine meie wasta liig wähene selle kõrwal, mis meie Jumala wastu eksinud ja andeks saanud.

Ja kui sagedaste seda peame tegema, sedagi on Jssand ära seletanud: Mitte üksi 7, waid 70 korda 7 peame andeks andma. Matt. 18, 21. 22. Mitte pole need arwud kokku arwamiseks antud, waid seletuseks: eksib wend, peame ka wal mis olema leppima, andeks andma. Nii palub Jssand ja Tehwanus surres waenlaste eest.

192. Ja kui sagedaste peame eksiwale wennale südamest andeks andma?

Nii sagedaste, kui ta iial eksib.

Siis astus Beetrus tema juure ja ütles: Jssand, kui sagedaste pean ma siis, kui minu wend minu wastu eksib, talle andeks andma? Dns küllalt seitse korda? Jeesus ütles tema wasta: Ei mina ütle sulle mitte seitse korda, waid seitsekümmend korda seitse korda. Matt. 18, 21. 22.

Aga mis süda soowib, suu ütleb, peab ka tegu üles näitama: Malkuse kõrwa, kes ta waenlane, teeb Jssand terweks. See on häätegu waenlase wasta. Ja häämeelega on Jssand sedateinud. Ka Joosep teeb niisammuti. 1. Moos. 50, 15—21.

193. Mis peame siis tõiseks neile tegema, kes meie wasta effiwad?

Meie peame neile hääle meelele hääle tegema.

Armastage oma wihamehi, õnnistage neid, kes teid ära wannu wad, tehke hääle neile, kes teid wihtawad, ja paluge nende eest, kes teile liiga teewad, ja teid taga kiusawad. Matt. 5, 44.

Kui meie koehe walmis oleme leppima, siis on meie meele lepplik. Seda meele palumegi enesele wiendas palwes. Sest meeleetus oleks andeksandmist paluda, kui meie ise ei taha leppida. Tige sulane ei taha seda mitte. Sellepärast kautab ta andeksandmise, mida tema juba saanud. Oleme ka meie tigejad, saaks sündima, mis Matt. 6, 14. 15. öeldud. Issand ei wõiks meile andeks anda.

194. Ja mis pärast peame nimelt weele andeks andma ja lepplikud olema?

Et meeleetus oleks muidu andeksandmist paluda ja Issand meile ka andeks anda ei wõiks.

Sest kui teie inimestele nende efsitused andeks annate, siis annab ka teie taewane Issa teile andeks; aga kui teie inimestele nende efsituse mitte andeks ei anna, siis ei anna ka teie Issa teie efsituse mitte andeks. Matt. 6, 14. 15.

Tigedale sulasele on 20 miljoni rubla kingitud. Wõnda krossi ei jõua tema oma wennale kinkida. Ta on leppimata halastamata. Nii raske on meie wanale Adamale andeksandmine.

195. Misjulgused oleme meie loomu poolest oma wenna wasta kes meie wasta efsib?

Leppimata ja halastamata.

Nii wõime aga kõige armu kautada, mille meie juba leidnud, nagu tige sulane. Matt. 18, 28—35. Saagu siis se Issand meile efsujuks, kes waenlasi õnnistades surma on läinud: loogu tema ise meile uus süda ja uus meel!

196. Kelle juure peame seepärast küll ruttama, et leppimist õppida? Oma Issanda juure, kes waenlasi õnnistas, kui ta surma läks

Mu järel, hüüab Jeesuse,
 Kõik ristirahwas tulge,
 Maailma ära jalake,
 Mu armu kutsmist kuulge;
 Ka oma risti kandke tääl
 Ja käige minu jälge pääl.

IV. Ka omalt poolt tõutame meie ligimesele südamest andeks anda, nii sagedaste kui ta peaks efsima, tänu täheks saadud armu eest, ja meeles pidades, et ligimese efsimine meie wasta nii wähenene on selle kõrwal, mis meie Jumala wasta efsinud. — Niisama tõutame talle ka teuga hääl meel el hääd teha; sest ilma leppiwata meeleta ei wõiks meie iialgi andeksandmist nõuda ega saada. Aga et meie wana Adam leppimata, siis Issanda juure, et andeks andmist õppida!

Jah, õppigem seda iga päew ja pidagem meeles:

I—IV. Wiendas palwes palume: Anna meile andeks meie wõlad! Sellega tunnistame: Meie patt on wõlg ja süü, sest ta on üleastumine Jumala käsust, millega tema wiha ja karistust oleme teeninud; see wõlg on määratu suur, et umbustawad oleme ja meil armastus Jumala ja ligimese wasta puudub; tasuda ei jõua meie teda iial; seepärast peame üksi andeksandmist paluma. Ja selle palwega palume nimelt: et taewane Isa mitte ei tahaks meie pattude pääle waadata ega nende pärast meile teelda, mis meie palume; sest meie pole mitte seda wäärt ega teeninud, mis meie palume, waid ta tahaks Jeesuse Kristuse pärast meile kõik armust anda, sest et meie iga päew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime. — Ja kui tõeste nõnda palume, annab Jumal meie patu meile andeks; — selle kõrwal tõutame aga ka meie ligimesele südamest andeks anda, niisagedaste kui ta peaks efsima, — tänu täheks saadud armu eest ja meeles pidades, et ligimese efsimine meie wasta nii wähenene on selle kõrwal, mis meie Jumala wasta efsinud; — niisama tõutame talle ka teuga hääl meel el hääd teha; sest

ilma leppiwata meeleta ei wõiks meie iialgi andeksandmist nõuda ega saada. Aga et meie wana Adam leppimata, siis Issanda juure, et andeksandmist õppida!

Bibli lugemiseks: Jerem. 3, 12—19. Matt. 5, 23—26. Ap. t. 7, 57—60. Room. 12, 17—21.

Palwe t.: Laaw. I. 130.

Kirikulaul nr. 268. Su poole, Issand, südamest.

§ 8. Suues palwe.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Ärgu andku taewane Isa kuradile wõimust meid kurjale kiusata, waid kui meid ta peaks kiusatama, aidaku ta meid ususse jääda ja wõita!

Biblitloo alus: Batu langemine. 1. Moos. 3. Kristuse kiusamine. Matt. 4.

Kuuenda palwe sõnad.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Mis see on?

Jumal ei kiusa küll kedagi, aga meie palume jeshinases palwes, et Jumal meid tahaks hoida ja ülespidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta, ega saada ebausku, kassipidi mõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse, ja kui meid seega peaks kiusatama, et meie kummatigi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

Kawa: 1. Kiusatus on kiusamine kurjale — kuradist. 2. Jumala lapse palwe: Ärgu andku Jumal talle wõimust meid patu ja hukatuse sisse saata! 3. Seda palwet wäga tarwis: wägew on kiusaja leer ja hirmus tema nõu! 4. Jumala lapse trööst: Jumal meie hoidja, tema sõna meie mõet.

Kristi inimene pole mitte üksi igapäew palju pattu teinud, nagu wiendas palwes nägime; waid nii kaua kui weel lihas kõnnime, wõime uueste pattu teha ja selle andeksandmise kautada, mille meie saanud.

197. Kuis palume seepärast kuuendas palwes?

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Mis kiusatus on, näeme piiblitloost: Madu ehk Saadan kiusas naist puust sõbma, mis keeldud. See on paha, kuri.

1. Moos. 3. Piisama kiusab ta Issandat, et ta alanduse ja

lumastamise töö toimetamata jätaks. Ka see on Jumala tahtmise wasta, ja seepärast kuri. Et Gewa ja Issand seda teeksid, jeks tahab kurat neid awatelelda.

198. Mis on selle järele kiusatus?

Kiusamine ja awatelemine kurjale.

Mis kuri, see ei wõi säält oma alguse saada, kus kõige hää algus ja hallikas. Seda ütleb ka Jak. 1, 13.

199. Kes siis iial meid kurjale ei kiusa?

Ei iial Jumal.

Argu õelgu ükski, keda kiusatakse: mind kiusatakse Jumalast. Sest Jumal ei kiusa kedagi kurjaga. Jak. 1, 13.

Siiski loeme pühast kirjast: ka Jumal on kiusanud.

See peab siis midagi muud tähendama, ja tähendab ka: Mii kiusas Jumal Abrahami, 1. Moos. 22, 1; ta nõudis temalt, et ta oma ainisa poja pidi ohwerdama. See nõudmine oli wäga raske. Seda täita oli Abrahamil üffi jõudu, et tal usku oli. Ja seda usku tahtis Jumal katsuda. See kiusamine ei taha siis mitte kurjale, waid hääle Jumala lapsi saata.

200. Mis kiusamine see on, millega Jumal ka omaksid wõib kiusata?

See on katsumine, millega Jumal omaksite usku katsub.

Jeehooa, teie Jumal kiusab teid, et saaks teada, kas teie olete need, kes armastawad Jeehooat, oma Jumalat, kõigest omast südamest ja kõigest omast hingest. 5. Moos. 13, 4.

Seda katsub Jumal nimelt ka Hiibi juures. Kõige ilma ees peab ilmsiks saama, et ta jumalafartusest ei lange. See sama katsumise alla saab ka Joosep. Tema on waga; aga et isa teda iseäralikult armastab ja auustab, tal ka imelikud unctionid olnud, hakkab uhkuse kurat liginema. Sellepärast saadab Issand teda kannatuse kooli. Siin peab ta usk puhastatud saama. Ja seega peab ifka katsutawate usk weel kindlamaks saama. Ja pääle selle ootab neid mitmewõrdne õnnistus. Mii jai Abraham, kui ta usus seisnud, uue kinnituse oma juurele tõutusele. Ka Hiib, kes waranduse ja lapsed kautanud, aga ususse jäänud, saab kõik künnewõrra tagasi.

201. Mis pärast katsub Jumal omaksite usku?

Et nende usku puhastada, kinnitada ja neid siis weel enam õnnistada.

Selle kohta kiidab laulik Jumala witsa, mis õigese teele
 effijat juhatab, Jakobus kiusatuse tuld, mis wõitleja wõidule
 wiib:

•? Enne kui mind alandati, effisin mina, aga nüüd hoian mina
 sinu sõna. See on mulle hää, et mind on alandatud, et ma su
 seadmisi õpin. Taaw. l. 119, 67. 71.

Õnnis on mees, kes kiusatust kannatab, sest kui tema saab
 läbi katsutud saanud, siis peab ta elu krooni saama, mis Issand
 on tõutanud neile, kes teda armastawad. Jak. 1, 12.

See kõik on kiusamine hääle. Sellest ei wõi 6. palwe
 sõnades otseteel kõnet olla. Siin kõneldatakse kiusamisest kurjale.
 Kes inimest sellele kiusab, näitab juba kiusamise lugu paradisis
 ja kõrbes. See on Saadan, kurat. Gewa saatis tema lange-
 misele, Beetruse Issandat salgama, Juuda tegi tema äraand-
 jaks ja enesetapjaks. Tema segas nende waimu, et nad
 Jumala käsust üle astusiwad. Seda eksitajat nimetab
 Matt. 4, 4 ka ühe sõnaga kiusajaks.

202. Kes on siis päris kiusaja, kes meid kurjale kiusab?

See on kurat, kes meid awateleb Jumala käsust üle astuma.

Olge kasiwad, walwate, sest teie waenlane, kurat, käib ümber
 kui mõiraja lõukoer ja otsib, keda tema wõiks ära neelata. 1. Beetr. 5, 8.

I. Kuuendas palwes palume: Ära saada meid kiusatuse
 sisse! Kiusatus on kiusamine kurjale; see ei wõi Jumalast
 wälja minna, kes üksi meie usku katsub, et seda puhastada,
 kinnitada ja meid weel enam õnnistada, waid kiusaja on üksi
 kurat, kes meid Jumala käsust üle astuma awateleb.

Kiusaja on wägew waim; suur on tema wõimus; siiski
 on ta üksi loodud waim. Temagi peab ühe ülema wõimuse
 alla jääma.

203. Kelle wõimuse alla peab kiusajagi jääma, kui ta ka
 wägew on?

Jumala wõimuse alla.

Hiitobit on ta kangeste kiusanud: see waga kautas wara,
 lapsed, ihu terwise. See on aga üksi sündinud, et Jumal
 seda lubas, sündida lastis.

204. Mil korral võib siis üksi kurat Jumala lapsi kiusata? Kui Jumal seda lubab ja sündida lasseb.

Hitobit lasseb Jumal kiusata — usu katsumiseks. Teise põhjuse avab meile 1. Aja r. 21, 1. ja 2. Saam. 24, 1. Esimeses kohas öeldakse: „Ja Saadan kihutas Daawetit, et ta Iisraeli rahwa pidi ära lugema.“ Ja teises kohas loeme: „Ja Jehoowa wiha süttis põlema Iisraeli wasta ja kihutas Daawetit, et ta ütles: Mine loe Iisraeli ja Juuda rahwas ära!“ Daawet on uhkeks saanud oma wäewõimu pääle, ja nüüd annab Jumal Saadanale wõimust teda kiusata — ta patu karistuseks

205. Mis nõuuga võib Jumal kuradile wõimust anda meid kiusata?

Oma püha nõuu järele: meie usu katsumiseks ehk meie patu karistuseks.

Küll oleme karistust teinud. Aga katsumine ja karistus wõiwad meie jõuu ja rammu murda.

206. Mis peame siis kuuenda palwega Jumalalt paluma? Ära saada meid kiusatuse sisse!

Kiusatus oli kiusamine kurjale, patule, mis kuradist wälja läheb. Aga Jumalalt üksi wõis tema wõimuse saada meid kiusata.

207. Mis palume meie siis sõnadega: Ära saada meid kiusatuse sisse!?

Meie palume, et taewane Isa kuradile mitte wõimust ei annaks meid patu sisse kukutada.

Küll oleme palju pattu teinud, aga kui palusime, ka palju armu saanud. Wiies palwe kinnitas seda. Aga kuuenda palwega waatame tulewa aja pääle. Sääb wõime uueste palju pattu teha. Kui kurat kiusab, wõime langeda.

208. Ja mis palume selle kuuenda palwega siis nimelt weel tulewa aja kohta?

Et taewane Isa meid mitte uue patu sisse ei laseks kuradi kiusamise läbi langeda.

II. Kui ka kiusaja wägew, siiski võib ta meid üksi kiusata, kui Jumal oma nõuu järele seda sündida lasseb; selle-

päraft palumegi fiin otfe seda: ärgu andku taewane Iſa talle wõimuft meid kurjale kiusata ja uue patu fiſſe ſaata!

Seda palwet on wäga tarwis, feſt Jumala waſta tahab kurat meid mäſſule ſaata. See on hirmus nõu; niifama on wägew ka tema leer. Seſt mitte üffi ei tule tema; tema kõrwas nimetab katekiſmus ka maailma ja meie liha.

209. Mispäraſt on wäga tarwis, et kuuendat palwet palume? Et hirmus kiusaja nõu ja wägew tema leer, feſt kuradiga kiusab meid ühtlaſi maailm ja meie liha.

Seſt meil ep ole mitte wõitlemiſt were ja liha waſta, waid suurte würſtiriikide ja waldade waſta, ſelleſinatſe maailma pimeduſe walitſejate waſtu, waimuliku kurjuſte waſta taewaste aſjade ſeſ. Gew. 6, 12.

210. Kes on aga ifka kõige kiusatufe algaja? (Lutherus ütleb ſeda.)

Mitte Jumal, kes kedagi kurjale ei kiusa, waid kurat.

Gewale tõutab ta tarkuſt ja ſuuruſt, 1. Moof. 3, 4. 5; Kriſtuſele kuninga auu, Matt. 4, 8. 9. See on meelitamine. Ta pakub ilu, armu. Kriſtuſele Ketsemanes pakub ta ahaſtuſt; ta hirmutab teda, näitab talle walu, hirmu.

211. Miska kiusab meid kurat?

Meelitades ja hirmutades, ilu ja waluga, armu ja hirmuga.

Otfe ka noortele hingedele ligineb tema. Oh fiis kuulgem:

Siis heitkem Jumala alla; ſeiſke kuradi waſta, fiis peab ta teie juureſt ära põgenema. Jak. 4, 7.

Kurat on päälegi kui sõjaleeri juhataja meie waſta. Temal on weel wägewaib abilifi.

212. Kes on meie katekiſmuſe järele kuradi eſimene abiline, kes ühes temaga meid kiusama hakkab?

Maailm.

Mis ſee on, nägime juba 3. palwes; ſeda ütles nimelt Joh. 17, 25: Dige Iſa, maailm ep ole ſind mitte tunnud.

213. Kes on fiis ſelle järele maailm, kes melle kiusajaks ſaab? Kõik inimeſed, kes Jumalat ei tunne ega tunda ei taha.

Ra maailm käib sedasama teed, nagu kurat, et meid kiusata: Ülemad preestrid meelitawad rahwast, et nad Par-raba peawad lahti paluma. Matt. 27, 20. Kui Lutherus paawsti kiriku eesküsi oli seletama hakanud, tõutatakse teda suureks piiskopiks teha, kui ta aga waitiks! Kui see ei mõju, hakatakse talle ahwardama, teda h i r m u t a m a. Ra see on suur wägi, kui ta ka paljas s õ n a on.

214. Mis ka kiusab ka maailm meid kõige esmalt kurjale? Sõnaga meelitades ja hirmutades.

Ra siis armu ja hirmuga. Aga kardetawamaks wõrgu-tamise paelaks saab maailma laste elu, nende tegu. Geli pojad on Saamuelse kujuk, millest üksi paha wõib õppida, p a h a k s e e s k u j u k s.

215. Mis ka kiusab maailm meid weel kurjale? Oma teuga — pahas eeskujus.

Nimelt noor rahwas wõib selle läbi langeda. Sellepärast kuulgem tarkuse uõuu:

Mu poeg, kui patused sind ahwatawad, siis ära wõta mitte nende nõuu. Sp. s. 1, 10.

Aga maailma kõrwas saab kuradi abiliseks weel üks wägi, mis meile igal ajal nii wäga ligi. Ra seda nimetab katekismus.

216. Kes on see kiusaja, kes meile lähem, kui keegi muu? See on meie liha.

Mis see liha on, nägime ka 3. palwes. Ra Jak. 1, 14 ütleb seda. Siin kõneldatakse kurjast himust meie sü-d a m e s, meie tahtmiseft, mis patune ja rikutud.

217. Mis on see liha, mis meid kurjale kiusab?

Meie süda oma patu himuga, meie tahtmine, mis rikutud.

Igahht kiusatakse, kui teda tema enese himust weetakse ja awateletakse. Jak. 1, 14.

Dleme noored, tahab kiusaja meid kergele meelele petta, liha himudesse uputada. Dleme rikkad, käsi ta meid hüüda: Hing, sul on kokku pandud suur wara! Luuk. 12, 19. Ra waimuliku elu asjus wõime velda: Mis puudub mulle weel? See on kõ r k u s, s u u r u s t a m i n e. Dleme waesed, jaadab ta meid muresse; omas patus tahame Rainiga velda: Mu ülekohus on suurem, et teda andeks saaks! See on a r g t u s,

218. Mis läbi kiusab meid meie liha?

Seega, et ta meid liha himu ja kerge meele, kõrkuse ehk argtuse sisse saadab.

Sellepärast manitsetakse meid:

Aga põgenege noore ea himude eest 2. Tim. 2, 22.

Mis kurat ja maailm meile ette panevad, seisab kõik walel põhjal. Juba Gewa ütles: Madu pettis mind.

219. Mis on kuradi, maailma ja meie liha kiusamine oma põhjuse poolest?

Paljas pettus.

220. Mis palume sellepärast siis ka usuisa Lutherusega omas katekismuses?

Et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta.

Kui hirmus nõu temal selle petmisega on, oleme juba osalt näinud. Ka usuisa nimetab seda weel.

221. Kuhu tahavad kõik need petlikud kiusatused meid saata? Ebaus, kaksipidimõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse.

Ebajumal on wale Jumal; eba-asi kõlbamata asi. Nii ka lugu ebausugu. Ta on wale usk. Tema paneb oma lootuse nõiduse, ebakunstide ja muude asjade pääle, kust abi ei saa, mitte Jumala ja ta sõna pääle. Saul, 1. Saam. 28, 7.

222. Mis on see ebauk, kuhu kiusaja meid tahab saata?

Wale usk, kus meie oma lootust mitte enam Jumala ja tema sõna pääle ei pane.

Kes mitte enam üksi oma Jumala pääle ei looda, see on juba kahewahel. Ta mõtleb kaksipidi. Sellega on ta araks saanud, ja hakkab wiimaks meelt ära heitma, nagu Kain ja Juudas. Wähemat usu lootust neil enam ei ole. Nad saawad iseenesetapjaks.

223. Mis on see kaksipidimõtlemine, kuhu kiusaja meid saadab?

Südame argtus, millel enam vähemat usulootust ei ole, mis meele ärabeirmisega lõpeb.

Kes nõnda langenud, hakkab ütleva: Jehoowa on mind maha jätnud, ja Issand on mind ära unustanud. Jes. 49, 14.

Ja kui meid kiusaja nii kaugele ei peaks kikutama, siis võime ometi pattude sisse langeda, mida Gal. 5, 19—21 üles arwatakse: abielu rikkumine, hoorus, roojus, kiimalus j. n. e. Need on suured patu teud, millest ristiniimesel peaks häbi olema. Nii on Daawet oma patuga Jehoowa waenlasi saanud kurjaste laimama. 2. Saam. 12, 14. Maa-ilmgi peab neid asju häbi-asjuks.

224. Mille sisse wõib siis kiusaja meid kõige wiimaks weel saata?

Mõne muu suure patu ja häbi sisse, mida maailmgi häbiks arwab.

III. Kuuendat palwet paluda on väga tarwis, sest kurat, maailm ja meie liha käiwad ühel wiisil meie pääle, et armu ja hirmuga, teu, sõna ja himuga meid petta, ja saata ebausku sisse, kus meie enam Jumala pääle üksi ei looda, katkipidi mõtlemise sisse, kus meie meele ära heidame, ja mõne muu suure patu ja häbi sisse, mis maailmgi häbiks arwab.

Nii wägew see kiusaja oma wõimuga, nii kuri tema nõu:

225. Mis peame siis küll kuuenda palwe seletuse järele paluma? Et meid Jumal ise wõtaks hoida ja ülespidada.

Hoidmisest kõnelesime 3. õpetuses. Hoidma tähendas sääl: finnitama, et ususse jääme. Seda palume ka siin: Jumal ise finnitagu meid ususse! Ta hoidku ja pidaqu üles, õeldakse siin kahesuguse nimega; see tähendab: ta hoidku meid kõigiti ja täieste! Mille eest? Seda kuulsime III. seletuse tükis. See on see kiusatus, mis nii hirmsaste lõpeb.

226. Mis palume seega, kui usuisaga ütleme: Jumal ise wõtku meid hoida ja üles pidada?

Meie palume, et Jumal meid kõigiti hoiaks kiusatuse eest, mis nii hirmsaste lõpeb.

Jumal on ustaw, kes teid ei lasse kiusata enam, kui teie suudate kanda, waid tahab kiusatuslega seda otja teha, et teie suudate kanda. 1. Kor. 10, 13.

Küll ei wõi meie kõigest kiusatusesil pääseda: meie oleme ju kiusalises ilmas. Meie usu katsumiseks ja kaswatamiseks on seda tarwis, ja ka karistuseks ja kohtuks. Laewamees saab

tormis, sõjamees sõjas, ristiinimene kiusatuses wahwaks, et ta wõidab ja wõimust saab.

227. Mis meie enesele palume, kui ka meid peaks Jumala armunõuu järele kiusatama?

Et meie kummatagi wõidame ja wõimust saame.

Küll Jumal saab meid kinnitama, kui ta õiged omased oleme. Sõjamees peab sõjariistu walmistama, et waenlane pääle ei kipuks. Mis meie sõjariist, ütleb Gew. 6, 13. 17. Sellega on ka Jssand kiusatuses wõitnud. Jkka ütleb ta kiusaja wasta: kirjutatud on! Matt. 4, 4. 7. 10.

228. Mis on see sõjariist, millega wõidule saame?

See on Jumala sõna.

Ja wõtte õnnistuse raudkübar ja waimu mõet, see on Jumala sõna. Gew. 6, 17.

Uga parem sõjariist ei aita, kui sõjamees ei walwa. Mis ka meil teha, ütleb Jssand Ketsemanes. Matt. 6, 41.

229. Mis peame siis wahepidamata tegema, et siin kiusali-
kus maailmas elame?

Walwama ja paluma — ja nõnda wõitlema.

Walwake ja paluge, et teie kiusatusse sisse ei saa; waim on küll walmis, aga liha on nõder. Matt. 6, 41. Gew. 6, 13.

IV. Siis peame üksi paluma, et Jumal meid ise wõtaks seesuguse kiusatusse eest hoida, mis nii hirmsaste lõpeb; ja kui meid siiski peaks kiusatama, et meie kummatagi wõidame ja wõimust saame. Uga ka meie ise ehitagem ennast Jumala sõna mõdegaga, ja walwakem ja palugem!

Walmista, mu waim, end küll, Walwas palwes ole, Et ei kogemata jull' Häda pääle tule. Kuradid Wagasid Püüdwad eksitada, Batu sisse jaata. L. r. nr. 302, 1.

Jah, et meie ise nii nõdrad, jeks walwakem ja pidagem meeles:

I.—IV. Kuuendas palwes palume: Ära saada meid kiusaja tue sisse! Kiusatus on kiusamine kurjale; see ei wõi Jumalast wälja minna, kes üksi meie usku katsub, et seda

finnitada, waid kiusaja on ütsi kurat, kes meid Jumala käjust üle astuma awateleb. Küll on suur tema wägi, siiski wõib tema ütsi meid kiusata, kui Jumal oma nõuu järele seda sündida lasseb; sellepärast palumegi siin otse seda: Argu andku taewane Isa talle wõimust meid kurjale kiusata ja uue patu sisse saata. Ja kui wäga on seda palwet tarwis, sest kurat, maailm ja meie liha käiwad ühtlasi meie pääle, et armu ja ja hirmuga, teu, sõna ja himuga meid petta, ja ebausku, kahtsümpidi mõtlemise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse saata, mida maailmgi häbiks arwab. Selle kiusatuse eest, mis nii hirmsaste lõpeb, hoidku meid Jumal ja andku, kui meid siiski peaks kiusatama, et meie kunnimatagi wõidame ja wõimust saame. Aga ka meie ise ehitagem ennast Jumala sõna mõdegaga, walwatem ja palugem!

Piibli lugemiseks: Siirak. 2, 1—15. Matt. 4. Jak. 1, 1—15.

Palwe t.: Taaw. I. 91.

Kirikulaul nr. 310, 7. Mind ära jäta abita.

§ 9. Seitsmes palwe.

Waid päästa meid ära kurjast.

Hädaohust, mida oma patu pärast lanuame, wõtku Issand meid päästa, kui see meile kiusatusjeks wõib saada.

Piibli loo alus: Siimeoni ja Tehwanuse lahkumise palwe, Luuk. 2, 29—32 ja Ap. t. r. 7, 55—59.

Seitsmenda palwe sõnad.

Waid päästa meid ära kurjast.

Mis see on?

Meie palume seitsmendes palwes kui ühel hoozil, et taewane Isa meid tahaks päästa kõigesugusest ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjust; ja wiimaks, kui meie surmatunnike tuleb, õndsas otša meile anda, ja armuga seitsmendasest häda orust enese juure taewa wõtta.

Kawa: 1. Mis kuri on, ja mis nõu Jumalal sellega on. 2. Ristitandja palwe: päästa meid ära kurjast! 3. Kuis meid Issand kõigesugusest kurjast päästku — elu ajal. 4. Kuis ta meid kõigest kurjast päästku — elu lõpul.

Kurat kiusas meid ilu ja waluga, armu ja hirmuga, et meie langeksime. Naskem on meil seista, kui ta hirmutama ja ahastama tuleb.

230. Kuis peame sellepärast seitsmendas palwes paluma? Waid päästa meid ära kurjast.

Mis Jumal löi, oli häa, aga patu läbi sai loodus pahaks, kurjaks. Böld oli enne ise oma wilja annud, aga nüüd hakkas ta ohakaid ja kibuwitsu kaswatama. Ka inimese ihu ja hinge pääle käib nüüd häda ja oht. Seda peab ta kandma, et ta pattu teinud. See kõik on see kuri, millest siin kõneleme.

231. Mis on see kuri, millest Jumal meid ära päästku? See on kõik häda ja oht, mis patu pärast meie pääle tulnud.

Kõik seda häda ohtu maalib Siirak meie filma ette 40, 1—10. Nadama lapsel olla, ütleb ta, hällist hauani: tüline asi, ristiline elu, tühjad mõtlemised, südame kartus, tühi lootus, ja surma päew. Ka laulik peab ütleva:

Meie aastate päiwi on seitskümme aastat, ja kui keegi wäga tugew on, siis on neid kahesakümme aastat, ja uende ülem asi on waewaline ja wilets. Taaw. I. 90, 10.

Patu läbi on endine õnn kadunud. Sellepärast on kuri, millest siin kõneleme, ka suur kahju. Aga kui Jumal seda kahju ka meie pääle lasseb langeda, siis on temal sellega kindel armu nõu. Waarao pääle tuli kahju kahju pääle. Jumal tahtis teda sellega karistada; karistus pidi teda parandama. Siin on see asjata. Aga ärakadunud poja juures kannab see kallist wilja. Tema parandab meelt.

232. Mis pärast lasseb Jumal seesugust häda ohtu hõelate pääle langeda?

Et neid karistada ja selle läbi meelexparandusele saata.

Sa õpi tundma ja waata, et see kuri ja kibe on, et ja Jehoowa oma Jumala, maha jätab. Jerem. 2, 19.

Aga ka wagade pääle tuleb häda, tagatiusamist ja risti. Hiobi usk pidi kiusatuse tules kaswama, puhtamaks ja kindlamaks saama. Jumala riiki saadakse üksi risti läbi. Seda on ju meie Issand meile ette ütelnud.

233. Mis pärast lasseb Jumal hädaohtu wagade pääle tulla? Et nende usku kaswatada, puhastada ja kiinitada.

Apostlid kinnitasid jüngrite hingesid ja manitsesid usu sisse jääda: Et meie peame mitme wiletsuse läbi Jumala riiki minema. Ap. t. 14, 21.

Minik kõik, kes tahawad jumalafartlikult elada Kristuse Jeesuse sees, neid peab ka taga kiusatama. 2. Tim. 3, 12.

I. Seitsemendas palwes palume: Päästa meid ära kurjast! See kuri on kõik hädaoht, mis meie patu pärast meie pääle tuleb, millega Jumal hõelaid karistab, et neid parandada, wagasid katsub, et neid usus kinnitada.

Siis on Issandal ifka armu nõu kõigege, mis tema meie pääle paneb. Apostel Paulus ja tõised tema ametiwendad peawad palju kannatama oma usu pärast, hoopu, wangikoda, surma. Aga nad 1) kannatawad seda rõõmuga. Nende silma ees on nende Issand, kes weel enam kannatanud, ilma süüta. Tema järel püüawad nad käia, seega 2) tema eesmärki tähele panna, nagu tema käskinud. Matt. 16, 24.

234. Mis peame siis tegema, kui hädaoht ka meie pääle tuleb? Siis peame rõõmuga kannatama oma Issanda eesmärgi ja käsu järele.

Peetrus noomib Issandat, et ta mitte surma ei läheks. Aga see on kiusaja tegu, ja Issand ütleb:

Kui keegi minu järele tahab tulla, see salaku iseennast ära, ja wõtku oma rist enese pääle, ja käigu minu järele. Matt. 16, 24.

Kiusaja, kes Peetruses Issanda pääle tahab mõjuda, on juba enne weel hirmsama tormiga tema kallale kippunud. Kõrbes on ta näidata püüdnud: see ei kõlba Jumala Pojale, et ta waene ja abita on! Sellega püüab tema Issandat, kes ise patuta, aga meie asemel waeseks saanud, nurisema panna, kabe wabele saata Jumala armastuse kohta. Wangeme risti alla, püüab kurat seda ka meile kiusatuseks teha; nimelt kui rist raskeks saanud.

235. Mis püüab nüüd Saadan meiega teha, kui meie risti alla oleme saanud?

Risti, kui ta raske, püüab ta meile kiusatuseks teha, nii et kahk-
lema ja nurisema hakkaksime.

236. Mis palume nüüd selle kohta seitsemendas palwes? Et taewane Issa meid ise kurjast ära päästaks.

Paulusel on oma wai liha sees, mis teda waewab, raske walu tema ihus, mis tema waimu tegewust takistab. - Kõlm korda on ta Issandat palunud, et Jumal selle ära wõtaks. Mitte ei palu ta, et Jumal teda kõigest ristist pääs = takse. See on wõimata. Ta palub üffi pääsemist selle kohta, mis ta ameti-pidamist iseäraliselt takistab, mis talle iseärali = seks raskeks kiusatuseks saab.

237. Misjuguist pääsemist palume ka meie selle palwega?

Mitte, et meie kõigest ristist pääsekime, waid üffi sellest, mis meile iseäraliseks kiusatuseks saab.

Nõnda jätkab 7. palwe mõtet, mida 6-das algasime: jääb palusime: ära saada —, siin ütleme: waid. Niisama käsi b ka õpetuse sõna meid paluda:

Waesust ega rikkust ära anna mulle mitte, sööda aga mind lei = waga, mis mu osaks seatud. Et ma sind wahest ära ei salga, kui ma liiakš saan, ja mõtlen: kes on Jehoowa? ja et ma ei warasta, kui ma kehwaš jään, ja oma Jumala nime külge mitte kurjaste ei puudu. Sp. s. 30, 8. 9.

II. Kui siis ka meie pääle risti tuleb, siis peame seda rõõmuga kannatama oma Issanda eesmärgi ja käsu järele. Aga et rist ka liig raskeks wõib minna, seepärast palume, et Issand meid ise ära päästaks, mitte kõigest kurjast, waid sellest, mis meile kiusatuseks wõib saada.

Mis see palwe meile õieti weel tähendab, ütleb Lutheruse seletus. Endistes palwetes oli palutud, et Jumal meile armu ja hääd üles näitaks. Sellega on aga ka juba palutud, et ta meilt kurja ärapööraks. Et see tõeste sünniks, palume siin weel ühel hoobil. Mis ma ühel hoobil ütlen, jääb wõtan ma kõik kokku, mis mul muidu ütelda on. Palwete lõpul teen ma seda kõigega, mis ma enne juba olen palunud.

238. Mis palume seitsmendas palwes, kuna teiste palwete pääle weel tagasi waatame?

Kui ühel hoobil ja kõik korraga kokku wõttes, mis ju enne oleme palunud.

Armu andmist, kurja ja kahju pöörmist olime jääb palunud. Jääme kurja kätte ja kõigesugusesse kahjusse, saab ka arm, mida meie maitsnud, kasuta olema.

239. Mis palume selle pärast nimelt ühel hoobil?

Et taewane Jsa meid tahaks ära päästa kõigesugusest kahjust.

Mis see kahju on, teame juba: kõik hädaoht, mida patu pärast kanname. Meil haru sel walu jõel, millest omas ajalikus elus peame läbi ujuma, tuletab Lutherus meile meelde. „Aga üks haige oli“, loeme näituseks Joh. 11, 1. Nii on Hiob pidalitõbine, Tobias pime, Hiskia surmani haige; Joosep ja Paulus on wangis ja ahelais. Neil on haigus ja walu. See on kahju ihu poolest, ihu kahju.

240. Mis on see kõige üleüldisem kahju, mille kohta päästmist palume?

Jhu kahju — haigus ja walu.

Kui magama ma lähen Ja jälle üles tõusen, Kus olen iialgi; Kas hädas, wiletsuses, Kas näljas, ahastuses: Ta arm mind hoia otfani. L. nr. 173, 6.

Suur oli Nadama ja Gewa häda, et nende ihu haiguse ja walu kätte langenud. Suurem weel see walu, kui nad nägema pidiwad: Rain, kelle pääl nende lootus patust pääseda, sai — wenna tapjaks! See on hinge walu. Sedasama on ka Jakobil, kui ta ütleb: teie teete mind lapsist lahti. 1. Moos. 42, 36. Seda on kõik südame walu, mure ja ahastus. Mis ka selle ja kõige muu häda algus ja alus, ütleb Daaweti l. 25, 18. Ta palub nimelt muu wiletsuse kõrwal patust pääsemist. Seda on meil kanda, et patt kõige häda juur.

241. Mis on weel suurem kahju kui ihu kahju, millest pääsemist palume?

Hinge kahju — kõik südamewalu, mure ja ahastus, mida kanda, et patt kõige häda juur.

Waata mu wiletsust ja waewa, ja anna andeks kõik mu patud. Daaw. l. 25, 18.

Peab terwes ihus terwe hing Jumalat teenima, on kodu ja maja, ja igapäewane leib kallis wara. (9 kask; 4. palwe). Selle rikkumine s u u r õ n n e t u s. Nii riisustiwad Midjaniitlased Israeli wiljalõikuse seitse aastat puhtaks. Ka tule ja wee häda, rahe ja warga kask wõib meile sedasama! teha. Sellega ka u t a m e w a r a, saame wara kahju, langeme wae s u s e s i s s e.

242. Mis on kolmas suur kahju, mille kohta meie veel pääsemist palume?

Wara kahju — kus mitmesuguse õnnetuse läbi wara kautane ja waesuse sisse langeme.

Wara on kallis asi; aga auusa nime ütleb Saalomon veel kallima olewat. *Op.* §. 22, 1. Seda võib meie käest keele kandmine riisuda (8. käsk). Selle läbi kautame auu, saame auu kahju, langeme ilma süüta häbisse.

243. Mis on siis veel suurem kahju, kui wara kahju?

Auu kahju — kui keelekandmise läbi häbisse langeme.

Auu kadumine on suur kahju, et nii raske on auu tagasi saada. Auu kautamine tööb pääle selle ka wara ja muud kahju kaasa. Kuri keelekandmine riisus Naabotilt ta elugi. Sellepärast ütleb Saalomon:

Auus nimi on kallim kui suur rikkus, ja arm on parem kui hõbe ja kuld. *Op.* §. 22, 1.

Meed on neli suurt kahju, mis ajaliku elu jooksul nimelt meie pääle wõiwad tulla: wara kahju suur, auu kahju veel suurem! Jhu kahju suur, hinge kahju veel kõige suurem! Et Jumal meid sellest päästaks, palume siin. See palwe ei jää kuulmata: aga Jumala teed ei ole meie teed! Hiobi koorma wõttis Jumal ära; selle pikem kandmine oleks talle kahjuks saanud. Paulus pidi oma waia lihas edasi kandma; muidu oleks ta suurelileks saanud. 2. Kor. 12, 7. See oli nii temale hinge kasuks. Üksi jõudu kandmiseks pidi ta enesele paluma.

244. Mis palume selle neljawõrdse kahju kohta, mis elu ajal meie pääle tuleb?

Et Jumal koorma ära wõtaks, mis meile kahjuks, ja meile jõudu annaks kanda, mis meile kasuks.

Jumal on ustaw, kes teid ei lasse kiusata enam, kui teie suudate kanda, waid tahab kiusatusega ka otsa teha, et teie suudate kanda. 1. Kor. 10, 13.

Waata, rahu poolest oli mul väga tibe käes, aga sina oled mu hinge väga armatsenud ja päästnud hukatuse august. Jes. 38, 17.

Taawet on Sauli ees palju kannatanud. See alanduse fool on talle isalikuks kaswatuseks olnud. Kui meie palusime, et

kõigest ristist pääseda, siis paluksime: lastu Jsa meid oma kasvatamise armu hoole alt lahti! Taawet on kuningaaks saanud, ta au on suur. Aga see saab talle kiusatuseks. Ta hakkab liha järele elama. Tahaksime ilma ristita olla, siis paluksime ka seda enesele.

245. Mispäraast ei tohi meie paluda, et taewane Jsa meid kõigest kahjust puutumata jäta?

Seepäraast, et muidu Jsa kasvatuse ja karistuse alt lahti püüaksime saada, et lihale elada.

Kõik, kes tahavad jumalakartlikult elada Kristuse Jeesuse sees, neid peab ka tagakiusatama. 2. Tim. 3, 12.

Ei ristita wõi olla ja! Sest lõptu filma wesi, Jumal katsub ristiga Ta armjaid lapsukefi. See lapsuke On Jsale Küll armas, teda tema On kange karistama. (Waimulikud laulud nr. 318.)

III. Meie palume siin ühel hooil ja kõik weel korraga kokku wõttes, mis meie enne palunud, et taewane Jsa meid kõigesugusest kahjust, ihu ja hinge, waranduse ja auu poolest, wõtaks päästa, nimelt koorem wõtta, mis meile kahjuks ja meile jõudu anda seda kanda, mis meile kasuks, nii et meie ifka tema isaliku karistuse ja kasvatuse alla jääksime.

Nõnda saab mõnesugust kahju meie pääle tulema. Et meid Jumal ise sellest päästaks, peame paluma. Ja Jumal saab seda kuulma. Ja kui ta kõik risti elu ajal ära wõtta ei wõi, siis saab ta meile jõudu andma seda kanda. Siiski saab ka aeg tulema, kus meie kõigest kurjast pääseme.

246. Millal saab see meie katekismuse järele sündima? Wiimaks, kui meie surma tunnike tuleb.

Meie terve elu oma walu ja waewaga on juba suremine. Ja tuleb wiimne tunnike, siis on korraga kõik libedus kokku pandud, mis kannataja kannatada wõib. Surm on kõige kurja kokkuwõtte ühel hooil:

Wiimne waenlane, kellele ots tehakse, on surm. 1. Kor. 15, 25.

Et meil ka teda karta pole, näitab Siimeon omas suures wanaduses. Tema wõib rahus ära minna. Luuk. 2, 29. See on nii, et ta filmad Jsanda õnnistust näinud. Luuk. 2, 30. Tema ots on sellega ka õnnis; ja see on õnnis, et ta oma Jsanda sisse usub.

247. Mis palume siis ka enesele oma surma tunnikeseks?
Et Jumal meile õndsja otsa tahaks anda, kuna usus hinganaa läheme.

Õndsjad on need surnud, kes Jssandas surewad, sest aäst; tõeste, ütleb Waim, et nemad peawad hingama omast waewal, ja nende teud käiwad nende järel. Joh. ilm. 14, 13.

Tehwanus on oma usu pärast palju kannatanud. See elu oli talle häda oruks. Aga nüüd näeb ta taewa lahti olewat. Ap. t. 7, 56. Ta annab oma waimu Jssarda kätte; waenlastelegi jõuab tema andeks anda, 7. 50. Nagu ta Jssaud surnud, jõuab temagi surra. Nõnda on ta surm üksi kui „magama“ minemine. Oma Jssandaga elab ta. Häda orust on ta juba taewasse jõudnud.

348. Mis palume ka meie enesele ühes õndsja otsaga oma Jssanda käest?

Et Jumal sestinatsest häda orust meid enese juure wõtaks taewa wõtta.

Tehwanus ei looda mitte oma teenimise pääle, waid waatab üksi oma Jssanda ja tema armu pääle. Arm aitab meid wõidelda, arm ka wõidule saada.

249. Wille pääle tahame siis üksi oma pääsemine põhjendada? Üksi armu pääle, mis meid lunastab.

Selle armu pääle lootes wõib ka Paulus tunnistada, wangikojas ja surma suu ees:

Küll Jssand mind ka päästab kõigest nende kurja teust ja aitab oma taewase riiki; temale olgu au igaweste igaweseks ajaks. Namen. 2. Tim. 4,18.

IV. Wiimaks aga, seda palume üksi weel, wõtku taewane Jsa meid kõigest kurjast päästa, kui meie surma tunnike tuleb, õndsja otsa meile anda, ja armuga meid enese juure taewa wõtta.

Oh wõta lõpetada
Kõik meie häda teal,
Meid nõtru toetada;
Su helde isameel
Hoolt kandku meie pärast,
Et meie pääseme
Siit kurja ilma kärast
Ja taewa läheme.

(L. nr. 172, 12.)

Jah, nõnda palugem ja pidagem meeles:

I—IV. Seitsemendas palwes palume: Päästa meid ära kurjast! See kuri on kõik hädaoht, mis meie patu pärast meie pääle tuleb, millega Jumal hõelaid karistab, et neid parandada, wagasid katsub, et neid usus kinnitada. Tuleb siis ka meie pääle risti, siis peame seda kandma oma Issanda järele. Aga et rist ka liig raskeks wõib minna, sellepärast palume, et Issand meid ise ära päästaks, mitte kõigest kurjast, waid sellest, mis meile kiisatuseks wõib saada. Sellega palume kui ühel hoobil ja kõik weel korraga kokku wõttes, mis meie enne palunud, et taewane Issa meid meie elu ajal kõigesugusest ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjust wõtaks ära päästa, nimelt koorem ära wõtta, mis meile kahjuks ja meile jõudu anda seda kanda, mis meile kasuks, nii et meie ikka tema isaliku karistuse ja kaswatuse alla jääksime. Aga tuleb wiimaks meie surma tunnike, siis wõtku tema meid kõigest kurjast ära päästa, õndsja otsa meile anda, ja armuga meid sestsinasest hädaorust enese juure taewa wõtta.

Piibli lugemiseks: Siirak 40, 1—10; Wilipp. 1, 21—30; 2. Tim. 4, 1—8.

Palwe t.: Laaw. I. 43.

Kirikulaul: Meid päästa kõigest kurjast ka. Nr. 410, 8.

§ 10. Wiimsed palwe sõnad.

Seft sinu päralt on riik, ja wägi ja au igaweste. Amen.

Meie palwe kuuldasje: seft Issa taewas on kuningate kuningas, sellele kiitust anname ja seda uskliku Amnuga kinnitame.

Piibli loo alus: Naaman ja Jooram, 2. Kun. r. 1—7; Peetrus pääseb wangitornist, Ap. t. 12, 3—11.

Wiimsed palwe sõnad.

Seft sinu päralt on riik ja wägi ja au igaweste. Amen.

Mis on Amen?

See on, et mina pean kindlaste uskuma, et taewane Issa meie palwed heldeste on wasta wõtnud ja kuulnud; seft tema ise on meid käsfinud nõnda paluda, ja tõutanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, Amen, see on: jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima.

Kawa: 1. Palwe wiimsed sõnad: paluja kiitus, millega ta Jsa ülem ja ta usklik Amen. 2. Mis selle kiitusega tunnistame. 3. Mis see Aar tähendab, millega oma tunnistust kinnitame.

Mis süda ial võib ihata, oleme seitsmes palwes ette kannud, kes taewas. Et meie julgeste nõnda palwa võisime, kinnitawad wiimsed palwesõnad, mis sõnakeseaga: „see algawad. See nimetab ikka põhjuse sellele, mis enne tähendat

250. Kuis tunnistab paluja palwe wiimastes sõnades?

Seft sinu päralt on riik ja wägi ning au igaweste. Amen

251. Kelle päralt ütleme meie riigi, wäe ja auu igaweste olewat?

Jumala päralt.

Esimestes palwe sõnades nimetasime teda Jaks, pää taewaseks Jaks. Meie kiitsime seega tema isaheldust, ja tema jumalawäge. Esimesed palwe sõnad oliwad uskliku paluja Jumala kiitus. Teistiti ei wõi ka palwe lõpusõnad olla. Ka siin tunnistatakse tema auu.

252. Mis teeme palwe wiimastes sõnades selle Jsa ees, k poole meie palunud?

Meie kiidame teda.

Jah, oma palweid lõpetades peame kõige esmalt Jumalat kiitma. Seega ülendame taewase Jsa auu.

253. Mis ilmub siis palwe lõpetus-sõnades kõige esmalt? Jumala kiitus, milles tema auu ülendame.

254. Aga misjaguse sõnaga lõpetame seda kiitust? Sõnaga: Amen.

Ka see sõnake on wäga tähtis; nimelt siis, kui ta ulikust südamest tuleb.

255. Mis ilmub wiimastes palwe sõnades teisese? Paluja usklik Amen.

I. Meie Jsa palwe wiimastes sõnades kiidame me esmalt Jumalat ja ülendame ta suurt auu — ja kinnitame seda kiitust oma uskliku Amne'ga.

Paluja, kes põrmus maas olnud, võib oma kiituse ta poole saata, seft juure tunnistusega lõpetab ta oma palwe.

256. Mis tunnistab ta kõige esmalt sellest Iisast, kelle poole tema palunud?

Sest sinu päralt on riik.

Tõises palwes kõnelesime Jumala riigist. Säär tähendas riik seda wälja, kus Jumal walitseb, siin seda kuniinga-walitsust ise, mis Jumalal on; tema wõimu, tema wäge. Sellega wõib tema käsida ja keelda.

257. Kes on küll see Iis, et tema päralt riik on?

Tema on kuningas, kes wõib käsida ja keelda.

Ükski ei ole olemas kui sina, eh Jehoowa! juur oleb sina ja juur on sinu nimi wõimuse poolest. Jerem. 10, 6.

Jumal on kuningas, aga ka weel enam. Kui Siiria kuningas oma pääliku Naamanni Joorami juure oli saatnud palwega, et ta teda pidalitõbest puhastaks, wastas see: Kas mina olen Jumal, et ma wõin surmata ja elawaks teha? 2. Kun. 5, 7. Enesel ei ütle ta siis wõimu olewat elu anda; aga Jumalal küll. Jumal on siis enam, kui maapäälsed kuningad.

258. Misfugune kuningas on meie taewane Iis maapääliste kuningate kõrwal?

Ülem kui nad kõik, kui kuningate kuningas.

Õimeses õpetuses tunnistasime temast: ta on kõigewägewam. Sedasama tunnistame ka siin.

259. Kuis tunnistame tõiseks palwe lõpetusõnades seda kuningate kuningat liites?

Sinu päralt on wägi.

Mis see palujale tähendab, näitab, ap. t. r. 12, 3—17. Herodes on Peetruse wangitorni heitnud ja tahab teda pärast paasapäha ära tappa. Aga terve kogudus palub apostli eest. Ja selle palwe pääle on Iisand Peetruse ingli läbi päästnud. Raudwärawad ta ukse ees, tema ise ahelais; hulgab wahib hoiawad teda. Aga Iisand teeb ta wabaks. Midagi pole Jumalal siis wõimata. Mis tema tahab, kõik wõib tema teha. Nimelt omaste palwet jõuab tema kuulda.

260. Mis see siis tähendab: Jumala päralt on wägi.

Ta wõib kõik teha, mis ta tahab, et omaste palwet kuulda.

Aga sellele, kes enam kui rohkestes võib teha, üle kõige selle mis meie palume ehk mõistame, väge mõõda, mis meie sees vägen on, sellesamale olgu au. Gew. 3, 20. 21.

Et Jumal kuningate kuningas on, kes kõik võib teha saab veel ilmuma, kui see nüüd ka veel nägemata ja temale nõu imeline on.

261. Kuis tunnistame jaks meiegi kõige viimaks oma kõige vägewamat Jumalat kiites?

Sest sinu päralt on au.

Kui Jumal käsu annud, Iisraeliga lepingu teinud, võivad Iisraeli wanemad tema auu näha. 2. Moos. 24, 17. See oli kui sõja tuli, mis kõik ära võidab, mis talle vastu paneb — kõik vägi ja suurus, milles Jumala püha olemine meile ilmub. Seda lasseb Jumal ilmuda, et ta ise saaks auustatud. Joh. 11, 4.

262. Mis au see on, mis Jumala päralt on?

Kõik vägi ja suurus, mida Jumal omast olemisest ilmutab, et ta ise saaks auustatud.

Nõnda võib Baatsaruse surmawoodil Issand ütelda:

See sinane haigus ei ole surmaks, vaid Jumala auuks, et Jumala Poega selle läbi peab auustatama. Joh. 11, 4.

Ja selle kiituse juure võime rõõmuga jääda: maailma kuningad oma auuga langewad pea; mitte nõnda Jumal.

263. Kui kaua ju saab Jumala riik, vägi ja au kestma? Igaweste — igaweseks ajaks.

Bootke tema pääle igal ajal, oh rahwas! walage wälja oma süda tema ette: Jumal on meile warjupaigaks. Taaw. 1. 62, 9.

II. Iisa päralt, kelle ette meie palwes astume, on riik, sest tema on kuningate kuningas; vägi, sest ta võib kõik teha, mis ta tahab; au, ja seega kõik auustus ja suurus, mis meilegi ilmub, et teda auustaksime — igaweste igaweseks ajaks.

Juba palwe esimestes sõnades olime sedasama tunnistanud. Siin tunnistame seda veel laiemalt, elawamalt, kindlama rõhuga. Paludes on meile enam ja enam selgeks saa-

nud, kui suur, aga ka kui armuline meie Jumal on. Nii sulamad palwe algus ja lõpp ühte mõttesse kokku. Taewast on paluja oma palwega wälja läinud, terwest ilma hädast on ta läbi käinud, ja ta seisatab jälle taewa ukse ees. Paluja jääb seega sellesse ususse: tal on Jsa taewas!

264. Mis sõnaga wõib paluja sellepärast oma palwet lõpetada?
Sõnaga: Amen.

Mis see sõna palujale tähendab, on usuisa omas seletuses meisterlikult ära seletanud.

265. Mispärast õpetab meid meie Jeesand palwet Amnega lõpetama?

Seepärast, et mina pean kindlaste uskuma.

See sõnake peab meid siis usukindlusele äratama. Usklikus suus peab see sõnake usklik Amen olema.

266. Mida aga pean mina kindlaste uskuma?

Et taewane Jsa meie palwed on heldeste wasta wõtnud ja kuulnud.

Amen pidi usklik olema; siis muidugi ka palwe, mis tema eel käis.

267. Mis suguse palwe kohta pean ma kindel olema, et ta wasta wõetud ja kuulnud?

Uskliku palwe kohta.

Hädaliste igatssemist kuuled sina, Jehoowa, nende südant kinnitad sina, su kõrw paneb tähele. Taaw. l. 10, 17.

Et ma paludes oma usuga nii kindel wõin olla, seda põhjendan mina kahesuguse aluse pääle.

268. Mispärast on esmalt minu palwed wastu wõetud ja kuulnud?

Et taewane Jsa ise meid on kästinud nõnda paluda.

Kui teie palute, siis ütlege: Meie Jsa, kes sa oled taewas j. n. e. Luuk. 11, 2. Nii Jeesuse käst. Ja tema käst on Jumala käst. See käst ongi siis, mis meie õiguse ja julguse annab nõnda paluda.

269. Aga mispärast on teiseks meie palwe wasta wõetud ja kuulnud?

Et Jsa on tõutanud, et tema meid tahab kuulda.

Tema on ju ütelnud:

Hüüa mind appi ahastuse päewal, siis tahnn ma sind sest wälja kiskuda, ja sina pead mind auustama. Laaw. 1. 50, 5.

Nii on Jssanda käsk ja tõutus see põhi, millel ma seisn, kui paluma hakkn. Ja selle põhja pärast woin ma rõõmuga Amen ütelda.

270. Sest mis tähendab see: Amen Amen! Lutheruse seletuse järele?

Jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima.

Amen — tähendab Hebraea keeles: tõeste. Ühe sõnaga ütleb see siin, mis kolme õpetuse lõpul sõnadesse kokku wõttime: see on tõeste tõsi! Kui meie Jssand oma kõnedes ütles: „Tõeste, tõeste, mina ütlen teile“, käis see Hebraea keeles: Ameen, ameen, ameerah! Sõna Amen on siis ka oma kõla poolest pärandus meie Jssanda enese suust. Olgu siis püha meile see pärandus, et ses usus palumise lõpetaksime, nagu meie Jssand oma palwe. Ka meie uskliku palwe pääle saab Jumal wastama, mis Amen tähendab. Usu isa seletus ütleb seda.

271. Mis saab Jsa taewast seejärele selle pääle wastama, kui meie usus oma palwe lõpetame?

Jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima.

See saab sündima Kristuse pärast, kes meid paluma õpetanud: Sest kõik Jumala tõutused on tema sees Jah, ja tema sees Amen, Jumala auuks meie läbi. 2. Kor. 1, 20.

III. Kui meie oma palwe Amnega lõpetame, siis tunnistame sellega, et meie kindlaste usume, et taewane Jsa meie uskliku palwe on wasta wõtnud ja kuulnud; sest ta ise on ju meid käskinud nõnda paluda ja tõutanud, et ta meid tahab kuulda. Sest Amen tähendab — tõeste! Ja kui paluja seda usus ütleb, saab ka taewane Jsa wastama: Jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima.

Kui me ärdast palume,
Siis ta muret kannab,
Kui ta poole hüüame,
Siis ta armu annab;
Kuradist Batu süüft
Nõnda lahti saame,
Taewa pärandame.

L. r. nr. 302, 8.

Oh et siis tõeste nõnda paluksime ja meeles peaksime:

I—III. Meie Isa palwe viimastes sõnades kiidame meie Jumalat ja ülendame seega ta suurt auu, ja finnitame seda kiitust siis oma uskliku Namne'ga. Nimelt tunnistame meie: Isa päralt, kelle ette palwes astusime, on riik, sest ta on kuningate kuningas; ta päralt on vägi, sest ta võib kõik teha, mis ta tahab; ta päralt on au — ja seega kõik suurus ja auustus, mis meilegi ilmub, et teda auustaksime; ja see kõik on ta oma igaweste ja ilma otsata. Selle pääle ütleme rõõmuga: Amen! finnituseks, et kindlaste usume, et taewane Isa meie uskliku palwe on wasta wõtnud ja kuulnud. Dns ta meid ju ise nõnda paluda käskinud ja tõutanud, et ta meid tahab kuulda. Sest Amen! tähendab: tõeste! Ja kui paluja seda usus ütleb, saab taewane Isa wastama: jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima!

Piibli lugemiseks: Matt. 15, 21—28. Luuk. 18, 1—8.

Palwe tunnistus: 1. Ujar. 29, 10—13.

Kirikulaul: Nüüb ütlegem kõik usuga. Nr. 310, 9.

§ 11. Palwe tarwidus, õige kombe ja kallis wili.

Mis pühast Meie Isa palwest oleme õppinud.

Paluma peame: aga palwe sündigu Jeesuse nimel, siis on ta kristlik palwe ja saab kallist wilja kandma.

Piiblikoo alus: Saalomoni palwe. 1. Kun. r. 3, 5—17.

Kawa: 1. Palwe tarwidus, aeg ja koht. 2. Kristlik palwe — palwe Jeesuse nimel. 3. Selle palwe omadused. 4. Palwe sisse. 5. Palwe wili.

Palwe oli uskliku hinge kõne Jumalaga, olgu et temalt midagi palume, teda kiidame ehk täname. Kui palume, tõen-

dame, et kui lapsed temaga osasaamises oleme. Siga laps ei wõi tõsiti: tema peab isale awaldamata, mis tema südannt liigutab, isa paluma.

272. Mis oleme siis ka meie Meie Jsa palwest õppinud?

Et paluma peame, kui Jumala lapsed tahame olla.

Kui Jumala lapsed kõnnime siin weel ilma hädaorus juba selle tuhatwõrdne häda sunnib meid palwele, nagu § 1, 2 nägime. Aga ka meie süda isegi nõuab wahetpidamata osasaamist Jumalaga, tahab Jumalas hingata. I. Taaw. I. 42, 2. See ei wõi siis palweta rahu saada.

273. Mis ajab ja tungib meid nimelt palwele?

Meie süda, mis ilma Jumala osasaamiseta rahutu on.

Mu hingel on tänu Jumala järele, elawa Jumala järele millal tullen ma sinna, kus ma Jumala palge ette saan. Taaw. I. 42, 2.

Kust aga see südame sund on, seda ütleb mulle nüüd mu Jumala sõna: Room. 8, 26. See on 1) Pühast Waimust; ja 2) on seda tähele panna wiisiste Jumala meele järele.

274. Mis kinnitab mulle mu Jssanda sõna selle hinge ihkamise kohta, mis palweta ei wõi elada?

Et see hinge ihkamine Pühast Waimust ja seega ka Jumala meele järele on.

Aga Waim tuleb meie nõdrustele appi; sest meie ei tea mitte, mis meie peame paluma, nõnda kui kohus on; aga seesama Waim teeb palweid meie eest õhkamisega, mis ükski ei wõi üles rääkida. Room. 8, 26.

Seda meeles pidada on väga tarwis, sest umbusklikud ei arwa palwet tarwis olewat: Jumal olla igaweste ilmaplaani teinud, seda muuta ei wõiwat nõdra palwe! Meie wastame sellele: küll on Jssand igawesest ajast oma ilmaplaani korrastanud, aga kõigeteadja Jumal on ka minu waele õhkamisest sinna sissewõtnud. Matt. 6, 8. Pääle selle on ka seesama Jumal Waim, elaw Jumal. Ka inimene on elaw tema Waimu läbi. Ja kus elawad waimud talle lähenevad, läheneb ka tema neile. Jak. 4, 8.

275. Mis tarwis on siis küll meie nõtrade palwet tarwis?

Et elaw Jumal elawaile hingedele läheneb, kui nad teda otsivad.

Tulge Jumala ligi, siis tuleb tema teie ligi. Jak. 4, 8.

Teie Isa teab, mis teile tarwis on, enne kui teie teda palute.
Matt. 6, 8.

Küll pole ta meie palwe külge seutud, aga ta paneb seda tähele, sest see on lapse ohkamine Isa poole. Piibli loost näeme: Israelis õnnistust ette walmistada on Jumala siht. Saks annab ta talle kuninga auu ja wäge — armuks. Aga kui Israel seda kurjaste pruugib, tuleb ta hirmuga. Nõnda on muutmata Jumala siht, aga teesid, kuis sellele saada, wõib tema muuta. Sedasama saame ka oma palwe elus nägema: ka seda wõib Isa tähele panna.

276. Mis päraft wõime nimelt Jumala poole oma palwega öörda?

Et ta oma teesid wõib munta, ja tõeste oma laste palweid tähele paneb.

Aga Jehoowa teed on õiged, ja kes õiged, need käiwad nende käl; aga need, kes üleastuwad, langewad nende pääle. Hof. 14, 10.

Aga tuhat korda enam kui kõik tõendamine mõistuse põhjal, et palwet tarwis, maksab mulle Issanda sõna: Kui teie palute, siis ütelge: Meie Isa j. n. e. Luuk. 11, 2. See on kindel käsk tema sõnas.

277. Mis peab mind enam kui kõik muu palwele sundima? Issanda käsk tema pühas sõnas.

Kui sagedaste weel paluda, tähendab 4 palwe: täna päew; kui weel üks täna, peame paluma; ja jälle ka jälle tähtsatel tundidel: nagu hommiku, õhtu, sööma ajaks; nii siis igal ajal, ilmlõpmata. 1. Tess. 5, 17.

278. Kui sagedaste peame paluma?

Igal ajal, nimelt hommiku, õhtu ja söömaegadeks.

Paluge lõpmata Jumalat. 1. Tess. 5, 17.

Wina tahan Jumala poole hüüda, ja Jehoowa wõtab mind wasta. Öhtu ja hommiku ja lõuna tahan ma kaebada ja waljuste winguuda; küll ta wõtab muu häält kuulda. Laaw. 1. 55, 17. 18.

Kus meie paluma peame, ütleb Joh. 4, 21 Samaria naese wasta: ei enam Karitsimil ega Jeruusalemas, waid igal pool; siiski wõib see ka nimelt õnnistusega sündida isepaika-des. Juba 12. aastane Jeesus läks Jumala kotta. Kus taks ehk kolm koos, tahab Issand ka juba ise seltsis olla.

Matt. 18, 20. See on kristlikus perekonnas, kodus. Nii Kornelius. Ap. t. 10, 2. Ka ühiku palwel on juur tõutus. Nii palub Petrus katukse pääl. Ap. t. 10, 9. See on palwe palwekambrikeses.

279. Kus peame paluma?

Igal pool, nimelt Jumala kajas, ¹⁾ kodus kristlikus perekonnas, ²⁾ ja palwekambrikeses.

Templi kohta, mille Juudlased rikkunud, ütleb Jssand:

1) Minu koda on palwe koda; aga teie olete teda rõõwlt auguks teinud. Luuk. 19, 46.

2) Kus kaks ehk kolm minu nimel ühes koos on, sääl olen mina kesk nende seas. Matt. 18, 20.

3) Aga sina, kui sina Jumalat palud, siis mine oma kambri ja pane üks kinni, ja palu oma Isa, kes salajas on, ja sinu Isa, kes salajasse näeb, maksab sulle awalikult. Matt. 6, 6.

I. Pühast Meie Isa palwest oleme kõige esmalt õppinud, et meie paluma peame, millele juba meie süda meid sunnib, kui Püha Waimu äratust tähele paneme; nii sama läheneb ka tõeste elaw Jumal elawaile hingedele, kui nad teda otsiwad ja ta paneb oma laste palweid tähele; ja et weel Jssanda kindel käsi palwet nõuab, siis peame paluma igal ajal ja igas paigas.

Paluma peame — aga kuidas saab palwe õige olema? Palwe esimene sõna „Isa“ ütleb seda.

280. Kelle pärast tohime meie üksi Jumalat omaks Isaks nimetada? Jeesuse Kristuse, oma Jssanda pärast.

Wana testamendi kogudus pole üial Jumalat Isa nimega nimetanud. Weel Joh. 16, 24. võib Jssand ütelda: Täntini ep ole teie midagi palunud minu nimel. Müüd saab see sündima, kui ta omaste lepitajaks, eestkostjaks saanud.

281. Kelle nimel peame siis üksi oma palwega Jumala ette astuma?

Jeesuse nimel, kes meie eestkostjaks saanud.

Seda võib üksi usklik ristikogudus; palwe Jeesuse nimel üksi on kristlik palwe. Aga mis see siis ise on? — Kui üks

kuningapoeg oma riigi rahwast käib vaatamas, tulewad palujad tema ette. Kõiki nende palweid ei wõi tema täita. Ta käsib neid isa juure ise tulla. Sinna tulewad palujad nüüd — kuninga poja käsul.

282. Kelle käsul sünnib siis ka palwe Jeesuse nimel? Jeesuse enese käsul.

Nii äratab Issand jüngrid, kes tänini tema nimel midagi palunud ei ole (Joh. 16, 24) nüüd enese nimel paluma:

Paluge, siis peate teie wõtma, et teie rõõm wõiks täis olla.

Joh. 16, 24.

Kes aga kuningapoja käsul tuleb kinga ette, toetab ennast ka üksi selle pääle, et poeg teda saatnud, et poja nimi teda warjab. Nii ka palwega lugu. Jeesuse nimi tähendab: Snnistegija. Et ta seda on, on ta omas äralunastamise töös ilmutanud. Peab see mulle kasuks saama, arwatakse minu omaks Kristuse teenistus ja õigus. Kui ennast üksi selle pääle toetame, on meie palwe õige, kristlik. Palwe Jeesuse nimel oli siis palwe Jeesuse käsul. Aga ta on ka weel enam.

283. Mis on palwe Jeesu nimel weel oma olemise poolest?

Ta on palwe, mis ennast üksi Jeesuse teenistuse ja õiguse pääle toetab.

Tõeste, tõeste, minna ütlen teile: Mis teie iial Isalt palute minu nimel, seda annab tema teile. Joh. 16, 23.

II. Meie palwe on õige ja kristlik, kui Jeesuse nimel palume, see on: tema käsul ja toetades tema teenistuse ja õiguse pääle.

Kes Jeesuse nimel palub, peab ka ses waimus paluma, nagu tema oma Isa palus. Keskmanes jätab ta kõik Isa hoolde, kas ja kuidas ta palwe täidab. Luuk. 22, 42. Tema alandab ennast kõiges Isa tahtmise alla. Ja kui paluja pääle selle üksi Kristuse õiguse pääle ennast toetab, siis on ta oma õiguse kõrwale jätanud. Ta on alandlik nagu töllner. Luuk. 18, 13.

284. Misugune peab meie palwe olema, kui Jeesuse nimel palume?

Alandlik, kuna kõiges ennast Jsa tahtmise alla alandame, kas ja kuis tema palwe tädab.

Seda on tarwis, sest meie ise ei tea dieti, mis meile kasuks:

Ja ütles: Jsa, kui sina tahaksid selle karika minult ära võtta! Ometi ärgu sündigu minu, waid sinu tahtmine. Luuk. 22, 42.

Sest meie ei heida mitte oma suure õiguse pärast oma alandlikka palweid su palge ette maha, waid su wäga suure halastuse pärast. Taaniel. 9, 18.

Kelle palwe alandlik, see teab, et ta oma palwega Jumalale iseäralikku auni ei tee, et tal mitte õigust pole selle ette astuda, kes kolm kord püha. Mitte ilusaid sõnu ei hakka ta otsima: Meie Jsa palwe sõnad tulewad südamest, on lihtsad; kolm kord seisab siin: sinu! Nad on üksi Jumala poole pöördud, on tõsi sed. Peetrus palub nõnda, kui ta uppumas. Matt. 14, 30.

285. Misjugune saab meie alandlik palwe ka ühtlasi olema? Südamlik, lihtne ja tõsine, kus süda üksi Jumala poole pöördud.

Õige inimese wägew palwe maksab palju. Jak. 5, 16.

Kui palwe alandlik ja tõsine, siis palub paluja, nagu Saalomon, mitte rikkust ja wara, waid üksi seda, mis Jumala meele päraline, mis hingele kasuks, õiget tarkust. 1. Kun. r. 3, 9. Seda sama on aga ka sel palwel isegi. Ta tunneb seda, mis tarwis. Selial puudub see tundmine. 1. Kun. r. 19, 4.

186. Mida ei saa meie palwel puuduma, kui ta alandlik ja tõsine? Õiget tarkust ja tundmist selle kohta, mis meile tarwis.

Sebedeuse poegade ema palub, et Jeesus, kes weel alanduses, tema poegi käsiks istuda kuningriigis ta paremale ja pahemale poole. Aga sääl öeldakse:

Ja Jeesus wastas ja ütles: Teie ei tea mitte, mis teie palute. Matt. 20, 22.

Baluja omas alanduses teab, et ta ise midagi wäärt ei ole. Aga ta tuleb siiski Jsa ette Jeesuse õiguse pääle toetades. See saab aga meie omaks, kui usume. Baluja palub Kristuse pärast: „Jsa“ „anna“ „anna andeks“ — kindla lootusega.

287. Misjugune on palwe Jeesuse nimel weel oma omaduste polest?

See on usklik ja kindla lootusega.

Aga ta palugu usus ja ärgu olgu mitte kahe wahel. Jak. 1, 6.

Aga kus usk kindel, sääl ka armastus elaw, sääl peab ka palwe armu-rikas olema. Dige paluja ei palu mitte üksi enese eest, waid nagu Meie Jsa „meie“, „meile“ näitab, ka wendade eest. Tema palwe saab ka nimelt eestpalweks ülemate ja kohtuwanemate eest.

298. Misjugusest südamest saab meie palwe tulema, kui ta usklik on?

Armurikkast südamest, kuna ta eestpalweks saab, nimelt ülemate ja kohtuwanemate eest. 1. Tim. 2, 1—3.

III. Palwe Teesuse nimel on aga alandlik, kus kõiges ennast Jsa tahtmise alla heidame, ja seega ühtlasi lihtne ja tõsine, õige tarkusega selle kohta, mis meile tarwis; niisama on ta ka usklik, kindla lootusega ja armu-rikas wendade wasta.

Need on õige palwe omadused. Aga mis siis ta siisu? Kolmes esimeses palwes ütleme: „Sinu“. Laps mõtleb selle pääle, et ta Jsa jaoks õieti auustatud.

299. Mis palusime kolmes esimeses palwes?

Et Jumalale ta auu antaks.

Annan ma Jumalale, mis Jumala kohus, küll see ka minu enese suurem õnn ja kasu saab olema. Neljas wiimses palwes ütleme: „meie“, „meile“, „meid“.

290. Mis tarwitusi palume neljas wiimses palwes?

Meie enese tarwitusi, kõik, mis meile kasuks tuleb.

Siin tohime aga ka kõik taewa Jsa ette kanda, mida meie hing ihkab. Ka oma igapäewase elugi tarwitusi. Aga üksi oma paras jagu palume enesele; meie oleme siin ju majalised ja wõerad. Seba peame paluma, et terwes ihus hing keel-mata wõiks Jumalat teenida — seega Jumala riigi pärast.

291. Millal tohime siis ka ajalikku wara enesele paluda?

Kui meie oma päewalikku leiba Jumala riigi pärast enesele palume.

Seft meil pole siin jäädawat linna, waid meie otsime tulewat. Hebr. 13, 14.

Enam — kui ihu on meie hing: selle suurem häda on patt. Pattu pärast mõitleme tuhande hädaga ja saame wiimaks surma.

292. Mis peame aga enam kui ajalikku wara enesele paluma? Waimulikku wara, nimelt et Jumal meid patust, patu hädast ja surmast ära päästaks.

Seesugune waimulik wara käib üle kõige. Temaga tuleb Püha Waim ise meie sisse. Otse teda käsib sellepärast Issand paluda kui kallimat annet, pääle selle, kui ta Meie Issa palwe jüngritele annud:

Kui nüüd teie, kes teie kurjad olete, märkate häid andeid anda oma lastele: kui palju enam annab taewane Issa Püha Waimu neile, kes teda paluvad. Matt. 7, 11.

IV. Pühas Meie Issa palwes palume kõige esmalt kõike, mis Issa auuks, siis seda, mis meie õnnistuseks tuleb; ajalikku waragi võime paluda, kui see Jumala riigi pärast sünnib; nimelt aga palume waimulikku wara, et meid Jumal patust, kõigest patu hädast ja surmast ära päästaks.

Õiget palwe tarkust ei ole meil ise. Meie enese waimust ei võigi ta tulla. Room. 8, 26.

293. Kelle käest peame siis õiget palwe meelt enesele paluma? Püha Waimu käest.

Waim tuleb meie nõdrustele appi, sest meie ei tea mitte, mis meie peame paluma. Room. 8, 26.

Mis wilja seesugune palwe kannab, tuletasiwad juba wiimsed palwe sõnad meile meelde. Ka Saalomon nägi seda 1. Kun. r. 35, 17. Tema on palunud alanduses (7), kindla usuga (7), ja suurt asja (9). Issand waatab selle pääle armuga (10, 11) ja tõutab palwet kuulda.

294. Mis teeb siis Jumal palwega, mis Jeesuse nimel ja Püha Waimu abiga palutud?

Jumal mõtab seda armuga kuulda.

Ja see on see julgus, mis meil tema poole on, kui meie midagi palume tema tahtmise järele, siis kuuleb tema meid. 1. Joh. 5, 14.

Kui Taaniel oma rahwa häda pärast Jumala ette astunud, saadetakse sedamaid Raabriel teda trööstima, ja ta saab tõutuse

70-nest aasta-nädalast. Taaniel 9, 21. Saalomoni palwe: et ka wõerad Iisraeli Jumalat hakkawad teenima, läheb alles mitme saja aasta pärast tõeks, kui Jumala tund on tulnud, mitte siis kohe.

295. Mis aja järele kuuleb siis Jumal meie palwet?

Mitte igakord kohe, kui meie soovime, waid siis kui Jumala armu nõu seda hääks arwab.

Sest minu mõtted ei ole teie mõtted, ega teie teed minu teed, ütleb Jehoowa; sest otse kui taewad kõrgemad on kui maa, nõnda on minu teed kõrgemad kui teie teed, ja minu mõtted kõrgemad kui teie mõtted. Jes. 55, 8. 9.

Paulus on kolm korda palunud, et wai ta lihast, ta suur ihu häda, mis teda waewab, temast wõetakse. Aga see jääb, et tema wana Adam ei hakkaks suurstama. Jumal kuuleb siis tõisel wiisil, mitte nii, kui Paulus seda arwanud.

296. Mill kombel kuuleb Jumal meie palwet?

Mitte nii, nagu meie seda arwanud, waid nagu Jumal seda hääks arwab,

Ka meile ütleb Iisand nagu Paulusele:

Sulle saab küll minu armust; sest mu wägi saab nõdruse sees meie wõimuse. 2. Kor. 12, 9.

„Meie palwe läheb taewasse, nagu wili westisje“, ütleb üks tark sõna. Wilja puhastatakse sääl, enne kui ta tagasi tuleb. Paulusele ei wõi Jumal nii palju anda, kui ta palus, aga ta annab nii palju, kui talle tõeste kasuks, oma armu. Nii ka meiega lugu.

297. Mis mõedul kuuleb Jumal meie palwet?

Mitte igakord sel mõedul, kui meie palusime, waid nii palju, kui meile tõeste kasuks.

Kui ta meile oma wainulikka wara nii rohkesti annab, küll siis ka wisiste kõike seda, mis söome, joome ja miska ennast katame; seepärast:

Weereta Jehoowa pääle oma teed ja looda tema pääle, küll ta toimetab kõik hästi. Taaw l. 37, 5.

V. Kui meie nõnda Jeesuse nimel Püha Waimu abiga palunud, siis wõtab Jumal seda armuga kuulda; küll mitte igakord kohe, sel kombel ja mõedul kui meie sooviksimine, waid siis, nii ja nii palju, kui Jumala armu nõu seda hääks arwab ja see meile tõeste kasuks on.

Nii on ristiusu koguduse palwe meile näidanud, kuidas iga ristiniimene Jumala meele päraliselt peab paluma. Aga kõige selle juures pidi meile ilmsiks saama: palwes tõendab ennast Jumala lapse usk ja armastus, tema osasaamine oma Jumalaga. Ja et ka meie seda tõendada jõuaksime, pidagem meeles:

I—V. Pühast Meie Isa palwest oleme õppinud, et paluma peame, millele juba meie süda meid sunnib, kui Püha Waimu äratust tähele paneme. Niisama läheneb ka elaw Jumal tõeste elawaile hingedele, kui nad teda otsiwad, ja ta paneb oma laste palweid tähele; ja et weel Issanda kindel käsi palwet nõuab, siis peame paluma igal ajal ja igal kohal. Meie palwe aga on õige ja kristlik, kui palume Jeesuse nimel, see on: tema käsul ja tema tenistuse ja õiguse pääle ennast toetades. Seesugune palwe jälle on alandlik, lihtne, tõsine ja õige tarkusega; niisama on ta usklik, kindla lootusega ja armurikas wendade wasta. Ses kallis palwes palume meie kõige esmalt kõike, mis Isa auuks, siis seda, mis meie õnnistuseks tuleb: ajalikku waragi wõime paluda, kui see Jumala riigi pärast sünnib; nimelt aga palume, et meid Jumal kõigest patu hädast ja surmast ära päästaks. Ja kui nõnda paluda jõuame Püha Waimu abil, siis wõtab Jumal seda armust kuulda; küll mitte igakord kohe, sel kombel ja mõedul kui meie sooviksimine, waid siis, nii ja nii palju, kui Jumala armu nõu seda hääks arwab ja see meile tõeste kasuks on.

Piibli lugemiseks: Laaw. I. 108, 2—7. Luuk 11, 5—13. Joh. 16, 23—37.

Palwe t.: Laaw. I. 65, 3—9.

Airiku laul nr. 311. Sull', jul', Jehooma, tahan laulda.

Neljanda ja viienda päätüki sissejuhatus — ehk: Jumala armu hallikatest.

Armü, mida sõna kuulutanud ja pakkunud, kinnitab sakrament kui pitsar.

§ 12. Jumala sõna kui armuhallikas.

Jumala sõna oma imewäega saab armuhallikaks, mis sakramendilegi aluse annab.

Biibililoo alus: Peetruse nelipühi jutlus. Ap. t. r. 2, 14—39.

Kawa: 1. Mis Jumala sõna on. 2. See sõna oma alguse ja wäärtuse poolest. 3. See sõna oma wäe poolest. 4. Jumala sõna — esimene ja tähtsam armuhallikas.

Jumala suurt armu, mida tema meile ilmutanud, oleme tähele pannud: Jumala käsku, ristiusku, ristifoguduse palwet. Need astutiwad meie ette sõnas, õpetuses, kõnes. Palwes kõnelesime meie Jumalaga; aga ka Jumal ise on meiega kõnelema.

298. Misjugune sõna on küll kõige muu sõna ja õpetuse alus? See sõna, mida Jumal meiega kõnelema — Jumala sõna. Sinu sõna on mu jalale lambiks ja walguseks mu jalgtee peal. Laaw. 1. 119, 105.

Meie sõna kuulutab, mis meie oleme teinud, teeme, mõtleme, soowime. Meie teud on hõelad, Jumala teud on arm ja õnnistus. Seda üffi on ta meile ilmutanud ja ilmutab weel. Üffi sellest kuulutab tema sõna.

299. Mis on Jumala sõna?

Kuulutus sest, mis Jumal meile õnnistuseks teinud ja weel teeb.

Selle sõna kindla keskpaiga juure juhatab Paulus Timoteusele üteldes:

Ustaw on see sõna, ja kõige wastawõtmise wäärt, et Kristus Jeesus maailma sisse on tulnud, patuseid õndsaks tegema, kelle jaoks mina kõige ülem olen. 1. Tim. 1, 15.

300. Kus leiame meie seda Jumala sõna?

Biibli raamatus, kui kirjutatud Jumala sõna.

Seda läks tarwis, et effitusi ei sünniks. Aga mis Jumala mehed kirja pannud, peab nüüdki kõrwadele kuulda saama, et ta südamesse tungiks. Sedasama ewangeliumi, mida Paulus oma kirjadega kinnitanud, on ta weel ennemine oma suuga kuulutanud — oma jutluses. Nüüdki kuulutawad Jumala sõna sulased sedasama oma jutluses.

301. Mill kombel astub kirjasõna meie hinge ligi, et teda usule äratada?

Kuulutatud sõnas ehk jutluses.

Seepärast tuleb usk kuulutamiseft, aga kuulutamine Jumala sõna läbi. Room. 10, 17.

Püha kiri aga on algus, hallikas, kust kõik muu kuulutus peab wälja woolama. (Waata 3. õp. küs. 688–691). Püha kirjaga peab kõik suuline jutlus kokku käima.

302. Millal wõime hingekarjaste kuulutust Jumala sõnaks pidada?

Kui ta püha kirjaga kokku käib.

I. Jumala sõna on meie usu ja õpetuse alus; see sõna on kuulutus seft, mis Jumal meie õnnistuseks on teinud ja weel teeb, pühas kirjas ja jutluses, mis püha kirjaga kokku käib.

Prohwetid ja Jumala mehed oliwad tema tööriistad. Jumala sulased rääkisiwad, juhatawad Pühast Waimust. 2. Peetr. 1, 21. Nõnda on nende läbi Jumal ise ennast meile ilmutanud.

303. Kellelt on siis kõik Jumala sõna oma alguse saanud? Üksi Jumalalt, kes meile seda oma sulaste läbi ilmutanud.

Seft teie ep ole mitte need, kes räägiwad, waid see on teie Isa Waim, kes teie seest räägib. Matt. 10, 20.

Jumal on tõde; ka tema sõnaga peab lugu niisamuti olema.

304. Mis on Jumala sõna oma siju poolest?

Jumala sõna on tõde.

Selleks peab Issand wana seaduse sõna; ta ütleb alati: kirjutatud on! Ka Paulus peab kõik sõna Jumala

tarfufeks, mida ta Püha Waimu juhatusel kuulutanud. 1. Kor. 2, 1—10. Ka kõigest kuulutusest, mis wana ja uue seaduse pääle ennast rajab, peab seda sama arwatama.

305. Misfugust Jumala sõna peame tõeks pidama?

Wana ja uue seaduse Jumala sõna ja kõik kuulutust, mis selle pääle ennast rajab.

Uga meie räägime seda tarkust, mis täieste wagade sees on, ei mitte sellesinatse maailma, ega sellesinatse maailma ülemate tarkust, kes ise ära kawwad, waid meie räägime Jumala tarkust, salajas asjas warjule pandud tarkust, mis Jumal enne maailma algust on seadnud meie auuks. 1. Kor. 2, 6. 7.

Maailma tarkus saada kaduma, kuuleme siin, Jumala tarkus mitte. Jah, see maksab igast Jumala sõnast. Jumal ütles näitufeks Noale: Ei pea edaspidi kõik maailma päiwil mitte lõpma ei seemendamine ega lõikus j. n. e. 1. Moos. 8, 22. See sõna saab kestma maailma otsani. Ja mis ta sõna weel igawese elu asjust kõneleb, saab igaweste kestma.

306. Kui kaua saab Jumala sõna maksma jääma?

Igaweseks ajaks.

Seft mina ütlen teile tõeste: Kurni taewas ja maa hukka lähed, ei lähe mitte hukka käsust, mis kõige wähem kiri ehk tähefene on, senni kui kõik sünnib. Matt. 5, 18.

II. Et Jumala sõna Jumala enese ilmutus, siis on tema tõde, wana- ja uue seaduse kirja sõnas ja kõiges kuulutuses, mis selle pääle ennast põhjendab; ja kui Jumala tõde saab ta igaweste seisma.

Nii on jumalik — Jumala sõna algus; jumalik ka tema siin. Uga nii sama saab ka see wägi olema, mis temast wälja käib. Kuis see ennast ilmutab, seletab Jes. 55, 10, 11: „mitte tühjalt tagasi, waid tegema. . .“

307. Kuis ilmutab Jumala sõna oma wäge?

Et ta mitte tühjalt tagasi ei tule, waid et ta korda saadab, mis tarwis ta antud.

Otse kui wihm ja lumi taewast maha tuleb, ja ei lähe mitte sinna tagasi, waid kastab maad ja sigitab seda, nõnda peab minu sõna olema, mis mu suust wälja lähed; ei see pea mitte tühjalt mu juure tagasi tulema, waid tegema, mis mu meele pärast on, ja korda jaatma, mis pärast ma seda olen läkitanud. Jes. 55, 10. 11.

Kus tehakse, mis teha, sääl on elu; kus jõutakse, mis ette võtta, sääl on waim ja wägi. Ka Jumala sõna sees on seefugune elu ja wägi? Heb. 4, 12. Melipühi kogudusel läks Peetruse jutlus läbi südame. Ap. t. 2, 37. Jumala sõna tegi Sauluse Pauluseks. Ta oli uueks saanud.

308. Misfugune on see Jumala sõna oma wäe poolest meie südame kohta?

Ta on elaw ja wägew ja teeb südame uueks.

Seft Jumala sõna on elaw ja terawam kui ükski kaheterane mõel, ja tungib läbi, senni kui ta lõhub hinge ja waimu, ka liikmete sooned ja üdi, ja on mõtete ja südame nõuude ära mõistja. Hebr. 4, 12.

Et Jumala sõnal see wägi, ütleb kirjasõna: „Waim on, kes elawaks teeb,“ Joh. 6, 63.

309. Kes tuleb Jumala sõnas meie juure, kui meie kirja loeme ehk jutlust kuuleme?

Jumala Waim.

Waim on, kes elawaks teeb, liha ei kõlba kuhugi; need sõnad, mis mina teile räägin, on Waim ja elu. Joh. 6, 63.

Kus Jumala Waim, sääl on ka Jumal ise. Mii siis ka ta sõna sees.

310. Kes on sääl, kus Jumala sõna on, ise oma auu ja armuga?

Jumal ise.

Jah, kus Jumala sõna, sääl on Jumal ise. Tema sõna on side, mis maa ja taewa ühendab; tema on taewa redel; selle pääl tulewad Jumala õnnistuse mõtted minu juure alla; selle pääl kirutab ennast minu usu ja palwe käsi üles taewa poole, kõigega, mis südant liigutab. Jumala sõna ees peab siis küll ka meile õeldama:

Wõta kingad jalast ära, sest paik, kus pääl sa seisad, on püha maa. 2. Moos. 3, 5.

III. Mii ei wõi Jumala sõna tühjalt tagasi tulla, waid ta on elaw ja wägew ja teeb südame uueks, seft sõnaga ühendab ennast Püha Waim ja temas tuleb meie juure Jumal ise oma auu ja armuga.

Püütra rahwas on Jumala wäge näinud, aga nad ei tunne teda ometi öieti. Ap. t. 14, 7—18. Patt on meie mõistuse rikkunud. Paulus tunnistas enesest: ta ei tee hääd, mis ta tahab, waid kurja, mis ta ei taha. Room. 7, 19. Nii on rikitud ka meie tahtmine. Jumala Waim ta sõnas tahab meid aga õigele teele juhutada.

311. Mis tahab Jumal omas sõnas meiega teha?
Meie mõistust ja tahtmist õigele teele juhutada.

Sõna õpetab meid uut südant enesele paluma; ta kiinutab ka, et see asjata ei ole, kui hüüame:

Loo mulle, Jumal, üks puhas süda ja uuenda mu sees üks kindel waim. Laaw. l. 51, 12.

Ribuwits ei saa mitte wiigipuuks. Meie ise ei jõua ennast ka mitte uuendada. Ka ei ole meie ise selle wäärt, et meie uueks saaksime. Meie uuestesündimine wõib üksi armuist sündida. Seda toob ja loob Jumala Waim meie sisse.

312. Mida toob siis Jumal omas sõnas meie sisse?
Oma Waimu, ja sellega oma armu.

Jah, Jumala sõna on kui hallikas, mille läbi tema arm meie hinge woolab; tema on nõu, mille sees Püha Waimu armuanded meile antakse, abinõu, mille läbi armu saame.

313. Milleks nimetame seepärast Jumala sõna, et ta abinõu on, mille waral armu saame?

Jumala armu-abinõuks ehk hallikaks.

Küll astub Jumala sõna kõrwa ka weel tõine armu-abinõu, nagu kolmandas õpetuses oleme nimetanud, ja kobe weel saame nägema: 4. ja 5. päätitik kõnelewad sest. Mõlemad annawad aru — sakramentidest.

314. Misfugune armuhallikas on sõna kõrwal weel olemas?
Sakrament.

Jah, sõnas ja sakrameadis, neis kahes, saame üksi Püha Waimu ja tema armuandeid. Ilma nendeta meie osasaami-

jes Jumalaga ei wõi olla. Siiski paneb Jumala sõna selle osasaa-
misele põhja. Peetruse jutlus on enne, siis tuleb ristimise
sakrament. Ristimise tähtsam tükk on Jssanda käik: Matt. 28, 19.
See on Jumala sõna. Sest üksi saab sakramentki oma wäe.
Sõna on sakramendigi alus. Sõna on üleüldisem, kui sakra-
ment. Tema on esimene armuabinõu.

315. Misjaguseks armuabinõuiks jääb sakramendi kõrwas
sõna?

Esimeseks ja üleüldiseks armuabinõuiks.

IV. Sõnas uuendab Jumal meie tahtmist ja mõistust,
toob meie hinge oma Waimu ja armu. Nõnda saab sõna
Jumala armu hallikaks. Seda on ka sakrament; aga
sõna jääb esimeseks ja põhjendavaks armuhallikaks.

Siis tänagem Jumalat selle suure armufingituse eest, ja
pidagem meeles:

I—IV. Jumala sõna on meie usu ja õpetuse alus;
see sõna ise on kõige selle kuulutus, mis Jumal meie õnnis-
tuseks on teinud ja weel teeb, pühas kirjas ja jutluses, mis
püha kirjaga kokku käib. See sõna on Jumala enese il-
mutus: seepärast on ta tõde, wana ja uue seaduse kirja sõnas
ja kõiges kuulutuses, mis selle pääle eunast põhjendab, ja kui
Jumala tõde saab ta igaweste seisma. Mii ei wõi see sõna
ka iial tühjalt tagasi tulla, waid ta on elaw ja wägew ja
teeb südame uueks, sest sõnaga ühendab ennast Püha Waimu
ja temas tuleb meie juure Jumal ise. Ta uuendab sõna
läbi meie tahtmist ja mõistust ja toob meie hinge oma Waimu
ja armu. Nõnda saab sõna Jumala armuhallikaks; seda
on ka sakrament, aga sõna jääb esimeseks ja põhjendavaks
armuhallikaks.

Piibli lugemiseks: Hebr. 2, 1—4. 2. Peetr. 1, 16—21. 2. Tim. 3, 14—17.

Palwe t.: Taaw. I. 119, 102—105.

Riiviku laul nr. 194. Kallis sõna, mis on antud.

§ 13. Sakrament kui armuhallikas.

Sakrament on Jumala armu pitsar jelle kiinituseks, mis sõna tõendaud.

Piibli loo alus: Kristimise seadmine, Matt. 28, 19. 20. Püha õhtu söömaaja seadmine, Luuk. 22, 19. 20.

Kawa: 1. Mis sakramendid on. 2. Mis tarwis Issand Jeesus nad seandnud. 3. Kust sakramendid oma wäe saawad. 4. Mitu sakramenti on.

„Meie oleme nüüd ristiusu õpetuse kolm pädütüffi tähele pannud: käsust, usust ja palwest. Pädäle selle peame weel oma kaks sakramenti tundma õppima, Kristusest sisse seatud, mille kohta iga ristiniimene wähemalt üleüldiselt ja lühedalt peab õpetust saanud olema, et ilma sakramentideta keegi ristiniimene ei wõi olla“, ütleb Lutherus omas suures katekismuses. Käsk, usk, palwe — kolm ristiusu õpetuse pädütüffi. Nende kõrwa tulewad siis weel kaks.

316. Mis sugustest ristiusu õpetuse pädütüffidest peame siis weel kõnelema?

Pühast ristimisest ja pühast õhtu söömaajast.

317. Kuis nimetab usuisa püha ristimist ja püha õhtu söömaaga ühe nimega?

Ea nimetab neid sakramendiks.

Mis aga see on, saab nüüd seletada olema: kantslist kuulutab hingekarjane Jumala sõna; altari ees laulatab tema pruutpaarisid, õnnistab lapsi, ristib neid, jagab õhtu-söömaaga wälja. Need ettewõtted on tallitused, tallitused pühas paigas, seega ka — pühad tallitused.

318. Mis on sakramendid (omas üleüldsemas tähenduses)? Sakramendid on pühad tallitused.

Sedasama tähendab ka sõna: sakrament — püha asi, püha tallitus. Nii hakkas umbes 200 a. p. Kr. kirikuisa Tertullianus ristimist ja armulauda nimetama. — Aga õnnistamine, palumine, Jumala sõna lugemine on ka pühad tallitused; sellepärast on weel seletada: mis sugune püha tallitus sakrament on. Juba suures katekismuses nõudis usuisa: sakrament olgu „Kristusest sisse seatud“. Püha ristimise seadis Issand tõeste ise sisse, pädäle oma ülestõusmise; tema ütles: Minge ja ristige j. n. e. Matt. 28, 19. Niisama

seadis tema ka enne oma kannatamist armulaua sisse; tema ütles seda seades: seda tehke minu mälestuseks! Luuk. 22, 19. Nii peab Jssand Jeesus ise sakramendi seadja olema, mitte mõni teine, ka üks apostel mitte. See on esimene tükk, mis sakramendi juures puududa ei või.

319. Missugune püha tallitus on siis esmalt sakrament?

Püha tallitus, mille Jssand Jeesus ise sisse seadnud ja käskinud.

Ja Jeesus tuli nende juure, ja rääkis neile ja ütles: Minule on antud kõik meelewalgus taewas ja maa pääl. Seepärast minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Jsa, Poja, ja Püha Waimu nime sisse. Matt. 18, 19.

Ja tema wõttis leiba, tänas ja murdis, ja andis neile ja ütles: See on minu ihu, mis teie eest antakse, seda tehke minu mälestuseks. Selsamal kombel ka karika pärast õhtu söömaega, ja ütles: Seesinane karikas on uus seadus minu were sees, mis teie eest ära walatakse. Luuk. 22, 19. 20.

Kui Jssand ise ennast Johannese läbi lastis ristida, astus ta Jordani jõkke; tema ümber oli wesi. Püha õhtu söömaega sisseseades tarwitas Jssand leiba ja wiina. Wett, leiba, wiina näeme oma filmaga; nad on nähtawad asjad, sakramentide nähtawad tähed. See on teine tükk, mis sakramendi juures ei tohi puududa.

320. Mida peab pääle Jssanda sisseseadmise sakramentide juures weel tarwitatama?

Nähtawaid asju ehk tähti.

Täht peab midagi tähendama. Ristifogudusel on mõnesugused tähed. Rist tuletab meile Jssandat Jeesust meelde, ja tema surma. Ra ristiusku võib ta tähendada. Wesi, mida ristimises tarwitatakse, on nähtaw, aga meie usume: ristilaps saab tema all nägemata armu. Et see taewast oodata, wõime seda ka taewalikuks andeks nimetada. Ra pühas õhtusöömaajas saame meie, kui leiba ja wiina wasta wõtame, tema all samasugust annet. Mis see on, saame edaspidi õppima. Aga nägemata taewalik anne jee wististe on, mis ristimises ja õhtu söömaajas wasta wõtame. Ja see on siis 3. sakramendi tarwiline tükk.

321. Mis on kolmas asi, mis sakramendi sakramendiks teeb?

Nägemata taewalik armu-*anne*, mida nähtawa asja all wasta wõtame.

Mii on kolm asja, mis sakramendi juures peawad leida olema.

322. Misjused need on?

1) Kristuse enese seadmine, 2) nähtaw asi, mida peab tarwitatama, 3) nägemata armu-*anne*, mida nähtawa all saame.

Räsk, usk, palwe oliwad sõnad; nüüd astume püha tallituste juure.

323. Mis on selle järele sakrament?

Sakrament on püha armutallitus, mille Jssand Jeesus ise sisse seadnud, kus nähtawa tähe all nägemata taewalikk armu meile jagatakse.

I. Kaks wiimast ristiusu õpetuse päätükki kõnelewad sakramentidest. Sakrament on aga püha tallitus, mille Jssand Jeesus ise sisse seadnud, kus nähtawa asja all nägemata taewalikk armu meile jagatakse.

Inimese suusõnal on juba suur tähtsus, aga meie nõuame sagedaste kindlamat kinnitust. Suusõnaline mahategemine kinnitatakse kontrahi läbi; kontrahi kinnituseks on weel pitsar all. See on kinnitus, mida liha silmgi näeb, nähtaw kinnitus, täht.

324. Mis läbi kinnitame seda weel, mis suusõna tõutanud? Nähtawa kinnituse ja tähe läbi.

Ka Jumala sõnal on suur wägi. Tema sees saame Waimu ja armu. Aga meie oleme ometi nõdrausulised seda wasta wõtma. Nüüd tuleb Jumal ka seda oma armuga kinnitama — nähtawa tähega. Noale andis ta wikerkaari. Miipea kui ta seda pilwetes nägi hiilgawat, siis kinnitas see kaljukindlalt, mis Jumal tõutanud: wee uputust ei saa enam tulema! — Käekirja kinnitatakse pitsariga. Armu kuulutusele on sakramendid samasuguseks kinnituseks.

325. Milleks on Jumal oma sakramendid meile annud?

Oma armu pitsariks ja nähtawaks täheks, selle kinnituseks, mis sõna tõutanud.

Jah, ewangelium on kui meie lunastuse käckiri. Kaks sakramenti on kui kaks pitsarit selle all. Waimu pant, see on Püha Waim ise, finnitab kaljukindlalt nüüd, et lunastus ka meile maksab:

Seft kõik Jumala töütused on tema sees jah ja tema sees aamen, Jumala auuks meie läbi. Aga kes meid finnitab teiega Kristuse sisse, ja kes meid on wõidnud, see on Jumal, kes meid ka pitsariga on finnitatud ja annud Waimu pandi meie südamesse. 2. Kor. 1, 20—22.

Ja kui kindel on weel see pitsar: püha ristimine näituseks ei tä henda mitte üksi uuestesündimist, ta ise on uueste sündimise pesemine; ta toob armu meile teus ja töes.

326. Mil kombel awal dab ennast see armu finnitus?

Ta ei tä henda mitte üffi armu, waid ta toob seda teus ja töes.

See on aga hirmuks umbusklikule, armuks usklikule, sest:

Kes usub ja keda ristitakse, see peab öndfaks saama; aga kes ei usu, teda peab hukka mõistetama. Mark. 16, 16.

Sõna tõi meile juba Jumala Waimu; ka sakrament saab pühaks nõuuks, mis meile sedasama Waimu toob, aga nii, et meie ihugi seda maitseb, meie silmgi seda näeb. Sakrament on siis sedasama kui sõna — nähta walt.

327. Mis suguseks sõnaks wõime siis otsekohe sakramenti nimetada?

Nähtawaks sõnaks.

Ja kui wäga on meile seesugust finnitust nähtawalt ja tuntawalt, tarwis: meie oleme ihust ja hingest kokku pandud; sõna mõjus kõige esmalt meie hingesse; nüüd peab ihugi tundma: Jumal pakub mulle oma juuremat armu!

328. Kuis astub Jumal sakramendis meie ligi?

Nii, et meie hinge ja ihu poolest tema armu maitseme.

Waatkem, mis sugune arm! Meile waestele nõtradele annab Jumal seesugused kindlad armu tähed ja pandid, mille külge meie usf ennast wõib riputada! „Oleksid ja ihuta, siis annaks Jumal ka oma anded sulle ihuta, aga et hing ihus elab, siis annab ta nägemata armu nähtawuses sinu kätte“, ütleb Krysostomus.

Pääle selle kostab kuulutatud sõna kõigele ilmale. Kristi-
mise arm, armulaud oma armuga astub iga üksiku ette.
„Jumal kannab talle oma armuvara kotta ja õue“. Talle
õeldakse: ka sina oled Kristuse läbi ära lunastatud! Nii mait-
seb iga üksik hing siin Jumala armu iseäranis.

329. Kelle ette ja ligi astub sakramendis Jumala arm?
Iga üksiku ligi iseäranis.

Nii tõeste, kui meile igale ühele kolm kord wett pää
pääle pandud, meie armu laual suulikut leiba ja wiina oleme
maitse nud, maksab meile: ka mind on Kristus lunastanud!
Minuga sünnib, mis patuse naesega sündis. Jeesanda armu
kuulutuses oli tema juba pattude andeksandmist saanud. Aga
kui õnnis oli ta, kui Jeesand Siimona kojäs sellele nagu pit-
sari alla pani, kui ta ütles:

Sinu patud on sulle andeks antud; sinu usk on sind aidanud,
mine rahuga! Luuk. 7, 48. 50.

Kes ristitud, saab ristifoguduse liikmeks, ristiinimeseks.
Kristimine on märgiks, et meie Kristuse omad oleme.
Kui armulaual käime, siis tunnistame sellega terve ilma
ees: meil on kallim armuvara Kristuse osasaamises ja tema weres!

330. Mis märgiks ja tunistuseks meie saakramendid on?

Märgiks, et meie ristifoguduse liikmed oleme ja et meie rõõ-
muga ennast oma Jeesanda poole tunistame.

Seft teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse
sees, seft mitu teid Kristuse sisse on ristitud, need on ka endid Kris-
tusega ehitanud. Gal. 3, 26. 27.

II. Suusõnal on nähtawat tähte kinnituseks tarmis.
Nii on ka sakrament Jumala armu pitsar, kinnituseks sellele,
mis sõna tõutanud; mitte ükski armu tähendus, waid armu
tooja teus ja tões, on ta kui — nähtaw sõna, nii et siin igamees
ihu ja hinge poolest armu maitseme. Ühtlasi on sakrament
märgiks, et ristifoguduse liikmed oleme ja rõõmuga ennast oma
Jeesanda poole tunnistame.

Suur on siis saakramendi wägi. Kust see tuleb, lasseb
meid juba Siiria pääliku Naamani lugu aimata. Jordani
wesi on iseenesest paljas wesi, aga ta teeb suure ime ära, et

Jumalamehe sõna ennast selle weega ühendab. Mit on ka sakrament meie Issandast seatud. Tema on meid wälisid tähti tarwitada käsfnud.

331. Kust saab sakrament selle suure wäe, mida ta awaldab? Issanda käsust, kes teda seadnud.

Ja see käsk peab wägew olema, sest sakramendi seadja on elawa Jumala Poeg. Tema sõna on Jumala sõna. Ja see sõna on elaw ja wägew. Hebr. 4, 12

331. Mis see üksi siis on, mis sakramendile ta wäe annab? Jumala sõna, mis elaw ja wägew.

Jah, Jumala sõna saab nõnda sakramendi aluseks, tema teeb sakramendi sakramendiks. Ka siin saab tõeks, mis Issand ütelnud:

Need sõnad, mis mina teile räägin, on Waim ja elu. Joh. 6, 63.

Jordani wesi on muidu paljas wesi. Aga prohwetid käst ja sellega Jumala sõna astub tema kõrwa, ühendab ennast nähtawa asjaga. Ja nüüd saab ta elu loojaks ja wägewaks.

333. Misläbi saab sakramendi juur wägi tegewaks?

Selle läbi, et Jumala sõna ennast nähtawa asjaga ühendab

Tahab Naaman seda wäge maitsta, peab ta prohwetid käsul wett tarwitama.

334. Mis peab sakramendiga tehtama, peab sõna jääl oma wäge tõeste awaldama?

Seda peab tarwitatama, wasta wõetama.

Ka õnnistatud sakramendi tähed — leib, wiin — on paljad nähtawad asjad, kui neid ei süüa ega juua; aga kui neid tarwitatakse, saadawad nad korda, mistarwis nad antud, sest Issand ütleb:

Mu sõna, mis mu suust wälja läheb, ei see pea mitte tühjalt mu juure tagasi tulema. Jes. 55, 11.

Nõnda on sakrament igal ajal wägew, kuid mitte kõigile õnnistuseks. Usuga peab teda wasta wõetama.

335. Kellele üksi saab sakramendi wägi õnnistuseks olema? Sellele, kes teda usuga wasta wõtab.

Mii on sakramendis igal ajal taewa anne. Jumala sõna toob seda kaasa, mitte hingekarjase usk, kes sakramenti õnnistab. Ka tema umbusk ei wõi seda wähenendada. Ka wasta-wõtja umbusk ei tee seda wäge wõimatumaks. Ta wõtab seda üksi kohtuks wasta. Seft:

Waata, seefinane seisab jääs langemiseks ja ülestõusmiseks mitmele Iisraelis, ja märgiks, kellele wasta räägitakse. Luuk. 2, 34.

III. Sakrament saab oma wäe Iisanda käsust ja Jumala sõnast, mis ennast nähtawa asjaga ühendab; kuid teda peab ka tarwitatama, ja peab sakrament õnnistuseks olema, usuga tarwitatama.

Pühas kirjas pole mitte öeldud, kui palju sakramenti peab olema, ei wõigi olla; nimi sakrament on Ladina keelne ja alles pärastpoole sündinud. Sellespärast on sakramendi arwu pärast waelnud. Katolikud usud peawad sakramendiks pääle ristimise ja armulaua: 1) salwimise ehk ristimise-kiinutamise, 2) pihtimise ehk patu tunnistuse, 3) preestrite ametisse õnnistamise, 4) abielu, 5) wiimse õlitamise.

336. Mitu sakramenti on selle järele katoliku uskude õpetuse järele olemas?

Seitse sakramenti.

1. Salwimine, on wanast seadusest wõetud, kus kuningaid, ülemaid preestrid ja prohwetid õliga wõitti. Oli pidi Püha Waimu tähendama. Salwimine peab ristimisest kiinutamata. Meil on siin noore rahwa = õnnistamine. 2. Pihtimine ja patu tunnistamine on ka meil kui püha tallitus, aga sakramendi nime ei kanna ta mitte meie usus. 3. Preestrite õnnistamisest maksab seda sama. 4. Abielu on Jumal juba paradisis kõigile inimestele seadnud. Kristus on seda ainult pühitsenud, mitte asutanud. Ka meil on abielu, aga ilma, et ta sakramendi nime kannab. 5. Wiimne õlitamine peab surijat õndsja surma wasta walmistama. See toetab ennast nimelt Jak. 5, 14 pääle, kus haige üle kästakse paluda ja teda õliga wõida, et haige terweks saaks. See tallitus puudub meil. Meie kirik patub haigele ja surijale wiimiseks kiinutuseks püha õhtusöömaaega.

Meie kiriku õpetuse järele peawad iga sakramendi juures kolm asja ette tulema: 1) Kristuse käsk, 2) nähtaw asi ja 3) nägemata

armu and. Need kolm asja on püha ristimise ja püha õhtusööma-
aja juures ainult ühes koos olemas.¹⁾

337. Mitu püha armutallitust nimetame siis meie sakramendi
nimega?

Raks: püha ristimist ja püha õhtusöömaega.

See on seesama, kes tuleb wee ja were läbi, Jeesus Kristus,
ei mitte weega ükspäinis, vaid wee ja werega. 1. Joh. 5, 6.

Neil armu tallitustel on ka oma wana testamentlik ette-
täendus: Kal. 2, 11 seletab, et püha ristimine on täiuses
toonud, mis ümber lõikamine ette tähendanud. (1 Moos.
17, 7—14). Niisama oli paasa=söömaeg lepituse õhwer,
mis ära pääsemise eel käis. (2. Moos. 12, 3—11).

338. Mis sugused wana seaduse Jumala seadmised pidiwad uue
seaduse kaht sakramenti ette tähendama?

Ümberlõikamine pidi ristimise sakramenti ja paasatalle söömine
püha õhtu söömaaja sakramenti ette tähendama.

Selle sees teie ka olete ümber lõigatud ümber lõikamisega, mis
käega ei sünni, vaid patuse liha ihu maha heitmise läbi, Kristuse
ümber lõikamisega, ja olete temaga ristmises maha maetud. Kal. 2, 11. 12.

Seepärast pühkige wälja oma wana hapu taigen, et teie uus
taigen wõiksite olla, nõnda kui teie hapnemata olete; sest ka meie
paasatall Kristus on meie eest tapetud. 1. Kor. 5, 7.

Ümberlõikamine oli lepingu asutamise täheks, mille
Jumal Abraamiga tegi. Selle läbi astus Iisraeli poeglaps
armulepingu sisse; paasa oli mälestuse söömaeg, le-
pingu uus kinnitamine. Seda on uue testamendi sakramendid
täiuses. Ühes asutatakse meid Jssanda osasaamisesse, toi-
ses kosutatakse meid selle sees; ühes saame, toises jääme
selle sisse.

339. Mis sakramendiks saawad meile nõnda püha ristimine
ja püha õhtusöömaeg?

Õimene saab armu=lepingu asutuse, tõine selle kosutuse sakra-
mendiks; esimeses wõetakse meid Jssanda osasaamisele wasta, toises
kiinitatakse meid selle sees.

1) Waata: J. Ederberg, Sõna ja saakrament lk. 20.

IV. Katoliku usu tunnistustel on seitse sakramenti, aga meie peame üksi püha ristimise ja püha õhtu söömaaja sakramendiks, mida Issand seadnud oma nähtawa tähe ja nägemata armuga. Nemad on päälegi wanas seaduses juba ette tähendatud — ristimine kui meie armu lepingu asutuse, püha õhtusöömaaeg kui selle kosutuse sakrament.

Olgem siis selle juure armu eest, mida Jumal meile siin pakub, tänulikud ja pidagem meeles:

I—IV. Raks wiimast ristiusu õpetuse pääüfki kõnelewad sakramentidest. Sakrament on püha tallitus, mille Issand Jeesus ise siseseadnud, kus nähtawa asja all nägemata armu jagatakse. Tema on Jumala armu pitsar selle kinnituseks, mis sõna tõutanud, mitte üksi armu tähendus, waid armu tooja teus ja tões, kui nähtaw sõna, nii et meie iga-mees hinge ja ihu poolest armu maitseme. Ühtlasi on sakrament märgiks, et ristikoguduse liikmed oleme ja rõõmuga ennast oma Issanda poole tunnistame. Selle oma suure wäe saab sakrament Issanda käsust ja Jumala sõnast, mis ennast nähtawa asjaga ühendab; kuid sakramenti peab ka tarwitatama ja peab ta õnnistuseks olema, usuga tarwitatama. Katoliku usu tunnistustel on seitse sakramenti; meie aga peame üksi püha ristimise ja püha õhtu söömaaja sakramendiks, mida Issand seadnud oma nähtawa tähe ja nägemata armuga. Nemad on päälegi wanas seaduses juba ette tähendanud — ristimine kui armu lepingu asutuse, püha õhtusöömaaeg kui selle kosutuse sakrament.

Piibli lugemiseks: 1. Moos. 17, 14. 2. Moos. 12, 3—11. 2. Kun. r. 5. 1—14.

Palwe t.: 1. Kun. r. 8, 26—30.

Kirikulaul: Jumal Poeg on taewast. Waimulikud laulud nr. 4, 4.

Meias päätükk: Püha ristimise sakramendist.

Püha ristimine kui armulepingu asutuse sakrament — ehk: kuis meid Jumala osasaamisesse wasta wõetakse.

§ 14. Esmalt: Mis on ristimine?

Püha ristimine on sakrament, mis meid kolmainu Jumala osasaamisesse asutab ja Jumala lapseks teeb.

Piibli loo alus: Ristimise ja missoni käst. Matt. 28, 18—20.

Katekismuse alus:

I. Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamatu wiimses päätükis (28, 19): „Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Isa, ja Poja, ja Püha Waimu nime sisse.“

Kawa: 1. Ristimine on sakrament. 2. Ristimise käst tõendab seda. 3. Ristimine kolmainu Jumala nimel — ehk: kristlik ristimine.

Mis Jumal omast armust kõik on teinud, et meile osasaamist enesega walmistada, oleme näinud. Müüd peame küsima: kuis meie tõeste selle osasaamise sisse astume, misläbi meie Jumala lapseks saame? 4. päätüki päälkiri ütleb seda.

340. Misläbi saame meie Jumala osasaamisesse ja Jumala lapseks?

Püha ristimise läbi.

Mis püha ristimine oma terve armu wara poolest meile tähendab, seda on usuiša neljas pääküsimumes neljandas päättü-
kis ära seletanud. Kõige esmalt seletab tema: mis siis ris-
timine õieti on.

341. Mis on ristimine usuiša seletuse järele?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis
Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga on ühte pandud.

Need sõnad wiiwad meid püha kotta ehk kristlikusse perekon-
da, kus püha ristimist ette wõetakse. Sää! näeme oma filmaga,
kuis ristitawale lapsukesele ristitüht otša ja rinna ette tehakse
ja siis, kui palutud, Jumala sõna loetud, usku tunnistatud,
kolm korda wett lapse pää pääle riputatakse. Wesi aga on
üks wäline tüht.

342. Mis näeme meie püha ristimise juures oma liha filmaga?
Wett, kui wälisü tühte.

Jah, wesi on üksi wäline tüht ja märk. See wäline
tüht on siis esimene: asi, mis ristimise juures meile filma
paistab. See näib meie liha meelele aga niisama tühtsusetä,
kui Naamanile, kui ta weel usuta oli.

343. Mis peab siiski usuiša selle wälise tühe kohta ütlemä?
Et ta mitte paljas wesi ei ole.

Wesi Siiloa tügis, kuhu pime sündinud pidi minema,
(Joh. 9, 7), oli isenesest paljas wesi, lihtne wesi, nagu
kõik muu wesi on. Seesugune pole aga ristiwesi mitte.

344. Mis tähendab: ristimise wesi pole paljas wesi?

See tähendab: Ta pole mitte liht wesi, nagu kõik muu wesi on.

Jah, seda ta pole, waid ta on palju enam.

345. Sest misugune wesi on ristimise wesi?

Wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte
pandud.

Kui Jeesus pimedä wastä ütles: Mine ja pese oma
filmi Siiloa tügis! — siis on Jssand käsu annud, seda wett
tarwitada. Seega on see wesi Jumala käsus seatud. Mõnda-
sama on ka ristimisega lagu: ta pole mitte inimeste üles-
leidus; Jssand ise on selle seadnud.

346. Kuis on ristiwesi Jumala käsus seatud?

Sellepoolest, et Jssand ise ristimise käsknud ja siis on seadnud.

Wesi on wäline täht. Selle kõrwal on aga ka 2) Jssanda käsk; nagu seda kohe lähemalt saame nägema. Mis Jssand käskib, on elawa Jumala käsk, elawa Jumala sõna. Kui ristivee tarwitamine Jumalast kästud, siis astub selle wee juure ka Jumala sõna; ta pannakse selle weega ühte, ta ühendab ennast temaga.

347. Mis poolest on ristimine wesi, mis Jumala sõnaga ühte pandud?

Selle poolest, et wee juure Jumala sõna tuleb, mis ennast temaga ühendab.

Nõnda kui Kristuski on armastanud kogudust, ja on iseennast selle eest ära annud, et ta seda pidi pühitsema, ja on seda puhtaks pesnud weepesemise läbi sõna sees. Gew. 5, 25. 26.

Kus Jumala sõna, jääl ei tule ta mitte tühjalt: tema sees on waim, elu, taewalik armu anne, mida ta tõutab.

348. Mida toob ristimine meile ka wististe, et ristiwesi Jumala sõnaga ühendatud on?

Taewaliku armu, mida ta tõutab.

Mii on ristimises: wäline täht, Jssanda käsk, taewaline armu anne.

349. Mis on ristimine sellepärast, et temas need kolm tähtsat tükki olemas?

Ristimine on sakrament.

I. Pühas ristimises näeme liha filmaga wett, aga see pole mitte paljas wesi, nagu muu wesi, waid wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud. Mii astub wälise tähe kõrwa Jssanda käsk ja taewalik armu anne ja seega ongi ristimine sakrament.

Jumala sõna annab siis ristimisele ta kalli aluse. Kui muidu Jumala sõnast kõneleme, siis mõtleme terve püha kirja pääle, siin aga mitte. Siin on üks iseäralik kirja sõna, mis ristimise ristimiseks teeb.

350. Misjugune Jumala sõna see on? (Ujuisa ise wastab selle küsimuse pääle).

Kui meie Jssand Jeesus ütleb Matteuse raamatus wiimses päätükis: „Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad neid ristides Jsa, ja Poja ja Püha Waimu nime sisse.

See on ristimise püha käsk. Ta seisab Matt. 28, 19. Enne seda, 28, 18. ütleb Jssand: Minule on antud kõik meelewald taewas ja maa pääl. Ja pääle selle ütleb ta: et ta on maailma otsani meie juures. 28, 20. Oma Jumala auu ja wäge tuletab Jssand seega meelde. Sellele põhjale seab ta oma ristimisekäsu. Seda teeb ta pääle oma ülestõusmise. Nüüd on ju äralunastamine lõpetatud.

351. Millal ja mis põhjusel annab Jssand ristimise käsu?

Pääle oma ülestõusmise, kui äralunastamine lõpetatud ja meie Jssanda käes kõik wägi ja igawene au.

Jah, alles nüüd wõis Jssand ütelda: Minule on antud kõik meelewald taewas ja maa pääl. Seepärast minge ja tehke jüngeriks kõik rahwad, neid ristides Jsa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse ja neid õpetades pidama kõik, mis mina teid olen käskinud. Ja waata, mina olen igapäew teie juures maailma otsani. Matt. 28, 18—20.

Enne seda oli Jssand jüngeritele keelnud Samariitlastegi linnadesse minna (Matt. 10, 5), kui weel Jisraeli ärakadunud lammasel eesõigus oli. (Matt. 15, 24).

352. Kuhu käsib aga Jssand oma jüngerid nüüd minna? Kõigi rahwaste juure kõike ilma.

353. Mis pidiwad nad jäl tegema?

Kõiki rahwaid jüngeriks tegema.

Rahe asja läbi pidi see sündima. Matt. 28, 19 nimetab esimesesõnas: ristides — Matt. 28, 20 teisesõnas: õpetades.

354. Misläbi pidiwad jüngerid rahwaid jüngeriks tegema?

Seeläbi et nad 1) neid ristiwad ja 2) neid õpetawad kõik pidama, mis Jssand käskinud.

Ristimine nimetatakse siin kõige enne.

355. Misläbi pidiwad siis rahwas kõige esmalt jüngeriks saama?

See läbi, et neid ristiti.

Kuis see pidi sündima, ei seleta Jssand mitte. See on ju jüngeritel tuttav. Nemad on seda risti jast Johannesest näinud, selle jüngerid neist mitmed oliwad. Ka on jüngerid

juba ise ristitud. Joh. 3, 22, 23; 4, 22. Kes aga Johanneese juure tuli ja dieiti ette valmistatud oli, selle wautas tema Jordani wette.

356. Miska pidi siis uue testamendi koguduses ristitama? Weega, nagu Johannes ja jüngrid oliwad ristitud.

Sõna: ristima isegi tähendab ristikoguduse keeles — allawautama. Aga olgu allawautamine ehk pääleriputamine pruugiks, ristimine on ikka weega pesemine. Nii nimetab ka apostel ristimist.

357. Mis pesemiseks nimetab seeäraast ka püha kiri ristimist? Weepesemiseks.

Mõnda kui Kristuski on armastanud kogudust, ja on iseennast selle eest ära annud, et ta seda pidi pühitsema, ja on seda puhtaks pesnud weepesemise läbi sõna sees. Gew. 5, 25, 26.

Ja see wee pesemine ei wõi mitte üksi paljas tähendus ja märk olla. Sest oma wiimses kuningakäsus on Issand selle seadnud.

358. Kust ootame meie sellele weepesemisele õnnistust, kui ka meie teda tarwitame?

Oma Issanda kästust ja seadmisest.

Selles kuningakäsus ise aga on kallis sõna weel: ristitama peab Jumala Isa, Poja ja Püha Waimu nime sisse. See sõna on püha sõna, on Jumala enese sõna.

359. Mis peab ristimise weepesemisele õnnistust andma? Jumala enese sõna.

Nii on siis ka ristimise-käsk tõendanud, mis meie püha ristimisest õpetasime: siin on wäline täht, Issanda käsk ja Jumala sõna oma armuga.

360. Mis nimega wõime siis püha ristimist õigusega nimetada? Sakramendi nimega.

II. Püha ristimine on sakrament; seda tõendab meie juba Issanda ristimise käsk, mille tema, kui äralunastamine lõpetatud ja tema käes kõik Jumala wägi, oma jüngritele annud: wälja minna kõike ilma ja rahwaid jüngriks teha, nimelt ristimise weepesemise läbi, mis Issanda seadmisest ja sõnast oma õnnistuse pidi saama.

Suur oli juba armu-wara, mida Johanneſe ristimine tõi. Kes tema juure tuli, tunnistas, et ta ewangeliumi Jumala riigist usub, aga et ta ise mitte selle riigi wääriline ei ole; kui talle patt andeks ei anta, saab Issanda ilmumise päew talle kohtuks olema. Kes nüüd seefuguse meelearanduse ja usuga Johanneſe juure tuli, seda ristis tema — pattude andeksandmiseks. Mt. 1, 4.

361. Mis oli see wara, mida Johanneſe ristimine tõi? Pattude andeksandmine sellele, kes meelearandusega seda nõudis. Johannes oli kõrbes ristimas ja kuulutamas meelearanduse ristimist pattude andeks andmiseks. Mt. 1, 4.

Siiski on see pattude andeksandmine weel kui kääraha selle pääle, mida uue testamendi wahemees saab tooma; täieks teuks wõib see saada, kui ta ise tuleb. Sellepärast nimetab Johannes oma ristimist meelearandamise ristimiseks; uues testamendis saada ristitama Püha Waimu ja tulega. Rõnda pole Johanneſe ristimine mitte weel täitja, waid ette-walmistaja.

362. Mis tähtsus on sellepärast Johanneſe ristimisel? Tema on ette-walmistaja uue testamendi ristimise pääle.

Jah, Johannes, kes kõige suurem wanas seaduses, pidi ometi tunnistama:

Mina ristin teid küll weega meelearandamiseks; aga kes pärast mind tuleb, on wägewam mind, selle kingi kandma mina wäärt ep ole: seefama peab teid ristima Püha Waimu ja tulega. Matt. 3, 11.

Nii on siis uue testamendi ristimine weel palju suurem kui Johanneſe oma. Ja ta peab seda olema. Ristimise-käsu kallim keskpaik (Matt. 28, 19) ütleb seda.

363. Kelle nimel peab ju ristimise käsu järele ristitama? Jumala Isa, Poja ja Püha Waimu nimel.

Seda käsku täidab ka ristikogodus. Kui ta ristitawat ristib, tarwitab ta weelastmise korral neid pühi sõnu.

364. Kuis ütleb ristija nimelt?

Mina ristin sind Jumala Isa, Poja ja Püha Waimu nimel (ehk nime sisse).

Ja, Poja ja Püha Waimu nimi on püha Kolmainu Jumala nimi. See astub wee juure, kui ristitawat ristitakse.

365. Mis on siis see Jumala sõna, mis ennast uue testamendi ristimises weega ühendab?

Kolmainu Jumala nimi.

Jah, see püham nimi, mis olemas on. Ja ristimine sünnib kolmainu Jumala nimel — kätul. Aga niisama ka otseteel Greeka algkirja järele — kolmainu Jumala nime sisse. Ja kes kolmainu Jumala sees elab ja asub, see on tema osasaamisest. Ristima ise aga oli: wautama, asutama.

366. Kuhu wautab ja asutab meid siis püha ristimine? Ristimine wautab meid kolmainu Jumala osasaamisesse.

Kes Johannesest ristitud, oli Issanda ilmumisele ette walmistatud; kes uues testamendis ristitud, on täieste Issanda oma. Ja oleme meie kolmainu Jumala omad, tema osasaamisest, siis on selge, kelleks Jumal Issa, Poeg ja Püha Waim mulle saanud. Kal. 3, 26.

367. Kelleks on Jumal, Kristuse Issa, nüüd ka minule? Jumal on ka minule Issaks.

See teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sees. Kal. 3, 26.

Jumal Poeg on maailma Snnistegija. Ta on selleks nüüd ka minule. Tema ehitab mindki õigusega, mida ta teeninud. Seega on ka Kristus ise minu ehe. Kal. 3, 27. Meie elame temas, nagu kobarad wiinapuu külles

368. Kelleks on nüüd Jumal Poeg minule?

Minu Snnistegijaks, kes mind oma õigusega ehitab, ja kelle sees meie elame.

See mitu teid Kristuse sisse on ristitud, teie olete ennast ka Kristusega ehitanud. Kal. 3, 27.

Ma elan, ei mitte enam mina, waid Kristus elab minu sees. Kal. 2, 20.

Aga see on jälle Püha Waim, kes Kristuse elu minusse istutab. Tema saab ka minu rõõmustajaks ja pühitsejaks, kes ise minus elu aset wõtab kui templis.

369. Kelleks on mulle, et ma ristitud, ka Püha Waim? Minu rõõmustajaks, kes mind oma templiks pühitseb.

Alles püha ristimise käsus nimetatakse kolmainu Jumala nime esimest korda: alles nüüd on ju äralõpetatud ära lunastamise töö. See on mind aga kõigest muudest võimustest lahti ostanud. Seega olen ma siis nüüd täieste Jumala oma, tema omandus. On tema minu Isa, siis ka mina tema laps.

370. Kelleks oleme seega ristimises saanud?
Jumala lapseks ja omanduseks. Kal. 3, 26.

III. Johanneese ristimine tõi juba suurt armu, pattude andeksandmist, ettevalmistuseks uue testamendi ristimise pääle; suurem on see ise, sest see sünnib kolmainu Jumala nimel. Seega asutatakse meid kolmainu Jumala osasaamisesse nii, et Jumal meile Isa, Jumal Poeg meile Õnnistegijaks ja Püha Vaim meile Pühitsejaks on, ja meie seega Jumala lapseks ja omanduseks saame.

Oh siis Jumala lapsed, olgem tänulikud selle taewa wara eest, mida Isa meile valmistanud, ja pidagem meeles:

I—III. Pühas ristimises näeme liha silnaga wett, aga see pole mitte paljas wesi, nagu muu wesi, waid wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud. Nii astub wälise tähe kõrwa Issanda käst ja taewaline armuanne, ja seega ongi ristimine sakrament. Seda tõendab meile juba Issanda ristimise-käst, mille tema, kui ära lunastamine lõpetatud, ja tema käes kõik Jumala wägi, oma jüngeritele annud: wälja minna kõike ilma ja rahwaid jüngeriks teha, nimelt ristimise läbi, mis Issanda seadmisest ja sõnast oma õnnistuse pidi saama. Juba oli ka Johanneese ristimine, mis kristlikule ristimisele teed rajanud, suurt armu toonud: pattude andeksandmist ettevalmistuses. Suuremat toob kristlik ristimine ise: ta sünnib kolmainu Jumala nimel ja asutab meid kolmainu Jumala osasaamisesse, nii et Jumal meile Isa, Jumal Poeg meile Õnnistegijaks ja Püha Vaim meile Pühitsejaks on, ja meie seega Jumala lapseks ja omanduseks saame.

Piibli lugemiseks: Matt. 3, 1—12; Matt. 3, 13—17. Joh. 9, 1—7.

Balwe t.: Jerem. 14, 20—22.

Kirikulaul nr. 225. Eu nimel ristitub ma olen..

§ 15. Mis annab ehk saadab ristimine.

Ristimine annab terve õnnistuse kätte, mida äralunastamine toonud: päästab patust, surmast ja kuradist, ja annab seega igaweise elu sellele, kes usub.

Piibli loo alus: Apostliku koguduse ristimine. Ap. r. 2, 38.

Katekismuse alus:

Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmist, päästab ära surmast ja kuradist, ja annab igawest õndsust kõigile, kes seda usuvad, mis Jumala sõna ja tõutused kuulutavad.

Misfugused on need Jumala sõnad ja tõutused?

Kui meie Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu wiimises päättüki: Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, teda peab hukka mõistetama. (16, 16.)

Kawa: 1. Ristimine päästab patust, surmast ja kuradist. 2. Sellega toob ta meile igawest õndsust. 3. Seda toob ta üksi uskujale, kinnitab ristimise tõutust.

Püha ristimine on meid kolmainu Jumala osasaamisesse asutanud, kõike armu toonud, mis äralunastamises leida. Mis see aga õieti tähendab, seda saame nüüd nägema, mis need ristimise=kingitused on, mis Jumala lastele pakutakse. Meie katekismus näitab selle armu=wara pääle 4. päättüki 2. küsimuses.

371. Mis annab ja saadab siis ristimine meie katekismuse seletuse järele?

Tema saadab pattude andeksandmist, päästab ära surmast ja kuradist ja annab igawest õndsust.

Kolm tähtsat asja nimetab siin usu=isa. Meid on meile äralunastamine kaasa toonud; see kõik on ta wili.

372. Mis annab ehk saadab meile sellejärele siis ristimine tõeste?

Äralunastamise wilja ehk kõik seda, mis äralunastamine on toonud.

Pääsemine surmast ja kuradist seisab nende kolme tähtsa asja keskel kui see häda hallik, mis uimelt pidi ära wõidetama. Et see wõidetud, 2. õpetus oli meile seda juba sele-

tanud. Sää! kuuleme: Äralunastamine on kõige ilma eest sündinud. Sakramendis pakutakse Jumala armu aga igale üffikule hingele, nii tõeste kui ta ihulikult tema annet maitseb. Nii kuulutab siis ka ristimine: Äralunastamine maksab ka mulle, nii tõeste kui ristimises kolm kord wett minu pää pääle on pandud. Ses pean ma kindel olema.

373. Mis pärast on sin weel ärapääjemisest ja lunastusest kõnet, kui juba 2. õpetus seda on kuulutanud?

Et meie kindlad oleksime: see äralunastamine, mis kõige ilma eest on sündinud, maksab ka mulle.

Ja nimelt on enam kui ühewõrdne see armu wara, mida püha ristimine kui äralunastamise wilja mulle toob.

374. Mis on meie katekismuse järele esimene armu-wara, mida meie pühas ristimises saame?

Pattude andeksandmine.

Kui wäga meil seda tarwis, tuletab meile apostliku ristimise lugu meelde, kui nelipühi päewal 3000 ristiti. Peetrus peab neile ristimise kõne omas jutluses. Ta nõuab: 1) kuuljad parandagu meelt! — siis on nad patused ja suure süü koorma all; ja 2) lasku nad ennast ristida Jeesuse Kristuse nime pääle pattude andeksandmiseks; — ilma selle nimeta pole siis andeksandmist; ja kel seda pole, see peab hukka minema! — Ka Ananias ütleb Saulusele, et ristimises ta patud ära pestakse. Ap. t. 22, 16.

375. Mis pärast on meil seda pattude andeksandmist tarwis?

Et meie igamees patused oleme ja ilma andeksandmiseta peaksime hukka minema.

Aga Peetrus ütles nende wasta: Parandage meelt, ja igaüks teie seast lasku ennast ristida Jeesuse Kristuse nime pääle pattude andeksandmiseks. Ap. t. 2, 38.

Ja mis ja nüüd ootad? Tõuse üles ja lasse ennast ristida, ja oma patud ära pesta, ja hüüa appi Jssanda nime. Ap. t. 22, 16.

Mis pattude andeksandmises meiega sünnib, oleme 2. ja 3. õpetuses juba näinud: meil on pärispattu ja tegupattu. Mõlemad on süü; aga Jumal omas armus ei arwa seda meile mitte süüks. See sünnib Kristuse pärast, kes meid lunastanud ja kellega meie pühas ristimises kõige lähemasse osasaamisesse astunud, ja seega tema omaks saanud.

376. Kuis võime meie seda pattude andeksandmist pühas ristimises saada?

Sel põhjusel, et Jumal meie patu süüd süüks ei arva Kristuse pärast, kelle omaks meie saanud.

Keda Jumal on enne seadnud lepitamise-kaaneks usu läbi tema weres, et tema neid pattusid, mis enne olid sündinud, ja mis Jumal fallis, ei arwanud süüks. Room. 3, 25.

Kui patt andeks antud, siis pole ka patu palka — surma — enam karta. Paulus hõiskab surma pääle mõeldes. 1. Kor. 15, 55. 57. Waimuliku surma walitsust ta ei tunne; ajalikku surma ta ei karda; igawese surma piina pole tall oodata. Tema elu on Kristuses.

377. Kuis päästab ristimine meid surmast?

Tema teeb meid lahti waimuliku surma walitsusest, ajaliku surma kartusest ja igawese surma piinast — Kristuses, kes meie elu.

Üks Prantsuse kuningas oli suremas. Tema ütles oma teenritele: „Arge kõnelge nüüd mitte kolme kordsest kroonist, mida mina kannud, waid sellest kolmest pentäiest weest, mis minu pää pääle pandud“. Jah, et ristimine meile meie Issanda risti-wara omaks on annud, võime hõisata:

Surm, kus on sinu astel, põrgu haud, kus on sinu wõimus? Aga tänu olgu Jumalale, kes meile wõimust annab meie Issanda Jeefuse Kristuse läbi. 1. Kor. 15, 55. 57. Room. 8, 1.

Patt ja surm on aga kuradi läbi maailma tulnud. Kes pattu teeb on kuradist. Aga ristimises saame Kristuse riiki ja tema omaks. Nüüd ei wõi kuradil meie üle enam wõimust olla.

378. Kuis päästab meid ristimine kuradist?

Seega, et nüüd Kristuse riiki oleme saanud, kus kuradil meie üle enam wõimust ei ole.

Kurat on wägew; aga see on wägewam, kelle riigi koda-nikuks mina ristimises saanud. Nii wõib Paulus ütelda:

Tänage Jha, kes meid on kõlbawaks teinud, et meil pidi olla olema püha rahwa pärandusest walguse sees, kes meid on ära päästnud pimeduse wõimusest, ja on meid saatnud oma armsa Poja kuningriiki, kelle sees meil on lunastamine tema were läbi, see on pattude andeksandmine. Kol. 1, 12—14.

I. Püha ristimine toob meile äralunastamise wilja; ta finnitab: see äralunastamine, mis kõige ilma eest on sündinud, maksab ka meile; küll peatšime oma pattudes hukka minema, aga nüüd saame pattude andeksandmist, meie patu- süü ei arwata enam süüks Kristuse pärast, kellega meie osa- saamisesse astunud; ja seega pääsime ka surmast ja kuradist.

Olen ma aga kuradi wõimuse alt lahti, siis olen ma üksi Kristuse wõimuse all, ma elan Kristuse riigis. Mis mul äga sääl pärandada, ütleb juba teine õpetus: (tema riigis — igaweses õndsuses).

379. Mida — ühe sõnaga — annab meile ristimine, et temas patust, surmast ja kuradist oleme pääsnud?

Ristimine annab igawest õndsust.

Mis mulle antakse, pole enam oodata. Kes ristitud, selle õnnis põlw hakkab kohe pääle. Sest ristimine on sakrament, mis armu üksi ei tähenda ega tõuta, waid armu toob.

380. Mis pärast wõib püha ristimine seda igawest õndsust meile anda?

Et ta mitte üksi armu tähendus ei ole, waid armupitsar, mis armu toob, ehk ühesõnaga sakrament.

Mis see igawene õndsus ise on, oleme juba näinud: õnnis on see, kelle sees Jumal elab oma armuga ja tema Jumalas, kes täies osasaamises on oma Jumalaga. Selle ilma häda ja waew ei puutu enam temasse: tal on rahu ja rõõm; nagu püha laulik seda kiidab. Taaw. l. 16, 11.

381. Mis on see igawene õndsus, mida ristimine meile toob? Täis osasaamine Jumalaga, tema armus ja rahu.

Rõõmu on rohkestes ja palges ees; lõbusaid asju ja paremas käes lõpmata. Taaw. l. 16, 11.

Uga kui teie Kristuse pärast olete, siis olete teie ka Abrahami sugu ja pärijad tõutuse järele. Gal. 3, 29.

Mikka mehe laps on ka rikas juba, kui weel täis pärandus ta käes ei ole. Nii lugu ka meiega siin maa pääl.

382. Kus hakkame ka meie seda õndsust juba maitsema?

Juba siin maa pääl.

Seft meie näeme nüüd kui ühes peeglis mõistatuses, aga siis palgest valgesse; nüüd tunnen mina pisut, aga siis saan ma ära tunda, nõnda kui mina ka olen ära tuntud. 1 Kor. 13, 12.

383. Millal saame küll selle õndsuse täie wara kätte saama? Üksford igaweses elus.

Mis film ei ole näinud ja kõrw ei ole kuulnud, ja inimese südamesse ei ole tõusnud, mis Jumal on walmistanud neile, kes teda armastawad. 1 Kor. 2, 9.

II. Oleme ristimises patust, surmast ja kuradist pääsenud, siis pärimisega ka igawest õndsust, täit osasaamist Jumalaga tema armus ja rahus, siin ajalikult ja üksford igaweste.

Ülisuur on armu-wara, mida ristimine toob. Ta paneb igaühe pääle pitsari, mida ka põrgu ei jõua ära kustutada, mis ka sellele jääb, kes ristimise armust langenud. Ristimine on taewa wägi, aga peab ta õnnistuseks olema, peab ka meie poolt midagi juudima. Mida? ütleb katekismus.

384. Kellele üffi toob ristiinimene pattude andeksandmist, elu ja õndsust?

Kõigile, kes seda usuvad, mis Jumala sõna ja tõutused kuulutawad.

— Kõik seda, mis ristimise armu warast kuulstme; ka seda, et ta elu ja õndsust annab.

385. Kellele üffi saab siis ristimine õnnistuseks olema? Neile, kes usuvad, et ta elu ja õndsust annab.

Meie usk on see käsi, mis armu-wara wasta wõtab, mis sakramenti on tallele pandud. Ja kui meie seda õpetame, siis pole see mitte meie oma-tarkus.

386. Kuis tohime meie siis õpetada, et ristimine üffi usklikule õnnistuseks saab?

(Meie katekismus ütleb seda).

Et „Jumala sõna ja tõutused nõnda kuulutawad“ ehk käiwad.

Esimese küsimise all oli „Jumala sõna“ üks iseäralik kirja sõna. Ka siin on seda niisamuti üks sõna, mille pääle ristimise tõutus ennast rajab.

387. Misjulgused need Jumala sõnad ja tõutused on?

Sõnad ja tõutused, mis Mark. 16, 16 leida: Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, teda peab hukka mõistatama.

Siin on ristimise püha tõutus — usklikele, ahwardus ta põlgajale.

388. Kellele saab Jumala kindla tõutuse järele ristimine õndsuseks olema?

Üksi neile, kes usuvad.

„Ristimise ilma usuta ei ole midagi“, ütles Lutherus. Kelle sisse aga ristitavad nimelt peavad uskuma, ütles Peetrus omas nelipühi ristimiskõnes. Ristitavaid pidi ristitama Jeesuse Kristuse nime pääle. Ap. t. 2, 38. Kes aga Bo ja sisse usub, usub ka Isa ja Püha Waimu sisse.

389. Kelle sisse peame nimelt uskuma?

Kolmainu Jumala sisse.

Seda usku tunnistavad siis ka waderid iga ristimise juures ristilapse asemel — selle suure tõutuse pärast, mis talle antud. Aga tõutus saab ahwarduseks, kui ristimise armu miski ei panda.

390. Mis sünnib nimelt sellega, keda ristitakse ja „kes mitte ei usu?“ Teda saab hukka mõistatama.

Ristimise tõutus ütles: „kes mitte ei usu“, ja ei mitte: „kes mitte ei usu ja keda ei ristita“. Selle järele wõime ristitud olla ja uskumata — ja hukka minna. (Roomlased arwawad ristimise juba päästwat). Niisama jõuab Jumal ka neid lapsi oma armuga päästa, kes enne ristimist surmud.

III. Ristimine saab aga üksi neile õnnistuseks, kes usuvad, sest nii kinnitab Jumala sõna ja tõutus Mark. 16, 16: Kes usub — kolmainu Jumala sisse — ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, teda peab hukka mõistatama.

Suur on siis wara, mida ristimine pakub; kindel see tõutus, mille pääle see ennast rajab. Wõtkem selle eest Jumalat tänada ja meeles pidada:

I—III. Püha ristimine pakub meile äralunastamise wilja; ta kinnitab: see äralunastamine, mis kõige ilma eest

sündinud, maksab ka meile; küll peafsimine oma pattudes hukka minema, aga nüüd saame pattude andeksandmist, meie patu süü ei arvata enam süüks Kristuse pärast, kellega meie osasaamisesse astunud; ja meie pääsime ka surmast ja kuradist. Aga kõige sellega pärimine igawest elu, täit osasaamist Jumalaga tema armus ja rahus, siin ajalikul ja ükskord igaweste. Püha ristimine saab aga üksi neile õnnistuseks, kes usuvad; sest nii kinnitab Jumala sõna ja tõutus (Mt. 16, 16): Kes usub — kolmainu Jumala sisse — ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, teda peab hukka mõistetama.

Piibli lugemiseks: Heseekiel 36, 25—29. 1. Kor. 15, 55—58. Kol. 1, 12—15.

Palwe t.: Laaw. 1, 16, 5—11.

Kirikulaul nr. 225, 4: Truu Jumal, sinu poolt jääb kindlaks.

§ 16. III. Kuidas võib wesi nii suuri asju teha?

Suur on ristimise wägi: sest ta toob meile Püha Waimu, kes uue elu meisse ajutab ja meid uueste sünnitab.

Piiblikool alus: Naaman, 2. Kun. r. 5, 1—14; pime sündinud, Joh. 9, 1—7.

Katekismuse alus:

Kuidas võib wesi nii suuri asju teha?

Wesi ei tee seda tõeste mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub: sest ilma Jumala sõnata on wesi paljas wesi, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta üks ristimine; see on üks elu wesi täis armu, ja uue sündimise pesemine Püha Waimu läbi, kuida Püha Paulus ütleb Tiituse raamandas päätükis: Jumal on meid õndsaks teinud uue sündimise pesemise ja Püha Waimu uuenemise läbi, keda tema on wälja walanud meie pääle rohkeste Jeesuse Kristuse meie Sünnistegija läbi, et meie tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele: see on üks tõsine sõna.

Kawa: 1. Jumala sõna — ristimise armu looja, usk selle wasta wõtja
2. Püha Waim — meie uue elu asutaja ja meie uueste sünnitaja. 3. Sõna ja Waim siis ühe ja sama armu hallikas. 4. Püha kirja põhjendus selle kohta — ehk: ristimine on uuestesündimise sakrament.

Püha ristimine wõtab meid kolmainu Jumala osasaa-
misesse, annab pattude andeksandmist, elu ja õnnistust. Tema
mõju kestab igaweseni eluni; ja ta on silmnähtawalt weega
riputamine. Sää! peame küsima: Kuis wõib wesi nii suuri
asju teha?

391. Kuis wastab selle pääle meie katekismus?

Wesi ei tee seda tõeste mitte.

392. Mis ei anna siis ristimisele mitte ta wäge?

Mitte wesi.

Küll arwawad Indlased: nende Kangesed jõgi tulla taewast;
kes sää! ennast pesta, saada pühaks! Paganlik eksitus! Wesi
puhastab ihu, aga hinge pääle ei wõi ta mõjuda. Kuid meie
oleme juba näinud, et ristiwesi mitte pa'jas wesi ei ole, waid
wesi, mis Jumala sõnaga ühte pandud.

393. Mis see siis on, mis suuri asju pühas ristimises
korda saadab? (Ka seda ütleb siin Lutherus.)

Mitte wesi, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on.

Jah, see tuleb wee juure; ja mis see mõjub, kui Jumala
sõna maapäälse asjaga ennast ühendab, näitab 2. Kun. r. 5,
1—14 ja Joh. 9. 1—7. Naaman on pidalitõbine, palub
enelele terweksjaanist Eliisa läbi. Temalt nõuab Jumala
mees: pesku ta ennast 7 korda Jordanis! Aga Naamanil
puudub selle kohta usk. Ta pahandab: kas Siiria terwise
hallikad pole paremad kui Jordani wesi! Ja liha mõistuse
järele näis tal õigus olewat. Aga ta sulased saawad talle
usu äratajaks. Nende palwe pääle peseb ta ennast Jordanis
ja — saab puhtaks. Jordani wesi pole seda aga mitte
teinud, waid prohwetil sõna, kes Jumala nimel rääkis.
See tuli Jordani wee juure, andis talle oma wäe. — Mii-
sama saadab Issand pime sündinu. Siiloo tiigi juure ennast
pesema; tema tegi seda ja sai — nägewaks. Oleks Siiloo
tiik ise filmadele jõudnud nägemist anda, kõik pimedad oleksi-
wad ennast sää! pesnud. Aga see oleks asjata olnud. Jme-
teu tegi siin üksi Jeesuse, Jumala Poja sõna, mis wee juure
tuli, weega ennast ühendas. Kuid prohwetil sõna, meie
Issanda sõna, ongi Jumala enese sõna.

394. Mis see siis üksi on, mis ristiweele ta imewäe annab?

Jumala sõna, mis ennast temaga ühendab.

Missugune Jumala sõna see nimelt on, oleme näinud: Matt. 28, 19, (ristimise käst), Mark. 16, 16 (r. tõutus).

395. Missugune Jumala sõna see nimelt on, mis ristimeele ta wäe annab?

Ristimise käst ja ristimise tõutus.

Prohweti käst suure tõutusega oli olemas, aga Naamanil polnud sest kasu, nii kaua, kui tal usk puudus Jumala armu sisse. Ja kui ta usule sai, sai ta terwise kätte. Nii sama ka lugu pime sündinuga: Issanda käsku uskudes läks ta Siiloo tiigile — ja tuli nägew tagasi. Mis mõlemaid aitab, on usk, mis Jumala sõna usub.

396. Mis on siis meie katekismuse järele meie poolt tarwis, et neid juuri asju omaks saaksime?

Usku, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub.

Teie olete kõik Jumala lapsed usu läbi Kristuse Jeesuse sees. Sest micu teid on ristitud, teie olete ka ennast Kristusega ehitatud. Gal. 3, 26, 27.

Oleks Naamanil Jumala käst puudunud Jordani juure minna, ja ta oleks ise läinud sinna terwist otsima: tal oleks usku olnud, aga mitte Jumala sõna, mis weel enam kui meie usk. Sest mitte tema usk ei annud Jordani weele wäge, waid üksi Jumala sõna. Kui see sinna juure tulnud, tõi ta Naamanile terwise: aga ka tema ise pidi käe wälja sirutama, et seda wasta wõtta. See sündis, kui ta uskus. Ka Mooramaa isandat ristitakse alles siis, kui ta usku Jumala Poja sisse üles tunnistanud. Ap. t. 8, 37.

397. Mis tähtsus on meie usul Jumala sõna kõrwal pühas ristimises?

Meie usk on kui käsi, millega ristimise armu wasta wõtame.

Jehoowa sõna kautab hirmsa pidalitõbe, Jeesuse sõna pimeada pimeduse. See sõna löi elu, kus seda ei olnud; tõi pimedale Jumala armu.

398. Milleks jääb selle juures üksi Jumala sõna?

Elu loojaks ja armu toojaks.

Siis tänagem Jumalat nii suure tõutuse eest, aga uskumgem ka tema sisse: sest kui meie ei usu, ei wõi meie midagi wasta wõtta!

I. Suuri asju jaadab püha ristimine korda, aga wesi ei tee seda tõeste mitte, waid Jumala sõna, ristimise käst ja tõutus, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis seda Jumala sõna wee sees usub: Jumala sõna aga on elu looja ja armu tooja, usk üksi selle wasta wõtja.

Mii on tähtis ristimises wesi — sõna — usk, aga sõna on neist kõige suurem.

399. Mis oleks siis ilma Jumala sõnata wesi?

Baljas wesi, ja ei mitte ristimine.

400. Mis on ta aga siis, et Jumala sõna tema juure tuleb? Ta on ristimine.

401. Ja misfugune wesi on ta kui ristimine?

Glu wesi täis armu.

Patusele tõi ju ristimine: andeksandmist, pääsemist surmast ja kuradist. Need on rikkad armu anded.

402. Misparast wõime ristimist weeks täis armu nimetada? Et ta rikkaid armu andeid kaasa toob.

Nende kõikide kallim siju oli aga — igawene elu ja õndsus.

403. Misparast wõime ristimist ka elu weeks nimetada? Et ta igawest elu ja õndsust meile toob.

Kõik elu algab sündimise läbi. Ka ristimine loob elu; ka tema on siis sündimine; päälegi uueste sündimine; ja et see wee läbi sünnib, on tema ühtlasi pesemine.

404. Kuis nimetab jelleparast meie katekismus weel seda armurikast elu wett?

Uue sündimise pesemiseks.

Mis see uus sündimine on, näeme Jeesuse kõnest Nikodeemusega. Joh. 3. 1—5. Nikodeemus on Jeesuse käest wististe küsinud: Mis pean ma tegema, et ma igawese elu pärin? Ta mõtleb oma waariseerilise tegemise ja wagaduse pääle. Jeesus aga seletab: meie peame ülewalt sündima, muidu ei saa meie mitte taewa riiki. Joh. 3. 3. Mitte see ei tähenda palju, mida meie teeme, waid milleks meie saame Issanda

armust. Mikodeemus saab aru, mis Issand tähendanud, aga seda imelikum on temal see nõudmine. Kas siis keegi võib tõist korda sündida? peab ta küsima. Kui keegi ei sünni weest ja waimust, siis ei wõi tema mitte Jumala riiki saada (Joh. 3, 5), seletab Issand nüüd; uueste sünnime meie, kui meie weest ja waimust sünnime. See ise saab aga tõeks pühas ristimises. Issast emast olime sündinud liha järele, patuse olemisega. Nüüd saame uue elu alguse, elu, mis kadumata, elu, mis Jumalast.

405. Mis on siis uueste sündimine?

Uue jumaliku elu sündimine meie sisse, pääle selle, kui meie lihast sündinud.

Jeesus wastas: Tõeste, tõeste, mina ütlen sulle, kui keegi ei sünni weest ja Waimust, siis ei wõi tema mitte Jumala riiki saada. Mis lihast on sündinud, see on liha, ja mis Waimust on sündinud, see on Waim. Joh. 3, 5. 6.

Kes elawaks teeb, on üksi Waim. Joh. 6, 63.

406. Kes üksi võib siis seda uut elu meie sisse istutada?
Püha Waim.

407. Kuis nimetab seepärast katekismus seda uut sündimist?
Uue sündimise pesemiseks Püha Waimu läbi.

Pesemine Püha Waimu läbi ta siis on; uueste sündimine weest ja Waimust, nagu Issand Mikodeemusele seletab. Joh. 3, 5. Wee juure tuleb siis wägi, mis juurem, kui kõik wäed. Seda on Püha Waim.

408. Kes ühendab ennast weega, et juuri asju ära teha?
Püha Waim.

Püha Waim aga tahab üksi Pöega auustada (Joh. 16, 14) ja maailmale näidata, et üksi tema sees elu ja au. Ap. t. 4, 12.

409. Kelle elu toob siis küll eluwesi täis armu enesega ühes, et seda meie sisse istutada?
Kristuse elu.

Kristus on patu ärawõtija; ka meie patuse elu wõidab tema ära; temas saame uueks loomaks.

410. Misfugune on see elu, mida Püha Waim meie sisse istutab?

Elu, mis meid uueks loob.

Seepärast kui keegi Kristuse sees on, siis on tema uus loom; wanad asjad on mööda läinud, kõik on uueks saanud. 2. Kor. 5, 17.

Kristus wõis enesest ütelda: Mina olen tee, tõde ja elu. Tema sees on siis: tõsine elu. Seda tõendas ta seega, et tema elu jürra ei wõinud.

411. Misparast wõib see Kristuse elu meid uueks luua?

Et ta tõsine elu on, mis iial ei sure.

Nii nägime siin: Kristiwee juure tuleb Püha Waim ja ühendab ennast sellega; see istutab Kristuse elu meie sisse, mis meid uueks loob, et ta tõsine elu on.

412. Kuis wõib siis wesi nii suuri asju teha?

Seega, et Püha Waim ennast weega ühendab, meie sisse Kristuse elu istutab, mis uueks loob, et ta tõsine elu on.

II. Ilma Jumala sõnata on wesi paljas wesi, ja ei mitte ristimine, aga Jumala sõnaga on tema ristimine, see on: elu wesi täis armu, sest ta toob rohket armu ja elu enesega kaasa, ta on uue sündimise pesemine Püha Waimu läbi ehk uue jumaliku elu sünnitamine meie sisse; sest Püha Waim ise ühendab ennast weega, istutab meie sisse Kristuse elu, mis uueks loob, et ta tõsine elu on: nii wõib wesi nii suuri asju ära teha.

Sellega oleme 4. päätüki pühemasse paika jõudnud. Enne olime kuulnud: sõna on ristimise juures armu looja; nüüd kuuleme: sedasama on Püha Waim. Nii on siis sõna ja Püha Waim ühes. Misfuguses sõnas ja nimes see nii on, seda tuletab 4. päätüki 1. küsimus meelde: jääb kästi ristida kolmainu Jumala nimel.

413. Misfugune sõna see nimelt on, milles Püha Waim ristimise juures mõjuw ja tegew on?

See on kolmainu Jumala nimi.

Kus Jumala nimi, jääb on ka Jumal ise. Kolmainus tuleb aga meie sisse Püha Waimu läbi. Ja kuhu kolmainus tuleb, sinna tuleb ka Püha Waim.

414. Kes on ennast siis ka weega ühendanud, kui kolmainu Jumala nimi wee juure tulnud?

Püha Waim, kes meie juure ja siise tuleb.

Püha Waim ise ongi siis see kallim anne, mida ristimine toob. Juba Peetrus omas nellipühi jutluses (ap. t. 2, 38), tuletab seda meelde:

Parandage meelt, ja igauks teie seast lasku ennast ristida Jeesuse Kristuse nime pääle pattude andeksandmiseks, ja siis peate teie Püha Waimu anni saama. Ap. t. 2, 38.

III. Ristimine peabki seesugusid suuri asju ära tegema, sest kui weega ennast sõna ja nimelt kolmainu Jumala nimi ühendab, siis sellega ka Püha Waim ise, kes meie juure ja siise tuleb.

Et see kõik ka püha kirja õpetus on, põhjendab usuiisa kirjatummistusega: Tiit. 3, 5—8.

415. Misläbi on meid selle järele Jumal õndsaks teinud? Uue sündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi.

Nende sõnadega tähendab Paulus muidugi püha ristimise pääle.

416. Mis on siis selle järele püha ristimine esmalt? Uue sündimise pesemine.

Pesemine ta on — sest ta puhastab meid patust; uus sündimine — sest ta istutab Kristuse elu meie siise.

417. Mis poolest on ristimine uue sündimise pesemine? Ta istutab Kristuse elu meie siise ja puhastab meid patust.

418. Mis on püha ristimine teiseks?

Ta on Püha Waimu uuendamine

Uuendamine on uueks loomine. Seda toob Kristuse elu kaasa, sest kus Kristus aset võtab, saab inimese süda uueks. Aga jälle Püha Waim see on, kes selle uuendamise korda saadab Kristuses, meie Issandas Madamas oleme Jumala kaju kantanud. Nüüd saame selle tagasi.

419. Mis poolest on ristimine Püha Waimu uuendamine?

Et Püha Waim meile Kristuses uue südame annab ja meid Jumala kajuusse uuendab.

Kui siis see wee pesemine meid nõnda õndsaks teeb, siis peab ta meile õieti selle anni kaasa tooma, mida juba uelipühi kogudusele Peetrus tõutas. Ap. t. 2, 38.

420. Kelle andi meie siis tõeste ristimise wee pesemises saame? Püha Waimu andi.

Siis pole Kalwinlaste õpetus õige, kes õpetavad: ristimine tähendab Püha Waimu annet ja kuuultab seda, aga et anna teda ise mitte.

421. Mis kinnitab meie kirjasõna selle Püha Waimu ilmumise kohta veel?

Et Jumal teda meie pääle rohkesti on wälja walanud.

Nagu ristimise woolanud, on Waimugi wälja walatud.

422. Kelle läbi on see sündinud? Jeesuse Kristuse, meie Jõhanda läbi.

Õns see Waim ju Jeesuse nimel saadetud. (Joh. 14, 26) ja õns ta ise ju meie Jõhanda Waim. See tuleb meie waeste patuste pääle, kes meie ise mitte õiged ei ole.. See on arm.

423. Ja milleks saame meie Jumala armu läbi nüüd juba sin ajalikult?

Meie saame õigeks tehtud.

See sünnib, nagu 3. õpetuses nägime, see läbi, et meid Kristuse pärast armust õigeks mõistetakse. Ja et meid: ehk küll ise patused oleme, õigeks mõistetakse, see on suur arm.

424. Misjuguse suure lootuse annab see siis meile ka? Et meie igawese elu pärijaks pidime saama.

Uus kinnitus, et ka tõde on, mis meie 4. päätüki tõise küsimuse all õppinud. — Mii on siis ka Pauluse õpetuse järele ristimine uus sündimine. Sündimine aga peab elu tooma; et ta uus sündimine on, asutab ta uut elu.

425. Misjugune armu leping on siis ristimine? Armu leping, mis uue elu minuõse asutab.

Ta on ka Püha Waimu uuendamine. Sest ristimises saame ise Püha Waimu, ja temaga uue sündame.

426. Mida saame meie enesele, et meid uueste sünnitatud? Püha Waimu ja temaga uue südame.

Aga kõik, mis liha film ristimises näeb, käib sellele otsekohe vastu.

427. Missuguste sõnadega finnitame seepärast wiimaks oma usku ristimise armu siise?

Sõnadega: see on üks tõsine sõna.

See on meie usu Namen selle suure wara kohta, mida ristimine pakub: Ta tegi mind 1) Kolmainu Jumala omaks ja Jumala lapses (S 14), andis mulle 2) terve õnnistuse kätte, mida ära lunastamine toonud (S 15); see sünnis 3) seega, et ristimine mulle Püha Waimu annab, kes uue elu alguse minusse istutab, ehk mind uueste sünnitab, nagu ees olewas õpetükis nägime.

428. Mis sakrament on siis küll ristimine oma olu poolest selle järele?

Ristimine on uueste sünnimise sakrament.

IV. Mis meie ristimisest õpetanud, on püha kirja enese õpetus, sest nimelt Tiituse raamatu 3. p. t. kuulutab: Jumal on meid õndsaks teinud uue sünnimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie pääle rohkestes Jeesuse Kristuse, meie Õnnistegija läbi, et meie tema armu läbi õigeks tehtud igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele. Namen. Nii on ristimine see armuleping mis uue elu minusse asutab, uue südame mulle annab: ta on ühe sõnaga uueste sünnimise sakrament.

Oh et siis ristimise armu eest tuhat korda tänaksime ja meeles peaksime:

I—IV. Suurt armu toob püha ristimine kaasa, aga wesi üksi ei tee seda tõeste mitte, waid Jumala sõna oma käsu ja tõutusega, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis seda Jumala sõna wee sees usub: Jumala sõna aga on elu looja ja armu tooja, usk üksi selle vastu wõtja. Ilma Jumala sõnata aga on wesi paljas wesi ja ei mitte ristimine, aga Jumala sõnaga on tema ristimine, see on: elu wesi täis armu ja

uue sündimise pesemine Püha Waimu läbi, sest Püha Waim ühendab ennast weega, ja sünnitab meid uueste, kuna ta Kristuse elu, mis tõsine elu on, meie sisse istutab. Ta see suur ime peab sündima: sest sõnas ristimise wee juures on Püha Waim ise, kes meie juure ja sisse tuleb. See kõik pole aga mitte inimeste, waid püha kirja enese õpetus; nimelt kuulutab meile Tiituse raamatu 3. päätükk: Sumal on meid õndsaks teinud uue sündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie pääle rohkeste Jeesuse Kristuse, meie Snnistegija läbi, et meie tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele. Amen. Selle järele on siis ristimine tõeste see armuleping, mis uue elu meisse asutab, uue sündimise meile annab: ta on uuestesündimise sakrament.

Piibli lugemiseks: Joh. 3, 1—16. Ap. t. 8, 26—39.

Psalm: Ps. 119, 88—90.

Kirikulaul nr. 220. Oh Sumal Jsa, Poeg ja Waim.

§ 17. III. Järg. Keda peab ristitama?

Kristlik ristimine on lasteristimine püha kirja õpetuse ja Issanda käsu põhjuel.

Piibli loo alus: Jeesus õnnistab lapsukesi. Mark. 10, 13—16.

Kawa: 1. Kristlik ristimine — lasteristimine. 2. Püha kirja õpetus annab selle õiguse. 3. Issanda kindel käsk teeb selle kohuseks.

Püha ristimine oli uuestesündimine. Enne seda olime liha poolest sündinud. Alles uuestesündimine pühitseb meie ajaliku elu tõsiseks eluks. Siis ei tohi meie seda wara oma lastele kawa keelda. Õige wanem toob oma lapse ristimisele pea pääle tema sündimise. Ta teeb seda nii wara, kui iial võimalik.

429. Kui wara peab meid ristimisele toodama, kui ristimine sündimine waimulikusse elusse on?

Kuiwaras kui võimalik, koha pääle lihaliku sündimise.

Wisustate, oleme lihaliku sündimisega selle ilma kodanikuks saanud, siis peame ka taewa kodaniku õigust enesele wara

otfima. Küll on apostlid esmalt õpetanud ja täiealisi ristimud. Missioni-kirik paganate seas teeb seda ka praegu nii. Tõine õigus on aga ristifogudusel.

430. Keda peab ristifogudus küll juba ristima?

Ristifogudus peab lapsi ristima.

Nagu terve fogudus, nii seisawad ka tema lapsed Issanda isäraliku õnnistuse all.

431. Kelle ristimine on siis kristlik ristimine ristitawate kohta? Kristlik ristimine on lasteristimine.

Ja seda on ta ka ikka olnud.

Kõik ristifogudused ristiwad ka praegu lapsi. Üksi üks uuem usulahk, mille asutaja Menno Simons († 1561), Mennoonitlased, Baptistlased ehk Umberristijad, waidleb selle wasta. Nemad ütewad: ristida võib üksi seda, kes usub, aga wäetimad lapsed ei wõi weel uskuda; nemad ei teagi sest midagi, mis nendega sünnib.

432. Lasteristimist keelab siis Baptistlaste ususelts: mil põhjusel teeb tema seda?

Et lapsed weel uskuda ei wõi ja nemad ka ristimise-armust weel midagi ei teagi.

Selle juures on õige: ristimine saab õnnistuseks üksi sellele, kes usub; ka ei wõi lapsed weel usus seista, mis kindla tundmise ja teadmise pääle ennast põhjendab. Aga selle poolest ekfiwad Baptistlased, kui nad arwawad: meie usk pidada esimene samm olema, mis meid Jumala ligi wiib. Saulus oli weel usuta, kui arm teda juba otsis ja usule aratas. Nii peab ka meie usku arm aratama ja põlema süütama.

433. Mis peame sellele Baptistlaste ebaõpetusele wastama? Meie usk ei ole mitte esimene samm, millega meie Jumalale läheneame, waid meie uskugi peab arm aratama.

Sest nii mitu kui Jumala Waimu läbi juhataakse, need sinatsed on Jumala lapsed. Room. 8, 14.

Ristimine teeb meid Jumala lasteks, annab meile ka tema Waimu. See juhatab ja aratab sellele, kuis õiged lapsed oleme.

434. Kus äratab meid siis Püha Waim otse usule?
Otse pühas ristimises.

Jumala lapsed ei ole mitte suured targa mõistmise, oma kõrge tundmise poolest. Ristimine on neile uue südame annud. Ta pole mitte vägi, mis otseteel nende mõistuse ja tundmise pääle on mõjunud. Ta on uue elu alguse neile annud.

435. Kuis awal dab pääle selle ristimine oma mõju?
Mitte kui vägi meie mõistuse pääle, waid kui uue elu algus.

Oleks ristimine vägi, mis mõistuse pääle mõjub, siis ei wõiks teda lastele mitte pakkuda. Aga nii pole lugu. — Elu looduses on esmalt idu, mis kasvab. Nii ka usu elu. Lapse usk on idu. Pärast poole hakkab täis teadmine sest kinni, mis arm pakkunud — usk jõuab täiele jõuele.

436. Mis sünnib lapse usuga aega mööda?

Aega mööda hakkab ta armust täie teadmisega kinni ja jõuab täiele jõuele.

I. Nii wara kui võimalik ristib ristikogudus oma lapsi, tema ristimine on lasteristimine. Sellele panewad Baptistlased wasta, et lastel weel usku ei olla ja nad ristimise armust midagi ei teada. Aga nad unustawad: meie usk ei ole meie oma au, waid seda äratab arm; pääle selle ei tahagi ristimine meie mõistust teritada, waid ta on uue elu algus, mis aega mööda usus täiele jõuele jõuab.

Sel meie õpetusel on püha kiri täieste toetuseks. Juba esmalt Jssanda ristimise-käsk: Matt. 28, 19. 20. Selle ümberpanek wanemates piiblikes: „Minge ja õpetage kõik rahwast ja ristige.“ . . . oli puudulik. Algkeeles käib see käsk nii: „Minge ja tehke jüngriks . . . ristides . . . ja õpetades“, . . . nagu ka Tartu keele katekismus õpetas. Sellepärast ütleb nüüd ka uuem piibli wälja anne: „Tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides . . . ja neid õpetades“. Nii pole siis ristimise-käsk mitte Baptistlaste, waid meie poolt. See nimetab enne ristimise, siis kristliku kasvutamise.

437. Mis toetab kõige esmalt meie õpetust?

Jssanda ristimise käsk, mis enne ristimist, siis kristlikku kasvutamist nimetab.

Küll peab missoni-kirik täiskasvanuid enne õpetama, siis ristima. Ka apostlik kirik pidi seda tegema. Aga nii pea, kui usklik kogudus olemas, sai ristimine lasteristimiseks. Wilippi linna wangihoidja küsib wärisedes: „Mis pean ma tegema, et ma õndsaks saan?“ Paulus wastab talle: „Uju . . . siis saad sina õndsaks ja sinu pere“. Ap. t. 16, 31. „Sina ja sinu pere“, ütleb apostel, ilma et wangihoidja omastest oleks kõnelnud, ja ilma et seletatud oleks, kui usklikud nemad olivad. Ja apostel annab talle juhatuset, mis ta kui pereisa peab tegema. Ja tema laskis ennast ristida oma terve perega Ap. t. 16, 33. Niisama on lugu purpurimüüja Tiidia kojas. Ap. t. 16, 14. 15. Nii oli Jssanda tahtmine.

438. Kes pidivad pääle selle Jssanda tahtmise järele tema poole ennast pöörama?

Terwed perekonnad.

Apostli käsu järele (Ap. t. 2, 38) käiwad patust pöörmine ja ristimine käsi käes. Et pöördä, lasewad wangihoidja ja Tiidia kojas kõik ennast ristida.

439. Misläbi pidivad perekonnad Jssanda poole ennast pöörama ja Jssanda omaks saama?

Ristimise läbi.

Wangihoidja, Tiidia kojas ja mujal, kus perekonde ristiti, on misiste ka lapsi juures olnud. Kuskil pole keeldud, et neid mitte ei peaks ristitama.

440. Kellele pole ristimist kuskil keeldud, kui perekonde ristiti? Lastele pole ristimist kuskil keeldud.

Wiimaks ütleb Paulus lastele Gew. 6, 1: „Kuulge wanemate sõna — Jssanda sees“. Selle järele on siis juba lapsed, kellele Paulus siin kirjutab, tõeste Jssanda omad, Jssanda koguduse liikmed. Alma ristimata pole seda keegi.

441. Kelleks peawad ka apostlid oma aja koguduse lapsi? Jssanda omaks ja ristikoguduse liikmeks.

Lapsed, kuulge oma wanemate sõna Jssanda sees, sest see on õige. Gew. 6, 1.

Ristikogudusesse wõtakse meid üksi wasta püha ristimise läbi.

442. Mis on seepärast apostlite aja ristikoguduse lastega wisuste sündinud olnud?

Nemad on ristitud olnud.

II. Suba Issanda ristimise käst toetab õigust lapsi ristida. Niisama õpetab püha kiri, et terwed perekonnad ennast Issanda poole pidiwad pöörama — ristimise läbi; kusil ei keelda seda lastele. Nimelt peab Paulus Gewesuse lapsi ristikoguduse liikmeks: nad on siis ristitud olnud.

Aga õigus lapsi ristida saab ka weel kohuseks seda teha. Mark. 10, 13—16 näitab seda. — Emad toowad lapsi Jeesuse juure, et ta neisse puutuks. Kuhu Issand oma armu käega puutub, tuleb arm ja õnnistus kaasa.

443. Mis soowivad need emad, kes oma lapsi Issanda juure tõiwad?

Nad soowivad, et ta neid õnnistaks.

Jüngrid sõitlewad toojaid. Nad mõtlewad nagu Baptistlased: nii wäikeste laste wasta ei wõi weel Issand kõnelda, nemad ei saa tema jutlusest aru, nemad ei wõi tema käest midagi saada. Need on siin üksi tüliks.

444. Misparast ei tahaks jüngrid emasid lastega Issanda juure lasta?

Et nad arwawad: nii wäikesed lapsed ei saa Issanda jutlusest aru, ja ei wõi siis ka tema käest midagi saada.

Täieste tõised on Jeesuse mõtted.

445. Misjuguse käsu annab tema sellepärast?

Ta käsib ka lapsi enese juure tuua.

Laske lapsukesed minu juure tulla ja ärge keelge neid mitte, sest niijuguste pärast on Jumala riik. Mark. 10, 14.

446. Mille pääle on seejärele ka lastel täis õigus?

Taewa riigi pääle.

Jseenesest pole küll lapsed mitte taewariigi pärandajad, aga nad saawad selleks, kui nad Jeesuse juure tulewad. Issand seletab edasi, Mark. 10, 15: täiskaswanudki peawad laste sarnaseks saama, tahawad nad taewa riiki saada. Nii tõeste on siis lapsed taewa riigi osalised. Lapsed on ju tasanud, alandlikud. Selleks peame kõig saama.

447. Kelle sarnaseks peame kõik saama, kui tahame taewa riiki saada?

Vaste sarnaseks, tasaseks ja alandlikuks nagu nemad.

Tõeste, mina ütlen teile: Kes iial Jumala riiki wasta ei wõta kui lapsuke, see ei saa mitte sinna sisse. Mark. 10, 15.

Mitte ei pea siis meie midagi Jumalale anda püüdma, waid üksi kõik tema käest ootama. Meie peame tundma: enne kui meie midagi teha wõime, tuleb igal wool tema arm meile wasta. Ja et ka wäetimad Issanda osasaamisele tõeste kõlbulised on, selleks andis Issand weel ühe tunnistuse: tema wõttis neid sülesse ja pani käed nende pääle. Issanda käsi ei tule aga tühjalt. Mk. 10, 16.

448. Mis tegi Issand lastega kae päälepanemise läbi?
Tema õnnistas neid.

Küll ei wõi Issand nende wäetimate wasta weel kõnelda, nende mõistust äratada. Aga ta wõib weel enam anda. Ta wõib neid õnnistada, neile wäge anda patu wasta wõidelda, kui see oma pääd hakkab tõstma, jeda annet, mida Peetrus nelipühi kogudusele tõutas — Ap. t. 2, 38, ristimise kingituseks — oma Waimu.

449. Mis oli siis küll see anne, mida Issand lastele annab, kui ta neid õnnistab?

Püha Waim.

Nõnda on siis ka 1) laste pärast taewa riik. Issand ise päälegi on 2) meid käskinud neid enese juure tuua. Ja et ta sääl kallimat wara pakub, siis täidab õige lapse wanem jeda käsku nii wara, kui ta wõib.

450. Mis peame oma lastega Issanda käsu pärast tegema? Meie peame neid waremalt taewa riigi õnnistusele tooma

Kui keegi ei sünni weest ja Waimust, ei wõi tema taewa riiki saada, oli Issand Nikodeemusele ütelnud. Joh. 3, 5. Ristimine on siis seejärel ainus sisseminelikus taewa riiki. Temast maksab, mis Issandast üleüldse, kes ütelnud: Mina olen üks j. n. e. Joh. 10, 9. Ka ristimine on jeda Kristuse läbi.

451 Milleks siis ristimine meile on, et taewa riiki saakime? Tema on ainus uks, Kristuse läbi, mis meid sinna wiib.

Ka meie laste päralt on taewariik. Ristimine on neilegi ufjeks, mis sinna wiib.

452. Mis peame siis oma lastega nende lapseas tegema, et nad taewa riiki saaksivad?

Meie peame neid nende lapseas ristima.

Jätakime Baptistilastega nende ristimise hiljema aja pääle, siis teekime Issanda meele haigeks, nagu jüngrid. Kristlik kirik peab seepärast lapsi ristima. Mis meie peame — on kohus; mis meie oma laste kohta peame, on püha kohus. Nõnda pole laste ristimine kristlikus kirikus mitte üksi õigus, waid ta saab meile palju enam kui selleks.

453. Milleks saab seega meile lasteristimine ristifoguduses? Ta saab meile pühaks kohuseks.

III. Ja mis weel kõige tähtsam: Lapsi, mida emad Issanda juure toonud, ei tahaks jüngrid sinna lasta, et nad tema kõnest aru ei saa, aga Issand käsib: lapsi enese juure tuua, et nende päralt taewa riik on, käsib meidki laste sarnaseks saada, ja annab pääle selle neile õnnistades Püha Waimu. Nii peame meiegi seda käsku täitma, ja et üksi ristimine taewa riiki wiib, lapsi ristima. See pole mitte üksi meie õigus, waid on meie püha kohus.

Siis tänagem Jumalat selle armu eest, mida tema meiegi lastele pakub, ja pidagem meeles:

I. — III. Ristifoguduse ristimine on lasteristimine. Sellele panewad Baptistilased wasta, et lastel weel usku ei olla ja nad ristimise armust midagi ei teada. Aga nad unustawad: meie usk pole meie au, waid sellegi äratab arm; pääle selle ei taha ristimine meie mõistust teritada, waid ta on uue elu algus, mis usus aega mööda täiele jõnule läheb. Õigust lapsi ristida toetab juba ristimise käsk; niisama pidawad ennast termed perekonnad Issanda poole pöörama ristimise läbi; kusil pole seda lastele keeldud; nimelt peab Pau-

lus Gewesuse koguduse lapsi ristikoguduse liikmeks: nad on siis ristitud olnud. Ja mis weel kõige tähtsam: Lapsi, mida emad Issanda juure toonud, ei tahaks ka jüngrid sinna lasta, et nad tema kõnest aru ei saa, aga Issand käsib: lapsi nese juure tuua, et nende pärast taewa riik on, käsib meidki laste sarnatseks saada, ja annab pääle selle õnnistades neile Püha Waimu. Nii peame meiegi seda käsku wiibimata täitma; ja ei üksi ristimine taewa riiki wiib, lapsi ristima. See pole mitte üksi meie õigus, waid on meie püha kohus.

Piibli lugemiseks: Matt. 18, 1—11. Joh. 3, 1—6.

Palwe tunnistus: Laaw. I. 115, 1.

Siriku lau! nr. 219. Mu juure tulgu lapsed.

§ 18. III. Lõpp. Kristlik kaswatamine ja noore rahwa õnnistamine.

Ristitud lapsel on kristliku kaswatamist tarwis: noorerahwa õnnistamisega, mis üksi jälle ristimise armu poole ennast tunnistab, jõuab see lõpule.

Piibli loo alus: Issanda misjoni käsk. Matt. 28, 19. 20.

Kawa: 1. Ristitud lapsel on kristliku kaswatamist tarwis. 2. Waderid — selle käemehed. 3. Noorerahwa õnnistamine selle lõpp. 4. Digused, mida see kaasa toob.

Ristikoguduse liikmeid peab lapsepõlwes ristitama. Ristimine oli aga uuestesündimine.

454. Mis tuleb seejärel ka ristitud lastest arwata?

Et nad nüüd tõeste uueste on sündinud.

Kes ihu elusse sündinud, on tõeste inimene; kes ristitud, on tõeste uueks inimeseks saanud. Aga ihu elu peab kaswama ja kofuma; ta pole weel täieline; seks saab ta täie ea põlwes. Nii ka lugu meie uue inimesega.

455. Misjugune on see uus inimene oma täiuse poolest? Ta pole weel kõiges täieline, täie ealine.

Sellepärast peame, kui meie ka ristitud, kaswama ja pootama:

Senni kui meie kõik ühesuguse usu ja Jumala Poja tundmise kätte saame, ja täieks meheks saame Kristuse täie ea mõetu mööda. Gew. 4, 13.

Minu pärastine ihulik jõud on elust kaswanud, mille ma sündimises sain; ka minu wagam ristiniimese elu on sellest idust kaswanud, mille ma ristimises sain. — Weest wälja tõmmatud Mooses on kuninga pojaks saanud; aga et ta seda teu poolest oleks, peab teda kuninglikult kaswatatama. Meie kuninga põlw on meie ristiniimese põlw.

456. Mis peab ka meie lastega sündima, kui nad ristitud on? Peid peab kristlikult kaswatatama.

Kuis see sünnib, ütleb Issanda ristimise käsk, Matt. 28, 19. 20. Jüngeriks saame, kui meid ristitakse ja siis õpetatakse pidama, mis Issand käskinud. Õpetamise kõrwal nõuab Paulus ka karistamist. Gew. 6, 4.

457. Mis läbi saab kristlik kaswatamine teuks? Õpetamise ja karistamise läbi.

Ja teie isad, ärge äritage mitte oma lapsi wihale, waid kaswatage neid karistamises ja Issanda manitsemises. Gew. 6, 4.

Ristitud oleme kolmainu Jumala nimesse; selle usu lootusega, mida meie kirik tunnistab.

458. Milles peab meid nimelt õpetatama? Ses usus, mida meie kirik tunnistab.

Geli pidi oma poegi karistama. See pidi kurja kautama, mis nende üle wõimust wõtnud. Geli ei teinud seda ja langes kohtu alla. Meie käes aga olgu wits! Muudu hakkab kuri laste külge. Seda keelaku wits. Sp. s. 22, 15. Tema tehku lapse hääks lapseks.

459. Mistarwis peab ristitud lapsi karistatama?

Et kurja keelata, mis nende külge tahab hakata.

Weeletu asi on poisi südames finni seutud; aga karistuse wits saadab seda kaugele temast ära. Sp. s. 22, 15.

Ristimine on uueste sündimine. Elu, mis jüin alganud, hakkab aega mööda kosuma. Sest teades ja tänuga peame sest armust finni hakkama, mida ilma meie teadmata uuestesündimine meile toonud.

460. Millele tahab Jumala arm ristifoguduses meid kaswataia?
Et tänu ja teadmisega seda armu wasta wõtaksime, mida piha ristimine meile toonud.

See sünnib, kui usus täiealiseks oleme saanud: seks peame aga patule selja pöörma ja Jumala poole pöörma neeleparanduses ja usus — ehk: ümberpöörma. (Waata Kat. Kool. II § 27).

461. Millele — ühe sõnaga öeldud — tahab Jumala arm kristliku kaswatamise läbi meid saata?

Ümberpöörmisele.

I. Ristimises oleme uuesse elusse sünnitatud, aga peab see täieliseks saama, peab meid kristlikult kaswatatama. See sünnib, kui meid kiriku tunnistuses õpetatakse, ja karätatakse, et kurja teelda, ja et see, kes uueste sündinud, ta tõeste ümberpööraks.

Et ristitud last kristlikult kaswatataks, seda finnitab ka waderite-asutus ristimise juures. Waderi nimi juba tähendab: kaasisa, kaaswanem. Isa ema kohus saab siin ka nende kohuseks. Sellepärast on nad ka risti=isa, risti=ema. Wanema kohus on aga kaswatada.

462. Misjuguise kohuse wõtawad wanemate kõrwal waderid enese pääse ristimise juures?

Kohuse ristilast tõeste kristlikult kaswatada.

Wader on ka tunnistaja. Ja seda on tarwis, sest wäeti laps ei tea ise weel midagi tunnistada.

463. Mis tunnistawad küll waderid lapse asemel?

Usku kolmainu Jumala sisse.

Mis sui tunnistanud, peab ka tegu näitama. Wanemate kõrwas olgu: äratusjeks waderite sõna, eeskujuks nende elu. Nii saab laps õig'ele Jumala tundmisele. Ka eestpalwet ärgu unustagu nad ära lapse eest teha.

464. Mis on waderite kohus oma ristilaste kohta?

Doma palwe. sõna ja eluga last Jumala tundmisele juhutada.

Nimelt kui wanemad surnud, on waderi kohus täieste nende asemele astuda. Suured ta kohused! Meid ei jõua see täita, kel waga ja kristlik meel puudub.

465. Keda peab siis küll üksi waderiteks palutama?
Üksi wagasid usu wendi ja sõsaraid.

II. Et ristitawat last tõeste kristlikult kaswataks, selle eest wõtawad waderid wastutamise enese pääle; ühtlasi tunnistawad nemad lapse asemel usku üles ja tõutawad palwe, sõna ja eluga last Jumala tundmisele juhutada; et see sünniks, palutagu üksi wagasid usu wendi ja sõsaraid waderiteks!

Kodu, kool ja kirik täidawad lapse kaalal seda kaswata-
mise kohust. See kaswamine jõuab lõpule pääkooli ehk leeri ajal. (Leer tähendab: õpetus; sünn: tähtsam, kallim õpetuse aeg; sellepärast tal ka pääkooli nimi!) Püham tund selle lõpul noorerahwa õnnistamine.

466. Miska jõuab kristlik kaswamine lõpule?
Noore rahwa leeri- ja õnnistamisega.

See sugust pääkooli- ehk leeriaega, uagu meil, pole tõistel usutunnistustel mitte. Ka meil pole teda ikka olnud. Umbes 200 aasta eest on meie kirik selle sisse seadnud. Leeritamine pole siis sel kombel mitte Jssanda seadmine, kui ristimine ja armulaud. Siiski põhjendab ta ennast Jssanda sõna pääle: rahwast õpetada! Matt. 28, 20. Kõrku wõttes juhatab ta noort rahwast selle ühe juure, mis tarwis. Ta on selle pärast väga tululik seadmine.

467. Mis on see pääkool ehk leer oma alguse poolest?

Küll üksi kiriku seadmine, siiski seadmine, mis Jumala sõnas põljendatud ja väga tululik.

Ja õpetage neid pidama kõik, mis mina teid olen käskinud.
Matt. 28, 20.

Leeri õpetust annab hingekarjane. Meie usu pääõpetused paneb ta lastele ette; et nad küll teaksivad, mis uskuda ja loota. Selle kohta katjutakse ka lapsed koguduse ees läbi.

468. Miska lõpeb leeriõpetus?

Laske katsumisega koguduse ees.

Laske katsumine (1) on aga juba ise üks tükk õnnistamise korrast. Selle juures on siis weel kaks asja tähele

panna: 2) laste tunnistus ja tõutus ja 3) õnnistamine kää pääle panemiseega.

469. Mitu asja on noore rahwa õnnistamise juures tähele panna?

Kolm asja: 1) noore rahwa katsumine, 2) nende tunnistus ja tõutus ja 3) nende õnnistamine kää päälepanemiseega.

Ka nimetatud katsumist on tarwis: kogudus peab neist teadma, kes temaga ühele armulauale tahawad minna, kas nemad oma ristiusku tunnewad, kas ka leeri aja õpetamine mõjunud.

470. Mis peab laste katsumine selgeks tegema?

Kas meie noor rahwas ka oma ristiusku tunneb, milles tema kaswatatud, ja nimelt leelis õpetatud.

Ristimise juures tunnistasiwad waderid lapse asemel usku üles kolmainu Jumala sisse. Ses usus kaswatati ka last. Nüüd wõtab ta selle tunnistuse ise enese pääle, täie teadmise ja tundmisega.

471. Mis tunnistab noor rahwas õnnistamise korral?

Tema tunnistab jeda ristiusku nüüd ise üles, mille pääle tema ristitud ja milles tema kaswatatud.

Aga olge igal ajal walmis, et teie wõite eneste eest kosta igaühele, kes teilt aru püüab lootuse pärast, mis teie sees on. 1. Peetr. 3, 15.

Waderid tõutawad aga ka last kaswatada ristiusu tundmisele, et ta ristimise armu juure jääks. Ka selle tõutuse wõtab laps enese pääle.

472. Mis tõutab noor rahwas õnnistamise korral?

Tema tõutab usu ja ristimise armu juure jääda.

Seda usku on talle õpetanud ristikogudus püha kirja põhjal, oma puhta õpetusega. See kogudus on lapsele waimulikult emaks olnud. Sest otjani kinnipidada saab ka lapse kohus olema.

473. Mis tõutab noor rahwas selle ristikoguduse kohta, kes teda kaswatanud?

Ta tõutab temale ja ta puhtale õpetusele ustamaks jääda funni otjani.

Peetrus oli tõotanud surmani Issanda juure jääda, ja langes nii vea! Ustavusele jaame üksi kinnitust sõnast ja sakramendist.

474. Mis tõutab noor rahvas kõige sellega ühtlasi? Ustavaste sõna ja sakramenti tarvitada, et ususse jääda. Siis pidagem lootuse tunnistamist ilma taganemata. Hebr. 10, 23.

Veeritamine kannab ka nime: konfirmation ehk kinnitamine. Mis lapsed omalt poolt kinnitavad, kuulsime praegu:

475. Mis pühaks saab siis noore rahva püha nende eneste poolt? Nende tunnistuse ja tõutuse pühaks.

Aga selle pääle ütleb ka Issand oma Namen oma koguduse läbi. Hingekarjane paneb oma käed laste pääle. Ta teeb seda paludes. Ta tarvitab seks kirja tunnistusi. Need aga on Jumala sõna.

476. Mis teeb hinge karjane lastega, kes oma tunnistuse ja tõutusega koguduse ees seisnud?

Ta paneb käed nende pääle palve ja Jumala sõnaga.

Käte pääle panemine tähendas juba wanas seaduses õnnistamist, millega kedagi õnnistati. 1. Moos. 48, 14. Uues seaduses paluti sellega Püha Waimu. Ap. 8, 18; 19, 6. Et ka meie noored selle poolest kaswaksiwad, seda palub koguduse eestpalwe.

477. Mis pakub seejugune käte pääle panemine noorele rahwale? Ristikoguduse õnnistamist, et nad enam ja enam Püha Waimu saaksiwad.

Laste tunnistuse pääle wastab siis kirik oma õnnistawa palwega.

478. Misjugu seks pühaks saab siis Issanda ja tema koguduse poolt noore rahwa püha?

Õnnistamise-pühaks.

III. Kristlik kaswatamine jõuab lõpule noore rahwa leeri- ja õnnistamisega, selle kalli kiriku seadmisega. Selle juures katjutakse noort rahwast ta usutundmises, ta tunnistab oma ristiuskü üles ja tõutab selle juure ja ta puhta õpetuse juure otsani jääda, ja seks ustavaste Jumala sõna ja sakra-

menti tarvitada. Selle pääle õnnistab teda hingekarjane käre päälepanemisega. Nii on noorerahwa püha nende poolt tunnistuse- ja tõutuse-, Issanda kiriku poolt aga õnnistamise püha.

Selle täheks antakse noorerahwa kätte nüüd suured õigused: kogudus tunnistab pihtil oma pattu; siis kinnitab ta oma osasaamist Issandaga armu laual. Seda tohib nüüd ka noor rahwas.

479. Millest võib ta nüüd kohe pääle õnnistamise kogudusega osa saada?

Õimesest pihtist ja armulauast.

Ka võibwad õnnistatud koguduse liikmed waderiks heita, kohtu ees wannet wanduda, abielusse astuda. Need on õigused, mida ükski täieealisele antakse.

480. Milleks tunnistab seeja kirik oma õnnistatud liikmeid? Täiealisteks.

Suured need õigused; siiski on õnnistamine ükski kiriku seadmine, mitte sakrament. Ka ristimise kinnitamine pole tema mitte. Ristimine on ju igawene armuleping. Sel ei või enam kinnitamisest tarwis olla.

481. Mis pärast ei või noore rahwa õnnistamine ristimise kinnitamine olla?

Et ristimine igawene armuleping on, millel kinnitust enam tarwis ei ole.

Dise pühast ristimisest maksab:

Küll mäed liiguwad ära ja mäekünkad kõiguwad; aga minu heldus ei pea mitte sinust liikuma, ega mu rahuseadus kõikumata, ütleb Jehoowa, ju halastaja. Jes. 54, 10.

Küll oleme ka ju omas nooruses sagedaste ristimise-armust langenud. Aga meie kallim kinnitus: see leping ise on kõikumata!

482. Mille pääle paneme meie siis ka õnnistamise juures ükski oma lootus?

Ükski ristimise armu pääle, mis kõikumata.

Ühest poolt sünnib see tunnistuse waral, teiselt poolt õnnistamise waral. Tunnistaja on noor rahwas, õnnistaja on kirik.

483. Mill kombel põhjendame ennast noorerahwa õnnistamise juures ristimise pääle?

Mii, et noor rahwas oma tunnistusega, kirik oma õnnistusega üksi selle armu pääle ennast rajab.

IV. Kes õnnistatud, saab suuri õigusi: ta tohib kogudusega pihtile ja armu lauale minna ja tunnistatakse ka muidu täieealiseks; siiski pole selle kõige juures noorerahwa õnnistamine mitte sakrament, ka iial ristimise-finnitamine; ta ise rajab ennast üksi ristimise-armu pääle, oma tunnistuse ja õnnistusega.

Oh et siis armu sisse jääksime, mida ristimine asutanud, kirik oma õpetuse ja õnnistusega kosutanud, et meeles peakime:

I.—IV. Ristimises o'eme uueise eluse sünnitatud, aga, peab see täieealiseks saama, peab meid kristlikult kasvatatama, õpetamise ja karistamise läbi, et see, kes uueste sündinud, ka tõeste ümber pööraks. Et ristilast kristlikult kasvatataks, selle eest võtavad waderid wastutamise enese pääle; nad tunnistawad lapse asemel oma usku üles ja tõutawad last Jumala tundmisele juhutada. See kristlik kasvatamine jõuab lõpule noore rahwa leeri- ja õnnistamisega, selle kallil kiriku-seadmisega; selle juures katsutakse noorrahwas ta usutundmises, ta tunnistab oma ristiusku üles, tõutab selle juure otsani jääda ja seks ustawaste Jumala sõna ja sakramenti tarwitada. Selle pääle õnnistab teda hingekarjane käe päälepanemisega. Mii on noore-rahwa püha ühelt poolt tunnistuse- ja tõutuse-, teiselt poolt õnnistamise püha. Ta suuri õigusi toob see õnnistamine kaasa: noorrahwas tohib nüüd kogudusega pihtile ja armulauale minna, ja tunnistatakse täieealiseks; siiski pole noorerahwa õnnistamine mitte sakrament ja ka iial mitte ristimise finnitamine, waid ta ise rajab ennast üksi ristimise-armu pääle, oma tunnistuse ja õnnistusega.

Piibli lugemiseks: Joh. 6, 60—68. Kol. 2, 6—13.

Palwe tunnistus: 1. Moos. 32, 27.

Kirikulaul nr. 329. Mu järel hüüab Jeesuse.

§ 19. IV. Mis tähendab niisugune weeristimine?
 Kes ristitud, peab kristlikult elama ja pühitsust taga nõudma
 oma elu aeg.

Püübliloo alus: Mooramaa isanda ristimine. Ap. t. 8, 38.

Katekismuse alus:

Mis tähendab niisugune weeristimine?

See tähendab, et wana Adam (see on meie patune süda) peab igapäewase kahetsmise ja patustpöörmise läbi meie sees ära uputatud saama ja surema, kõige patu ja kurjade himudega, ja igapäew jälle ettetulema ja üles tõusma see uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igaweste elama.

Kus see on kirjutatud?

Püha Paulus ütleb omas raamatus, Rooma rahwale kirjutatud, kuuendas päätükis: Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud surmuisst Jsa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.

Kawa. 1. Wana kiriku ristimise kombe tähendab suremist ja ülestõusmist. 2. Surema peab ristimiseses wana inimene. 3. Üles tõusma peab uus inimene. 4. Ka püha kirja õpetus nõuab sedasama.

Suurt armu wana on ristimine kaasa toonud. Aga „ristimine usuta pole midagi“, nagu Lutherus ütleb. Uskgi jälle peab elaw usk olema, elus ennast näitama. Kes ristitud, on Jumala lapses saanud. Siis peab ta küll ka elama kui Jumala laps. Seda peamegi weel ära seletama: küsimise all — ristimise tähendusest.

484. Mis tahab küll wiimne ristimise küsimus meile ära seletada?

Kuis need, kes ristitud, ka oma Jumala lapse põlwe elus üles näitavad.

Jah, ristimisaagna juurest läheme ristimise eluforda ja ta elukohust tähele panema. Selle jaoks leiab Lutherus falli tähenduse ses ristimise kombes tallele pandud olewat, mida soojal maal wana kirikus tarwitati.

485. Mis kombe tuletab meile jeda meelde, et ristimine ristitute käest waga ja kristlikku elu nõuab?

Juba wana kiriku ristimise kombe.

Selle oli tema Johannese-käest pärinud. Keda see ristis, seda wautas tema Jordani wee alla. Niisama sündis Moora maa juure isandaga. Tema astus wette ja wautati alla. Ap. t. 8, 38. Ka wanas kirikus soojal maal wautati ristitawad lapsed kolm korda wee alla, kust nad siis jälle ülestõusiwad. 1)

486. Mis kombel ristiti wanas ristifoguduses soojal maal? Ristitatawaid wautati wee alla, kust nad siis jälle üles tõusiwad.

Kes wee alla wautati, oli nii palju, kui film nägi, uputatud. Uputamine on surmamine. Sellest pääsis alla wautatud üksi see läbi, et ta jälle ülestõusis. Meie katekismus seletab nüüd meile, et otse sedasama meie waimuliku elu kohta ristimine meile tahab tähendada.

487. Mis tähendab selle järele meile niisugune weega ristimine?

See tähendab, et 1) wana Adam meie sees peab ära uputatud saama ja surema, ja 2) et uus inimene peab igapäew ette tulema ja üles tõusma.

Siin kõneldakse uputamisest ja seega — suremisest, ja ülestõusmisest. Esimest tähendab — wee alla wautamine, teisest jäänud wälja tulemine.

488. Mis tahab siis niisugune weega ristimine tähendada?

Wee alla wautamine tähendab suremist, wee alt wälja tulemine üles tõusmist.

I. Kes ristitud, peab ka kristlikult elama. Seda nõuab juba wana kiriku ristimise kombe. Sest selle wee alla wautamine tähendab jäänud suremist ja wee alt wälja tulemine ülestõusmist.

Wee uputuse ütleb Peetrus (1. Peetr. 3, 21) ristimise wastatähenduse, ettekujutuse olemat. Säärilise surma, mis polnud elu wääriline, polnud kõlbuline Jumala riiki.

489. Mis tähendab siis küll weega ristimine meile kõige esmalt? Et meie sees peab surema, mis Jumala ees ei kõlba.

1) Kuis ristitama peab, selle kohta pole Issand kindlat käsku annud. Kindel on üksi käsk: wett Jumala sõnaga tarwitada. Kui palju wett tarwitada, jääb wabaduse asjaks. Sellepärast tohime meie külmal põhjamaal wististe ristida üksi wee päaleriputamise läbi.

Mis see on, nimetab katekismus ühe sõnaga.

490. Mis on see ühe sõnaga, mis meie sees peab surema? Wana Adam meie sees.

Adam tähendab niipalju kui — inimene.

491. Kuis võime wana Adamat meie sees ka nimetada? Wana inimeseks meie sees.

Mis see wana inimene on, ütleb Gew. 4, 22. See on see inimene, kus Geweslased weel endises paganlikus elus elasid, kus nad ümberpöörmata oliwad. See inimene on täis walet, wiha, ülekohust. Gew. 4, 25—29 — 1. Kor. 2, 14 nimetab selle wana inimese ka lihalikuks inimeseks. Ja Adamaks tuleb see inimene nimetada, sest tema langemise läbi on ju hukatus kõigi Adama laste pääle tulnud. Room. 5, 12. Temast olemegi oma lihaliku meele pärandanud.

492. Mis on siis see wana Adam ehk inimene?

Meie lihalik ja ümberpöörmata elu meie sees, nagu meie seda Adamast oleme pärinud.

Teie peate eneste päält ära heitma endise elu poolest wana inimese, keda rikutakse pettuse himude läbi. Gew. 4, 22.

Uga lihalik inimene ei saa mitte kätte, mis Jumala Waimu asjad on; sest see on temale jõledus. 1. Kor. 2, 14.

Selle inimese keskpaik on südames, kus patt wallitseb.

493. Milleks wõib meie katekismus seda wana Adamat siis ka nimetada?

Meie patuseks südameks.

Ristimine on meid wissiste uueste sünnitanud, aga patu loomus, mis Adamast päritud, pole weel täieste meis ära surnud. Küll on tema süü andeks antud. Uga patu juured on weel sügawas südame põhjas. Küll on Paulus wissiste oma Issanda poole pöördud, aga temagi kaebab, et patt weel tema sees elab. Room. 7, 18. Ja ta saab elama, kunni ta surma ihust pääseb, nii kaua kui ta weel ihu elus on. Room. 7, 24.

494. Kui wiisa on siis see wana Adam ka ristiiinimese sees? Mii wiisa, et ta ialgi täieste ära surra ei taha, nii kaua kui ihu elus oleme.

Seft ma tean, et minu sees (see on: minu liha sees) ei ole mitte hääd. Tahtmist on mull küll, aga hääd teha ei leia mina mitte. Room. 7, 18.

Aga nii pea kui Saulus Pauluseks saanud, hakkab ta selle sifemise waenlase wõitlema; ja et ta elu wääri-
line ei ole, teda suretama.

495. Mis peame selle wana Adamaga siis tegema, mis ka meie sisse pääle ristimise weel elama on jäänud?

Meie peame tema wasta wõitlema, et teda suretada.

Pangem meiegi maha patt, mis kowaste meie ümber seisab, ja jookskem kannatuses wõidu jooksmist, mis meile seatud. Hebr. 12, 1.

Wisa on patu wõimus; wisa olgu siis ka see wõitlus, mis talle wasta pannakse, et teda surmata. Kuis seda teha, ütleb jälle katekismus.

496. Kuis peab see waua Adam meie sees surma saama? Seega, et ta ära uputatakse.

Weeuputus huffas wäewõimuga ülewast täieste selle elu ära, mis enam ei kõlwanud. Ka ristimise wäes peame seda wana Adamaga tegema.

497. Mis see tähendab: Wana Adam peab meis ära upu-
tatud saama?

Ristimise wäes peab wana Adam täieste surma saama.

Misläbi wana Adamat meie sees suretada, ütleb katekismus.

498. Misläbi peab wana Adam meie sees ärauputatud saama ja surema?

Igapäewase kahetsemise ja patustpöörmise läbi.

Kes kahetseb, see soowib: oh et ma pattu ei oleks teinud! Tal on walu patu pärast. — Arakadunud pojalt on see-
jugune walu. Aga kindla sammuga käänab ta patule nüüd selja — ta pöörab oma Jumala poole. See ongi patust
pöörmine.

499. Milles peab meie kahetsemine ja patust pöörmine ilmuma?

Ses, et meil patu pärast walu on, ja meie talle selja ja ennast
kindlaste Jumala poole pöörame.

Saulusel Tamaskuses on seesugune valu. Ja kui Saulus Pauluseks saanud, on küll patt veel tema sees, aga tema võitleb iga päew patu vastu, kunni surmani, oma elu aeg.

500. Kui kauane peab meie kahetsimine ja patust pöörmine olema?

Igapäevane ja eluaegne.

„Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb: parandage meelt! siis nõuab tema, et usklikkude elu jäädam meeleparandus on!“ ütles Lutherus omaš esimeses lauses, millega tema 19. Oktobril 1517 katoliku kiriku vastu hakkas võitlema.

501. Ja mil mēdedul peab meis wana Adam ära uputatud saama ja surema?

Kõige patu ja kurjade himudega.

„Kõige patuga“. Siis pole sest küll, kui mõne üksiku patu jätame, ja selle poolest ennast parandame. „Kõigi kurja himudega“. Need on patu juur; otse need peavad wälja kistama.

502. Kuis peame wana Adamat kõige patu ja kurjade himudega suretama?

Nii, et meie mitte ükski mõnda üksikut pattu ei jäta, waid et terve patu juure südamest wälja kistume.

Aga kes Kristuse pärast on, need on oma liha risti lõõnud ihaldamiste ja himudega. Gal. 5, 24.

Liha on meie wana patu elu. Seda peame risti lõõma. Risti surm oli walus surm. Ka meil saab walus olema, pattusid jätta, mis meile armsaks saanud (nagu näituseks joodikul joomine). Ka oli risti surm pikaline surm. Ka meie liha mõte ei taha korraga surra. See peab igapäew sündima elu otsani. Mõnda peame wana Adama vastu võitlema, kui see ka waewaline on.

503. Mida ei tohi meie selle juures mitte karta?

Et wana Adama surmamine hwalus ja pikaline on, ja elu otsani peab kestma.

Wõidule aga saame saama, kui tunnistame:

Kes meie oleme patule ära surnud, kuidas peame meie veel selle sees elama? Room. 6, 2.

II. Niisugune weega ristimine tähendab siis esmalt, et meie wana inimene ehk patune süda ja kõik lihameel, mille meie Adamast pärinud ja mis ka ristiinimeses weel pole furnud, nüüd uputatud peab saama ja täieste surema kõige patu ja kurjade himmudega, igapäewase kahetsemise ja patust pöörmise läbi, kuna patule täieste selja pöörame, ta täie juure jüdamest wälja kisume, kui see ka walus ja pikaline on.

Kes ristimette wautati, tõusis säält jälle üles — uuele elule ihu poolest.

504. Mis peab siis ka meie sees, kui wana Adam furnud, sellega ühtlasi sündima?

Meie sees peab ette tulema ja üles tõusma uus inimene.

Mis uus inimene on, ütleb Gew. 4, 23. Selle järele on ta: uueks saanud inimene. Ja seks ta peab saanud olema meele waimu, terve südame poolest. Mitte üks ehk teine puudus, ei, meie terve olemine peab tõiseks saanud olema, kui ta Adamast saadik oli.

505. Mis on see uus inimene?

Uueks saanud inimene ehk uus süda, kuna oma terve olemise poolest muutunud oleme.

Aga teie peate uueks saama oma meele waimus. Gew. 4, 23.

506. Kui sagedaste peab see uus inimene ette tulema ja üles tõusma?

Iga päew.

Igapäew pidi wana inimene surema; igapäew peab uus üles tõusma. Esimene sündmus saab siis ka tõisele mõeduks olema.

507. Mis mõeduga üffi saab uus inimene meie sees üles tõusma?

Üffi nii palju kui wana furnud, saab ka uus tõusma.

On see sündinud, siis peab see ka wälispidi ilmuma.

508. Willes saab siis see uus inimene ennast ilmutama?

Õiguses ja puhtuses.

Aga teie peate uueks saama oma meele waimus, ja eneste pääle wõtma uue inimese, kes Jumala sarnaseks on loodud tõise õiguse ja puhtuse sees. Gew. 4, 23. 24.

Ristitiinimese uus meel ja waim olgu õigus — seesugune õigus, nagu ta Jumala meelepäraline on;

509. Misugune peab see uue inimese õigus olema? Õigus, nagu sest Jumalal meelehää on.

Kus uues südames puhtus — sinna ei wõi enam patu muda külge hakata.

510. Misugune peab see uue inimese puhtus olema? Puhtus, kuhu patu muda enam külge ei hakka.

Kuis see kõik südames elab, ilma ette ilmub, ütleb Paulus:

Aga Waimu kasu on armastus, rõõm, rahu, pikimeel, heldus, hääduš, trundus, tasandus, kasinus. Kal. 5, 22.

Wariseerid, ka meie aja wariseerid, loodawad oma tegude pääle, oma paastumise ja häätegede pääle. Sel on kristliku puhtuse foor, mitte süu. See maksab ehk üksi inimeste ees.

511. Misugune peab siis meie õigus ja puhtus weel olema? Õigus ja puhtus, mis Jumala ees maksab.

512. Ja misugune suur lootus on seesugusel õigusel? Et sellega ka Jumala ees igaweste saame elama.

Rõnda nõuab püha ristimine meie käest: waheta wõitlemist patu wasta, waheta harjutamist pühale elule. See on 3. õp. järele: pühitsemine. Ja see peab meie terve elu aeg kestma.

513. Mis nõuab selle järele meilt püha ristimine? Pühitsust, mis terve elu aeg kestab.

„Ristimise õige tähendus, patu ära uputamine, kestab nii kaua kui elame. Seepärast on terve ristitiinimese elu wahetpidamata waimulik ristimine“, ütleb Lutherus.

III. Nagu wana Adam igapäew furnud, peab igapäew ka uus inimene ehk uueks jaanud süda ette tulema ja üles tõusma, et õigusel ja puhtusel, mis Jumala ees maksab, igaweste elada: nii peame, et ristitud oleme, pühitsust nõudma oma elu aeg.

See kõik on tõeste püha kirja õpetus.

514. Kus on see nimelt kirjutatud?

Rooma r. raamatus, 6. p. t. 4. jalmis, kus õpetatakse: Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma

sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud surmuisi Issa
 auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus läima.

Kuiš seda mõista, hakkab juba Room. 6, 3. seletama:
 „Ehk eks teie ei tea, et meie, mitu meid Kristuse Jeesuse sisse
 on ristitud, tema surma sisse oleme ristitud“. Sellega
 oleme pühas ristimises Kristuse surma osaliseks saanud.
 Kui Issand surmud, maeti ta maha. Ka selle osaliseks oleme
 saanud.

515. Mis õpetab apostel Paulus esmalt Rooma rahwa
 raamatu kuendas päättükis?

Et meie pühas ristimises Kristuse surma ja mahamatmise osa-
 lifeks oleme saanud.

Kristus on ihu poolest surmud, maha maetud. Kõike ta
 armu mõju peame Waimu poolest maitsuma. Siis ka
 seda, milleks see surm meile on.

516. Mis see tähendab, et meie Kristuse surmast ja mat-
 misest oja saame?

Et meie seda waimu poolest maitseme, milleks see surm meile on.

Kristus on surmud, et meie pattu ära kantada, maetud,
 et ka meie patt jäädwalt maetud oleks. Kui ta hauas oli,
 oli ta selle ilma elust täieste lahkunud, sellele surmud.

517. Mis peame siis küll ka meie, et ristimises Issanda
 surmast oja saame, patuga tegema?

Meie peame temast täieste lahkuma ja temale surema.

Aga Kristus on surmud, et tõuseda ja on tõeste üles tõusnud.

518. Mille osaliseks oleme Kristuse surma osasaamisega ühtlasi
 saanud?

Kristuse ülestõusmise osaliseks.

Kristuse surm ja ülestõusmine on aga waimu ja elu,
 uut igawest elu, kaasa toonud. Seda jagab tema kõikidele
 kes ta omad.

519. Mida oleme ka meie saanud, et meie oma Issandaga
 ristimises oleme surmud ja üles tõusnud?

Püha Waimu ja uut elu.

Üles tõusnud Jssand elas uues elus. Tema auustas seda Jsa, kes teda ülendanud. Mindki on seesama oma lapselks teinud. Ka meie peame siis teda auustama.

520. Mis peame siis ka meie tegema, et ristitud oleme? Uues elus käima, et oma Jsa auustada.

Pühitsemist nõudis meilt 4. ristimise küsimuse seletus; pühitsemist nõuab ka Room. 6, 3. 4. Meie seletus ja püha kiri käiwad siis kokku. Nõnda on püha kiri tõeste tõendanud, mis tõendada oli.

521. Mis tõendab püha kiri tõeste meie õpetuse kohta? Püha kiri tõendab tõeste, et ristimine meilt pühitsemist nõuab.

Aga ta ütleb weel enam: Ka Waimu saame ristimises. Kus aga Waim, sääl on ka wägi. Ka ristimises ise peab siis wägi olema, mis meilt üksi suuri asju ei nõua, waid nendeks ka abi annab.

522. Kust saame siis wäge, et pühitsemisele jääda? Pühast ristimisest ise, et ta meile Püha Waimu annab.

See Waim on Püha Waim, mida ristimises saame. Püha Waim saadab meid pühitsemisele; seega wiib ta meid selle Jssanda osajamisele, kes meie eest surunud ja üles tõusnud.

523. Mis pärast võib ristimine meile seesugust wäge anda? Et ta meile Püha Waimu annab ja meid Kristuse osajamisele saadab, kes meie eest surunud ja üles tõusnud.

IV. Rooma rahwa raamatu 6. päätükk tõendab: Pühas ristimises oleme Kristuse surma ja ülestõusmise osaliseks saanud, ja maitseme, milleks see meile on: et patule tõeste sureksime ja uues elus käiksime. Nii nõuab ka püha kiri neilt pühitsemist, kes ristitud, ja näitab weel, et ristimine ise selleks jõudu ja wäge annab; ja ta võib meile seda tõeste anda, sest ta saadab meid Kristuse osajamisele, kes meie eest surunud ja üles tõusnud.

Oh et siis keegi meist oma ristimise auu kõlwatuma eluga ei teutaks, ja meie ifka meeles peaksime:

I.—IV. Kes ristitud, peab ka kristlikult elama; seda näitab juba wana kiriku ristimise tombe oma wee alla waukamisega, mis suremist ja ülestõusmist tähendab. Nii peab ka meie wana inimene ehk patune süda ja kõik lihameel, mis Madamast päritud, ja ka ristimises weel pole surnud, uputatud ja täieste surma saama, kõige patu ja kurjade himudega, igapäewase kahetsmise ja patust pöörmise läbi, kuna patule täieste selja pöörame ja ta täie juure südamest wälja kiskume, kui see ka walus ja pikaline on. Niisama peab aga ka igapäew uus inimene ehk uueks saanud süda ette tulema ja üles tõusma, et õiguses ja puhtuses Jumala ees igaweste elada: nii peame, et ristitud oleme, pühitsust nõudma, oma elu aeg. Oleme ju ka Rooma rahwa raamatu 6. päätüki järele ristimises Kristuse surma ja ülestõusmise osaliseks saanud, ja maitseme siin, milleks see meile on: et patule täieste jureksime ja uues elus käiksime. Nii nõuab ka püha kiri neilt, kes ristitud, pühitsemist, ja näitab weel, et ristimine ise jelleks jõudu ja wäge annab; ja ta võib meile seda anda, sest ta saadab meid Kristuse osasaamisele, kes meie eest surnud ja ülestõusnud.

Piibli lugemiseks: Room. 6, 1—14.

Palwe tunnistus: Laaw. I. 51, 12—14.

Kiriku laul nr. 333. Oh Jeesu jünger, ärka sa.

Viies päätükk: Pühalt altari sakramendist.

Püha altari sakrament kui armu lepingu kofutuse sakrament — ehk: kuis meid Jumala osa saamisele finnitatakse.

§ 20. Viienda päätüki sisesejuhatus.

Armum lepingus, millesse püha ristimine meid asutanud, kofutab meid Issand püha õhtu söömaaja läbi.

Biibli loo alus: Kuningapöja pulm. Matt. 22, 1—14.

Katekismuse alus: päälkiri — pühast altari sakramendist.

Kawa: 1. Elu, mida ristimine asutanud, kofutab altari sakrament.
2. Selle sakramendi nimed.

Püha ristimine oli uueste jündimise sakrament; tema asutas ju meie sisse uue elu alguse. Njalik elu on enne seda meisse loodud. See peab'aga kaswama, kangemaks jaama, kui ta mitte surma ei pea langema.

524. Mis peab küll ka meie waimuliku eluga jündima, mis pühas ristimises meisse istutatud?

Ka meie waimulik elu peab kaswama ja kangemaks jaama.

Sellepärast palub Paulus oma ristilastele:

Et tema teile annaks oma auu rikkuse järele wäga kangeks saada tema Waimu läbi seestpidise inimese poolest. Sew. 3, 16.

Kuis nüüd Issand meie waimulikkude elu kofutab, sellest annab aru päätükk: pühast altari sakramendist.

525. Kus kofutab Issand uut elu, mille meie ristimises saanud?
Pühas altari sakramendis.

Laft, mis ema ihust sündinud, toidab ema oma rinnapiimaga. See on liha tema lihast, ihu tema ihust, veri tema werest. See on elu, mis tema südamefoone juurest tuleb. Ka meie waimulikul on tarwis, et Jssand meid ise toidab oma ihu ja werega. Et see tõeste sünnib, wiies päätüff saab meile jeda seletama.

526. Mis ka toidab meid Jssand pühas altari sakramendis? Oma ihu ja werega.

I. Waimulikku elu, mida Jssand pühas ristimises meisse asutanud, kosutab ta püha altari sakramendi läbi, kus ta meid oma ihu ja werega toidab.

Altari sakrament — selle kalli asja nimi wiienda päätüüff päälkirjas. Altar on püha paik meie jumalakojas. Tal on werekarwa kate ümber, walge lina pääl; altari lauul ristilöödud Jssanda kuju — ja põlewad küünlad. See tuletab meile 1) lepitust meelde, ja elu walgust, mida Jssanda surm on Kolgatal toonud. Selle kõige pärast on ka 2) wanast ajast saadik jeda sakramenti koguduses altarilt wäljajagatud.

527. Mis pärast nimetame tõist sakramenti altari sakramendiks?

Et teda wanast ajast ristikoguduses altarilt on wälja jagatud, ja et ta meile lepituse armu ja elu walgust meelde tuletab, mida Jssanda surm on toonud.

Süüski pole selle sakramendi pühitsemiseks altari ees otse käsu sündi. Meil on ju ewangeliumi wabadus. Selle järele wõib iga kristlik koda jumalakojaks saada. Nii wõime nimelt haigetele igal pool Jumala armulanda wälja jagada.

572. Kus wõime jeda sakramenti wälja jagada, kandku ta küll altari sakramendi nime?

Sgas kristlikus kojas, nimelt haigetele.

Seft kus kaks ehk kolm minu nimel koos on, jääb olen mina seft nende seas. Matt. 18, 20.

Balju armu on Jumal meile annud. Kõige suurem on see, et Jumala Boeg Kolgatal meie eest surnud. Mis see enesega kaasa toonud, jeda ei tuleta altari sakrament mitte

üksi meelde, waid seda taewa armu annab ta meile omaks. Meie oleme waesed patused, aga nüüd õeldakse meile: Tulge, kõik on walmis! Matt. 22, 4. Ja juures hulgas astume nüüd kui wõerad Issanda lauda.

529. Mis nimega nimetame selle kõigepärast seda sakramenti weel?

Issanda armulauaks.

Selle ilma kuningad wõiwad meid üksi kaduwa waraga kosutada. Siin kutsub meid kuningate kuningas Poja pulmale, Matt. 22, 3; osajamisele tema were õigusest, Matt. 22, 11. Selle kõigega pakutakse meile: 1) igawese elu wara, kadumata taewa rooga. Seda ei jõua 2) keegi muu meile anda. Pääle selle on 3) üksi Issand ise selle laua meile katnud.

530. Mispärast nimetame altari sakramenti Issanda armulauaks?

Et Issand ise siin laua katnud, nagu seda keegi muu katta ei jõua, kus ta meid taewa rooga söötab.

Tähtis tund oli ka püha altari sakramendi asutamise aeg.

531. Kuis nimetame altari sakramenti selle järele?

Pühaks õhtusöömaajaks.

Jah, pühamal filmapilgul, õhtul enne kui Issand surma läks, seadis ta tõise sakramendi sisse.

532. Mispärast nimetame siis seda sakramenti pühaks õhtusöömaajaks?

Et Issand ta õhtu ajal sisse seadnud.

Oma tõist sakramenti nimetame siis mitmel wiisil. Asi, millel mitu nime, peab kallid, püha, auuwääriline olema.

533. Mispärast on siis ristifogudus küll altari sakramenti mitme nimega nimetanud?

Et tähendada, kui püha ja auuwääriline see armuanne talle on.

II. Oma tõist sakramenti nimetame altari sakramendiks, et teda wanast ajast saadil ristifoguduses altarilt wälja jagatakse, kui ka teda küll igas kristlikus kojas pühitseta

ja nimelt haigetele wälja jagada wõib; teda nimetatakse Issanda armulauaks, et Issand ise selle katnud, et meid taewa roaga sööta; püha õhtusöömaajaks ta asutamise aja järele: juba nende nimedega tähendame, kui kallid ja püha see armuanne on.

Oh tõmmakem siis ka meie, kui pühale armulauale lähene, kingad jalast, ja palugem, et Issand ise meid sellele walmistaks. Nimelt pidagem meeles:

I.—II. Waimulikku elu, mida Issand pühas ristimises meisje asutanud, kosutab ta püha altari sakramendi läbi, kus ta meid oma ihu ja werega toidab. Nii nimetatakse seda sakramenti, et teda wanast ajast saadil ristikoguduses altarilt wälja jagatakse, kui ka teda küll igas kristlikus kajas pühitseda ja nimelt haigetele wälja jagada wõib; Issanda armulauaks nimetatakse teda, et Issand ise selle katnud, et meid taewa roaga sööta; püha õhtusöömaajaks ta asutamise aja järele. Juba nende nimedega tähendab ristikogudus, kui kallid ja püha see armuanne talle ikka on olnud.

Piibli lugemiseks: Joh. 6. Sew. 3, 14—21.

Palwe tunnistus: Laaw. I. 103, 1—4.

Siriku laul nr. 229. Minu süda rõõmusetele.

§ 21. I. Mis on altari sakrament?

Altari sakrament on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõine ihu ja weri, leiwa ja wiina all ristirahwale söömiseks ja joomiseks Kristusest seatud.

Piibli loo alus: Wiie tuhande mehe söötmine. Joh. 6.

Katekismuse alus:

I. Mis on altari sakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõine ihu ja weri, leiwa ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristusest enesest seatud.

Kawa: 1. Altari sakramendi armuanne — meie Issanda tõine ihu ja weri. 2. Leib ja wiin selle kandjad, mille all teda wasta wõtame. 3. Meile ristirahwale kõigile on see antud, söömiseks ja joomiseks. 4. Oma wäge saab see sakrament Kristuse sisseadmisest. 5. Põkkuwõte Lutheruse sõnades.

See armuanne, millest wiies päätükk kõneleb, on üks sakrament. Seda ütleb juba wiienda päätüki päätkiri. Sakramendis on kolm asja leida: maa päälne asi, taewalik asi ja Issanda seadmine. Taewaliku asja pühas õhtusööma-ajas nimetab usuisa kõige esmalt.

534. Mis on sellejärele altari sakrament kõige esmalt? Meie Issanda ihu ja weri.

Ihust ja werest on kokku pandud inimlik olemine, inimlik loomus. Mis selles kaduw on, nimetab püha kiri lihaks ja wereks. Matt. 16, 17. See ei pea taewa riiki mitte pärima. Aga ihu peab ka igawesesse elusse minema. Sellepärast wõib ka siin üksi Issanda ihust ja werest kõnet olla, mis Jumala paremal käel on. See on ihu, mis nõdrusest pääsenud, ihu, mis äraseletatud.

535. Misugust Issanda ihu ja werd wõtame pühas õhtusöömaajas wasta?

Oma Issanda ära seletatud ihu ja werd.

Et ka seesugust waimulikku ihu olemas, finuitab Paulus selgeste, 1. Kor. 15, 35—57, kus ta meilegi lootuse annab, et ka meie ihu saab üks kord puhastatud ja seletatud olema, nimelt ka ütleb:

Wihalik ihu külwatakse, waimulik ihu äratatakse üles; sest on lihalik ihu ja on waimulik ihu. 1. Kor. 15, 44.

Meie küsime: kuidas wõib Issanda ihu ja weri miljonisid toita, ja ei saa ometi ise otja? Waata, tule pääle — kui ja ka tuhat küünalt tema külles põlema paned, tema tuli ei saa mitte vähemaks! Juba maa pääl on imewäed Issanda ihust wälja käinud (ta kõndis mere pääl, toitis korraga 5000 meest), mida enam siis nüüd! Meie Issand on ju Jumal-inimene — tõsine Jumal, kes kõige Issand.

536. Kuidas wõib meie Issand oma ihu ja werd meile wälja jagada, ilma et see otja ei saa?

Et ta tõsine Jumal, kes kõigewägewam Issand.

Kus mina oma ihu ja werega olen, sääl olen mina ka tõeste juures olem, ligi, tegew.

537. Kuidas on siis ka Issand pühas õhtusöömaajas tegew? Pühas õhtusöömaajas on Issand ise tõeste ligi ja juures olem.

Nõnda ei pakuta meile siis Issanda ihu ja werd mitte üksi tähenduses, kujutuses, vaid teus ja tões.

538. Misfuguse ihu ja were ütleb sellepärast usuiša altari sakramendi olewat?

Meie Issanda tõsiše ihu ja were.

Jah, meie sõome tõeste tema ihu ja werd, mis maa pääl elas, risti pääl suri, ja siis auu sisse läks. Seda tahab usuiša sõnaga: tõsine — kindlamalt finnitada. Seda ei taha Kalwini kogudus mitte juskuda. Selle õpetuse järele saame üksi taewas, kui hing usus sinna tõusnud, üht wäge, mis Kristuse ihust wälja läheb, ja weel Zwingli õpetas koguni: Leib ja wiin tähendawad üksi Issanda ihu ja werd, on selle kuu ja pilt. Selle õpetuse järele on pühas õhtusöömaajas üksi olemas — maapääline asi.

539. Misfuguse effiõpetuse lükkame meie siis sõnadega „tõsine ihu ja weri“ — tagasi?

Kalwinlaste effiõpetuse: et pühast õhtusöömaajast üksi üht wäge saame, ehk et see koguni üksi Issanda ihu ja werd tähendab — ja siin üksi maapääline asi olemas on.

I. Püha õhtusöömaaja armuanne on meie Issanda Teesuse Kristuse äraseletatud ihu ja weri, mida tema kui tõsine Sumal wälja jagab; ta on meie Issanda tõsine ihu ja weri, mitte üksi selle tähendus, nagu Kalwini kirik arwab.

Issanda ihu ja weri on siin ta äraseletatud ihu ja weri. Liha silmaga meie seda ei näe. Siiski wõtame teda wasta — nähtawa asja all. Kus nimelt, ütleb meie katekismus.

540. Kus wõtame selle järele Issanda ihu ja werd wasta? Leiba ja wiina all.

Jah, leiba ja wiina all; leib ja wiin on kui kuldwaagnad, mis taewa rooga enese sisse wastawad, kui wälised kandjad, mis nägemata armu meile kätte annawad.

541. Kas siis meie õpetuse järele leib ja wiin ise on Issanda ihu ja weri?

Ei ole mitte.

Rooma-katolik kirik õpetab selle kohta: Preestri õnnistamise läbi on leib ja wiin Jssanda ihuks ja wereks ümber muutunud, nii et pärast õnnistamist enam leiba ega wiina ei olegi, waid üksi Jssanda ihu ja weri, kellel leiwa ja wiina nägu ja magu on. Nii on siin üksi taewalik asi olemas. Meie katekismus ütleb: „leiwa ja wiina all.“

542. Mis õpetab Rooma kirik siin kohal?

Preestri õnnistamise läbi on leib ja wiin Jssanda ihuks ja wereks ümbermuutunud — ja on see järele pühas õhtusöömaajas üksi taewalik asi olemas.

Nii ütleb Kalwini kirik: taewalikku asja pole siin olemas! Rooma kirik õpetab: maapäalist asja pole enam olemas! Meie õpetame: mõlemad on olemas, mõlemaid wõtame wasta — leiwa ja wiina all.

543. Mida wõtame selle järele leiwa all wasta? Mida wiina all? Leiwa all wõtame wasta — Jssanda ihu, wiina all — Jssanda werd.

Jah, leiwa ja wiina all, sees ja temaga ühes, nagu Lutherus tõisfel kohal ütleb, saame taewalikku rooga. Leiwaga ühes saame Jssanda ihu, wiinaga ühes saame Jssanda werd, Leib ja wiin on nähtawad, Jssanda ihu ja weri nägemata asjad. Need on siis pühas õhtusöömaajas ühes, ühendatud.

544. Mis usume selle järele altari sakramendi nähtawate ja nägemata asjade kohta?

Meie usume, et nähtawad ja nägemata asjad siin ühendatud on.

Sellega oleme kindlale otsusele selle wahel kohta jõudnud, mis üksikuid ristikogudusi püha õhtusöömaaja õpetuses lahutab. Kalwini kiriku õpetuse järele on maine asi siin maa pääl, taiwalik taewas. Mis ükstõisest nii kaugel, on lahutatud, lahus.

545. Mis õpetab Kalwini kirik püha õhtusöömaaja nähtawate ja nägemata asjade kohta?

Ta õpetab, et nad ükstõisest lahus on.

Rooma kiriku õpetuse järele oli õnnistatud leib Jssanda ihuks saanud, wiiu wereks saanud, ümber muutunud.

546. Mis õpetab Rooma kirik nende nägemata ja nähtawate asjade kohta?

Et nad üks tõisfels on muutunud.

Mis meie kirik nende kohta õpetab, nägime praegu.

547. Mis õpetab meie kirik püha õhtusöömaaaja nägemata ja nähtavate asjade kohta?

Et nad üksteisega ühendatud on.

II. Issanda ihu ja werd võtame wasta leiwa ja wiina all; see pole ise mitte Issanda ihu ja weri, sest nähtavad ja nägemata asjad pole mitte siin üksteiseks muutunud, nad pole ka mitte üksteisest lahus, nagu Kalwini kirik arwab, waid nad on üksteisega ühendatud.

Ristimises saime ristiniimeseks; püha õhtusöömaaeg on aga neile määratud, kes ristitud ja usuvad. Seda ütleb nimelt meie katekismus.

548. Kellele on selle järele Issand Jeesus oma ihu ja werd leiwa ja wiina all soowinud?

Meile ristirahwale.

Ristirahwas on terwe ristikogudus, mitte mõned üksikud koguduses. Mii pole siis ka Rooma kirikul mitte õigust, kui ta õnnistatud karikat üksi preestritele jagab, üksikule seisusele.

549. Kellele on siis seejärele püha õhtusöömaaeg sisse seatud? Terwele kogudusele, mitte mõnele üksikule inimesele ehk seisusele.

Pühast õhtusöömaajast osawõttes tunnistab pääle selle igaüks ennast oma koguduse õhtusöömaaaja õpetuse poole. — Misläbi aga nimelt seda kallist annet peame wasta võtma, seegi on tähtis. Ihulikult peab see sündima, nõuab meie katekismus.

550. Mis tarwis annab Issand meile ristirahwale oma ihu ja werd?

Et seda — süüa ja juua.

Issanda ihu ja werd võtame wasta leiwa ja wiina all. Need on ju üksi söömiseks ja joomiseks antud. Rooma kogudus laskeb, kui leib ja wiin õnnistatud, neid rahwale näidata, et rahwas neid kumardaks. Ka seadis tema ühe iseäraliku püha sisse — Issanda ihupüha — selle mälestuseks, kuis preestri õnnistamise läbi leib ja wiin Issanda ihuks ja wereks ümbermuudub. Linnadest ja küladest kantakse Rooma

kogudustes sel päeval õnnistatud leiba läbi, et seda kummar-
dataks. Esimene käsk! Weil on silma ees katekismuse sõnad:
Süüa — juua, ei muud!

551. Milleks pole meile püha õhtusöömaaeg mitte antud?
Ei kummardamiseks ega muuks, kui söömiseks ja joomiseks.

III. Oma ihu ja were on Issand Jeesus leiva ja
wiina all annud meile ristirahwale, mitte mõnele üksikule,
ja ka ei muuks, kui et seda sööksime ja jooksiime.

Leiba sööme meie, wiina joome meie. Ja selle all saame
ikka ja ikka Issanda ihu ja werd. Siks peab wägi pühast
hallikast tulema. Kust? seda ütlevad Lutheruse wiimsed sõnad
selle küsimuse kostmises, mis altari sakrament on.

552. Kust saab õhtusöömaaeg seda wäge, et ta ikka ja ikka
Issanda ihu ja werd meile wõib anda?

Seft, et ta Kristusest enesest seatud.

Ristimise seadmise sõna ühendab weega Püha Waimu.
Ka siin pole lugu teisiti.

553. Mis ühendab siin siis küll taewaliku asja maise asjaga?
Püha õhtusöömaaaja seadmise sõna.

Püha õhtu söömaaega seades ütles Issand: Wõtke,
sööge, see on minu ihu; wõtke, jooge, see on uus seadus minu
weres. Sel põhjal ütleb hingekarjane: „Wõtke, sööge, see on
Issanda ihu, wõtke, jooge, see on Issanda weri“. See
sunnib, kui püha õhtu söömaaega wälja jagatakse.
See siis ta püham filmapilk!

554. Millal ühendab Issanda ihu ja weri ennast leiva
ja wiinaga?

Kui õhtusöömaaaja seadmise sõnadega leiba ja wiina wälja
jagatakse.

Rooma kirik õpetab: Preestri õnnistamise läbi on leib
ja wiin Issanda ihuks ja wereks muutunud. Ka õnnistatud
leivas on siis juba Issanda werd olemas. Kui suur on pääle
selle süü, kui õnnistatud wiinast üks ainus tilgakene peaks
maha pillutatama! Sellepärast keelas Rooma kirik kogudusele
karika wäljajagamise ära. Üksi preester pidi seda jooma kogu-
duse asemel. Kui raske see kogudusel kanda oli, jutustab kiriku
lugu. Terweid sõdasid on olnud, et ka õnnistatud wiina wälja
jagamist kogudusele tagasi wõita. (Waata fr. kir. I. § 63, 3).

Alles usupuhastuse aeg tõi õhtumaa kirikule rahu. Õnnistatud leiwa kõrval hakati nüüd ka jälle õnnistatud karikat wälja jagama. Mitte inimesele ehk ta suurele ametile ei tahetud seega auu anda, ei, üksi Jumala armule, mis suuri asju teeb.

555. Kellele anname meie siingi oma püha õhtusöömaaja õpetusega üksi auu?

Üksi Jumala armule, mis suuri asju teeb.

IV. Püha õhtusöömaag saab oma wäe Issanda seadmisest, sest kui seadmise sõnadega leiba ja wiina wälja jagatakse, ühendawad ennast leiwa ja wiinaga Issanda ihu ja weri, et armu ülendaksime, mis suuri asju teeb.

Waatame nüüd weel lühidelt tagasi selle pääle, mis leidsime.

556. Mis oli see armu-anne, mida altari sakramendis wasta wõtame?

Meie Issanda Jeesuse tõsine ihu ja weri.

557. Kuis aga wõtsime seda wasta?

Leiwa ja wiina all, sees ja läbi.

558. Kellele oli see kallis anne antud ja mis tarwis?

Terwele kogudusele, söömiseks ja joomiseks.

559. Ja kust sai see sakrament oma suure wäe?

Sest, et ta Kristusest seatud.

Seda kõik on Lutherus oma wastusesse meie päätüki esimese küsimuse pääle meisterlikus lühiduses kokku wõtnud.

605. Mis on selle järele altari saakrament?

V. See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja weri, leiba ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristusest enesest seatud.

Oh et selle taewaliku roa eest risti pandud kätega tänaksime, enam ja enam paludes ta juurde saladusesse tungiksime, nimelt aga meeles peaksime:

I.—V. Püha õhtusöömaaja armu-*anne* on meie Issanda Jeesuse ära seletatud ihu ja weri, mida tema kui tõsine Jumal wälja jagab; ta on meie Issanda tõsine ihu ja weri, mitte üksi selle tähendus; meie wõtame seda wasta leiba ja

wiina all; see pole ise mitte Issanda ihu ja weri, sest nähtawad ja nägemata asjad pole siin ükstoiseks muutunud; nad pole ka mitte ükstoisest lahus, nagu Kalwini kirik arwab, waid nad on ükstoisega ühendatud. See armuanne on meile ja terwele kogudusele antud, et seda sööksime ja jookksime. Oma suure wäe saab ta aga üksi Issanda seadmisest, sest kui selle sõnadega leiba ja wiina wälja jagatakse, ühendawad ennast temaga Issanda ihu ja weri, et tema armu ülendaksime. Nii on altari sakrament tõeste meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja weri, leiba ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristusest enesest seatud.

Piibli lugemiseks: 1. Kor. 15, 35—57. Joh. 6.

Palwe tunnistus: Sil. 3, 20. 21.

Kiriku laul nr. 226. Jeesus Kristus Lünastaja.

§ 22. Meie õhtusöömaaja õpetuse põhjendus — ehk: II. Kus on see kirjutatud?

Altari sakramendi fisiseadmise lugu tõendab seda, mis Lutherus pühast õhtusöömaajast õpetab.

Piiblliloo alus: Püha õhtusöömaaja seadmise lugu, Matt. 26, 26. 29; Mk. 14, 22—24; Luuk. 22, 19. 20; 1. Kor. 11, 23—25.

Rawa: 1. Püha õhtusöömaaja seadja wõtab paasaleiba, et täita, mis paasa idutanud — ehk: püha õhtusöömaag armastuse söömaag. 2. Mis Issand õnnistatud leiwaga annab — ehk: p. õhtusöömaag ühenduse, mälestuse ja tunnistuse söömaag. 3. Mis õnnistatud karikaga antakse. 4. Kõik idendab: meie õpetus õhtusöömaajast on õige.

Mis meie õhtusöömaajast õpetame, nägime juba. Nüüd tuleb tõendada: kas see ka püha kirja õpetus? See saab nimelt selgima, kui oma õpetust esimese õhtusöömaaja seadmisega kõrwu paneme. Kus on see kirjutatud? küsib sellepärast ka usuisa.

561. Kuis wastab selle küsimuse pääle Lutherus?

Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, kui teda ära anti, wõttis leiba, tänas, murdis ja andis oma jüngritele, ja ütles: Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks. — Selsamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtusöömaaga, tänas ja andis oma jüngritele ja ütles: Wõtke, jooge kõik

häält seest, seefinane karikas on uus seadus minu were sees, mis teie ja mitme eest ära walatakse pattude andeks andmiseks; seda tehke, nii mitu korda, kui teie seist joote, minu mälestuseks.

Meed on püha õhtu söömaaja seadmisesõnad. Meile on apostli Pauluse ülestähendus põhjuseks pandud, ja see on, kus tarwis, ewangelistide tunnistuse waral laiendatud. Nii tõendab Lutherus püha kirjaga, mis ta õpetab. Pääle selle ei astu sinu meie ette, mitte mõned üffikud kirjatunnistused, waid terwe altari sakramendi seadmise lugu.

562. Kuis tõendab Lutherus seda, mis ta pühast õhtusöömaajast õpetanud?

Püha kirjaga — ja nimelt altari sakramendi sisseseadmise looga.

563. Kes on nende sõnade järele püha õhtusöömaaja sisse seadnud?

Meie Issand Jeesus Kristus.

564. Millal on ta selle sisse seadnud?

Sel ööl, kui teda ära anti.

Jah, enne oma surma. Suriija teeb testamendi. Ka meie Issand tegi oma wiimse seaduse.

565. Mis tegi Issand kõige esmalt, et see seadmine sünniks? Tema wöttis leiba.

Praegu oli Issand oma jüngeritega wiimast wana seaduse paasasöömaaga pidanud. Selle juures tarwitati hapnemata leiba.

566. Mis leiba wöttis siis küll Issand? Hapnemata leiba, mis paasasöömaajast üle jäänud.

Sel põhjusel tarwitame ka meie õhtusöömaajas hapnemata leiba. — Paasa söömaag oli ka õffel sündinud; ta tõi armu ja alalhoidmist, kui surmaingel mööda läks; paasa sai päästmise-pühaks Egiptuse orjakojast. Aga see oli alles ettetähendus; tõine ülem paasa oli weel odada; see täidab, mis wanas seaduses ette kuulutatud.

567. Mis tahtis Jeesus sellega tähendada, kui ta otse pääle paasasöömaaja oma õhtusöömaaja sisse seadis?

Et püha õhtusöömaag täidab, mis paasasöömaag ette kuulutanud.

Paasa oli ajalikust orjapõlwest päästnud; Kristus oma surmaga päästab meid patu, surma ja kuradi meelewallast — waimulikust orjapõlwest. See lunastamine maksab igaweseks ajaks.

568. Millest päästab meid uue testamendi paasatall Jeesus? Waimulikust orjapõlwest — igaweseks ajaks.

Sellepärast wõibki Paulus ristirahwast uuele elule manitseda:

Seepärast pühkige wälja wana haputaigen, et teie juus taigen wõiksite olla; sest ka meie paasatall Kristus on meie eest tapetud. 1. Kor. 5, 7.

Armastus see on, mis Jssandat omastega ühendab, kui ta õhtusöömaaega nendega peab. Armastus ka, mis teda surma saatis, mis täidab, mida paasa tähendanud. Püha õhtusöömaaeg annab sellest kallima tunnistuse. ❀

569. Mis söömaajaks saab seega püha õhtusöömaaeg?

Armastuse- söömaajaks, mis Kristuse armastusest omaste wasta tunnistab.

I. Püha kiri ja nimelt õhtusöömaaaja seadmise lugu tõendab: Püha õhtusöömaaaja seadja on meie Jssand Jeesus Kristus, sest sel ööl, mil teda ära anti, wõttis ta hapnemata paasaleiwa, et täita, mis paasa kuulutanud, meile igawest lunastust tuua, ja selle täheks enne üht armastuse- söömaaega asutada, mis tema armastusest omaste wasta tunnistab.

Lunastamine, mida Kristus toob, on enam, kui lunastamine Egiptusest. Sellepärast tahab Jssand siin jüngritele ka enam anda, kui üffi hapnemata leiba.

570. Mis tegi Jssand sellepärast leiwaga? Tema tänas.

Seda tänamist nimetab Matt. 26, 26 ja Mark. 14, 22 õnnistamiseks. Mõlemad tähendawad üht ja sama: Jssanda tänamine on õnnistamine, tema õnnistamine tänamine.

571. Mis pärast tänas küll Jssand leiwa üle? Et seda õnnistada.

Nii õnnistame ka meie leiba ja wiina Jssanda seadmise fõnadega: meie lahutame neid seega harilikust pruukimisest ära

ja palume, et Jēfand tuleks ja nendega oma ihu ja were ühendaks.

572. Mis tarwis andis Jēfand seda oma jüngritele?
Et nad seda sööksiwad.

573. Misfugufid sõnu tarwitas Jēfand õnnistatud leiba andes?
Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse.

Leiba annab Jēfand. Sest ütleb ta: See on minu ihu, mitte: see tähendab.

574. Mis wõtsiwad siis jüngrid leiba all, sees ja läbi —
tõeste wasta?

Jēfanda ihu.

Et see seletus õige, näitab weel järgmine Pauluse sõna:

Õnnistatud karikas, mis meie õnnistame, eks see ei ole Kristuse were osa saamine? Leib, mis meie murrame, eks see ei ole Kristuse ihu osasaamine. Sest üks leib on, nõnda oleme meie mitmed üks ihu, sest meie kõik saame ühe leiba osaliseks. 1. Kor. 10, 16. 17.

Paulus manitseb siin Korintlasi: ärgu wõtku neist keegi paganlikest ohwrisöömaegadest osa; ärgu ütelgu keegi: mis sest siis on? see on ju paljas söömine ja joomine, see ei wii meid ju weel mitte paganate ebajumalatega ühte! Kes nii mõtleb, küsigu ometi: kas ka kristlik õhtusöömaeg muud ei ole, kui paljas söömine ja joomine? Eks ei ole ju õnnistatud karikast osasaamine Kristuse werest osa saamine? Eks meie ei joo, kui karikast jooime, ka Kristuse werd? Eks ei ole ka murtud leiwast osasaamine Kristuse ihu osasaamine, nii et siin leiba söömine niisama palju on, kui Kristuse ihu söömine? Pääle selle sööb ju iga armulauline üht leiba ja ihu. See söömaeg ühendab meid siis Kristusega, see ühendab meid nii ka üksteise wahel; see sunnib ka wenda armastusele wenna wasta. Nii saame siis leiba all wiisiste Jēfanda ihu. Ja see loob kahe sugust ühendamist: ühte saame Jēfandaga, ühte wendadega.

575. Misfugufeks söömaajaks saab seega püha õhtusöömaeg? Ühenduse söömaajaks, mis meid Jēfandaga ja wendadega ühendab.

Ja ta peab selleks saama. Sest tähtsa asja nimetab Jēfand weel leiba wälja jagades.

576. Misjugune ihu see ju on, mida Issand ühes õnnistatud leitwaga jüngritele annab?

See ihu, mis ära antakse.

Seda ihu, mis risti lüüakse, ja milles tema jüngrite keskkel istub, annab tema neile süüa. Suur usu saladus! Oma meelega pole jüngrid seda mõistnud. Sest süngi oli Issanda ihu sarnane, nagu ta Taaboril hiilgas, millega ta taewasse läks. See on äraseletatud ihu, mis surma wõidab.

577. Misjugust ihu on Issand ka oma jüngritele wälja jaganud? Oma ära seletatud ihu, mis surma wõitnud.

Aga mitte ükskord ainult ei pea püha õhtusöömaaega peetama. Sest testamendi seadja annab weel isekäsu.

578. Mis ütles Issand kõigewiimaks weel leiwa jagamise korral?

Seda tehke minu mälestuseks.

Juba wana seaduse kogudus pidi oma paasat kui mälestuse püha pühitsema, et ta Egiptusest pääsnud. 2. Moos. 12, 14; 5. Moos. 16, 3. Ka meie peame (1) oma tõsise äralunastamise mälestust pühitsema. Seda tehes peame selle surma kuulutama, kes meid lunastanud. 1. Kor. 11, 25. Sellega peame ikka ja ikka ennast 2) tema poole tunnistanud, kes meid igaweste lunastanud.

579. Milleks peame siis ikka ja ikka püha õhtusöömaaega pidama?

Oma Issanda surma mälestuseks ja tunnistuseks tema poole, kes meid lunastanud.

Sest nii mitu korda, kui teie ual seda leiba sööte ja sest karikast joote, siis kuulutage Issanda surma, jenni kui tema tuleb. 1. Kor. 11, 26.

Mälestusest ja tunnistusest kõneleme iseäranis süin.

580. Misjuguseks söömaajaks saab seega see armastuse ja ühenduse söömaaeg?

Tema saab mälestuse- ja tunnistusesöömaajaks.

III. Wõetud leiba õnnistas Issand, murdis ja andis oma jüngritele ja ütles: Wõtke, sööge, see on minu ihu.

Seega mõtšivad jüngrid kallis ühendamisõõmaajas, mis meid Issanda ja wendagega ühendab, leiuwa all Issanda ihu wasta, päälegi Issanda ära seletatud ihu, mis surma anti ja surma mõitš. Nii oli armastusõõmaag ka ühendamisõõmaag, aga niifama ka mälestuse- ja tunnistusõõmaag jelle Issanda poole, kes meid lunastanud.

Mis leiwaga sündinud, sedasama sündis wiinaga karikas, mida paasa sõõma aja juures tarwitatud — pärast õhtu-sõõmaaga — see on: pärast paasa-sõõmaaga.

581. Mis tegi Issand pärast õhtu ehk paasa sõõmaaga?

Issand mõttis karika, tänas ja andis oma jüngritele ja ütles: Wõtke, jooge kõik säält seest.

Kõikidele jagab Issand siis õnnistatud wiina karikas wälja; tema ei keela seda kellelegi. Rooma kombe pole siis põhjendatud.

582. Ja mis mõis Issand seft karikast ütelda?

Seefinane karikas on uus seadus minu were sees.

Seft jaadik, kui seda karikat tarwitatakse, on uus seadus olemas; see pole mitte enam loema werega finnitatud, waid Issand ütleb: „See karikas on uus seadus minu were sees.“ See on sedasama kui: „minu weri, mis uue seaduse teinud,“ „minu uue seaduse weri.“

583. Mis see tähendab: see karikas on uus seadus minu were sees?

See tähendab: see karikas on minu uue seaduse weri.

Karikas on muidugi jälle nii palju kui wiin karikas. See on uue seaduse tähets. Ja see on sündinud, tähendab Issand jüngritele: „minu were sees“, minu were läbi, sellepärast et teie siin karikas wiinaga minu werd wasta mõtate, sedasama, mis uue seaduse teinud.

584. Mis õpetab Issand sellega?

Tema õpetab: kui meie siin õnnistatud wiina joome, siis mõtame sellega ka Issand werd wasta, mis uue seaduse teinud.

586. Mis on selle järele wiina all tõeste olemas?

Issanda püha weri.

Ja kui palju on see kallim, kui wana seaduse paasaweri: Hebr. 7, 22, 9, 12—14. Kal. 3, 15—17. Sest see seadus on igawene, täieline seadus.

586. Mis võib ju Issand sest werest ütelda, mis selle uue seaduse teeb?

See on weri, mis teie ja mitme eest ära walatakse, pattude andeksandmiseks.

Wana seaduse weri tõi üksi „liha puhastust“, Hebr. 9, 13; ta andis jälle luba sellele, kes roojaseks saanud, teda Issraeli liikmeks arwata; pattu 10 käsu wasta ei annud ta weel andeks. Batu andeksandmist toob alles Kolgata. Weri, mis sääl woolanud, pole mitte üksi uue seaduse abinõu, waid uus seadus ise. Mis Issanda ihust maksis, maksab ka temast.

587. Mis käsu annab Issand sellepärast ka õnnistatud karika kohta?

Seda tehke, nii sagedaste, kui teie seda joote, minu mälestuseks. 1. Kor. 11, 26.

IV. Selsamal kombel, kui leiwaga sündinud, wõttis Issand pärast õhtusöömaaga karika, tänas ja andis oma jüngritele ja ütles: Wõtke, jooge kõik säält seest, seefinane karikas on uus seadus minu were sees ehk minu uue seaduse weri, mis teie ja mitme eest ära walatakse pattude andeks andmiseks; seda tehke, nii mitu korda kui teie sest joote, minu mälestuseks; nii wõtame siis selle wiina all täieste wasta Issanda werd, mis uue seaduse teinud.

Õhtu söömaaja seadmise sõnad annawad jüngritele kalli käsu: siin kõneldakse 1) leiwa ja wiina wäljajagamisest, 2) selle söömiseft ja joomisest ja seega 3) tunnistuseft Issanda poole.

588. Mis pidiwad jüngrid Issanda käsu järele tegema? Veiba ja wiina wäljajagama, sööma ja jooma ja ennast Issanda poole tunnistama.

Selle pääle kuuleme kallist tõutust: Veiba ja wiinaga saab Issand oma ihu ja werd andma, kui seda süüakse ja juuakse. Pääle selle saab see pattude andeksandmiseks olema.

589. Mis tõutas Issand oma jüngeritele, kui nad tema käsku täidavad?

Et tema leiwa ja wiinaga, kui nad seda söövad ja joovad, oma ihu ja werd saab ühendama, ja neile pattude andeksandmist saab andma.

Nii õpetab püha kiri pühast õhtusöömaajast. Ka meie olime õpetanud: püha õhtusöömaag on meie Issanda tõsine ihu ja veri, leiwa ja wiina all, meile süüta ja juua. — See on täieste seesama, mis püha kiri õpetab. See alus on siis kindel, millel meie seisame.

590. Mille pääle rajab siis ennast üksi meie õpetus pühast õhtusöömaajast?

Täieste üksi püha kirja õpetuse pääle.

IV. Mis Issand püha õhtusöömaaga seades teeb, käsib ja tõutab, tõendab tõeste, et meie õpetus pühast õhtusöömaajast ennast üksi püha kirja pääle põhjendab.

Olgu seegi meile uueks äratuseks tänuga kinni pidada, mis meil on! Jah, wõtkem nimelt meeles pidada:

I.—IV. Püha õhtusöömaaja seadja on meie Issand Seesus Kristus, sest sel ööl, mil teda ära anti, wõttis tema paasaleiwa, et täita, mis paasa kuulutanud, meile igawest lunastust tuua ja selle täheks üht armastusesöömaaga asutada; seda leiba õnnistas ta, murdis, andis oma jüngeritele ja ütles: Wõtke, sööge, see on minu ihu! Seega wõtsiwad jüngrid kallis ühendamisöömaajas, mis neid Issandaga ja wendadega ühendab, leiwa all Issanda ihu wasta, päälegi ta ära seletatud ihu, mis surma anti ja surma wõitis, selle sama surma mälestuseks. Nii oli armastusesöömaag ka ühendamise-, mälestuse- ja tunnistusesöömaag selle Issanda poole, kes meid lunnastanud. Seltsamal kombel kui leiwaga sündinud, wõttis Issand pärast söömaaga karika, andis oma jüngeritele, ja ütles: Wõtke, jooge kõik säält seest, seefinane karikas on uus seadus minu were sees ehk minu uue seaduse veri, mis teie ja mitme eest ära walatakse pattude andeks-

andmiseks; seda tehke, nii mitu korda kui teie sest joote, minu mälestuseks. Seega võtame wiina all tõeste wasta wõetud mis uue seaduse teinud. Nii tõendab kõik, mis meie Issand õhtusöömaega seades teeb, käsib ja tõutab, et meie õpetus pühast õhtusöömaajast ennast üksi püha kirja pääle põhjendab.

Piibli lugemiseks: 2. Moos. 12. 1. Kor. 11, 23—32; Hebr. 9, 11—14.

Balwe tunnistus: Taaw. I. 63, 2—7.

Kiriku laul Nr. 230. Mu Teesufe, ja elu leib.

§ 23. II. Mis kasu on meil seesugusest söömisest ja joomisest.

Püha õhtusöömaeg annab pattude andeksandmist ja kosutab seda uut elu, mis pühas ristimises alganud.

Piibli loo alus: Weretöbine naene. Luuk. 8, 41—48.

Katekismuse alus:

II. Mis kasu on meil seesugusest söömisest ja joomisest?

Seda näitawad meile needsinased Kristuse sõnad: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; see on et meile sakramendi sees pattude andeksandmist, elu ja õnnistust nende sõnade läbi antakse; sest kus pattude andeksandmine on, sääl on ka elu ja õnnistus.

Kawa: 1. Püha õhtusöömaeg toob pattude andeksandmist, elu ja õnnistust. 2. Uut elu, mis ristimises alganud, kinnitab ja kosutab ta kindlamalt.

Kui meie armulauale läheme, sööme meie õnnistatud leiba ja joomme õnnistatud wiina. Sellega saame aga, nagu nägime, Issand ja ihu ja werd. Mis kasu dieti saame aga sest? peame küsima

591. Kuis wastab Lutherus selle küsimuse pääle?

Seda näitawad meile needsinased sõnad: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks.

Mis ära anti, oli Kristuse ihu. Mis ära walati, oli Kristuse veri. See sündis tema surmas, mis meile pattude andeksandmist on toonud. Pühas õhtusöömaegas saame sellest surma wilja.

592. Mis annab siis püha õhtusöömaeg meile?

Pattude andeksandmist.

Mis patu andeksandmine on, oleme 3. õpetuses ja 5. palves näinud. Kui Jumal patu andeks annab, võtab tema meilt patu nuhtluse ja karistuse. Nüüd maksab:

Õnnis see mees, kellele Jumal pattu ei arva süüks. Room 4, 8.

Patt antakse andeks, et Kristus patuste eest surinud. Nüüd kinnitab aga püha õhtusöömaag kindlamalt, kui keegi muu, et Kristus tõeste meie eest surinud. Ja ta rajabki ennast üksi selle surma pääle, mis meile lepitust toonud.

593. Mis pärast saame nimelt pühas õhtusöömaajas pattude andeksandmist?

Et see sakrament otse Kristuse surma pääle, kes meid lepitänu, ennast rajab.

Seft Jumal oli Kristuse sees, ja lepitäs maailma iseenesega ära, ja ei arvanud meile mitte nende üleastmist süüks, ja on meie sisse pannud äralepitamise sõna. 2. Kor. 5, 19.

Kelle patt andeks antud, selle üle ei ole surmal võimust, tal on elu; ka kuradil pole tema üle võimust; ta on õnnis Jumalas.

594. Mis antakse siis meilegi pattude andeksandmisega ses sakramendis?

Elu ja õnnistust. Room. 6, 22.

Kellele patt andeks antud, see on Kristusega jälle osajamisesse saanud; ta on nüüd kui viinapuu oks viinapuu külles. Joh. 15, 5. Et Kristus, tõsine wiina puu, elav — siis elab ka oks, ta elab jumaliku elu, õnnist elu.

596. Mis on siis sääl ka iseenesest, kus pattude andeksandmine on? Elu ja õnnistus.

Mina olen viinapuu, teie viinapuu oksad; kes minu sisse jääb, ja mina tema sisse, see kannab palju vilja; seft minuta ei või teie ühtigi teha Joh. 15, 5.

Veretõbisele naesele ütleb Jõsand: Ole julge, sinu ust on sind aidanud! Luuk. 8, 48; alwatule: Ole julge, mu poeg, su patt on sulle andeks antud. Matt. 9, 2. See on Jõsanda kindel su sõna. Nad on armu ja halastust palunud. Jõsand on seda oma sõnaga annud.

596. Mis ka kinnitatakse meie süü sakramendis, et meie patt on andeks antud?

Jesanda sõnade läbi.

Kindel Jesanda sõna on leiwa juures; kindel sõna ka wiina juures, kui seda wäljajagatakse. Kuis need sõnad täieste käiwad, nägime sakramendi seadmise loos.

592. Kuis käiwad siis need sõnad sääl?

Wõtke, sööge, see on minu ihu; mis teie eest ära antakse; wõtke, jooge, see on minu veri, mis teie eest ära walatakse, pattude andeksandmiseks.

Meidsamu sõnu palub ka ristikogudus Jesandale järele, kui ta püha õhtusöömaaega wälja jagab. Need Jesanda sõnad peawad, mis nad tõutawad: pattude andeksandmisega toowad nad elu ja õnnistust.

I. Mis kasu püha õhtusöömaaeg meie toob, näitawad meie Kristuse sõnad: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; see on, et selle sakramendi sees, mis ennast otse Kristuse surma pääle rajab, kes meid lepitanud, pattude andeksandmist, elu ja õnnistust nende sõnade läbi antakse, sest kus pattude andeksandmine on, sääl on ka elu ja õnnistus.

Küll tõi juba ristimine meie pattude andeksandmist; ta tõi ükskord selle igawese aluse. Aga meiega on lugu kui sellega, kes hommikumaaal wälja läks, ja oma jalgu pesti: seda pesemist läks talle ikka ja ikka uueste tarwis, kui ta hommikumaa kuumast põrmust läbi käis. Na meie wana Adam on ristimises surma hoobi saanud, aga ta pole weel ju täieste surnud. Sellepärast tuleb Jesand, ja püha õhtusöömaajas kinnitab ta uueste ja ikka jälle uueste: Kristuse surma pärast ei pea meie hukka saama!

598. Kuis toob püha õhtusöömaaeg meie pattude andeksandmist, kui seda juba ristimine on toonud?

Pattude andeksandmist, mida ristimine meie ükskord on toonud, kinnitab püha õhtusöömaaeg meie uueste ja ikka jälle uueste.

Jah, ka meie jalad peab Jumala arm uueste puhtaks tegema, mis siin watu põrmus mustaks saawad. Ja et need tõeste puhtaks saawad, finnitab Jssanda sõna: „mis teie eest ära antakse ja ära walatakse.“

599. Mis anti ja walati aga meie eest ära?

Kristuse ihu ja weri.

600. Mis on meie siis kui pandiks, et meie pattude andeksandmist saame?

Kristuse ihu ja weri.

Kus Kristuse ihu ja weri, jääl on Kristus ise oma jumalawäega. Juba maa pääl woolas tema ihust suur wägi wälja. Kui ta Jairuse kotta tahtis minna, siis puutus weretõbine naene tema riide palistusesse, ja sai terveks. Ja Jssand pidi tunnistama: ma olen tunnud, et wägi minust wälja läinud. Luuk. 8, 46.

601. Mis käib siis Kristuse ihust ja werest wiisiste wälja? Kristuse ihust ja werest käib wägi wälja.

Wägi käis Jssanda ihust wälja ta alanduse ajal. Palju enam siis weel nüüd, kus see ihu täieste seletatud ja Waim taft läbi tunginud on! Mis see wägi mõjub, tuletawad meile leib ja wiin meelde, millega Jssanda ihu ja weri ühendusesse astunud. Leib ja wiin on wälised asjad. Kende all saime Jssanda ihu ja werd. Ja sellest käib wägi wälja.

602. Kust meie seda wõime ära arwata, kuis see wägi mõjub? Keist wälisest asjadest, mille all Jssand oma ihu ja werd meile jagab.

Need on leib ja wiin. Leib on tähtsam ihu toidus. Marjawiin hommikumaal on üks jagu päewalikust leiwast. Mõlemad annawad ihule rammu, kosutawad ajalikku elu, mis sündimises alanud. Sedasama teeb Jssanda ihu ja weri waimuliku eluga. Ta on ristimises alanud, aga tal on finnitust ja kosutust tarwis.

603. Mis teeb Jssanda ihu ja weri meie waimuliku eluga?

Tema finnitab ja kosutab seda waimulikku elu, mis ristimises alanud.

Püha ristimine võttis meid wasta osasaamise se kolmainu Jumalaga.

604. Mis teeb siis püha õhtusöömaaeg selle kohta?

Tema kosutab meid osasaamises kolmainu Jumalaga.

Püha ristimist wõisime armu lepingu asutamise sakramendiks nimetada. Siin kõneleme aga kosutamiseft.

605. Mis sakramendiks wõime püha õhtusöömaaega seljärele nimetada?

Armu lepingu kosutamise sakramendiks.

II. Pattude andeksandmist, mida ristimine meile ükford toonud, kinnitab püha õhtusöömaaeg meile ifka uuest, sest Kristuse ihust ja wereft käib wägi wälja, ja nagu lo ja wiin, mille all meie seda taewa rooga saame, meie elu kosutab, nii kosutab püha õhtusöömaaeg uut elu Jumala osasaamist, mis ristimises alganud; tema on armulepingu kosutuse sakrament.

Nii pakub püha õhtusöömaaeg meile igale ühele uuest ja ifka pattude andeksandmist, elu ja õndsust; tema on see wististe meie armulepingu kosutuse sakrament. Saks üffi see kallis anne antud. Hirmus ebaprunk on aga see, kui kee pühitsetud leiba ja wiina haigete ihu arstimiseks ehk mõnemuuks ebaususe tembutamiseks püüab saada ja tarwitada. Se pärast tundkem selle sakramendi õiget kasu ja pidagem meeles

I.—II. Mis kasu püha õhtusöömaaeg meile toon näitawad meile Kristuse sõnad: Mis teie eest ära antak ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; see on: et selle sakramendi sees, mis ennast otse Kristuse surma pääle rajak ses meid lepitanud, pattude andeksandmist, elu ja õnnistunende sõnade läbi antakse; sest kus pattude andeksandmin on, sääl on ka elu ja õnnistus. Sest küll on ka ristimine meile pattude andeksandmist toonud, aga püha õhtusöömaaeg kinnitab meile seda ifka uueste; sest Kristuse ihust ja

wereft-käib wägi wälja, ja nagu leib ja wiin, mille all meie seda saame, meie ihu kosutawad, nii kosutab püha õhtusöömaaeg uut elu ja osasaamist Jumalaga, mis ristimises alganud; tema on meie armulepingu kosutuse sakrament.

Piibli lugemiseks: Joh. 6, 30—59. Joh. 15, 1—7.

Palwe tunnistus: 1. Joh. 5, 6.

Ririku laul Nr. 231. Mu Jeesus, kallis elu.

§ 24. III. Kuidas võib ihulik söömine ja joomine niisugusid suuri asju teha?

Altari sakramendi suur wägi on Jumala sõnas, mille usk wasta wõtab.

Piibli loo alus: Pidalitõbise terweks tegemine. Matt. 8, 2—3.

Katekismuse alus:

III. Kuidas võib ihulik söömine ja joomine niisugusid suuri asju teha?

Söömine ja joomine ei tee seda tõeste mitte, waid need Kristuse sõnad: mis teie eest ära autakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; need sõnad on ihuliku söömise ja joomise juures kui ülem asi sakramendis, ja kes neidsamu sõnu usub, sel on, mis nemad tunnistawad, pattude andeksandmine.

Kawa: 1. Altari sakramendi wägi — on Jssanda sõnas. 2. Miks see wägi nii suur. 3. Kuis see usklikule eluks, umbusklikule surmaks.

Püha õhtusöömaaeg tõi meile pattude andeksandmist, elu ja õndsust — ja waimuliku elu kosutust. Need on suured asjad. Kuis võib aga ihulik söömine neid korda saata?

606. Mis wastab Lutherus selle küsimuse pääle?

Söömine ja joomine ei tee seda tõeste mitte.

Söömine ja joomine siin on wististe küll ka suurte asjade sünnitaja; ta on ju Jssanda ihu söömine ja were joomine. Siiski on Lutheruse wastus ka põhjendatud. Mil wiisil, tuletab ristimise sakramendi kolmas küsimus meelde, kus õppisime: wesi ei tee seda tõeste mitte — nii palju, kui ta paljas wesi on.

607. Misugune söömine ja joomine see siis küll on, mis meile mitte seda suurt armu ei too?

Söömine kui palja leiva söömine, joomine kui palja wiina joomine.

Millel üksi see suur mõju, ütleb katekismus.

608. Mis üksi teeb selle järele neid suuri asju?

Üksi Kristuse sõnad: Mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks.

Need sõnad pole siin veel täieliselt üles pandud. Seda on nad Kristuse sakramendi seadmise sõnades. Tuletame ka seda meelde.

609. Kuis need sõnad jäävad täieliselt käivad?

Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; wõtke, jooge, see on minu veri, mis teie eest ära walatakse pattude andeksandmiseks.

I. Suuri asju teeb söömine ja joomine sakramendis, aga mitte kui ihulik söömine ja joomine, waid seda teeb Kristuse sõna: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks.

Need sõnad olivad Lutherusele väga tähtsad. Seda tuletab ta ka katekismusel nimelt meelde.

610. Mis tuleb nende sõnade tähtsusest arvata?

Need sõnad on ihuliku söömise ja joomise juures kui ülem asi sakramendis.

Issand on ütelnud: Sööge, jooge! Söömist ja joomist peab siis küll ka väga tarwis olema.

611. Milleks jääb siiski Issanda sõnade kõrwas söömine ja joomine?

Wäga tarwiliseks asjaks.

Ilma selleta ei saa sakramenti mitte pühitseda. (Rooma pruugil pole õigust!) Üksi see läbi, et süüakse ja juuakse, saadakse osa Issanda ihust ja werest.

612. Mispoolest on ka ihulik söömine ja joomine tarwilik küll?

Sellepoolest, et meie üksi süües ja juues Issanda ihust ja werest wõime osa saada.

Siiski oli selle söömise ja joomise juures midagi muud ülem asi, pääasi. Mis? Seda kuulsi me usuisa juust.

613. Mis oli see ülem asi sakramendis?

Sõnad: Mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks.

"See on ärarääkimata, kui suured need sõnad on," ütles Lutherus, "nemad on terve ewangeliumi fissu. Sa pead neid kõigewägewamateks sõnadeks arwama." Nad on ju selle sõnad, kes pidalitõbisele ta palwe pääle ütles: Mina tahan, saa puhtaks! ja kelle sõna sedamaid teuks sai. Pidalitõbine sai puhtaks. Matt. 8, 2—3. Nad on selle sõnad, kes ka tuulele ja merele ütles: Ole wait ja waga! Mark. 4, 39. Ja see sündis. Kes seda wõib, on kõigewägewam; selle sõna wõib kõik teha.

614. Misparast on sõnad: mis teie eest ära antakse — ärawalatakse pattude andeksandmiseks — nii suured?

Et nad kõigewägewama sõnad, mis kõik wõiwad teha.

Pääle selle on meie Issand ustay. Küll siis maksab tema sakramendi tõutus igaweste; nimelt ka sõna:

Ja Jeesuse Kristuse, tema Poja weri teeb meid puhtaks kõigest patust. 1. Joh. 1, 7.

Ka pühas ristimises ilmus seesama saladus: ristiwee kõrwal oli Jumala sõna ülem asi. Tema ühendab püha Waimu weega, taewalikku asja maapäälsega. Sedasama sünnib ka pühas õhtusöömaajas.

615. Milles awaldab Kristuse sõna siin sakramendis oma wäge? Ses, et ta taewaliku asja maapäälsega ühendab.

Maapäälised asjad on siin leib ja wiin.

616. Mis ühendab nimelt Issanda sõna nendega? Issanda ihu ja were.

II. Küll on ka söömine ja joomine tarwilit, sest üksi nii saame sakramendi annet; siiski on selle kõrwal Kristuse sõna kui ülem asi sakramendis, et ta kõigewägewama Issanda sõna on, ja Issanda ihu ja werd leiwa ja wiinaga ühendab.

Ihulik söömine ja joomine üksi ei wõi siis kellelegi õnnistust tuua. Seda unustawad mitmed. Nad arwawad: armulaua wiina ihulik joomine pidada haige terweks tegema; nad peawad seda ihu rohuks; tõised loodawad haiguse

Korral õhtusöömajast äkilist muutust, kas elule ehk surmale veel tõised arwawad: õhtusöömaag saada neid mõnest suurest patust korraga lahti tegema kui walgulöögiga; jälle mõned tõised mõtlewad: kui nad oma lauakorra jälle ära käinud, sest on küll! Nad kõik peawad vüha õhtu söömaaga kui wäliseks nõu rohaks. Nad on sellejuures ebauusklikud. Nad ei wõi püha õhtusöömaajas saada, mis ta suured tõutuse sõnad tunnistawad.

617. Mis pärast ei wõi nii mitmed altari sakramenti õnnistuseks wasta wõtta?

Et nad seda ebauju mõtetega tarwitawad.

Nii ei saa siis mitte igauks seda, mis Kristuse sõnad sakramendi armust tunnistawad, nimelt patu andeksandmist.

618. Kes üksi wõtab selle wasta Lutheruse sõnade järele? Üksi see, kes „neidsamu sõnu usub.“

Jumal pakub meile oma kallist armu, finnitab seda oma sõnaga. Aga ka meie peame omalt poolt käe wasta firutama. Mis see on, ütleb sõna: usub.

619. Mis on meie poolt tarwis, et wasta wõtta, mis Kristuse sõnad tunnistawad?

Meie poolt on usku tarwis.

Kas siis küll minu usk sakramendi sakramendiks teeb? Wisiste mitte! Seda teeb üksi Jumala sõna, mis leiwa ja wiina juures on. Ja kus see nii on, ja õnnistatud leiba ja wiina wasta wõetakse, sääl on ka Jssanda ihu ja weri. Seda peab igauks armulaual wasta wõtma. Ka siis peab see maksma, kui laualisel usku ei olekski.

620. Mis wõtab lauakäija siiski wasta, kui tal usku ei ole? Jssanda ihu ja werd.

Jah, ka umbusklik wõtab seda wasta. Peame seda meeles! Juba Jumala sõna ei tule tühjalt tagasi; niisama ka ei iial meie Jssanda surma sakrament. Siin saab ilmuma, mis Siimeon lapsest Jeesusest kuulutas, et ta ühele tõusemiseks, tõisele langemiseks on. Luuk. 2, 34. Tõusemiseks ehk eluks on ta usklikule, langemiseks ehk kohtuks on ta umbusklikule.

621. Milleks üksi wõtab siis umbusklik püha õhtusöömaega wasta? Kohtuks ja hukatuseks.

Oh et meie seda iial ei unustaks! Kallim wiin wõib ka haigele omal ajal surmarohuks olla. Nii ka siin waimulikuis asjus. Oh et meeles peaksim:

Seepärast kes iial seda leiba sööb ehk Issanda karika sees joob kõlwatumal wiisil, sel on Issanda ihust ja werest süüd. Sest kes kõlwatu sööb ja joo, see sööb ja joo iseenelele nuhtlust; sest tema ei tee wahet Issanda ihu juures. 1. Kor. 11, 29.

III. Mitte igaühel, waid üksi sel, kes Kristuse sõnu usub, on, mis nemad tunnistawad, pattude andeksandmine; nii on, tahame õnnistuseks püha õhtusöömaega wasta wõtta, meie poolt usku tarwis: sest ilma usuta saame küll Issanda ihu ja werd, aga üksi kohtuks.

Nõdrausulised oleme ise ja puudulised oma usu poolest. Alma sellela aga saab ka kallim arm hirmuks ja kohtuks. Oh, siis palugem jüngeritega: Issand, kaswata meie usku! Luuk. 17, 5. Nimelt aga pidagem meeles:

I.—III. Suuri asju teeb söömine ja joomine sakramendis, aga mitte kui ihulik söömine ja joomine, waid seda teewad Kristuse sõnad: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks. Küll on ka söömine ja joominegi siin tarwilik, sest üksi nii saame sakramendi annet, aga siiski on selle kõrwal Kristuse sõnad kui ülem asi sakramendis, et nad kõigewägewama Issanda sõnad on, ja tema ihu ja werd leiwa ja wiinaga ühendawad. Uga üksi sel, kes neid samu sõnu usub, on, mis nemad tunnistawad. Nii on, tahame õnnistuseks püha õhtusöömaega wasta wõtta, meie poolt usku tarwis: sest ilma usuta saame küll Issanda ihu ja werd, aga üksi kohtuks.

Piibli lugemiseks: 4. Moos. 21, 5—9. 1. Kor. 11, 27—31.

Palwe tunnistus: Luuk. 11, 27.

Kiriku laul nr. 229, 9. f. Jeesus, kallid hinge toija.

§ 25. IV. Kes võtab auusaste seesinase sakramendi wasta?

Walwagem, et ennast õieti pühale õhtusöömaajale walmistame ja puhta usuga Issanda ihu ja werd wasta wõtaksime!

Biibli loo alus: Pulma kuub. Matt. 22, 1—14. Joh. 20, 24—29.

Katekismuse alus:

IV. Kes võtab auusaste seesinase sakramendi wasta?

Paastuda ja ihu poolest ennast walmistada, on küll kaunis wäljaspidine kombe; aga see on õieti ja hästi walmistatud, kellel usku on nendefinaste sõnade sisse: Mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks; aga kes neidfinasid sõnu ei usu, ehk kassipidi mõtleb, see ep ole mitte wärt ega hästi walmistatud, sest sõna: teie eest! tahab selgeid usklikka südameid.

Kawa: 1. Wäline walmistamine -- kaunis kombe. 2. Sisemist walmistamist ja selget usku nõuab Issand. 3. Seks peame ennast läbi katsuma, kas meil seda on.

Armulaua wõtawad wasta — ühed eluks, teisjed surmaks. Oh, siis pole küll mitte ükskõik, kuis meie talle läheneme. Siin läheme wõersile, päälegi kuningate kuningale. Ja sinna ei kõlba mitte see, kellel õiget pulmariiet seljas ei ole. Matt. 22, 12. Kes juba mujalegi wõeraks läheb, walmistab ennast, et ta auusaste wõeraste hulka wõiks astuda.

622. Mis peame siis wiisiste tegema, enne kui armulauale läheme? Meie peame ennast selleks walmistama.

See on püha kohus. Ka usuija tahab seda wiimses püha õhtusöömaaja küsimuses meile meelde tuletada.

623. Kuis küsib ta sellepärast kõige wiimaks? Kes võtab auusaste seesinase sakramendi wasta?

Juba see küsimus ütleb, milleks walmistada tuleb. Siin küsitakse selle järele, kes auusaste selle sakramendi wasta wõtab.

624. Milleks peame ennast siis walmistama?

Et meie auusaste pühale õhtusöömaajale wõiksime minna.

Wisjugune see walmistamine peab olema, hakkab usuija otseteel seletama.

625. Misjuguft walmistamist nimetab ta selle juures kõige ezmalt?

Paastumist ja ihu poolest walmistamist.

Juba wana seaduse rahwas (ja paganadki) on paastunud. Suurel äralepitamise päewal jäi Iisrael hommikust õhtuni söömata. Ka suurte Jumala nuhtluste ajal paastus rahwas. See pidi ta südame kurwastust ja walu patu pärast tähendama. Ka Jeesus paastus 40 päewa kõrbes; ta ei koormanud ennast ihu toidusega, et ta waim ennast suurele õnnistuse tööle waiksuses walmistaks. Matt. 4.

626. Mis tähendab see järele: paastuma?

Söömata jääma, ja ihu toidust kõrwale jätma.

Seda teeb ka meie lauarahwas pühapäewa hommikul, et ennast pühale tunnile walmistada. Ka muidu on ta oma ihu puhastanud, seda pühapäewa riidega katnud. Ka selle pääle mõtleb Lutherus.

627. Millal walmistame siis ennast ihu poolest?

Kui enne armulauda oma ihu puhastame ja pühapäewa riided selga paneme.

Küll ei waata meie kuningas meie wälise riide-ilu pääle, siiski ei wõi meie tema lauale roojases ihu kattes ilmuda. Pääle selle oleme seda kombet, et nii armulauale ennast walmistada, juba wanemaist õppinud. Mis meie neist pärandanud, on enamiste ifka kaunis.

628. Mis kombeks nimetab siis ka Lutherus paastumist ja ihu poolest walmistamist?

Kauniks kombeks.

Nii pole siis ka meie usus paastumine mitte keelatud. Üksi seatud paastupäewi meie ei pühitse. Ja meie Iisand pole selle kohta ka käsu sundust ega seadust meile mitte pääle pannud.

629. Mis peame siis paastumise korraft arwama?

Paastumine pole ka meile mitte keelatud, kuid sunduse ja seaduse asjaks ei arwa meie seda mitte.

Jumala riik pole mitte roog ega söömaaeg. Room. 14, 17. Ürgu mõistku ükski kohut teie pääle sööma ega jooma pärast. Kol. 2, 16.

Meie Augsburgi usutunnistuse XXVI. päätükk (roogade walitsemisest) kõneleb sest pikemalt. Sääal hoiatatakse meid, et meie ei pea arwama, et oma isewalitetud tegude, paastumiste ja roogade walitsemise läbi enesele iseäralikku armu teenime. Paastumine olgu ihu tallitsemine; 1. Kor. 9; hoidku ennast iga mees, et ta ennast liia söömise ja joomisega ei koorma; Luuk. 21. „Aga seda ihu tallitsemist ei pea mitte üksi mõnel searud ajal, waid alati ette wõetama.“ Nimitelt ärgu arwaku keegi „oma isewalitetud tegude läbi armu ära teeniwat.“ Wariseer templis pidas oma paastumist teenistuseks, mis temale iseäralikku armu pidi finnitama.

630. Mis ütleb siis meie usutunnistus meie isewalitetud tegude kohta?

Meie ei pea mitte arwama, nende läbi iseäralikku armu ennast teeniwat.

Siis paastugem ka meie enne armulauda, kui meie ihule tallitsemist tarwis. Aga kes wana ja nõder ja toitmata ihuga Jumala sõna kuulda ei jõuaks, sellele saaks tema paastumine patuks; tal oleks parem, kui ta enne armulauda oleks söönud. Ka jüngrid oliwad kõik enne paasatalle söönud, kui Jeesus püha õhtusöömaaja seadis. Ütleb ju ka Paulus:

Aga kui kellelgi nälg on, see söögu kodu, et teie muhtluseks kofku ei tule. 1. Kor. 11, 34.

Seepärast ehk teie sööte ehk teie joote, ehk mis teie teete, seda tehke kõik Jumala auuks. 1. Kor. 10, 31.

Sest kõik Jumala loom on hää, ja ühtigi ep ole kõlwatu, mis tänuga wasta wõetakse. Sest seda pühitsetakse Jumala sõna ja palwe läbi. 1. Tim. 4, 4. 5.

Mii ei wõi ka püha kirja järele paastumine üksi, waid paastumine ja palwe abinõuks saada, et meie hinge Jumala poole juhutada. Seda unustasiwad Wariseerid Jeesuse ajal. Wariseerist templis näeme, et nad weel enam paastuwad, kui wana seaduse käsus kästud. Luuk. 18, 12. Ja seda arwasiwad nad nüüd suureks teenistuseks Jumala ees, nad pidasiwad ennast paremaks, kui tõised, kes nii palju ei paastunud. Isfand Jeesus on neid sagedaste sellepärast muhelnud. Paastumine, mis alandust peab tähendama, oli nende juures uhkuse asjaks saanud. Need paastujad Wariseerid Jeesuse ajal oliwad seega paganate sarnaseks saanud. Nende wagadusel polnud sifu. Ta ei tulnud ju südamest. Tal on üksi wäline koor ja kombe.

631. Misjuguks kombeks jääb paastumine ja ihu poolest valmistamine, kui ta südamest ei tule?

Üksi väliseks kombeks.

Variseerlistele paastujatele pidi Jssand ütleva:

Kui teie paastute, siis ärge saage kurwameeliseks, nõnda kui salalikud. Matt. 6, 16.

I. Et auufaste altari sakramenti wasta wõtta, peame ennast enne jeks valmistama. Küll on ka paastumine ja muu ihu poolest valmistamine kaunis kombe; paastuminegi pole meile keeldud, kuid sunduse ja seaduse asjaks ei arwa meie seda mitte.

Wälisest valmistamisest ei wõi küllalt olla; palju enam siseti valmistamisest on tarwis. Kui sul uut kuube kirikusse minemiseks ei ole, siis ära jää sellepärast koju! Jumal ei waata mitte sinu kuue, waid sinu südame pääle. 1. Saam. 19, 7.

632. Mille poolest peame ennast valmistama, et õieti valmistatud olla?

Dma südame poolest.

Siin on usk see side, mis meie hinge Jumalaga ühendab; tema on see käsi, mis taewaande wasta wõtab, mida altari sakrament toob.

633. Kes saab siis õieti valmistatud olema?

See, kellel usku on.

Usk üksi teeb meid kõlbliseks suurele armutunnile; usk mille sisse see peab olema, ütlevad katekismuse sõnad.

634. Misjuguft usku peab meil nimelt olema, et õieti valmistatud olla?

Usku nende sinaste sõnade sisse: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks.

Sõnad: teie eest! tuletawad mulle esmalt Jssanda surma meelde, kuhu tema minu eest on läinud. Kui neid sõnu püha õhtu sõbmaaga wälja jagades palutakse, on Jssand ise oma ihu ja werega meie ligi, meie sees tegew; meie wõtame seda tõeste wasta.

635. Mis peame armulauda wasta wõttes nimelt uskuma?

Et meie Jssand meie eest surmud ja meie pühas õhtusõbmaajas tõeste tema ihu ja werd wasta wõtame.

Jah, usk selle were wäe sisse teeb meid alles kõlblikuks pühale õhtusöömaajale. See õigus, mille Kristus oma surmaga meile teeninud, see üksi on see pulmakuub, millega Jsa ette kõlbame. Meie ei jõua seda ise enesele teenida. Seda peab meile andma kuninga arm. Seda ei taha üks mõeras uskuta, kes kuningapoja pulma läheb. Tema läheb oma riidega, peab seda hääks küllalt; ta loodab oma wagaduse pääle — aga saab sellega hukka. Matt. 22, 11—14.

Kristuse veri õigus ka. See minu auukuub on, et ma See kõlbab Jumalale nüüd, Ja kui ma taewa lähen siit. L. r. nr. 273, 1.

636. Kes aga ei ole mitte selle kalli ande väärt ja seks mitte õieti valmistatud?

Kes neidsinasid sõnu ei usu ehk kaksipidi mõtleb.

Kes ei usu, on umbusklik. Umbusk lahutab meid Jumalast. Wariseerid pidivad Jssanda armust ilma jääma oma umbusu pärast.

637. Mis teeb meid nimelt pühale õhtusöömaajale kõlwatumaks? Umbusk.

Umbusklik jäägu parem Jssanda lauast kõrwale, muidu maksab:

Seepärast kes ial seda leiba sööb ehk Jssanda karika sees joo kõlwatumal wiisil, sel on Jssanda ihust ja werest süüd. 1. Kor. 11, 27.

Umbusule wiib aga juba kaksipidi mõtlemine, kui kahlejal sellest rõõmu on, ta seda meelega teeb, et Jssandale ja tema sõnale wasta panna.

638. Mis teeb aga meid niisama kõlwatumaks armulauale, kui umbusk?

Kaksipidi mõtlemine, kui see meelega sünnib.

Usk on päewa walge; umbusk õõ; kaksipidimõtlemine hämarus. Üks hämarus wiib õõsse, tõine koidule. Nii on ka kaksipidimõtlemist, mis weel kohtu wääriline ei ole. Toomas mõtleb kaksipidi õiglastest südamest: ta annaks kõif selle eest, kui ta usule saaks, et ülestõusmise sõnum õige. Tema on ülifurb, et ta weel täieste uskuda ei wõi. Nii otsib ta ju üksi Jssandat ja tema armu.

639. Misjugune kahewahel olijagi tohib Issanda armulauale tulla?

Diplane kahkleja, kes kurb, et tal weel täit usku ei ole, ja kes üksi Issandat ja tema armu otsib.

Siis oleme ju haiged, kellele Issand arstiks tahab olla; ka meile maksab:

Õndsad on need, kes kurbad on; sest nemad peavad saama rõõmustatud. Matt. 5, 4.

Toomas wõitleb enesega, kummi ta ütelda wõib: Minu Issand ja Jumal. Joh. 20, 28. Ka jüngrid paluvad: Issand, kaswata meie usku! — Ka meie peame nende jarnased olema, et usk täiussele saaks.

640. Mis peame Issandalt oma usu kohta nimelt paluma? Et ta seda kaswataks, kummi ta täiussele saab.

Miks seda? ütlevad õ. päätüüki wiimsed sõnad.

641. Mis nõuab sõna: teie eest! nimelt meie käest? Selgeid usklikka südameid.

Mis armulaua ees usume, teame juba. Mis muud, kui seda: Kristuse ihu ja werd wõtan mina wasta. Ja see Kristus on ka minu eest surnud: tema ihu minu eest antud, tema weri minu eest walatud. Ja kes usus oleme rõõmsad, on meie süda selge ja puhas.

642. Millal on meil seefugused selged usklikud südamed?

Kui rõõmuga usume, et Kristuse ihu meie eest antud, tema weri meie eest walatud.

II. Üksi see on õieti ja hästi walmistatud, kellel usku on nende sinaste sõnade sisse: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks, nimelt et meie Issand meie eest surnud ja puhas õhtusöömaajas meile tõeste oma ihu ja werd annab; aga kes neidsinasi sõnu ei usu ehk neist meelega kaksipidi mõtleb ja mitte oma Issandat ja tema armu ei otsi, see ep ole mitte wäärt ega hästi walmistatud; sest sõna: teie eest! tahab selgeid ja usklikka südameid, et rõõmuga usufime: Kristuse ihu on meie eest antud, tema weri meie eest walatud.

Meie usuwanemad on ütelnud: käif altari ette on mitmele käif taewasfe, aga mitmele ka käif põrgusse! Siis saab küll püha kohuseks, enne kui talle lähene, teha, mis 1. Kor. 11, 28 käsib: Aga inimene katsugu iseennast läbi: j. n. e. Kuningate kuningale oleme ju wõeraks kutsitud. Siis peame wissiste ennast läbi katsuma, kuis meie elu, kuis meie süda: oleme ka auusad küllalt wõersile minema?

643. Mis peame enesega tegema, enne kui armulauale läheme? Meie peame ennast läbi katsuma, kas meie jeks auusad oleme.

Aga inimene katsugu iseennast läbi, ja nõnda sõõgu tema sest leitwast ja joogu see karika seest. 1. Kor. 11, 28.

See peegel, kuhu meie waatame, on Jumala sõna, nimelt ta püha käsk. Kolmanda õpetuse järele (walgustamine) peab see meid patu tundmisele saatma — Room. 3, 24; niisama ka kahetsemisele ja armu nõudmisele Kristuses. Gal. 3, 24.

644. Millele peab see läbikatsumine meid saatma?

Et meie oma pattu tunneme, kahetseme ja tõeste armu Kristuses nõume. 2. Kor. 13, 5.

Lauarahwas pakub kodurahwale enne äraminefit kätt. Rää andmine on Jumalaga jätmise, aga ka leppimise märk. Ka seda on tarwis. Nimelt 5. palwe seisku lauarahwal meele! Kristus, kes wihameelele andeks annud, on ju meid oma surmaga lepitand, ja pakub selle wilja meile saframendis.

645. Mis on meie kohus meie wihameelele wasta, kes meie wasta ekfinud?

Nendega peame leppima ja nende ekfitust andeks andma.

Kui teie inimestele nende ekfitust andeks ei anna, siis ei anna ka teie Jsa teie ekfitust mitte andeks. Matt. 6, 15.

Kes süüdlane, peab aga ka ise andeks paluma. Sakseus tasub pääle selle kõigile, kellele ta kahju teinud. Luuk. 19, 8. See peab südamest tulema.

646. Mis on meie kohus nende wasta, kelle wasta meie ise oleme ekfinud?

Nende käest peame südamest andeks paluma ja kahju tasuma, mis meie neile teinud.

Seepärast, kui sina oma ande altari pääle tood ja sulle meele tuleb, et sinu wennal midagi on sinu wasta, siis jäta sina oma anne altari ette, ja mine ja lepi enne oma wennaga ära, ja siis tule ja too oma anne. Matt. 5, 23. 24.

Arakadunud poeg sai paremad mõtted, Luuk. 15, 17. 18. Ta tahab nüüd Jsa juure minna. Ta tõutab seega kindlaste meelt parandada. Ka Sakkeus teeb seda — ja hakkab uues elus käima.

647. Mis peame ka meie enne armulauda tõutama?

Tõeste meelt parandada ja uues elus käia.

Kes ennast ütleb tema sisse jääwat, seesama peab ka nõnda käima, kui tema on käinud. 1. Joh. 2, 6.

III. Selle kõige pärast peame, enne kui armulauale läheneme, ennast Jumala sõna peegli ees läbi katsuma, et oma pattu tunneksime, kahetseksime ja armu Kristuses nõuaksime; niisama peame oma wihameestega leppima ja tõutama tõeste meelt parandada ja uues elus käia.

Seks tahab ju otse püha õhtusöömaaeq kinnitust anda. Sest tema on ju meie Issanda tõsine ihu ja weri, mida suuga leiwa ja wiina all wasta wõtame, mis meile meie pattude andeksandmist kinnitab ja meid uues elus kosutab, kui meie aga ise ennast dieti walmistanud oleme. Tema on sakrament, mis meid meie osasaamises Jumalaga kosutab. Oh et seda püha annet kartuse ja wäristusega wasta wõtaksime ja nimelt meeles peaksime:

I.—III. Et auufaste altari sakramenti wasta wõtta, peame ennast enne walmistama; küll on ka paastumine ja muu ihulik walmistamine kaunis kombe; paastuminegi pole meile keelatud, kuid sunduse asjaks ei arwa meie seda mitte, ja iseenesest jääb ta üksi wälispidiseks kombeks. Aga üffi see on dieti ja hästi walmistatud, kellel usku on sõnade sisse: mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks, ja nimelt, et meie Issand meie eest surnud ja pühas õhtusöömaajas tõeste oma ihu ja werd meile annab; aga kes neidsinapid sõnu ei usu ehk neist meelega kaksipidi

mõtleb ja mitte Issandat ja tema armu ei otfi, see ep ole mitte väärt ega hästi valmistatud; sest sõna: teie eest! tahab selgeid usklikka südameid, et rõõmuga usuksime: Kristuse ihu on ka meie eest antud, tema veri ka meie eest valatud. Sellepärast peame enne armulauda ennast Jumala sõna peegli ees läbi katsuma, et oma pattu tunneksime, kahetseksime ja armu Kristuses nõuaksime; niisama peame oma vihamestega leppima ja tõutama tõeste meelt parandada ja uues elus käia.

Piibli lugemiseks: Matt. 5, 2—10; Matt. 6, 14—18; Matt. 11, 28—30; 1. Kor. 11, 28—34.

Palve tunnistus: Laam. I. 139, 23. 24.

Airiku laul nr. 229, 7. Jeesus, minu õige elu.

Sm

22.

raamatu-kaupl

A
1190

III 3-5.

Katekismuse-fool. I. fooli aa	
Seefama. II. fooli aasta. Kirjap. M. Lipp	40
Seefama. III. fooli aasta. Kirjap. M. Lipp	25
Koolilaste katekismus. Kirjap. M. Lipp	65
Mistrahwa Kodu-Naamat. I. jagu: Kodu-Kannel. M. Lipp	65
II. jagu: Kodu-Altar. M. Lipp	75
Seefama. Varemäs kõites	1. 20
Mõlemad jaud koos. Kõvasti kõidetud	1. 35
Seefama. Varemäs kõites	2. 25
Seefama. Kuld kõites, tupe sees	20
Zuubelijutlused. 75 aastase Gesti laulupidu mälestajeks	10
Русско эстетикій словарь къ перв. вып. „русск. рѣчь“ Вольпера	18
Тоже къ второму вып. „русск. рѣчь“ Вольпера и Краткая русская грамматика. 3-ье изд.	20
Тоже къ третьему вып. „русск. рѣчь“ Вольпера и Кратк. русск. правописание. 2-ое изд.	70
Классный журналъ. (4 ^o 68 ст.) въ перепл.	90
Висной журналъ. (фолио 48 ст.) въ перепл.	90
Журналъ о явивш. и неяс. учен. и балл. (ф. 48 ст.) въ пер.	15
Дневникъ. (4 ^o 84 ст.) въ перепл.	2
Таблица умноженія	35
Geneesele õpetaja iseõppijatele I. (Самоучитель) J. Jurtatam.	20
Glamise tähtede- ehk passii-seadus. Kõigekõrgemalt kinnitatud	20
Kuidas mesilasi pidada. Prof. Butlerowi järele	40
Der Kampf gegen den Jesuitismus in Livland. J. Buschmann	20
Peeter Suur. Tähtjas jätk Wenemaa ajalooft. K. Karu (Boëka)	60
Lembitu. Gesti muistep. mälest. kasw. luuletus. Dr. Kreuzwald	75
Seefama. Varena paberi peal	1. —
Seefama. Kõwaste kõidetud	1. 50
Seefama. Kuld kõites tupe sees	
Vermontowi laul. Wene Tsaarist ja tema ihuhoidjast. Umber-	15
pannud Jakob Lamm. Bildiga	30
Zafuja. Zutuslus Gestimaa wanast ajast. G. Bornhöhe. 2. trüff	20
Saatuste ja wale wangis. K. Krimm	25
Würt Menschikom ehk uhtus tuleb enne langemist. Fr. Hoffmann'i j.	20
Hullu Antsu abiga. 1 järgus, 2. waatuses. J. Orgusaar	20
Zuimeise hind ja wäimehe wäärtus. Lõlunäitemäng 3 järgus	20
4 pildis. J. Orgusaar	30
Uhtus tuleb enne langemist! 3 järg. näit. rahwa elust. G. Daniel	15
Teatri laulik. Toimet. A. Hamann	15
Nõmmele. Kentsakas laul Nr. 1. Toimet. A. Hamann	
Piibli püha- ja pühade laulud. Sada ja tuhande wiisi.	

